Arkādijs Fidlers

MAZAIS BIZONS

PIEDZĪVOJUMI
FANTASTIKA
CEĻOJUMI

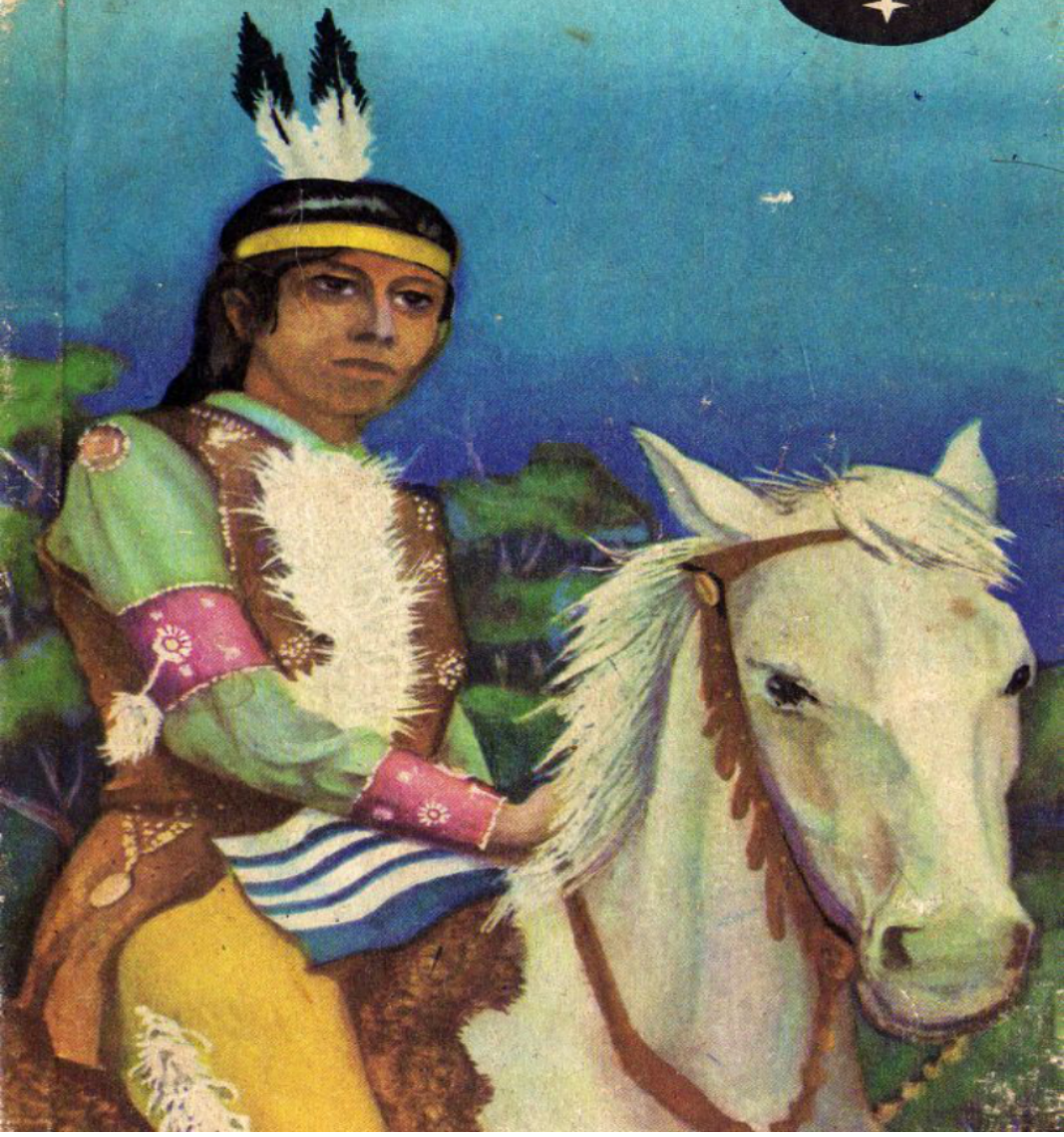

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

MAZAIS BIZONS
Arkādijs Fīdlers
izdevniecība «Liesma» Rīga 1975
No poļu valodas tulkojis Jāzeps Osmanis Mečislava Majevska ilustrācijas Noformējis mākslinieks A. Krēsliņš
Tulkojums latviešu valodā, «Liesma», 1975

•
• IEVADS
• PIRMĀ daļa
• 1. ĶILDA AR RUKSTONU
• 2. ŠĶELŠANAS CILTI
• 3. BARBARISKO IERAŽU GALS
• 4. liktenīgie bungu dārdi
• OTRA DAĻA
• 5. PĒRKONA GRĀVIENI
• 6. MANAS UGUNSKRISTĪBAS
• 7. ZVERESTS «LIELAJAM RAGAM»
• TREŠA DAĻA
• 8. virsaitis Lielais Katls
• 9. BIZONU MEDĪBAS
• 10. SAULES DEJA
• CETURTA DAĻA
• 11. KOMANDANTS DZELZS DŪRE
• 12. BENTONA FORTS
• 13. NEKRIETNAIS MISIONĀRS UN LABĀ GRĀMATA
• 14. DĀRDOŠĀ PĒRKONA DUBULTLĀDIŅS
• 15. SNIEGNESIS UN VIŅA ZIRGS
• 16. UZVILKTAIS LOKS
• PIEKTĀ daļa
• 17. KALNI, SNIEGS UN ĀMRIJA
• 18. «NEKAD NENOGALINĀŠU VILKU!»
• 19. MEŽONĪGIE MUSTANGI
• SESTĀ DAĻA
• 20. NEGAISA MĀKOŅI VIRS PRĒRIJĀM
• 21. DIVAS NAKTIS
• 22. NAKTS ĒRGĻA ATGRIEŠANĀS
• 23. TAKAS LIKUMĀ
• SEPTĪTĀ DAĻA
• 24. SASKACEVANA
• 25. SKANĪGĀS BALSS NĀVES DZIESMA

- ASTOTA DAĻA
- 26. INDIĀŅA SIRDS
- PĒCVĀRDS
- 1932. gada 20. martā Kalifornijā Mazais Bizons izdarīja pašnāvību.
- SATURS

MAZAIS BIZONS

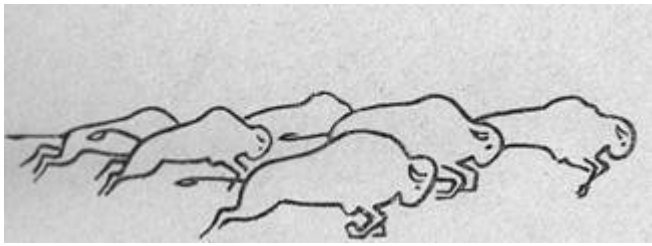

izdevniecība «Liesma» Rīga 1975

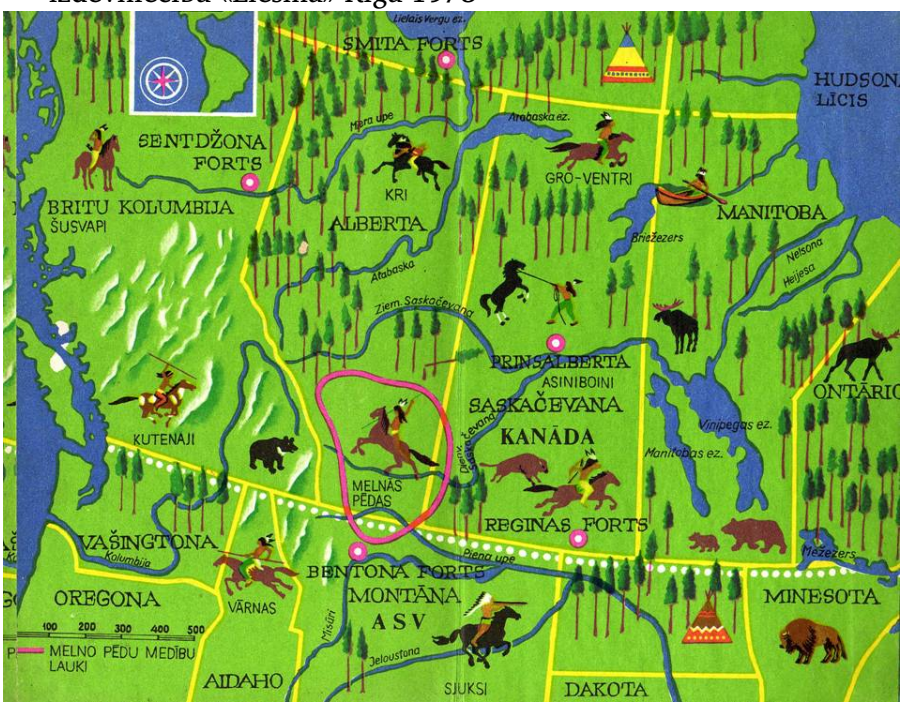

IEVADS
ATGADĪJUMS VINIPEGĀ

1945. gada pavasarī vairākas nedēļas uzturējos Kanādā, Vinipegā, Manitobas provinces lielākajā pilsētā, kas lepni dēvējas par «Prēriju karalieni». Reiz iegāju jaukajā grāmatnīcā Portedžas avēnijā (Portage Avenue). pārlūkodams grāmatas, pamanīju kādu darbu, kas piesaistīja manu sevišķu uzmanību: pirms gadiem desmit, kad biju ieradies Kanādā pirmo reizi, meklēju tieši šo grāmatu visās Monreālas grāmatnīcās, un diemžēl tad man neizdevās to atrast. Tā bija kāda Melno Pēdu cilts indiāņa biogrāfija ar nosaukumu «Long Lance by Chief Knffalo Child» — «Garais Šķēps, ko sarakstījis virsaitis Hizona Bērns». Grāmata bija izdota Amerikas Savienotajās Valstīs 1928. gadā un bija iemantojusi lielu populaati. Izglītots, inteliģents indiānis tanī bija aprakstījis savus bērnības gadus Ziemeļamerikas prērijās.

Vinipegas grāmatveikala īpašnieks, ievērojis manu dzīvo interesi par Bizona Bērnu, uzsāka sarunu par šo tematu. Bez manis veikalā bija vēl tikai divi apmeklētāji, kas pārlūkoja grāmatas visattālākajā stūrī.

Ar ko šī grāmata jūs tik ļoti ieinteresējusi?— jautāja veikalnieks.

Diena bija saulaina un silta, vērtīgais atradums manī l>ija izraisījis lielisku noskaņu, tādēļ es labprāt paskaid- roju, ka savās literāta-ceļotāja gaitās esmu daudzkārt apmeklējis dažādas indiāņu ciltis Kanādā un Dienvidamerikā un neatlaidīgi vācis dažādus, īpaši dokumentāla i.ikstura materiālus par indiāņu dzīvi, kāds, piemēram, ir sis indiāņu cilts virsaiša dzīves stāsts.

- Jūs domājat, ka šis darbs ir autentisks? Man šķiet, jums būs jāmaina savs viedoklis par Bizona Bērna grāmatu. $

— Nesaprotu. Vai tad Bizona Bērns nebūtu bijis īsts indiānis?

— To es nesaku. Viņš bija indiānis, turklāt lielisks, gudrs cilvēks. Bet kas attiecas uz viņa grāmatu… Es pats par to neko neteikšu. Jūs varat personiski iepazīties ar viņa tuviniekiem, tie jums visu paskaidros …

Un veikalnieks tūlīt uzsauca abiem pārējiem grāmatnīcas apmeklētājiem, kas šķirstīja grāmatas pie attālajiem plauktiem:

— Hallo, Džek, panāciet uz mirkli!

Viens no viņiem, kuru nosauca par Džeku, bija Kanādas karavīru formas tērpā ar kaprāļa uzšuvēm uz aprocēm. Viņa biedrs bija civilā tērpā. Kad abi pagriezās uz mūsu pusi, es uzreiz ieraudzīju, ka tie ir indiāņi. Enerģiskais veikalnieks mūs iepazīstināja, pārspīlēti svinīgi izceldams mani kā rakstnieku—speciālistu indiāņu jautājumos, kurš grib izpētīt Bizona Bērna biogrāfiju un viņa grāmatas tapšanas gaitu.

Indiāņi bija patīkami pārsteigti, jo, kā vēlāk noskaidrojās, viņi

patiešām bija Bizona Bērna attāli radi, turklāt kaprālis Džeks Dēviss bija indiāņu autora tuvs līdzgaitnieks un labi zināja ne tikai visu viņa dzīves stāstu, bet arī to, kā grāmata tapusi un kā tikusi izdota. Dēviss, piedāvādams man cigareti, ar smaidu piezīmēja:

— Indiāņu «miera pīpes» vietā sniedzu jums Kanādas cigareti. Ieražas mainās.

Viņam piemita labas manieres un raita angļu izruna.

— Vispirms, — Džeks Dēviss iesmējās, — vai jūs zināt, kas ir šīs grāmatas autors?

— Ja nemaldos — Bizona Bērns.

— Nē. Bizona Bērns un Garais Šķēps — tie ir autora vēlāk izdomāti vārdi, pseidonīmi. Indiāņu ciltī viņu sauca par Mazo Bizonu, un tā mēs viņu saucām vienmēr.

—- Kāpēc tad viņš mainīja savu vārdu?

— Tāpēc, ka viņam daudz kas bija jāmaina. Amerikāņu izdevēji…

Un Džeks ar neparastu vaļsirdību atklāja man visu, kas saistījās ar šo grāmatu un tās autoru.

Izrādījās, ka Mazais Bizons — sauksim viņu tagad tikai šajā vārdā — sākotnējā teksta variantā atbilstoši vēsturiskajai patiesībai bija iekļāvis daudz tādu notikumu, kas visnotaļ nebija glaimojoši baltajiem koloni- /.atoliem, it īpaši amerikāņiem. Amerikāņu izdevēji kategoriski pieprasīja svītrot visas šīs kompromitējošās vietas. Pretējā gadījumā viņi atteicās grāmatu iespiest, bet Mazais Bizons katrā ziņā gribēja to izdot, tādēļ nācās piekāpties. Teksts, kas parādījās iespiestā veidā, bija likai sākotnējā manuskripta fragmentārs sakopojums un nedeva par īstenību tādu priekšstatu, kādu bija tiecies radīt autors.

Tuvojās pusdienlaiks. Uzlūdzu abus indiāņus uz tuvējo icstorānu, un mēs kopā pusdienojām. Kaprālis Dēviss atstāstīja man dažus sākotnējā varianta fragmentus, kuri bija pēc amerikāņu izdevēju pieprasījuma svītroti. Tie kija ārkārtīgi interesanti un satraucoši. Mani sarunu liiedri, redzēdami manu saviļņojumu, ar lielu labpatiku minēja vēl daudz ko citu — vēl saistošāku no Melno I 'ēdu cilts dzīves senatnē. Mūsu sarunas beigās jaunākais no abiem indiāņiem, Toms, kaprāļa brālis, man sacīja:

— Mums prieks, ka jūs tā saista mūsu dzīve. Mazais Bizons diemžēl vairs nav starp dzīvajiem, un viņa grāmatas manuskripts gājis zudumā. Bet jūs esat rakstnieks, kas sacerējis grāmatas par indiāņiem, —uzrakstiet ļaunu Mazā Bizona dzīves stāstu, tikai patiesu, par īstiem cilvēkiem un neizdomātiem notikumiem, kādi tik tiešām f isinājušies mūsu prērijās …

— Uzrakstiet gan! — viņam pievienojās brālis Džeks.

• Mēs jums palīdzēsim, sniegsim visus nepieciešamos laktus un paskaidrojumus. Es šeit uzkavēšos vairākas nedēļas

sanatorijā. Mēs varēsim bieži tikties.

Un tā mēs tikāmies gandrīz katru dienu. Stundām ilgi sarunājāmies un kļuvām sirsnīgi draugi. Viņi bija nenogurdināmi stāstītāji un, kā man likās, ļoti spilgti attēloja notikumus, kas bija risinājušies pirms vairāk nekā sešdesmit gadiem. Džeka Dēvisa detalizētās atmiņas man likās ārkārtīgi interesantas un noderīgas. Vairākus gadus — gandrīz līdz pašai traģiskajai Mazā Bizona nāves stundai — Džeks bija atradies viņa tuvumā un pildījis il kā sekretāra pienākumus. Viens no Džeka uzdevumiem bijis vairākkārtēja šo Mazā Bizona atmiņu pārrakstīšana. Kaut gan trīspadsmit gadi jau bija pagājuši kopš autora nāves, kaprālis precīzi atcerējās ne tikai nodaļas, kuras viņš bija pārrakstījis, bet arī daudzas sīkas detaļas, pat atsevišķus vārdus un veselas sarunas, kādas Mazais Bizons bija ietilpinājis savā darbā. Kaprālis ar lielu neatlaidību un rūpību visu to atstāstīja, un es cītīgi pierakstīju.

Pateicoties šīm brāļu Dēvisu atmiņām, pierakstīju vairākas klades ar lielisku pirmavota materiālu. Fragmenti, kas sākumā bija ārkārtīgi haotiski, pamazām atrada katrs savu vietu un izveidojās viengabalaina pagātnes aina. Kad pēc vairākām nedēļām mēs atvadījāmies Vinipegas stacijā, šīs piezīmēs jau veidoja nobeigtu pirmavota materiālu tālākam darbam pie grāmatas.

Manai grāmatai — Mazā Bizona biogrāfijai — ļoti maz kopēja ar to izdevumu, ko kādreiz laidis klajā amerikāņu izdevējs Ņujorkā. Abi darbi sasaucas tikai vispārējās līnijās, Sī biogrāfija tiecas patiesi, bez jebkādiem viltojumiem attēlot laiku, kad dzīvoja Mazais Bizons, un ar to arī būtiski atšķiras no pieminētā izdevuma. Pēc savas ievirzes un ar daudziem patiesiem indiāņu dzīves notikumu aprakstiem tā tuvojas Mazā Bizona darba sākotnējam — neizdotajam variantam, jo izziņas materiālu man sniedza abi uzticamie Mazā Bizona tuvinieki, un mans uzdevums bija izdarīt tikai šā materiāla atlasi un piešķirt tam literāru izklāsta formu.

Arkādijs Fldlers

PIRMĀ daĻa

«ari mēs gribam mieru!»

1. ĶILDA AR RUKSTONU

Es esmu drosmīgās Melno Pēdu cilts indiānis. Mana dzimtene ir viena no visskaistākajām zemēm pasaulē. Tās ir prērijas Klinšu kalnu pakājē, tur, kur tās šķērso Kanādas un Savienoto Valstu robeža, — neparasti viļņainas prērijas, kas atgādina spirgta vēja sabangotu zāļu jūru. Neskaitāmās sniegoto kalnu brāzmainās noteces, kas līdzinās upēm, te izgrauzušas dziļas aizas, un šajās aizās mežu biežņā mīt tūkstošiem dažādu zvēru un putnu.

Kažokādu zvēru, īpaši bebru, mūsu apvidos senāk bija tik daudz, ka visas kaimiņu ciltis — kri, asiniboini, sjuksi, Vārnas — bieži vien ielavījās mūsu medību laukos un mums ar tām bija nebeidzami kari. Vēl saspīlētākas attiecības bija ar baltajiem medniekiem, kuri bija iespiedušies mūsu robežās jau vairāk nekā pirms simt gadiem un kuriem bija lieliski šaujamrīki. Taču ar bāl- ģimjiem pašiem mūsu cilts tomēr tika galā, toties tā bija bezspēcīga pret kādu citu nāvējošu sērgu, ko pie mums ievazāja baltais cilvēks: pret melnajām bakām, kas plosījās prērijās 1838. gadā un iznīcināja trīs ceturtdaļas no mūsu cilts.

šī liksta mūsu cilti jūtami novājināja, bet nemazināja mūsu drosmi un kaujas sparu, mēs kļuvām vēl nepiekāpīgāki nekā agrāk. Sīvās cīņās ar kaimiņu ciltīm nosargājām savus medību iecirkņus, un arī baltie plēsoņas kādu laiku likās mierā. Mēs dzīvojām nomalē, tālu prom

no viņu iemītajām takām. Neremdināmā alkatība bija novirzījusi bālģīmjus uz citu pusi. Viņi metās uz novadiem, kur zemes dzīlēs slēpās zelts, — uz Kaliforniju, uz Kolorādo, uz Vaiomingu, uz Melnajiem kalniem. Mūsu apvidū nebija zelta.

Mums gāja secen ar sjuksiem un šaijeniem, mūsu dienvidu kaimiņiem, pasāktie asiņainie kari. Tas gan ne- paglāba mūs no visu pārējo indiāņu likteņa: amerikāņi, nedaudz vēlāk arī kanādieši ar savu simtkārt lielāko pārspēku iekaroja prērijas un Klinšu kalnus, piespiežot mūs aiziet uz norobežotiem apvidiem, tā saucamajiem indiāņu rezervātiem. Apmēram ar 1880. gadu indiāņu vēsturē sākās baltā cilvēka kundzības drūmā ēra, kad lielie bizonu bari — mūsu galvenais iztikas avots — sāka ārkārtīgi strauji sarukt, jo tos pļāva amerikāņu lodes.

Es piedzimu tieši šo divu laikmetu — indiāņu un baltā cilvēka laikmetu mijā. Mani agrie bērnības gadi pagāja vēl itin laimīgi. Mēs aizvien vēl brīvi klaiņojām pa prērijām, naidīgās sadursmes ar citām ciltīm bija pierimu- šas, bet baltā roka vēl nebija tik nežēlīga un neapspieda mūsu brīvību. Indiāņu nometnēs bieži vien skanēja līksmas dziesmas, zeme dunēja no karavīru dejas soļiem, kaut gan jutām, ka

mūsu ļaunā liktens stunda tuvojas.

Viens no bērndienu pārdzīvojumiem, kas līdz šim man palicis atmiņā, saistās tieši ar balto cilvēku. Mans tēvs nopietni sastrīdējās ar manu tēvoci Dārdošo Pērkonu. Asā vārdu maiņa it kā atmodināja manu apziņu. Mēs sēdējām ap ugunskuru plašā teltī. Arā plosījās auka; vējš bieži vien ieklupa teltī, uguns raustījās, un dūmi man koda acīs. Sēdēju, cieši piespiedies pie tēva sāniem. Viņš kaut ko skaļi runāja. Mums pretī sēdēja tēvocis Dārdošais Pērkons, tikpat saniknots kā tēvs. Vēl šobaltdien atminos viņa liesmojošās acis. Teltī bija daudz ļaužu.

Toreiz labi nesapratu, par ko viņi strīdējās, un tikai krietni vēlāk noskaidroju ķildas cēloni. Tēvocis bija labvēlīgi, gandrīz vai pakalpīgi noskaņots pret amerikāņiem un gribēja izdot savu meitu par sievu vienam no viņiem — tirgonim Dikam Rukstonam. Šis Diks uzturējās mūsu nometnē un bija iemantojis nelāgu slavu: viņš apdzirdīja jaunos medniekus un piesavinājās no viņiem zvērādas gandrīz vai par velti. Mans tēvs iebilda pret radošanos ar Rukstonu, turpretī tēvocis iecirtīgi palika

pie sava lēmuma. Par meitu viņš cerēja no znota dabūt bagātu samaksu. Tēvocis ticēja amerikāņu naudas varai.

— Netici tu viņiem, brāl, — iekaisis strīdā, sauca tēvs, — nepaļauj ies uz viņiem! Viss ļaunums, kas iespiedies šodien mūsu sirdīs, nāk no viņiem. Neaizmirsti, baismo sērgu, kas piemeklēja mūs pirms gadiem. Atminies. kādu postu tā atnesa mūsu ciltij!…

— No bakām apmira arī va-ši-či, baltie cilvēki! — izaicinošā tonī atsaucās tēvocis.

— Baltie tirgoņi spiež mūs dzert degvīnu. Viņi mūs apdzirda līdz bezsamaņai. Pēc tam piekrāpj visnekaunīgākā kārtā. Tavs Diks …

— Vainīgi ir tie, kuri dzer, nevis tie, kuri pārdod ugunsūdeni! — iekliedzās tēvocis. — Atsakieties dzert, un viņi jums to nepārdos! Bet Diks taisās maksāt kārtīgu cenu par manu Nemisi.

— Mantkārība aptumšojusi tavu skaidro prātu, brāl! Vai tu jau esi aizmirsis postu, kas piemeklēja mūsu nometni? Mēs abi toreiz bijām sasnieguši kaujinieku vecumu. Vai man tev jāatgādina balto cilvēku nodevīgais uzbrukums? Mēs ar viņiem dzīvojām mierā un saticībā, nebija kara, nebija ķildu. Balto karavīri atjāja uz mūsu nometni. Bez jebkāda iemesla viņi sāka šaut uz mūsu neapbruņotajiem kaujiniekiem, sirmgalvjiem, sievietēm. Tad krita mūsu visjaunākais brālis, kuram bija tikai seši gadi. Krita mūsu brālēns Klejojošais Vilks. Un arī viņa māte. To neaizmirsīs neviens, kam vēl ir galva uz pleciem un sirds krūtīs.

— Kāda jēga pieminēt tik senu pagātni? Tas viss notika pirms vairāk nekā desmit «lielajām saulēm».

— Tu alojies. Gadu desmiti to nespēj izdzēst no atmiņas …

Ārā pie telts atskanēja aizsmakušas lamas, un visi pie uguns

noklusa. Tā bija Dika Rukstona balss. Nācējs pa roku galam atrāva telts ieejas aizklāju un iebruka iekšā. Pamanījis tik daudz ļaužu, viņš apstulbis palika uz vietas un, kājas plati ieplētis, grīļojās. Rokās viņam bija pudele. Viņš skatījās apkārt ar trulu, apskurbušu skatienu un rupji iesmējās.

— A! Visi manas sarkanādainās līgavas radi salasījušies?

Piestreipuļojis pie mana tēva, kas sēdēja vistuvāk ieejai, Rukstons piegrūda viņam pudeli pie lūpām, uzsaukdams: —■ Dzer, švāģer!

— Es nedzeru, paldies!

— Dzer! — ierēcās amerikānis un gribēja ar varu ieliet degvīnu tēvam mutē.

Tad tēvs izsita viņam pudeli no rokas. Tā apmeta gaisā kūleni un iekrita kaut kur telts tumšajā kaktā.

Rukstona vaigs, tāpat kā daudziem amerikāņiem, kas klejoja pa prērijām, bija apaudzis ar kuplu, melnu bārdu līdz ausīm. Viņš man atgādināja briesmoni, atbaidošu mežoni. Indiāņiem sejas ir gludas. Kautiņa laikā bārdainis niknās dusmās rēca un atgādināja nelabo, nevis cilvēku. Un viņš patiešām bija mūsu ļaunais gars.

Visi pietrūkās kājās un iejuka pūlī, tikai es viens, sastindzis aiz bailēm, paliku pie ugunskura. Es redzēju divas ļaužu grupas izkliedzam savu naidu. Kautiņš manī izraisīja nojausmu pilnas izbailes: es jutu tuvojamies nelaimi, kas apdraudēja mūsu cilti, jo tā bija sašķēlusies divās daļās.

Diks Rukstons nebija vienīgais amerikānis mūsu nometnē. Viņam bija vairāki līdz zobiem apbruņoti draugi. Dažas stundas vēlāk, pirms ausmas, šie ļaudis nolaupīja Nemisi — droši vien ar viņas piekrišanu — un ātros zirgos aizauļo ja no nometnes. Nezinu, vai viņiem dzinās pakaļ vai ne. Pēc vairākām nedēļām meitene atgriezās pie mums apsmieta un apkaunota. Rukstons viņu bija pametis. Mūsu ienaidnieku Vārnu cilts nometnē viņš bija atradis sev citu meiteni.

2. ŠĶELŠANAS CILTI

Šim notikumam sekoja bezbēdīgas bērnu dienas, un es neatminu, kas notika nākamajos mēnešos.

No šīs bezrūpības kādu dienu mani pamodināja sāpīgs kritiens. Es smagi atsitos pret zemi. Bet pirms kritiena es lidoju pa gaisu bezgala ilgi, kā tas mēdz būt pa sapņiem. Taču tas nebija sapnis. Es patiešām nolidoju no zirga, izkritu no savas tarbas, kas bija piestiprināta pie zirga sāniem, un nokūleņoju zemē.

Atsities pret zemi, gulēju brīdi kā sastindzis un skatījos augšup — pirmo reizi dzīvē aplūkodams zirga vēderu. Tolaik zirgi bija gudri, sargājās samīt mazus bērnus.

Pieskrēja vecākais brālis Skanīgā Balss, ar savām spēcīgajām rokām izvilka mani no zirga pavēderes un sarāja:

— Kas tad nu? Sagribejies lidot pa gaisu? Turies cieši zirgā!… Neesi jau skuķis…

Nejutu pārmetumu, lai gan tas skanēja brāļa dusmīgajā balsī, toties man atmiņā dziļi iespiedās un neizgaisa no prāta viņa vārdi:

— Turies cieši zirgā!

Tas ir pats pirmais indiāņu dzīves likums: cieši turēties zirga mugurā.

Kopš šī brīža sāku aizvien vairāk ievērot visu, kas notika ap mani. Zirgs, arī pats niķīgākais, tik viegli vairs mani nevarēja nosviest zemē.

Tai laikā mēs vēl kā sendienās klejojām pa prērijām. Plašums, bezgalīgs plašums lika straujāk pukstēt mūsu sirdīm. Plašuma izjūtai bija ārkārtīgi liela loma bērna attīstībā. Cilvēku sejas, satraucošus notikumus vai dažādus dzīvniekus neatminu tik spilgti kā plašā apvāršņa krāsu — debeszilu, violeti zilu.

Mūsu skatiens vienmēr tiecās violeti zilajā tālē. Tur mūs gaidīja jauni piedzīvojumi, medības, tāpat arī jaunas briesmas. Tur slēpās viss nezināmais, tur slēpās arī mūsu ienaidnieks. Vēl nebija rimušas senās ķildas ar kaimiņu ciltīm, vajadzēja būt piesardzīgiem. Un tur — debeszilajā tālē slēpās viena no lielākajām mīklām, kas likās draudoša un darīja mūs aizvien nemierīgākus. Tas bija baltais cilvēks. Aizvien biežāk viņš tika pieminēts sarunās pie ugunskuriem.

Šīs valodas ārkārtīgi rosināja to zēnu iztēli, kuri bija mazliet vecāki par mani; viņi bija padzirdējuši, ka nez kur tālumā esot tāds «lielais ūdens», vēl daudz plašāks par mūsu prērijām; padzirdēja arī par miljoniem — tas bija kaut kāds maģisks skaitlis, par kuru nevienam nebija ne mazākās sajēgas, bet kurš, nemitīgi atkārtots, lika bailēs notrīsēt, — par miljoniem balto cilvēku aiz šī lielā ūdens, kuri esot citādi un droši vien labāki par tiem baltajiem uzmākām, kas pie mums ieradās. Tie neiznīdējot bizonus, toties viņiem esot «peldošās

mājas» — kuģi, kas kustoties pa ūdeni kā zivis. Mūsu puikas nevarēja vien nobrīnīties arī par «garajām mājām», kas vēja ātrumā traucoties pa zemi, izpūšot dūmu mutuļus, šņācot kā pūķis un atgādinot gigantisku čūsku. Vai gan varēja noticēt tam, ka tāds zemes tārps nesas desmitreiz ātrāk par mūsu visnaskākajiem mustangiem? Tālu dienvidos, aiz Misūri upes, mans tēvocis Dārdošais Pērkons bija redzējis tādu rāpuli — to sauca par vilcienu. Kad viņš par to stāstīja, mums tirpas skrēja pa muguru, bet tēvocis šķita visgudrākais cilvēks pasaulē.

Citi gan par tēvoča stāstiem tā nebrīnījās kā mēs un bieži vien viņam iebilda. Strīds izraisījas vienmēr par vienu un to pašu.

— Starp bālģīmjiem nav labu cilvēku! — viņi apgalvoja. — Tie visi ir ļauni. Tādi paši kā Rukstons.

— Rukstons nebija no ļaunākajiem, — tēvocis aizstāvējās, — viņam tikai bija piesitušies nelāgi draugi. Viņš par daudz tiem pakļāvās… Tāpat kā mūsu ciltī, arī pie viņiem ir gan krietni, gan nelabi cilvēki. Tie, kas dzīvo aiz «lielā ūdens», pieder pie krietniem ļaudīm. Nekad viņi pret mums nebūs neganti.

— Nav tiesa! Viņus visus ir saindējusi alkatība.

Strīdi reizēm kļuva tik karsti, ka draudēja pāraugt ķīviņā, un tēvam nācās mierināt ķildniekus. Tēvs izteica domu, kas bija pa prātam abām pusēm:

— Pieņemsim, ka tur tālumā dzīvo labi baltie cilvēki. Ja kāds grib ticēt viņu krietnumam, lai tic laimīgs. Bet nevar taču noliegt to, ka pie mums prērijās atklīst no turienes visnejaukākie radījumi, un viņi ir tie, kas mums sagandē dzīvi.

Diemžēl ne visi bija tik pārliecināti, ka dzīvi mums sagandējuši taisni šie baltsejainie klaidoņi. Tikai tālredzīgākie saprata, kādēļ ar katru gadu arvien mazāk mūsu novados ienāca bizonu no dienvidiem. Dienvidos amerikāņi bija uzbūvējuši no jūras līdz jūrai trīs dzelzceļus, kas līdzīgi trim asiņainiem šķēpiem bija pārcirtusi prēriju un nesa nāvi bizoniem. Tūkstošiem balto mednieku lenca šo miermīlīgo dzīvnieku barus, kas bija indiāņu galvenais iztikas avots prērijās. Dažus gadus pēc dzelzceļa uzbūvēšanas bizoni pilnīgi pārstāja ienākt no dienvidiem mūsu novados, un mums bija jāmedī tie nelielie bariņi, kas aizsegtās ziemeļu ielejās mitinājās pie mums cauru gadu. Bet arī tie strauji saruka un izzuda.

Šai laikā mūs bieži piemeklēja bads. Mēs medījām dažādus zvērus, īpaši aļņus un briežus, un tomēr mums nepietika pārtikas uzkrājumu visai ziemai. Atminos — reiz bijām tik stipri izbadējušies, ka mēs, puišeļi, mātēm slepus čiepām no vigvamiem ādas maisus, grauzdējām ādu uz uguns un ēdām. «Lielā sniega gadā» mūsu tēvi izklīda pa prērijām, lai uzmeklētu nedaudzās bizonu galvas, kas tur mētājās kopš iepriekšējām medībām. Viņi neatstāja neapēstu pat

bizonu galvas ādu. Par laimi, tika uziets kalnu aitu bars, kas bija meklējis glābiņu no dziļā sniega kalnu palejā; un medījums bija brangs.

No šī bada laika manā atmiņā iespiedušās pirmās dziļās sirdssāpes. Mūsu nometnē, tāpat kā citās indiāņu nometnēs, bija daudz suņu. Tie bieži vien mums noderēja nastu pārnešanai, kad nepietika zirgu, un katrai ģimenei to bija vairāki. Mans mīlulis un uzticamais draugs bija Po- nonka, milzīgs suns ar jaušamu vilka asiņu piejaukumu. Kad bads kļuva nepanesams, kāvām suņus. Pienāca diena, kad par bada upuri tika izraudzīts Pononka. Izmisis es raudāju pilnā balsī un pretojos šim lēmumam.

— Bizonīt, — māte centās mani pārliecināt, — viņam jāmirst, lai glābtu mūs.

— Nē, nē. Es viņu neatdošu, neparko! Viņš nedrīkst nomirt, viņš nedrīkst iet bojā! — es raudādams saucu. — Lai visa pasaule iet bojā! Mans Pononka paliks dzīvs!…

Viņš patiešām palika dzīvs. Es lūdzos tik neatlaidīgi, tik ilgi vārdoju māti un žēlabās tik neprātīgi raudāju, ka mājinieki atstāja Pononku dzīvu.

Izmantojot bada stāvokli, amerikāņu valdība sūtīja pie mums savus aģentus ar aicinājumu «pārdot» mūsu zemes, atteikties no brīvās klaidoņu dzīves un pakļauties viņu aizbildnībai, par ko mums tika solīts bezmaksas uzturs rezervātā. Zinādami dienvidu cilšu bēdīgo likteni, mēs toreiz neļāvām sevi pierunāt, jo vēl cerējām nodrošināt sev iztiku ar medībām.*[2]*

Kaut arī virs mūsu galvām krājās negaisa mākoņi, dzīve, it īpaši mums, bērniem, joprojām vēl bija brīnum jauka. Mēs nenokārām degunus. No paaudzes paaudzē raduši pārvarēt visdažādākās nedienas, mēs arī šoreiz nemitējāmies priecāties par sauli un rotaļām. Mēs, puikas, līksmojām par garās ziemas aiziešanu, sevišķi tad, kad pie debesīm parādījās pirmās pavasara zīmes. Ziemeļblāzma sāka starot visā savā zilajā spožumā, bet naktīs kļuva dzirdama meža zosu klēgāšana — tās laidās jau uz ziemeļu palienēm. Mēs zinājām, ko vēstī šīs agrās, ielīksminošās pavasara zīmes: drīz vecāki saritinās teltis un sāksies mūsu vislielākie prieki — mēs dosimies klejojumos pa saulainajām ziemeļrietumu prērijām.

Pēdējā naktī ziemas nometnē pirms došanās uz prērijām notika kara deja. Tas bija kaut kas brīnišķīgs. Visi pieaugušie piedalījās šajā rituālā, tāpat arī mums, mazajiem, bija atļauts vērot šo svētku norisi. Dejoja visi vīrieši; mūsu grupā viņu bija apmēram simts. Tūlīt pēc vakariņām tēvi, apsējuši tikai gurnu jostas, sāka izrotāt savus ķermeņus visdažādākās krāsās, mātes sacirtoja matus un ietērpās vislabākajās briežādās. Tikpat svinīgi tikām saģērbti arī mēs, bērni, lielie neliedza arī mums izkrāsot sejas.

Šai dejai mūsu cilts kopīgā dzīvē bija ārkārtēja nozīme. Tā bija pateicība Lielajam Garam par laimīgi aizvadīto ziemu, un reizē tas bija lūgums iedvest mums vīrišķību nākotnē, ja nemierīgā vasara nestu kādas nedienas vai sauktu cīņā.

Burvja lielo bungu četri dārdieni, kas atbalsojās visā ielejā, pavēstīja svinību sākumu. Pēc šī ievada sāka rībēt citas bungas, mazākas, visas vienā kopējā dejas ritmā, bet dziedoņi sāka vilkt vadmotīvu — žēlabainu dziesmu. Galvenajā teltī, kas bija pilna ļaužu, brīvajā lokā skatītāju vidū palēkdamies ieskrēja dejotāji. Draudīgi rūkdami, viņi lēnām sastājās riņķī ap ugunskuru, kas dega loka centrā. Viņu sākotnējās gausās kustības reizē ar pieaugošajām dziesmas skaņām un bungu dārdu kļuva arvien straujākas, līdz beigās izvērtās trakojošā virpulī.

Deja izteica kaujinieku cīņas kaismi. Dejotāji izkliedza spalgus kaujas saucienus. Ugunskura gaismā dzirkstīja viņu zobi, acis zibēja cīņas alkā. Dejotāju skatieni, vērsti kaut kur naksnīgajā tālumā pāri skatītāju galvām, it kā tiecās neizmērojamos medību lauku plašumos, tie bija bargi, nevaldāmas trauksmes pilni un mudinoši.

Dejotāji augstu palēcās un dziedošā balsī skandēja:

— Lai slava mums, lai nāve naidniekam! Lai nāk mums līdzi uzvara!

Citi kaujinieki izlēca priekšā un centās pārkliegt savus biedrus ar ritmiskām klaigām:

— Lai uzvara mirdz mūsu ieročos! Lai ienaidnieks ir līdzīgs lācim ziemā, miegains un lempīgs, lai viņam acis tumst, lai neklausa tam šautenes! …

Bet sāncenši neļāva sevi pārspēt.. Viņi ņēmās skandēt kaut ko citu, sākdami veselu izrādi: meta gaisā koka gabalus, uzķerdami tos uz šķēpu galiem un saukdami:

—< Tāpat lai notiek ar mūsu naidniekiem! Viņi bēg kalnos, bet krīt atpakaļ uz mūsu šķēpiem! Mēs viņus uzdursim kā žagaru kūļus uz šķēpu smailēm! Sašķaidīsim kā nožēlojamus praulus!…

Šī deja atbalsojās katra indiāņa asinīs. Mēs, sīkie, trīcējām aiz saviļņojuma, un mums gribējās kliegt un dejot reizē ar tēviem.

Vienā šādā naktī atgadījās kaut kas ārkārtējs. Kāds ievēroja, ka daži mūsu nometnes locekļi nepiedalās šajā rituāla dejā. Tēvocis Dārdošais Pērkons un vairāki citi kaujinieki bija atteikušies no cilts svētās paražas un vispār nebija ieradušies uz svinībām. Tas visus tik stipri aizvainoja, ka deja tūlīt tika pārtraukta. Likās — visus būtu ķēris zibens. Lielajā teltī iestājās kapa klusums.

— Dārdošais Pērkon! — pilnā balsī iesaucās mūsu cilts virsaitis.

Tas bija Cēlā Dvēsele, vēl samērā jauns kaujinieks, — vīrišķība daudzās sadursmēs ar naidīgajām ciltīm, it īpaši saprātīgie priekšlikumi kaujinieku padomēs viņu bija izvirzījuši mūsu grupas

priekšgalā.

Tēvoča nebija tuvumā, bet viņu drīz vien atrada un atveda. Kad Dārdošais Pērkons nostājās ugunskura gaismā, viņa seja bija izaicinoša un acis zibēja dīvainā spulgā; likās, ka viņš būtu dzēris.

— Ko jums vajag? — viņš ķildīgi izsaucās.

— Vai prātu esi zaudējis?/ Kā tu vari kaut ko tādu jautāt? Tu zini, kādēļ mēs tevi šurp atvedām! — uzkliedza. viņam virsaitis Cēlā Dvēsele.

— Ko tu tā kliedz? Ko jums no manis vajag?

— Vēl nav bijis tāda gadījuma, ka jel kāds būtu atteicies piedalīties svinīgajā dejā pirms aiziešanas no ziemas nometnes.

— Kā redzat, tagad tāds gadījums ir pienācis…

— Cilvēk, vai tu esi jucis?

— Es negribu dejot!

— Kāpēc?

Likās — visi klātesošie ar saviem naidīgajiem skatieniem caururbtu tēvoci. Dažas mūsu ieražas tik spēcīgi iespaidoja mūsu dzīvi un bija tik dziļi iesakņojušās, ka nostāšanās pret tām nebija pat iedomājama, gluži tāpat kā nebija iedomājama cilvēka dzīve bez elpas. Tādēļ tēvoča rīcība nelikās kā svētuma zaimošana vien, bet jau atgādināja ārprātu. Viņš droši vien bija piedzēries, kaut arī atbildēja kā normāls cilvēks.

—- Jauns vējš iebrāzies prērijās. Tas izmaina visu veco. Paši jūs zināt, cik stiprs šis vējš. It nekas tam nespēs stāties pretī.

— Tātad tu gribi, Dārdošais Pērkon, lai mēs padotos? Lai atsakāmies no savām sensenajām ieražām? — ar nicinājumu iesaucās virsaitis.

Tēvocis neņēma vērā viņa vārdus un turpināja:

:— Līdz šim mūsu Lielais Gars bija labs. Mums pietika viņa aizgādnības. Bet atnāca Garie Naži — amerikāņi. Un ko mēs ieraudzījām? Viņu Lielais Gars ir stiprāks. Kādēļ mums jādejo savam garam, ja tas ir vājāks?

— Klusē!

Šis vārds noskanēja telts saspringtajā klusumā kā ass pātagas cirtiens. To izkliedza Baltais Vilks, mūsu burvis, kas līdz šim nebija runājis. Šis neparastais cilvēks bija iemantojis ārkārtīgi lielu cieņu un bija visgudrākais visā Melno Pēdu ciltī. Baltais Vilks bija kļuvis slavens ar daudzām burvestībām, kuras prata mums parādīt kā lielu brīnumu un kurām mēs visi ticējām, kaut gan šodien skaidri zinu, ka viņam nemaz nepiemita pārdabisks spēks, bet gluži vienkārši bija ass prāts, kurš ļāva izdomāt to, ko citi nespēja. Savu ietekmi un pieredzi viņš veltīja cilts labā, tādēļ mēs Balto Vilku vairāk mīlējām nekā baidījāmies no viņa, un viņš arī bija īstais mūsu grupas vadonis.

Viņa skaudrais sauciens pārtrauca visas sarunas un noskanēja kā

pavēle. Nospiedošs klusums iestājās teltī. Tad viens no kaujiniekiem sāka rībināt bungas — sākumā nedroši un klusi, pēc tam aizvien spēcīgāk, drīz vien citi iekļāvās viņa taktī un atjaunoja agrāko ritmu. Atkal saspringa kaujinieku stāvi un deja turpinājās tāpat kā iepriekš. Tā aizrāva visus, tikai tagad bija mazāk dedzības un mazāk uzvaras saucienu. Mūsu teltī bija iebrāzies sveša vēja ledains pūtiens.

Tā tēvi dejoja cauru nakti. Mūs, bērnus, drīz aizlika gulēt, taču mežonīgā un reizē tik patīkamā melodija iespiedās mūsu miegā, modinot ilgas pēc varonīgiem piedzīvojumiem.

Vēl bija tumšs, kad nometnē atskanēja saucieni, kas lika celties. Mēs tūdaļ bijām augšā un izskrējām laukā zem zvaigžņotām debesīm. Tēvs aizgāja uz prēriju pēc zirgiem, bet mēs, zēni, palīdzējām mātei saritināt telts ādu. Rītam austot, jau devāmies ceļā. .

Un tad atkal atgadījās kaut kas tik nepatīkams, ka es nevarēju novaldīt asaras. Tēvocis Dārdošais Pērkons ar vairāk nekā desmit saviem domubiedriem bija nošķīries no mūsu grupas un nolēmis dzīvot un klejot uz savu roku. Viņi negribēja palikt pie mums. Viņiem līdzi gāja, protams, arī viņu tuvinieki, bet starp tiem bija mans vislabākais draugs, tikpat vecs kā es, tēvoča dēls Pinkainais Ērglēns. Līdz šim mēs vienmēr bijām turējušies kopā, mūs saistīja kopējas spēles un rotaļas un tīra, neviltota draudzība. Pienāca šķiršanās brīdis. Mēs stāvējām viens otram pretī, nespējām izrunāt neviena vārda, nespējām pat paraudzīties viens otram acīs. Aiz skumjām nespējām pat sakarīgi domāt, un rīkles mums bija sausas. Tā mēs stāvējām stingi kā divi stabiņi, kamēr vecāki mūs sauca doties ceļā.

— Brauksi? — izmocīju vienu vienīgu vārdu.

— Braukšu, — atbildēja Pinkainais Ērglēns, — bet es drīz atgriezīšos.

— Un ja nu tavs tēvs negribēs atgriezties?

— Ja viņš negribēs, tad es atbēgšu.

— Nu, nu!

— Atbēgšu, kad es tev saku!

— Tik tālu? Pāri prērijām?

Lai izklīdinātu manas šaubas, Pinkainais Ērglēns pastiepa man savu skaisto, mazo loku, ar kuru prata jau labi šaut uz zemes sunīšiem, un sacīja: — Ja neatgriezīšos, šis loks būs tavs. Loks bija ārkārtīgi vērtīgs, bet Pinkainais Ērglēns man bija mīļāks par visiem lokiem prērijās. Man gribējās raudāt, un kaut kas aizmigloja manas acis. Tik tikko redzēju, kā mans draugs aizlipināja ar savām īsajām kāje- lēm pie vecākiem. Viņa loks palika pie manis.

Kad parādījās saule, bijām jau sasnieguši priekškalnes, bet tālu tām aizmugurē mirdzēja Klinšu kalnu sniegotās virsotnes. Zeme visapkārt vēl bija klāta ar sniegu, tomēr jau bija jūtams pavasara tuvums. Jo zemāk devāmies palejā, jo ar katru stundu siltākas likās

pretim plūstošās vēja pūsmas, un aizvien siltākas laikam kļuva arī mūsu sirdis. Mūsu priekšā — austrumos savu krāšņo zāļu paklāju atritināja plašās, viļņainās prērijas.

3. BARBARISKO IERAŽU GALS

Bizoni tai laikā Savienotajās Valstīs bija gandrīz pilnīgi izskausti, tie vēl bija sastopami ziemeļos, Kanādā, tādēļ mūsu grupa devās Saskačevanas upes virzienā. Albertas provinces dienviddaļas plašumos, kur tagad saceltas lielas pilsētas un ciemati un kur viļņo nepārskatāmas, raženas kviešu druvas, mēs toreiz nesastapām nevienu balto cilvēku. Tomēr viņu klātiene bija jūtama: ņemot vērā dažādas vienošanās ar abām — Savienoto Valstu un Kanādas valdībām, gandrīz visas indiāņu ciltis te bija pārtraukušas savstarpējos karus, jo redzēja arvien skaidrāk, ka viņu kopējais ienaidnieks, kas ar katru gadu kļuva bīstamāks, bija baltais cilvēks. Jaunās briesmas vienlīdz stipri apdraudēja bez izņēmuma visas ciltis, un tas galvenokārt arī visiem lika saprast, cik sīki un mazsvarīgi ir līdzšinējie brāļu ķīviņi un sadursmes. Kara cirvis — tomahauks, lietojot senseno izteicienu, bija ierakts zemē, bet ne pārāk dziļi, par ko mēs pārliecinājāmies nākamajās nedēļās.

Virzīdamies arvien tālāk uz ziemeļiem, kādā dienā ieraudzījām prērijā svešas cilts kaujinieku vienību. Tādos gadījumos vienmēr vajadzēja būt ļoti piesardzīgiem, jo tas varēja būt arī bīstams ienaidnieks.

Svešie indiāņi apstājās tāpat kā mēs un acīmredzot arī pēc iespējas drīzāk gribēja noskaidrot, kas mēs esam. Viens no viņiem — droši vien tas bija viņu virsaitis, skaidri to vairs neatceros — izjāja soļu divdesmit savai grupai priekšā un, nenokāpdams no zirga, sāka ar rokām rādīt dažādas zīmes.

Visas ciltis prērijās prata šo mēmo valodu, kādā varēja sazināties iztālēm.

Svešais jātnieks ar labo roku pieskārās savam kreisajam elkonim, tad, izstiepis plaukstu uz priekšu, to šūpoja pa labi un pa kreisi, vienlaikus kustinot pirkstus. Mēs tūdaļ sapratām, ko tas nozīmē.

— Kādas cilts jūs esat? — viņš jautāja.

Mūsu virsaitis Cēlā Dvēsele atbildēja viņam tādā pašā veidā:

~— Melnās Pēdas.

Pēc tam svešais rādīja jaunas zīmes:

— No kurienes nākat? *

Atbilde bija vienkārša: Cēlā Dvēsele pacēla roku tanī virzienā, kur bija atradusies mūsu ziemas nometne. Tad savukārt jautāja, kas viņi tādi.

— Kri, — atbildēja viņu virsaitis.

Ar kri cilti mums pagātnē bija gājis visādi: bijām piedzīvojuši ne vienu vien sadursmi, un nesen vēl ar viņiem mums bija nācies karot.

Tie tur, redzēdami mūsu apjukumu, steigšus rādīja miera zīmi: pastiepa pret mums labo roku ar atplestu plaukstu — tas bija mūžsens miera simbols, kas rādīja, ka rokā nav ieroča.

— Arī mēs gribam mieru, — atbildējām viņiem, aizmirsdami senās ķildas.

Abu grupu virsaiši nokāpa no zirgiem un sastapās pusceļā. Viens otram pasniedza tabaku un iedeva izsmēķēt savu pīpi. Ar to arī ceremonija beidzās, un abas vienības piejāja viena pie otras.

Izrādījās — tā bija sadumpojušos kri vienība, kas atšķēlusies no galvenās cilts daļas, protestējot pret to, ka ar Kanādas valdību bija noslēgta indiāņiem neizdevīga vienošanās. Šī ziņa mūs ļoti satrauca. Mēs negribējām karot ne ar indiāņiem, ne ar kanādiešiem.

— Ko jūs gribat darīt?. — ne visai laipni jautāja viņiem Cēlā Dvēsele. — Vai gribat karot ar baltajiem?

— Tas mums nav nācis prātā, — apgalvoja kri virsaitis. — Mēs negribam ar viņiem karot, bet mums nav arī patikas laizīt viņu zābakus. Mēs negriBam viņiem pakļauties. Toties mums ļoti vajadzīga jūsu palīdzība. Ar jums mēs gribam dzīvot draudzībā.

Cēlā Dvēsele par to šaubījās, jo kri atzinās, ka pirms divām nedēļām viņiem notikusi sadursme ar mūsu Melno

Pēdu cilts ziemeļu grupu; par laimi, tomēr neviens nebija kritis. Pārrunās izšķirošo vārdu pateica mūsu burvis Baltais Vilks. Viņš bija par draudzību ar kri cilts ļaudīm. Mūsu vecajo padome arī izteicās par mieru. Baltā Vilka ieteikumi vienmēr bija pareizi. Draudzīgā tikšanās un vienošanās izraisīja lielu prieku, un par godu miera līgumam tika sarīkotas kopējas dzīres.

Dzīru laikā viens no mūsu vecākajiem kaujiniekiem Sešu Veicējs sēdēja pretī kādam no kri indiāņiem un nenolaida no viņa acu. Kri kaujinieku sauca par Brūno Mokasīnu. Viņš pamanīja uz sevi vērsto ciešo skatienu, tomēr izlikās to neredzam. Viņa krūtis rotāja bizonu zobu krelles, tām arī bija piekalts Sešu Veicēja skatiens.

Kad dzīres tuvojās beigām un Brūnais Mokasīns noslaucīja lūpas, mūsu kaujinieks piegāja pie viņa un jautāja, kur viņš ņēmis šo kaklarotu. Kri nejauki iesmējās un, pārlaizdams roku pār krellēm, dižmanīgi atsaucās:

•— Es to ieguvu.
— Kā tu to ieguvi?
— Godīgā ceļā.
— Kur?
— Kaujā.
— Kad?
— Pirms trim lielajām saulēm.
— No kā tu to ieguvi?
Kri atbildēja drosmīgi, bez minstināšanās:
— Es atņēmu to kaujiniekam no Melno Pēdu cilts.
— Bet kas viņu nogalināja?
— Es viņu nogalināju cīņā.

Sešu Veicējs parīvēja sev pieri, kas raucās arvien dziļākās grumbās.

— Pirms trim lielajām saulēm.., Bet vai mēs arī kādu no jūsējiem toreiz nogalinājām?

— Jā, — atbildēja Brūnais Mokasīns. — Vienu kri un četrus sjuksus. Viņi cīnījās mūsu pusē.

Tad Sešu Veicējs pielēca kājās un, ieaurodamies aiz dusmām, gribēja mesties virsū kri kaujiniekam. Pēc kaklarotas viņš bija pazinis sava dēla slepkavu. Vispārīgais sašutums draudēja izvērsties asiņainā kautiņā, bet mūsu vecajiem izdevās nomierināt karstgalvjus un saukt pie prāta Sešu Veicēju. Pieredzējušais kaujinieks saprata, ka svarīgāk ir saglabāt mieru starp ciltīm, nevis kārtot personiskās atriebes rēķinus, un beigās sniedza pretiniekam roku, lai izlīgtu. Atkal atsākās jautrība, un kopš šī brīža nekas vairs neapēnoja mūsu draudzību.

Kri bija tik priecīgi par mūsu tikšanās laimīgo iznākumu, ka lūdza atļauju doties mums līdzi uz Montānu un noslēgt tur mieru ar visām ciltīm, ar kurām līdz šim viņiem bija bijušas nesaskaņas. Mēs labprāt piekritām.

Tā kā nekur nemanījām bizonus, nogriezāmies atkal uz dienvidiem. Izpildot samierinātāju lomu, pa ceļam iegriezāmies pie sjuksiem, gro-ventriem jeb hidatsiem, šaije- niem un pie Vārnu grupas, ar kuru bijām draudzīgās attiecībās. Visur agrākie ienaidnieki gatavoja kri kaujiniekiem viesmflīg-u uzņemšanu un sarīkoja dzīres. Vienīgi pie sjuksiem izlīgums tika panākts ar nepatīkamu starpgadījumu.

Mēs ieradāmies pie viņiem tieši tanī brīdī, kad misionāri ar amerikāņu karavīru palīdzību varmācīgi nošķīra no sjuksiem bērnus, lai tos sūtītu skolā. Šis skats un bērnu raudas satracināja viņu virsaiti Stāvošo Vērsi. Naida pārņemts, viņš gribēja pārtraukt jebkādas miera sarunas un sākt jaunu karu, lai noslaucītu no zemes virsas visu kri vienību. Saprātīgo virsaišu pūles vainagojās panākumiem, miers tika noslēgts, un izlīgumam sekoja draudzīgas sarunas un bagātīgas dzīres.

Kad ieradāmies pie Vārnu ziemeļgrupas, arī šeit draudēja izcelties

bīstamas nesaskaņas. Vecajie gan laipni uzņēma kri vienību, bet gados jaunākie un nesavaldīgākie Vārnu kaujinieki pret nelūgtajiem viesiem bija naidīgi noskaņoti un gribēja sarīkot mežonīgu slaktiņu.

Šie svilastes drīz vien pēc kri vienības ierašanās uzsāka kara deju un, tā kā viņu bija daudz, ieslēdza viesus ciešā lokā, lai neviens nespētu izbēgt. Nebija nekādu šaubu par viņu nodomiem, jo dejas laikā viņi jau turēja paslēptus ieročus.

Viss būtu beidzies, protams, ar asinsdzīrēm, ja tās nenovērstu viens no mūsu kaujiniekiem — Divlēcis. Jaunībā viņš bija nokļuvis pie Vārnām gūstā, bet pēc vairākiem gadiem ticis atbrīvots, tādēļ prata viņu valodu un tagad no pusvārdiem saprata, kas tiek perināts. Riskēdams ar dzīvību, viņš ieskrēja dejotāju apļa vidū un teica dedzīgu runu par miera saglabāšanu starp ciltīm. Divlēcis sakauninājа Vārnas, teikdams, ka viņi iemantos nožēlojamu gļēvuļu slavu, ja nodevīgā kārtā uzbruks

saviem viesiem— kri kaujiniekiem, kas ieradušies, lai nodibinātu vienprātību un draudzību.

Drosmīgā kaujinieka Divjēča iejaukšanās līdzēja. Jaunie karstuļi pārtrauca deju un lika savām sievietēm sarīkot kopēju mielastu, lai pienācīgi uzņemtu viesus.

Tā šīs jaunās sadraudzības tieksmes lauza vecos aizspriedumus un atbrīvoja ciltis no barbariskā pagātnes paradumu sloga. Indiāņus vienoja kopīgas raizes par tuvāko nākotni, un šīs rūpes, bālģīmjiem nekautri iespie- žoties prēriju cilšu medību laukos, auga arvien lielākas. Atgriežoties pie mūsu draugiem kri, man jāteic, ka ar viņiem noslēgtā draudzība bija ļoti ilga. Daudzi no viņiem dzīvo vēl šodien Kapelas upes ielejā Kanādā, Saskačeva- nas provincē.

Es šiem notikumiem moži sekoju, un, kaut arī savā bērna prātā vēl nespēju aptvert visu notiekošo, vēlākie pieaugušo stāsti papildināja tā laika atmiņu ainu un palīdzēja izprast agrākos notikumus. Šo vasaras klejojumu laikā mūs, bērnus, visvairāk saistīja mūsu pašu rotaļas, un šai ziņā nometnē mums bija īsta paradīze.

Gandrīz visi prēriju indiāņi neprata ne lasīt, ne rakstīt, tādēļ vecļaužu stāsti bija ļoti svarīgi. Tie mums aizstāja grāmatas. Galvenokārt tie bija senstāsti par dižiem varoņiem un viņu neparastajiem piedzīvojumiem. Mēs tos klausījāmies pie ugunskuriem ar aizturētu elpu, bet pēc tam savās spēlēs prērijā centāmies atdarināt šo slaveno priekšteču varoņdarbus. Tāpat kā puikas Eiropā, mēs spēlējām «indiāņus», tikai prērijas bija īstas un spēļu dalībnieki bija visīstākie indiāņi.

Pats par sevi saprotams, šīs rotaļas varēja notikt tikai tur, kur apstājāmies uz ilgāku laiku. Visbiežāk tās bija kara spēles, kurās mēs centāmies atdarināt pieaugušos un kuras vienmēr beidzām ar uzvaras deju. Katram zēnam vajadzēja beigt savdabīgu karaskolu: piedalīties

dažādās sporta sacensībās, kā, piemēram, jāšanā un skriet šanā, šaušanā ar loku, šķēpa mešanā, peldēšanā ledus- aukstā ūdenī. Visās šajās spēlēs valdīja spriegs sacensību gars; to mērķis bija norūdīt miesu un kaldināt stingru raksturu. Jau piecgadīgam indiānim piemita apbrīnojama fiziskā sagatavotība un veiklība.

Atceros savu pirmo ziemas peldi upē. Tā notika kādā saltā rītausmā. Es vēl biju aizmidzis. Pēkšņi vecākais brālis Skanīgā Balss izvilka mani no cisām un ar varu aizstiepa uz upi, pie kuras bijām apmetušies. Nelīdzēja mana izmisīgā kārpīšanās. Ar papēdi brālis izsita plānajā ledū āliņģi un iesvieda mani ūdenī. Man likās, ka būšu pagalam. Pelde ilga tikai dažus mirkļus; pēc tam mēs skrējām atpakaļ uz telti. Man pat iesnas nepiemetās.

Brālis Skanīgā Balss par mani bija sešus gadus vecāks, un mūs abus saistīja sirsnīga draudzība, tāpat kā ar brālēnu Pinkaino Ērglēnu. Bet tajā rītā es biju tik dziļi sadusmots, ka nevarēju uz viņu pat skatīties. Aizskrēju pie tēva žēloties.

— Bizonīt! — Tēvs iesmējās. — Es pats viņam liku tevi iesviest ūdenī. Bet vai zini, kādēļ?

— Zinu. Es vakar biju nepaklausīgs …

— Nerunāsim nu par vakardienu… Daudz svarīgāka ir rītdiena. Tev jāizaug par stipru un drosmīgu kaujinieku. Aukstā pelde nav nekāds sods. Ar šodienu tu katru rītu peldēsies aukstajā upē.

— Labi, tēt! Bet brālis …

— Nu, ko tad tev nodarīja brālis?

Ar bērnišķīgu iecirtību nekādi nevarēju pārvarēt aizvainojumu. Tēvs man ieteica atdarīt viņam ar tādu pašu «pārestību» — dots pret dotu: lai es pieceļoties agri no rīta, kamēr brālis vēl aizmidzis, un lai pabāžot viņam zem segas ledus gabalu. Tā arī izdarīju. Nākamajā rītā pats aizskrēju uz upi nopeldēties. Atgriezos atpakaļ ar pamatīgu ledus gabalu un pabāzu to brālim zem segas — taisni uz kailajām krūtīm. Ak, kā viņš trūkās augšā no miega un pirmajā mirklī gribēja mani miltos samalt! Bet pēc tam smējās līdz ar citiem, kas gulēja mūsu teltī un bija pamodušies no negantā brēciena. Peldes āliņģī kļuva par manu, tāpat arī par Pononkas paradumu. Uzticamais četrkājainais draugs pavadīja mani visur, neatkāpdamies ne soli no manis pat ledainajā upē.

Nometnē dzīvoja vairākas ciltis, tādēļ mūsu sacensības izvērtās sevišķi aizrautīgas. Mēs varējām mēroties veiklībā ar citu cilšu bērniem, cenzdamies par visu vari viņus pieveikt, bet reizē arī mācījāmies cits citu vērtēt, cienīt un būt savstarpēji pieklājīgi. Nepiedienīga uzvešanās vai rupja rīcība tika nesaudzīgi sodīta un izskausta. Ar daudziem citu cilšu bērniem tika nodibināta īsta, cieša draudzība, kas saglabājās ilgus gadus, bieži vien pat visu mūžu.

Šajos laimīgajos mēnešos_ ik solī mani pavadīja prieks, man trūka

tikai Pinkainā Ērglēna. Sirdi laiku pa laikam sažņaudza sāpes —• es ilgojos pēc brālēna, kas bija aizgājis no mums ar savu tēvu Dārdošo Pērkonu. Atkārtoju — Pinkainais Ērglēns bija mans vislabākais draugs un rotaļu biedrs. Viņam gan bija īsas kājas un skriešanā es viņu vienmēr uzveicu, toties zirgā viņš vienmēr bija pirmais un šaušanā ar loku — nepārspējams. Mēs abi bijām kā saauguši, turējāmies kopā visos dzīves brīžos, un bez viņa es tagad jutos kā bez rokām un kā bez sirds. Ko tikai Ērglēns neizdomāja, un cik jautri viņš mācēja smieties! Par savām skumjām es pastāstīju brālim Skanīgajai Balsij. Viņš man nevarēja līdzēt. Tad es aizgāju arī pie tēva, kas vienmēr labprāt man palīdzēja, ja kaut ko viņam lūdzu.

— Tēt, — es viņam jautāju, — kad atgriezīsies Pinkainais Ērglēns?

— Nezinu, Bizonīt, — atbildēja tēvs, noprazdams manus sirdēstus.

— Nu tad brauksim pie viņa, — bērna nepacietībā es dedzīgi iesaucos.

Tēvs tikko jaušami pasmaidīja un, uzlicis roku man uz galvas, sacīja;

— Mēs nevaram pamest savu cilti, dēliņ! Bez tam nezin ii nemaz, kur tagad atrodas Pinkainais Ērglēns.

— Viņš ir kopā ar tēvoci Dārdošo Pērkonu:

— Viņš ir kopā ar tēvoci Dārdošo Pērkonu, bet kur ir tēvocis?

Tēvs to nezināja, un bija redzams, ka arī viņu nomāca brāļa prombūtne. Tas, ka es savās bēdās nebiju viens, atviegloja manu sirdi, un, izgājis no telts, es ar jaunu sparu laidos pie saviem vienaudžiem, kas dzīvoja kri un sjuksu teltīs. Tie bija krietni zēni, un man ar viņiem bija labi, tomēr neviens nevarēja aizstāt manu draugu. Neviens nevarēja līdzināties Ērglēnam, neviens nemācēja tā draiskoties kā viņš, neviens neprata tik braši sēdēt mus- tanga_ mugurā un bezbēdīgi auļot pa prēriju kā Pinkainais Ērglēns.

4. liktenīgie bungu dārdi

Sajā pavasari es daudz domāju par mūsu burvi Balto Vilku, Ticēju, ka vienīgi viņš varbūt varētu darīt galu manām raizēm, apgaismodams jautājumu, kas mani tolaik visvairāk nodarbināja. Burvis taču apjauta visus dzīves noslēpumus, tātad jviņam vajadzēja zināt arī to, kur atradās Pinkainais Ērglēns un kad es viņu atkal ieraudzīšu.

Baltā Vilka vigvams bija uzcelts nometnē nedaudz nomaļus no citām teltīm, tas bija lielāks par citiem vigvamiem un jau iztālēm dūrās acīs, jo bija koši krāsots. Uz tā bija uzzīmēts balts vilks, tam blakus bija uzvilkti visvisādi spilgti, noslēpumaini raksti, kurus jau ieraugot vien mēs, mazie, klusībā satraucāmies. Cik reižu es jau biju tuvojies šai teltij, lai uzrunātu Balto Vilku un palūgtu, lai viņš pasaka kaut ko par Pinkaino Ērglēnu! Bet nekas no tā nebija iznācis. Pienākot pie telts, rīkle man kļuva sausa un mēle neklausīja; aiz uztraukuma un bailēm ne vārda nevarēju izdabūt pār lūpām. Man bija pašam liels kauns par savu vājo raksturu. Centos sev iestāstīt, cik labs cilvēks ir Baltais Vilks, bet viņa pārdabiskās spējas mulsināja mani, un, atteikdamies no sava nodoma, es bēgu projām.

Baltā Vilka telts tikpat stipri piesaistīja arī manu vecāko brāli Skanīgo Balsi un viņa draugus, bet gluži cita iemesla dēļ. Ikviens indiānis savos jaunības gados sapņoja kļūt par burvi jeb cilvēku, kam piemistu pārdabiskas spējas un kam būtu vēl lielāka ietekme uz savu cilti nekā pašam virsaitim. Katrā lielākā vai mazākā nometnē bija vairāki virsaiši un daudz cilts padomes locekļu, bet burvis tikai viens, un viņš savu augsto stāvokli un savus noslēpumus sargāja tik nenovīdīgi kā pašu dzīvību. Viņš izpildīja trīs pienākumus: bija dziednieks, padomnieks cilts svarīgākajās lietās un priesteris.

Kopš senlaikiem bija pieņemts, ka burvis pats sev izvēlējās vietnieku. Viņš to izraudzīja no divpadsmit trīspadsmit gadus veciem zēniem, kas izcēlās ar fiziskajām un garīgajām dotībām.

Zēnam bija jābūt tādam, kuru citi izraudzījās par barvedi savās rotaļās un par kuru parasti mēdza teikt, ka viņam laimīga roka. Burvis tad jautāja vecākiem, vai tie grib atdot viņam dēlu. Visai ģimenei un zēnam tas bija tāds gods, ka es nezinu gadījuma, kad burvim kāds būtu atteicis.

Nākamā burvja apmācīšana un sagatavošana ilga vairāk nekā desmit gadu, un viņam pa šo laiku bija jāiziet sūri grūta dzīves skola.

Vispirms burvis aizveda savu mācekli uz pusgadu tuksnesīgajā Klinšu kalnu apkaimē un tur sāka viņu skolot. Pēc burvja ieskata, pats svarīgākais šai laikā bija panākt miesas pakļaušanu garam. Šai nolūkā māceklis pacieta vairāku dienu ilgu badošanos un mācījās vīrišķīgi

panest sāpes. No tālā ceļojuma viņš atgriezās pilnīgi pārvērties, viņš nu vairs nebija agrākais jautrais savu vienaudžu rotaļu biedrs.

Tāds zēns vienmēr izraisīja mūsos apbrīnu; mēs jutām, ka viņš uzzinājis kādu lielu noslēpumu, kas nošķir viņu no mums un ko viņš neatklātu pat saviem vistuvākajiem draugiem. Tādi izbraucieni uz tuksnesīgajām vietām atkārtojās trīs gadus no vietas. Zēna ķermenis pa šo laiku norūdījās kā tērauds un gribasspēks sasniedza tādu pakāpi, ka viņš panesa jebkādas sāpes, ne acis nepamirkšķinot.

Pēc šīs sagatavošanās sākās īstās mācības. Māceklim atklāja dziedniecības noslēpumus un iemācīja dažādu zāļu iedarbību. Tā kā pie atpalikušajām tautām nekas svarīgs nenotika bez maģijas palīdzības, zēns apguva arī apvārdošanas prasmi, buršanas māku un garu valodu, lai varētu ar tiem «sarunāties».

Tagad, kad pagājuši jau daudzi gadi, zinu, ka visās šajās «viedajās zintīs» bija daudz šarlatānisma, bet taisnība arī tā, ka šajās apšaubāmajās «zintīs» slēpās tomēr sava tiesa nopietnu zināšanu, kas palīdzēja izprast dabas noslēpumus. Burvis pirmām kārtām bija lielisks dabas pazinējs, un tas viņam piešķīra ārkārtīgi lielu pārākumu pār citiem cilts ļaudīm, kuru dzīve bija stiprā mērā atkarīga no dabas spēkiem. Piemēram, burvis «pareģoja», kurā mēnesī un kur varēsim atrast visvairāk medījumu, un reti kad kļūdījās. Visi uzskatīja, ka to viņam pačukstējuši gari, lai gan patiesībā burvis, vērodams dažādas dabas parādības, izdarīja tikai pareizus secinājumus. ' Šajā «zinšu» apguvē vislielāko iespaidu uz mums atstāja «septiņu telšu» posms, kas ilga septiņus gadus. Burvis pats uzcēla īpašu telti un savāca tanī visdažādākos priekšmetus, kas bija nepieciešami mācībām. Šajā teltī māceklis mita veselu gadu un apguva veiklību dažādās maģiskās izdarībās, kuras es tagad varu nosaukt par acu apmānīšanu jeb šarlatāna trikiem.

Pabijis piecās teltīs, tas ir, pēc pieciem gadiem, jauneklis lika divus eksāmenus «ļauno garu» izsaukšanā. Bez tam viņam vajadzēja parādīt savu apvārdošanas prasmi, noburt kādu un pat piesaukt nāvi.

Pretstatā Eiropā izplatītajam uzskatam, ka visi burvji bez izņēmuma esot ļaundari, — daudzi mūsu burvji it nemaz nebija neganti cilvēki un vieglprātīgi nespēlējās ar savu ļaužu dzīvībām; tajos bezgala retajos gadījumos, kad radās nepieciešamība kādam piesaukt nāvi, sodāmais lielāko tiesu bija ciltij kaitīgs, bīstams cilvēks, kas apdraudēja citus.

Baltais Vilks bija krietns burvis, un nav šaubu — viņa ietekme uz mūsu cilts likteni bija labvēlīga. Taču grūti teikt to pašu par citiem burvjiem.

Lielā pārdabiskā vara viegli pavedināja uz šīs varas ļaunprātīgu izmantošanu. Un, pat ja arī atsevišķiem burvjiem nebija ļaunu nodomu, viņi tomēr atbalstīja tos, kuri aizstāvēja novecojušos

uzskatus, un naidīgi izturējās pret progresīvām domām.

Baltā Vilka burvestības mums šķita kā burvju mākslas kalngali un pierādījums tam, ka viņam ir sakari ar neredzamiem spēkiem.

Šodien es to izskaidroju citādi.

Viņa buramo vārdu un lāstu piepildīšanos lielā mērā noteica psiholoģiskā iedarbe — mēs taču visi ticējām to spēkam. Bet galu galā šai mākslai bija pilnīgi reāls pamats; burvis labi zināja dažādu zāļu īpašības un viņa māksla pamatojās uz to, ka viņš nemanīti prata pielietot dziedinošu vai nāvējošu līdzekli.

Mēs bieži vien apstājāmies pie Baltā Vilka telts un ar neprātīgi pukstošām sirdīm ieklausījāmies neparastajās skaņās, kas bija dzirdamas tur iekšā. Satraukti dzirdējām «mitijavina» bungu dunoņu un lolojām cerību, ka viendien burvis atnāks pie mūsu vecākiem un izvēlēsies vienu no mums par savu mācekli.

Vecāki čukstus mums stāstīja, ka teltī notiekot noslēpumainas, cilvēku prātam neaptveramas lietas. Reiz šausmās ieplestām acīm telts puskrēslā pa pavērtās ieejas spraugu mums izdevās pamanīt puiku ar drausmīgi izķēmotu seju. Viens vaigs viņam bija pietūcis un nokarājās gar žokli kā lupata; acu plaksti bija ķēmīgi izgriezušies uz āru, apakšlūpa nokarājās uz leju pāri zodam kā bārda. Mātes mums stāstīja, ka burvis esot piebūris šim puikam ļauno garu.

Ciltī bija tādas vecas sievas, kuras prata burvja ļauiios lāstus atburt, tikai, zināms, ar paša Baltā Vilka atvēli. Viņas novārīja kaut kādas dziednieciskas zāles un lika elpot šā viruma garaiņus. Drīz vien nelaimīgais sajuta kaut ko uz savām lūpām. Izrādījās — tas bija mats. Kad to izvilka, slimajam seja pamazām sāka atgūt normālus vaibstus. No kurienes bija radies šis dīvainais mats, neviens toreiz nemācēja pateikt.

Pēc daudziem gadiem es satiku kādu sjuksu cilts indiāni, kuram kādreiz bija pieburta šāda liksta un kurš pats bija atklājis šīs burvestības noslēpumu.

Burvis patiešām izlietoja garu cilvēka matu, saindēja to un slepus ievēra pīpes iemutī. No šejienes, sjuksam smēķējot, sazāļotais mats nokļuva mutē. Esmu pārliecināts, ka daudzas «noburšanas» bija izskaidrojamas tikpat vienkārši.

Tanī neaizmirstamajā pavasarī, kad es tik ļoti gribēju aprunāties ar Balto Vilku par Pinkaino Ērglēnu, pavisam nejauši satiku viņu upes krastā.

Tā bija mana pirmā un pēdējā saruna ar šolieparasto cilvēku.

Šai brīdī sēdēju viens pats netālu no mūsu nometnes pie upes ar makšķeri, ko bija uztaisījis vecākais brālis Skanīgā Balss. Piepeši sev aiz muguras sadzirdēju soļus. Atskatījos un ieraudzīju Balto Vilku.

Viņš bija atnācis uz upi pēc ūdens, lai varētu atkal noņemties ar zāļu viršanu.

Sēdēju ne dzīvs, ne miris, kad viņš nostājās turpat aiz manis. Acīmredzot viņš bija pamanījis manas izbailes, jo laipni noglāstīja manu galvu un draudzīgā balsī jautāja:

— Tu makšķerē, Bizonīt? Te, šajā vietā?

Gar acīm man skrēja krāsaini riņķi, un es nevarēju parunāt.

— Te nav zivju, — teica burvis. — Nāc, es tev parādīšu, kur tās slēpjas.

Neko nedomādams, izvilku makšķeri, paņēmu sliekas un tipināju viņam pakaļ. Necik tālu nebija jāiet, tikai pārdesmit soļu.

— Lūk, te gan es pamēģinātu, — viņš man norādīja vietu upē, kas pēc izskata ne ar ko neatšķīrās no iepriekšējās.

Pa to laiku biju kaut cik atguvies un sajutu sevī augam drosmi. Pieķēros burvim cieši pie ādas stulmeņa un paskatījos uz augšu. Augstu virs sevis redzēju viņa izteiksmīgās acis. Kaut ko murmināju, bet tik nesakarīgi, ka no visa tā varēja saprast vienīgi divus vārdus:

— Pinkainais … Ērglēns …

Baltais Vilks visu saprata. Viņa vaigs acumirklī sa- drūma. Lielās rokas silti mani apskāva, un pēc brīža es sadzirdēju viņa norūpējušos balsi:

— Nejautā man, Mazo Bizon! Nejauta par Ērglēnu…

Aiziedams Baltais Vilks uzmundrinoši uzsita man uz pleca un draudzīgi piebilda:

— Sazvejo daudz zivju.

Nesapratu, kādēļ Baltais Vilks pēkšņi tā sadrūma, kad viņam pajautāju par Ērglēnu. Tas taču bija mans draugs. Kaut kas sariesās man acīs, un savāds kamols iespiedās kaklā. Jutos apvainots uz burvi.

Bet zivis tagad ķērās kā uzburtas. Vilku citu pēc citas tā, it kā tās tīši ķertos pie āķa. Jāvelk bija bez apstājas, gluži vai elpa rāvās ciet, bet asaras man aizvien vairāk aizmigloja skatienu, un es lāgā neredzēju ne krastu, ne upi, ne makšķeri, ne zivis.

OTRA DAĻA

«svina lietus līs!»

5. PĒRKONA GRĀVIENI

Savā pārceļojumā uz dienvidiem mēs jau sen bijām šķērsojuši Piena upi un apmetušies uz vairākām dienām Gliemežu strauta ielejā. Pēc tam mēs atkal tuvojāmies Klinšu kalnu pakājei, bet šajā Montānas daļā prērijas bija stipri paugurainas. Izmantojot to, ka vairākas dienas stāvējām uz vietas, mēs, zēni, zirgos devāmies izlūkot apkārtni, aizkļūdami reizēm vairākas jūdzes tālu no apmetnes.

Reiz atradāmies prērijā šādā izjādē. Pēkšņi tālu dienvidu pusē pamanījām jātnieku, kas auļoja mūsu virzienā.

— Kur viņš tā steidzas? — iesaucās Kalnuguns.

— Droši vien pie savas draudzenes! — dzirās draiski pajokot Koka Nazis, kas aizvien prata ar savu nešpetno mēli kādam iedzelt.

— Man šī steiga nepatīk! — noteica mans brālis Skanīgā Balss.

<— Kāpēc?

— Vai esi aizmirsis okotoku Vārnas?

Nu arī Koka Nazis kļuva nemierīgs un bažīgi vēroja auļojošo jātnieku.

Pēdējā laikā mēs bijām brīdināti būt uzmanīgiem: okotoku grupa, kas piederēja pie Vārnu cilts un kas vienmēr pret mums bija bijusi naidīga, pēdējā laikā izturējās izaicinoši un, kā likās, perināja kādus ļaunus nodomus.

— Mums pat nav nekādu ieroču, lai varētu viņam stāties pretī, — sacīja Skanīgā Balss.

— Man ir nazis! — iesaucās Plānais Sniegs.

— Parādi!

Tas bija mazs nieka nazītis. Vai nu tas kāds ierocisI

-— Labāk bēgam! — iekliedzās brālis.

Laidāmies uz nometni.

Kad jātnieks mūs panāca, vecākie, acīgākie zēni pazina viņu. Tas bija Brāzmainais Strauts, jauns mūsu grupas kaujinieks, kas pirms pāris mēnešiem, ziemas beigās, pēc nejaukās ķildas dejas laikā bija nošķīries no mums kopā ar manu tēvoci Dārdošo Pērkonu. Apturējām zirgus,- lai sirsnīgi sasveicinātos, bet viņam nebija laika. Nemaz neapstādamies viņš mums uzsauca:

— Kur apmetne?

Parādījām virzienu un dzināmies pakaļ. Brāzmainā Strauta parādīšanās un trakā steiga satrauca mūs; lielākie zēni apbēra viņu ar jautājumiem. Viņš atkratījās ar neskaidrām, aprautām atbildēm, nenozīmīgiem vārdiem; nopratām, ka noticis kas nelabs. Piejāju viņam tuvāk un uzsaucu:

— Kur … Pinkainais … Ērglēns?

— Pagalam! — atsaucās Brāzmainais Strauts.

No straujās auļošanas man dūca ausīs, tāpēc likās, ka neesmu sapratis viņa atbildi.

— Kur viņš ir? — jautāju.

— Beigts! —nokliedza Brāzmainais Strauts, pagriezdamies pret mani. — Viņu nogalināja.

Tagad es skaidri sadzirdēju. Iesaucos no visa spēka:

— Kāpēc tu tā joko?

— Dumiķi! Es nejokoju! Viņš ir beigts…

So pirmo skaudro triecienu dzīvē uzņēmu ar dīvainu mieru. Mirkli vēlāk manā iztēlē kā zibens uzplaiksnījumā pavīdēja mūsu šķiršanās aina: -es turu rokās viņa loku, viņš — attālinās no manis, iet pie vecākiem ar savām īsajām kājelēm, gluži kā tāds jocīgs lāčuks. Tanī brīdī biju dziļi nomākts; mani plosīja skumjas, kad Pinkainais Ērglēns tā izzuda manam skatienam. Izzuda tik tiešām. Izzuda. Un nu viņa vairs nav.

Tālākajā ceļā tikai dzinu zirgu un neko vairs nedomāju. Bērna nenotrulinātajā uztverē visi iespaidi it kā nogrima nomierinošā tumsā. Man tikai stingrāk vajadzēja turēties zirga krēpēs, lai mežonīgajos auļos neno- ripotu zemē.

Nometnē tūlīt tika sasaukta cilts lielā padome. Uzzinājām visu, kas bija noticis. Vārnu cilts kaujinieki — jau pieminētā nemierīgā okotoku grupa — bija uzbrukuši Klinšu kalnu piekājē tēvoča Dārdošā Pērkona nometnei. Valodas par viņu naidīgo noskaņojumu diemžēl nebija izdomātas. Un, kas pats zīmīgākais, starp Vārnām atradās arī baltie, iespējams, ka tie bija Rukstons un viņa banda. Viņiem bija vajadzīgi zirgi, un pavisam negaidīti viņiem arī veicās: viņi nolaupīja visus — vairāk nekā simt zirgu, izņemot vienu, uz kura pie mums atauļoja Brāzmainais Strauts.

Tanī brīdī, kad zirgi jau vesti projām, mūsējie pamodušies un uzbrukuši Vārnām. Necik tālu tomēr neesot tikuši. Vajātājus sagaidījusi spēcīga šauteņu uguns; tas bijis to balto slēpnis, kuri atradušies Vārnu grupā. Vairāki mūsējie krituši, pārējiem vajadzējis atkāpties, bet pa to laiku Vārnas spēcīgā uguns aizsegā paguvuši aizdzīt zirgus. No mūsējiem krituši četri vīrieši, viena sieviete un Pinkainais Ērglēns. Kā zēns kritis, neviens nezinot. Acīmredzot vispārējā sajukumā viņš meties zirgiem pakaļ un skrējienā viņu nopļāvusi lode. Nakts tumsā neredzamie šāvēji plājuši virsū katram, ko vien varējuši paņemt uz grauda.

Uzbrukums bija noticis pirms divām dienām sešdesmit, ja ne vairāk, jūdžu no mūsu nometnes. Tēvocis Dārdošais Pērkons un viņa ļaudis, nespēdami bez zirgiem dzīties zagļiem pakaļ, nocietinājušies aplaupītajā nometnē. Līdz Brāzmainā Strauta aizbraukšanas brīdim neviens viņiem vēl nebija uzbrucis. Acīmredzot laupītājiem bijuši vajar dzīgi tikai zirgi.

— Tas ir pavisam nelāgs un bēdīgs atgadījums! — sacīja cilts virsaitis Cēlā Dvēsele. —- Nelāgs tamdēļ, ka okotoku Vārnas atkal izrakuši kara cirvi un pacēluši to pret Melnajām Pēdām, un bēdīgs tamdēļ, ka krituši seši mūsējie. Parastos apstākļos mums pat nebūtu jādomā, kas darāms. Bet šoreiz tas ir citādi.

Virsaiša vārdi satrauca kaujiniekus.

— Par kādiem apstākļiem tu runā? —*1* daži no viņiem iesaucās. — Par ko tu esi nobažījies?

— Kas šoreiz ir citādi? — sauca citi. *— Kā to lai saprot?

— Varbūt piedot Vārnām šo neģēlīgo uzbrukumu? — uztraucās visnemierīgākie.

— Teic, virsaiti, kas tev padomā! — atskanēja saucieni no visām pusēm.

— Viss liekas ļoti vienkārši, taču mums jāaprunājas un nopietni jāapsver, kā rīkoties, — iesāka virsaitis. — Dārdošais Pērkons un viņa ļaudis nesen bija mūsu brāļi, un viņu bēdas tad bija arī mūsu bēdas. Bet pirms vairākām nedēļām Dārdošais Pērkons un viņa piekritēji, kā zināt, saķildojās ar mums un aizgāja projām, pierādot, ka ar mūsu grupu viņus nekas nesaista. Vai tā bija?

— Jā, — vairākas balsis negribīgi atzinās. — Tā bija…

— Bet, ja pēc viņu pašu gribas mūsu radnieciskās saites ir sarautas, tad vajag apsvērt, vai trieciens, ko okotoku Vārnas devuši viņiem, skar arī mūs…

Virsaitis nepaguva izteikt visus apsvērumus, kad sacēlās īsta vētra.

— Tie ir mūsu tuvinieki, tie mūsu brāļi un brālēni! — vispārējā satraukumā visās malās atskanēja saucieni.

— Tikai nodevējs tādā brīdī varētu viņus pamest! — iekliedzās kāds kaujinieks.

— Kauns un negods tam, kas negrib viņiem palīdzēt! — naidīgi vārdi izlauzās pār daudzu lūpām. Virsaitis Cēlā Dvēsele, redzēdams, ka sašutuma izvirdums arvien vairāk vēršas pret viņu, pasteidzās mainīt savu nostāju, un viņa drūmais vaigs spēji noskaidrojās.

— Man prieks redzēt, — viņš iesaucās, — ka jūsu acis liesmo, un prieks dzirdēt kaismi jūsu vārdos. Man kā jūsu virsaitim vajadzēja vērst jūsu uzmanību uz pagātnes notikumiem, lai jūs izpaustu savas īstās jūtas. Zinu, ka uz jums var -paļauties… Tad sakiet — ko gribat darīt?

— Vārnas vajag pamatīgi pārmācīt! — iesaucās vairāki kaujinieki.

—*1* Pareizi! — piekrita virsaitis.

— Vajag atgūt nolaupītos zirgus!

— Pareizi!

— Vajag sadot Vārnām!

— Pareizi, hauk *[3]*!

Neviens neiebilda. Visi vienprātīgi gribēja iet cīņā pret okotoku Vārnām un viņus sodīt. Neviens negribēja zaudēt ne mirkli — vajadzēja nekavējoties kaut ko uzsākt.

Vēlreiz Brāzmainais Strauts tika iztaujāts par notikušo.

— Vai esi pārliecināts, ka Vārnas nepamanīja tevi aizjājam? — jautāja virsaitis.

— Esmu pilnīgi pārliecināts, — apgalvoja kaujinieks.

— Vai viņus nekur tuvumā nemanīji?

— Nē, neredzēju nekādas zīmes.

— Kaujinieki! — virsaitis Cēlā Dvēsele uzrunāja visu grupu. — No mūsu ātrās rīcības un mūsu zirgu ašuma tagad ir atkarīgs, vai nodevīgie uzbrucēji saņems pelnīto sodu. Novācam teltis!

Visi skriešus izklīda. Pēc stundas mēs jau bijām ceļā. Prēriju cilšu kustīgums vienmēr radīja ienaidniekā izbrīnu un biedēja to. Tieši pateicoties šai manevrēšanas spējai, gadu desmitus ilgajos karos prēriju indiāņi varēja izrādīt tik sekmīgu pretestību Savienoto Valstu regulārajai armijai. Mūsu nometnē bija veci sirmgalvji, zīdaiņi un daudz dažādu piederumu, neskaitot bizonādu teltis. Tas viss tagad tika sakrauts zirgu nastās vai uz tā saucamajiem «travoisiem» — garām pārgājiena nestuvēm, kuru viens gals piestiprināts pie. zirga sāniem, bet otrs gals velkas pa zemi.

Jājām visu pievakari un nakti, pie tam tik ātri, ka jau rītausmā Brāzmainais Strauts mums paziņoja, ka mērķis ir tuvu.

— Vēl tikai jāpāriet pāri trim pakalniem, —- dzirdēju viņu sakām, — tad būsim klāt.

Virsaitis Cēlā Dvēsele jau labi sen bija izsūtījis izlūku patruļas uz visām malām — ne tikai uz priekšu, bet arī uz flangiem un tāpat uz aizmuguri, lai nodrošinātos no visām pusēm. Ienaidnieka pēdas nekur nebija manītas. Apkārtne šķita neapdraudēta.

Ar lielu sasprindzinājumu uzjājām pēdējā pakalnā: tik daudz kas neparedzēts varēja būt noticis pa šo laiku, kamēr Brāzmainais Strauts bija projām. Kad beidzot sasniedzām kalnu, atviegloti uzelpojām: plašajā ielejā divu upju satekas iežmauga staveja, kā stāvējušas, kādas divdesmit teltis.

— Viss pa vecam, kopš manas prombūtnes nekas nav mainījies, — priecīgi sacīja Brāzmainais Strauts. — Nekas nav noticis ..

Nometnē ļaudis bija modri un kalnā mūs tūdaļ pamanīja. Viņu draudzīgajiem mājieniem atbildējām tikpat draudzīgi un devāmies lejā.

Tēvoci un viņa ļaudis atradām dzīvus un veselus. Nekādu jaunumu nebija.

Ļoti smalkjūtīga bija virsaiša Cēlās Dvēseles un burvja Baltā Vilka

izturēšanās pret tēvoci. Tēvocim, kurš taču pats bija aizgājis no mums un nokļuvis ar saviem ļaudīm nelaimē, neviens neko nepārmeta, pat ar pušplēstu vārdu neatgādināja bijušo. Visi sarunājās ar viņu tā, it kā vakar būtu šķīrušies vislabākajā saskaņā. Es stāvēju tēvam līdzās tanī brīdī, kad abi brāļi sasveicinājās. Dārdošais Pērkons bija manāmi norūpējies — pat es to nevarēju nepamanīt. Nedrošā solī viņš pienāca pie tēva un spēcīgā tvērienā saņēma viņa rokas. Sāka runāt tik klusi, kā nekad līdz šim nebija runājis:

— Pār mani bija savilkušies nelabi mākoņi. Es pats biju vainīgs … Pats izsaucu pērkona negaisu …

— Mākoņi, brāl, —> laipnā balsī viņu pārtrauca tēvs, -— tie vienmēr beigu beigās izklīst. Pēc tam iestājas labs laiks.

— Bet posts, kādu atnesa pērkona negaiss, nav novēršams: zaļoksno, mazo ozola atvasīti nocirta zibens …

— Tas, brāl, nav grozāms. Tāds visu mūsu liktenis. Reiz katru no mums ķers nolemtais zibens spēriens. Viena atvasīte nolauzta, bet blakus zaļo citas un aug…

Kaut arī biju vēl toreiz mazs, labi sapratu, par ko viņi runāja. Viņi pieminēja Pinkaino Ērglēnu. Es dusmojos, ka viņi tik mierīgi varēja runāt par brālēna nāvi, jo tobrīd jutos tā, it kā man kāds saindētu bultu būtu ietriecis krūtīs. Sāpes žņaudza kaklu, un pie vislabākās gribas es nespētu vārdos pieminēt sava drauga nāvi.

Tēvocis pēc uzbrukuma nebija turējis rokas klēpī. Ienaidniekam pa pēdām viņš bija izsūtījis izlūkus, kuri, kaut arī bija devušies ceļā kājām, daudz ko bija uzziilā- juši. Vēl izturīgāki nekā antilopes — izlūki bez atpūtas stundām ilgi slepus bija izsekojuši Vārnas. Viņi bija noskaidrojuši, ka ienaidnieks iznācis no priekškalnēm atklātā prērijā un tad pagriezies uz dienvidrietumiem, kā liekas, uz Bentona fortu. Tas bija visā apkārtnē vienīgais lielākais amerikāņu priekšpostenis pie Misūri upes; tas atradās no mums diezgan tālu: jājot ar zirgiem, to varēja sasniegt kādās sešās dienās. Ar Vārnām kopā joprojām jājuši baltie mednieki. Kā vēlāk izrādījās, tā patiešām arī bija Rukstona banda, kas acīmredzot gribēja tikt pie naudas, Bentonā pārdodot nozagtos zirgus. Bentona forts, kas atradās uz pašas civilizācijas robežas, tajos laikos bija diezgan rosīgs tirdzniecības centrs.

Mums par laimi, laupītāji nebija pārlieku steigušies. Atņēmuši tēvocim straujas pakaļdzīšanās iespēju, būdami droši par savu. pārspēku, viņi ceļā bezrūpīgi nodevās medībām. Viņus panākt varēja diezgan viegli.

Pēc sensenas ieražas pirms katras došanās kaujas laukā vajadzēja uzklausīt neredzamo garu padomu un viņu pareģojumu par gaidāmās kaujas norisi un iznākumu. Kopš sirmas senatnes bija izstrādāts īpašs rituāls. Virsaitis iegāja pie burvja, lai viņam upurētu savu pīpi. Ja burvis dāvanu pieņēma un pīpi aizdedzināja, tas nozīmēja, ka viņš

Uzņemas atbildību par karagājiena iznākumu un apņemas pavadīt kaujiniekus visās cīņās. Virsaitis nosauca brīvprātīgo vārdus, — indiāņi nekad ar varu nevienu nespieda piedalīties karagājienos, — un tad burvis lika virsaitim atnākt nākamajā naktī pie viņa, lai turpinātu apspriedi.

Kad virsaitis bija aizgājis, burvis izsauca garus un uzzināja no tiem, kāds liktenis gaida kaujiniekus. Ja zīmes rādīja, ka ienaidnieks cietīs daudz lielākus zaudējumus nekā mēs, tikai tad viņš deva karagājienam savu svētību. Tādējādi burvis uzņēmās visu atbildību par cilti un tieši viņš arī izšķīra, vai karš būs vai nebūs.

Šoreiz šis tradicionālais rituāls tika izpildīts steidzīgāk nekā parasti: ienaidnieks bēga, to vajadzēja panākt. Jau pēc dažām stundām, kopš bijām ieradušies tēvoča nometnē, Baltais Vilks ataicināja pie sevis Cēlo Dvēseli un vecākos kaujiniekus.

— Lielā Gara balss nes mums labvēlīgu pareģojumu, — viņš pavēstīja un, lai piešķirtu saviem vārdiem lielāku svaru, apklusa.

Tā kā nebija laika kavēties, Cēlā Dvēsele uzskatīja par iespējamu pēc brīža pārtraukt klusumu:

— Vai balss pavēstīja kaut ko noteiktu?

— Jā, pavēstīja.

Un atkal burvis iegrima dziļdomīgā klusēšanā.

— Vai mēs varam uzzināt, ko pavēstīja Lielā Gara balss? — tincināja virsaitis.

Burvis uzmeta viņam ilgu skatienu.

— Virsaiti, tu esi pārāk ziņkārīgs, — viņš norūca, — pārlieka ziņkārība lai paliek sievietēm un bērniem. Bet, ja arī pārējie kaujinieki ir tikpat ziņkārīgi, neredzamo spēku balss var jums pateikt savu pareģojumu ar manām lūpām.

Un, stingi lūkodamies tālē, Baltais Vilks pavēstīja:

— Mūsu kaujinieki uzvarēs. Vai jūs katrā ziņā gribat zināt, cik ienaidnieku kritīs kaujas laukā?

— Lūdzam to pateikt!

— Astoņi.

— Bet mūsējo?ˆ

— Neviens! — apgalvoja burvis.

Tas bija ļoti labs pareģojums, un kaujiniekus pārņēma liels prieks.

Ceļā posās visa nometne. Kaujiniekiem, kas bija pieteikušies kaujai, vajadzēja no mums atdalīties tikai ienaidnieka tuvumā. Vairākas stundas mēs vēl uzkavējāmies nometnē', lai sagaidītu nakti un tumsā izpildītu pašu svarīgāko rituālu, ko dēvēja par «bizona galvaskausa pravietojumu».

Parasti šim rituālam bija vajadzīga tikko nomedīta bizona galva. Pāris stundās, kas vēl bija atlikušas līdz karagājiena uzsākšanai, grūti bija kaut ko samedīt, tāpēc burvis samierinājās ar vecu, izbalējušu

galvaskausu, ko viegli sameklēja prērijā.

Saulrietā tas tika novietots bijušās nometnes pašā centrā, — visas, teltis un visa iedzīve jau bija savākta un iesaiņota zirgu nastās. Pārdesmit soļu attālumā ap bizona galvaskausu sasēdās visi mūsu grupas locekļi, izņemot tos, kas bija izvietoti tālos sargposteņos. Pat mums, bērniem, bija atļauts piedalīties rituālā, tikai mūs nosēdināja ārpus apļa, aiz pieaugušajiem. Atzīstos, baiļu sajūta man sažņaudza sirdi, un es tik tikko varēju novaldīt drebošas kājas, bet es gribēju tomēr visu redzet. Turējos brālim Skanīgajai Balsij aiz muguras.

Baltais Vilks nosēdās galvaskausa priekšā un sāka teikt buramos vārdus. Tuvojās nakts, tikai rietumu pamalē debess vēl sārti kvēloja. Tuvējos pakalnos, it kā atsaucoties burvja balsij, sāka žēli gaudot stepju vilki — koijoti. Izskanot burvja dziedājumam, iestājās dziļš klusums. Pēc tam Baltais Vilks pēkšņi tik spalgi iekliedzās, ka es nodrebēju pie visām miesām.

— Kaujinieki! Tuvojas parādības brīdis! Ieskatieties cieši bizona galvā, — vai jūs kaut ko jau neredzat?

Pustumsā galvaskauss vīdēja kā blāvs, neskaidrs plankums, nekas vairāk nebija manāms.

Un atkal ieskanējās burvja balss:

— Ja galvaskauss dos kādu zīmi, tad tenciniet garus par labu pravietojumu. — Tiklīdz viņš to izteica, no galvaskausa melnajiem redzokļiem pašķīda dzirkstis. Un tas vēl nebija viss: galvaskauss sāka zvāroties šurp un turp.

Brālis Skanīgā Balss, kas stāvēja man priekšā, sabijies nočukstēja:

— Zvārojas kā ievainota bizona galva …

Baltais Vilks sāka vilkt savu otro burvja dziedājumu, bet tad. pa galvaskausa nāsīm sāka plūst laukā melni dūmi. Kad burvis uz mirkli pārtrauca buramo vārdu skan- dēšanu, atskanēja skaidri sadzirdama bizona iebauro- šaņās.

Mums, mazajiem puikām, tas bija par daudz. Jau dzirkstīm parādoties un galvai sakustoties, mēs bijām ne dzīvi, ne miruši, bet, kad nezvērs vēl arī iebaurojās, mēs šausmās iekliedzāmies un devām kājām ziņu. Metamies bēgt kur kurais. Pieaugušie steidzās mūs panākt un saķēra citu pēc cita. Atceļā viņi mūs mierināja, teikdami, ka nav ne no kā jābaidās, jo bizona galva mums pareģojusi labu veiksmi. Mātes labsirdīgi zobojās par mūsu izbailēm un ķircināja mūs par maziem «skuķiem». Bijām to pelnījuši.

Un atkal es gribu uzsvērt, ka to, kas viņos laikos mums likās tik noslēpumains un pārdabisks, varēja izskaidrot ar vienkāršiem mūsu burvja meistarstiķiem. Bizona redzokļos viņš acīmredzot bija ielicis kaut kādas fosforescēiošas mizas, nakts tumsā viegli varēja kustināt galvaskausu ar zirga astru, kas slepus piesiets pie tā, bet par to, ka Baltais Vilks labi bija apguvis «vēdera runāšanas» māku, es šodien, pēc

daudziem gadiem, it nemaz nešaubos. Varētu burvim pārmest, ka viņš tik nešpetni mūs mānīja ar savām burvestībām; tolaik mēs vēl bijām stipri māņticīgi un ar tādām izdarībām burvis varēja nostiprināt savu iespaidu uz cilti. Šodien es to visu skaidri saprotu, bet tajā naktī brīnumainā parādība atstāja uz mums ārkārtīgi dziļ.u, suģestējošu iespaidu un radīja nepārvaramas bailes.

Drīz vien mēs devāmies ceļā, un visa grupa jutās pacilātā omā. Mēs degām cīņas kaismē un ticējām uzvarai. To acīmredzot arī bija gribējis panākt Baltais Vilks.

6. MANAS UGUNSKRISTĪBAS

Mēs jājām nakti, dienu un vēl vienu nakti un šajā otrajā" naktī atpūtāmies tikai divas stundas. Trešās dienas rītā tika ievērota vislielākā piesardzība. Ienaidnieks bija tuvu. Nedrīkstēja kurt uguni, turējāmies ieleju aizsegā, kalnaugšās uzkāpa tikai izlūki. Pārgājienā viņi visu laiku gāja mums pa priekšu un atgriezās ar jaunām ziņām. Vārnas bija centušies atstāt aiz sevis cik iespējams maz pēdu, un tomēr pat es vietumis tās pamanīju zemē un tad iedomājos sevi par acīgu kaujinieku.

Apkārtējā ainava mainījās. Bija aizvien mazāk pakalnu, .un viļņveidīgā prērija vērtās aizvien līdzenāka, toties strauti un upītes te bija izgrauzušas dziļas gravas. Vienā no šādām krastu iegrobēm izlūki pamanīja ienaidnieku, kas šeit acīmredzot bija nolēmis ganīt zirgus ilgāk nekā vienu dienu: no koka kārtīm blakus nometnei bija ierīkots zirgu aploks, lai mierīgi varētu naktī gulēt.

Mēs apstājāmies nelielā ieplakā. Nepilnu sešu jūdžu attālumā no Vārnām nogaidījām savā slēpnī nakti. Kaut gan stāvējām te gandrīz veselu dienu, nevienu nesūtīja medībās, nekūra arī ugunskurus. Vakariņām tika nokauts vecs ādenis, un tā gaļu, kas bija sagriezta plānās sloksnītēs, ēdām tāpat jēlu.

Diena bija saulaina, nakts solījās būt zvaigžņota. Tumsai iestājoties, visa nometne turpināja ceļu, lai pienāktu tuvāk Vārnām. Kaujinieku grupa jau bija pilnā gatavībā.

Tad divi mūsu vienaudži — Koka Nazis un Plānais Sniegs —* piejāja pie Skanīgās Balss. Viņi bija sašutuši.

— Mums grib nodarīt pāri! — Koka Nazis dusmīgi . caur

zobiem novilka brālim pie auss. — Vai tu to zini?

— Nekā nezinu.

— Kaujinieki ies uzbrukumā Vārnu apmetnei, bet mums vajadzēs palikt aizmugurē …

— Mums vajadzēs gaidīt kopā ar sievietēm, bet viņi cīnīsies!

— Bet ko tad jūs gribat darīt?

-— Viņiem jāņem mūs līdzi, lai mēs redzētu, kā to dara!

— Nu zināms! Patiešām! — iedegās brālis. — Viņiem jāņem mūs līdzi!

— Mani arī! — es iesaucos.

Mani satrauca lielā notikuma norise. Gribēju tur būt klāt un visu redzēt.

— Tu, tārpiņ! — Koka Nazis nomērīja mani ar nievājošu skatienu — es to ievēroju, kaut gan bija tumšs. — Tu, gnīda, sēdi mājās ar meitenēm!

—- Ko tu mani apvaino, tu, nagadauzi! —< es saskaities cirtu pretī.

— Mazais Bizons nāks kopā ar mums! —: brālis noteica mierīgā un stingrā balsī.

Aizjozām pie tēviem un izteicām savu lūgumu.

— Bet ja nu iedegsies kauja! — šaubījās vecāki.—Jūs var nošaut…

•— Mums jābūt tur klāt!!!

— Nekliedziet tik skaļi, knišļi!… Lai virsaitis izšķir!

Devāmies *x* pie virsaiša, pa ceļam paņemdami vēl līdzi

vairākus zēnus. Cēlajai Dvēselei pirms paša uzbrukuma galva bija pilna ar svarīgākām lietām, un viņš negribēja mūs uzklausīt, bet mūs ņēma savā ziņā viens no vecākajiem kaujiniekiem.

— Lai jau paosta pulvera smaku! Ļauj, es viņus paņemšu savā uzraudzībā. Lai paskatās pa gabalu…

— Tad uz tavu atbildību! — sacīja virsaitis.

— Uz manu atbildību, hauk!

Mēs bijām tik priecīgi, ka, apkampdami veco vīru, tikko viņu nenožņaudzām. Arī tēvi piekrita un ļāva mums sekot drošā attālumā. Saņēmām stingrus norādījumus, kā izturēties kaujas laikā. Šajā zēnu pulciņā es biju pats jaunākais

Pēc vakariņām virsaitis lika kaujiniekiem un mums, mazajiem, upē izpeldēties. Mazgājoties mēs ņēmām smiltis un rīvējām ar tām ādu, cik vien bija spēka, lai tiktu vaļā no apēstās zirgu gaļas smakas. Zirgi necieš zirgu gaļas smaku, it īpaši zirgu tauku smaku: sajuzdami to, viņi sāk trakot un ir grūti novaldāmi. Bet laupījumu vajadzēja atgūt klusi un nemanīti.

Es vēl biju pārāk mazs, lai izprastu visu kaujas darbības plānu. Zinu tikai, ka ienaidnieks bija novietojis zirgus aplokā netālu no

upītes, kuras nosaukumu vairs neatceros. Turpat pie šī aploka ielejā bija saceltas kādas divdesmit teltis. Divās no tām, kas atradās gandrīz pie paša aploka, bija apmetušies Rukstons un citi baltie, pārējās teltīs — Vārnas ar savām ģimenēm. Pēc mūsu plāna vajadzēja no upes puses atcelt aploka kārtis un izlaist gan ienaidnieka, gan mūsu zirgus. Sadursme ar Vārnām nebija paredzēta, tomēr pusei kaujinieku, kuriem bija šautenes, vajadzēja paslēpties pakalnu korēs virs nometnes un, ja ienaidnieks pamostos un saceltu, trauksmi, apbērt abas Rukstona teltis ar ložu krusu. Pirmām kārtām vajadzēja uzmanīt amerikāņus, jo viņi bija vislabāk apbruņotie un līdz ar to visbīstamākie pretinieki.

Mēs, zēni, sekojām tai vienībai, kuras uzdevums bija aizvest zirgus. Jau operācijas sākumā radās neparedzēti sarežģījumi ar suņiem. Juzdami kaut ko neparastu, tie negribēja palikt apmetnē un rāvās mums līdzi. Katram zēnam bija. viens, palaikam divi mīluļi. Mātēm nācās tos piesiet un turēt teltīs. Mans Pononka, atvadoties no manis, sāka pēc vilku paražas gaudot.

Ap pusnakti vecais kaujinieks, mūsu komandieris, izveda mūs upes krastā — tiešā ienaidnieka tuvumā un lika mums paslēpties krasta krūmos. Sadzirdot norunāto signālu — divus pelēkā vilka kaucienus, mums vajadzēja atstāt slēpni un skriet uz savu apmetni. Starp zēniem bija arī mans večākais brālis Skanīgā Balss. Viņš visu laiku mani turēja pie rokas, lai es tumsā nepazustu. Tas mani iedrošināja.

Nogūlāmies zemē tieši iepretī zirgu aplokam, kādus simts soļus no tā. Palss zvaigžņu mirdzums ļāva mums saskatīt aploka tumšo apveidu, bet mazliet tālāk pavisam skaidri iezīmējās ienaidnieka telšu blāvie trīsstūri. Laiku pa laikam dzirdējām klusu zirgu grudzināšanu aplokā.

— Vai tad Vārnas nav izlikuši nevienu sargposteni? —- tikko dzirdami Skanīgā Balss jautāja vecajam kaujiniekam, kas mūs uzraudzīja.

Cik es tobrīd biju lepns par savu brāli!. Tik saspringtā brīdī viņš domāja gluži kā pieaudzis cilvēks.

— Acīmredzot upes pusē Vārnas nav izlikuši nevienu sargu, — paskaidroja mūsu aizbildnis.

Kaut arī bija tumšs, mēs tomēr pamanījām mūsu tēvus, kuru ēnas līda arvien tuvāk aplokam. Ik pa brīdim viņi pavēdīja krūmu zarus, lai zirgi dzirdētu šalkoņu un ne- izbītos no svešajiem ļaudīm. Te viens, te otrs no vīriem paslējās kājās un parādījās dzīvniekiem. Mēs redzējām, kā viņi atcēla aploka kārtis.

Nometnē starp teltīm kvankstēja suņi. Ierējās diezgan . bieži, bet bez īsta niknuma. Tad mūsu izlūki netālajos pakalnos sāka atdarināt koijotu kaucienus, lai Vārnas domātu, ka stepes vilku tuvums dara nemierīgus viņu suņus.

Kādā teltī ieraudājās bērns. Ielejā bija tik kluss, ka mēs dzirdējām, kā māte ieaijā bērnu. Šajā brīdī viens no mūsu puikām, desmitgadīgais Plānais Sniegs, pusbalsī nikni noteica:

— Zēl, ka man nav šautenes līdzi.

— Runā klusāk! — ar skarbu čukstu viņu brīdināja mūsu aizbildnis. — Ko tu ar šauteni darītu?

— Uzbliestu tam kverpim, lai apklust, un par vienu Vārnēnu pasaulē būtu mazāk!

— Glupiķis tu esi, vairāk nekas! — apsauca viņu kaujinieks.

Bet Plānais Sniegs ierunājās vēl skaļāk:

— Jūs domājat, es netrāpītu viņa riebīgajā pierē?

Kaujinieks noliecās pār zēnu un, ar roku aizsegdams viņa muti, nikni viņu sapurināja, tad nošņāca caur zobiem:

— Apklusti, smurguli, citādi es tev sasiešu rokas un kājas! Un, ja tu man vēl pīkstēsi, atstāšu Vārnām, ko paknābāt!

Tas līdzēja. Plānā Sniega kaujas spars noplaka. Iestājās klusums.

Tad mēs pamanījām pirmos zirgus, kas nāca laukā pa aplokā atvērto eju. Tie piegāja pie upes un mierīgi sāka dzert. Nemaz nelikās izbiedēti. Tos ieraugot, sirdis mums sāka dauzīties. Mēs gribējām rīkoties, grūti bija palikt uz vietas.

Pirmajiem zirgiem sekoja citi. Tie vairs nebija tik rāmi, skrēja uz upi rikšiem un satraukti zviedza. Desmit, divdesmit… pie upes spiedās vesels pūlis kustīgu ķermeņu. Soļu duna un zviedzieni arvien vairāk pieauga. Zirgi sāka skriet arvien straujāk.

Un tad tika sacelta trauksme. Kādā no Vārnu teltīm atskanēja mežonīgi skaļš kliedziens. Tam" atsaucās citas spalgas balsis, un vienā acumirklī atdzīvojās visa ienaidnieka nometne.

Līdz šim brīdim tuvējos pakalnos bija valdījis pilnīgs miers. Pēkšņi spožs uzliesmojums pāršķēla nakts tumsu un gaisu satricināja vienota šauteņu zalve. Tur mūsējie šāva uz Rukstona teltīm, lai nosegtu tos, kuri atradās ielejā un dzina projām zirgus. Sacēlās neiedomājama jezga. No teltīm amerikāņi un Vārnas sāka atšaudīties. Pa to laiku zirgi, mūsu kaujinieku trenkti, jau bija tikuši pāri upei.

Arī mēs, zēni, gribējām kaut kādā veidā palīdzēt kaujiniekiem, tāpēc, cik vien bija spēka, izkliedzām lāstus ienaidniekam. Lodes tūdaļ sāka kapāt mūsu krūmus. Tas mūs vēl vairāk sadūšoja. Tad iejaucās mūsu aizbildnis.

— Stulbeņi! — pusbalsī viņš iesaucās. — Pēc jūsu čiepstēšanas viņi uzzināja, ka te slēpjas zīdaiņi! Dumiķi! Bēdziet!

Bez kādām ceremonijām viņš grāba mūs aiz skausta un ar varu izgrūda no apdraudētās vietas. Šauteņu blīvā uguns nemitējās. Mēs*v* jau bijām krietnā gabalā, bet vēl arvien dzirdējām kaujas troksni.

Nometnē mātes mūs sagaidīja nopietni noraizējušās. Viņu pārliekās rūpes mēs uztvērām kā nevajadzīgas — tās aizvainoja mūsu

pašlepnumu, mēs negribējām būt nekādi memmīši. Bet mūsu aizvainojumu apklusināja un mūsu sirdis ar īstām gandarījuma jūtām pildīja tikai mūsu aizbildnis — vecais kaujinieks. Viņš pastāstīja satrauktajām sievietēm,. kā ienaidnieks bija paņēmis mūs uz grauda. Mana māte uzlūkoja mani ar maigu skatienu un sacīja:

— Tās bija tavas ugunskristības, Bizonīt, tu piedalījies īstā kaujā. Un vai lodes svilpa ap tevi?

— Jā, māmucīt! — es atbildēju, un sirds man pielija ar lielu lepnumu.

—- Žēl tikai, ka tev nebija ar ko karot.

— Kā tad nē, māmucīt? Es karoju!

— Tu karoji?

— No visa spēka uz viņiem kliedzu: nožēlojamie gļēvuļi, es jūs miltos samalšu!

— Ak vai, un vai tu kaut ko panāci arī?

— Nu zināms!

— Ko tad?

— Aiz bailēm viņi pūdelēja un nevarēja nevienam no mums trāpīt. Nu zināms, ka tāpēc.

Māte kaut kā dīvaini un noslēpumaini pasmaidīja.

— Zināms ir viens, — viņa sacīja, — tu būsi tikpat liels runātājs kā karotājs.

Viņas vārdos skanēja kaut kāda neskaidra šaubu stīga. Paskatījos viņai acīs.

— Vai tu man netici?

Atbildot māte apkampa mani un ilgi turēja piekļautu pie sevis. Pēc divām negulētām naktīm man uznāca neatvairāms miegs. Man bija tik labi pie viņas krūtīm, es jau laidos snaudā, tomēr pārvarēju sevi. Spēji izrāvos no viņas rokām un vīrišķīgi nostājos uz kājām.

Reizē ar mums tika atvesti atgūtie zirgi. Tie jau bija sapīti un nekur nevarēja aizbēgt. Saskaitījām kādus četrdesmit. Izrādījās — tie nebija mūsējie, bez tam tikai niecīga daļa no visa Vārnu ganāmpulka. Piesardzīgais ienaidnieks aiz pirmā aploka acīmredzot bija iekārtojis otru, kurā turēja nolaupītos zirgus. Mūsējie diemžēl to nezināja un viņu rokās krita tikai šie četrdesmit, kas atradās pirmajā — nomaļajā aplokā. Bet labs bija arī šis ķēriens. Tie bija lieliski zirgi.

Vēl bija tumšs un līdz rītausmai tālu. Atgriezās kaujinieki, kas bija šāvuši no pakalniem. Ar lielām grūtībām viņi bija tikuši pāri upei. Pārcelšanās pāri upei viņiem bija bijusi ļoti smaga; viņi bija gribējuši pretinieku nometnei pielaist uguni, bet tie sīksti turējušies pretī un nav ļāvuši to izdarīt. Kā trofejas mūsējie bija atvilkuši divus kritušos amerikāņus un vienu Vārnu, pēc tam vēl vienu Vārnu, smagi ievainotu, kas pēc stundas nomira. Viens no mūsu vīriem, Divlēcis, prata Vārnu valodu un, kamēr gūsteknis vēl bija pie samaņas, centās

izvilkt no viņa pēc iespējas vairāk ziņu. Tas, ko viņš uzzināja, sacēla vispārēju sašutumu. Izrādījās, Vārnas sākumā nemaz nav gribējuši mums uzbrukt. Rukstons tik ilgi viņus pierunājis, tik ilgi kūdījis un uzkurinājis, gan draudējis, gan dzirdījis, līdz beidzot šie piekāpušies. Piekrituši nozagt mūsu zirgus, lai viņš tos varētu pārdot — kā mēs pareizi bijām nopratuši — Bentona fortā. Vārnas bija tikai ierocis viņa rokās, viņš pats — ļaunais gars un visu daudzo nelaimju cēlonis.

No mūsu kaujiniekiem neviens nebija kritis, bet vairāki bija viegli ievainoti. Mūsu burvis Baltais Vilks tika ievainots pavisam neparastā veidā. Lode bija ietriekusies viņam taisni krūtīs, bet nebija viņu skārusi. Tā bija atsitusies pret bruņurupuča raga bruņu plati, ko burvis nēsāja uz krūtīm, un svins pret to bija sašķīdis. Tomēr spēcīgais trieciens bija izraisījis asiņošanu, vairākas stundas Baltais Vilks spļāva asinis.

Mūsu pašreizējā nometne atradās tikai kādus piecus kilometrus no kaujas lauka, un, kaut arī mēs negaidījām ienaidnieka parādīšanos, ierastā piesardzība lika mums doties projām, cik vien ātri*x* iespējams. Visi jau bija gatavi ceļam, kad atklājās, ka trūkst viena no mūsu labākajiem kaujiniekiem — Nakts Ērgļa. Viņš bija tajā grupā, kas no pakalniem apšaudīja ienaidnieku, pēc tam kopā ar pārējiem bija mēģinājis aizdedzināt teltis un pēdējo reizi bija redzēts pie upes. Un pēc tam viņu neviens vairs nebija manījis.

Tā kā līdz rītausmai bija atlikusi vēl .kāda stunda, virsaitis Cēlā Dvēsele nolēma gaidīt. Nakts Ērglis vēl varēja atgriezties. Tomēr viņš neatgriezās. Visa nometne gaidīja viņu drūmā noskaņā. Ar katru brīdi stiprāka kļuva mūsu pārliecība, ka Nakts Ērglis gājis bojā un ka viņa līķis guļ kaut kur ienaidnieka nometnes tuvumā. Sākās dažādas runas un apsvērumi.

Vecākie kaujinieki sapulcējās un par kaut ko apspriedās. Tad ciešā, saērcinātā un naidīgi noskaņotā pulkā viņi pienāca pie Baltā Vilka.

Burvis aizvien vēl sēdēja uz zemes. Asinis bez apstājas sūcās viņam pa muti. Visi sastājās viņam apkārt, bet viens no kaujiniekiem pārmetoši iesaucās:

— Baltais Vilks, tu līdz šim biji liels burvis. Tu mums pareģoji, ka kritīs astoņi ienaidnieka kaujinieki. Bet krita tikai četri.

Baltajam Vilkam vispirms vajadzēja izspļaut asinis, tad tikai viņš varēja atbildēt gārdzošā balsī:

— Kā tu zini, ka viņiem krita tikai četri?

— Vari aiziet aiz šiem krūmiem un paskatīties. Tur viņi guļ. Vairāk par četriem tu nesaskaitīsi.

— Bet kā tu zini, ka ienaidnieka nometnē nav kritušo?

Uz to bija grūti atbildēt. Kaujinieks ierunājās jau pielaidīgāk:

—- To es nezinu.

Bet pūlis joprojām stāvēja drūms un nekustīgs. Tumsā tas atgādināja draudošu, melnu sienu. Pēc īsa klusuma brīža kāds cits kaujinieks turpināja pārmest:

—< Tu pareģoji mums, ka šajā karagājienā neviens no mūsējiem netiks nogalināts. Tu kļūdījies.

— Neredzamie spēki nekļūdās.

— Vienu mēs esam zaudējuši. Kritis Nakts Ērglis.

— Viņš nav kritis!

— Tad kur viņš ir?

— Atnāks.

— Kāpēc līdz šim vēl viņš nav atnācis? Viņš ir kritis, Baltais Vilk, kritis!

Pārējie kaujinieki viņam pievienojās, daudzi sauca tos pašus vārdus, pat sievietes sāka vaimanāt.

— Ērglis ir beigts!

— Viņš ir noteikti pagalam!

— Mēs esam pievilti!

Baltais Vilks lēnām piecēlās, un, kad viņš izslējās visā augumā, mums likās, ka viņš paceļas pāri visiem kaujiniekiem.

— Melno Pēdu cilts ļaudis! — viņš ierunājās skaļā balsī, nu jau pavisam skaidrā un metāliski spalgā.— Atminieties vienu: neredzamie spēki nekad nekļūdās! Neredzamie spēki nekad neviļ!

Šo vārdu iespaidā visi apklusa. Tikai pēc laba brīža kāds no aizmugures iedrošinājās iebilst:

— Tas tiesa, neredzamie spēki nekļūdās. Bet kļūdīties var burvis, ja viņam notrulinās dzirde un ja viņš nesadzird neredzamo spēku balsi.

— Jā, pareizi! … Burvis vainīgs! — skarbi piebalsoja daudzi no apkārtstāvošajiem.

— Baltais Vilks, —' turpināja iepriekšējais runātājs, — mēs esam tavi draugi. Mēs tev no visas sirds iesakām: aizej uz vairākām nedēļām vientuļā atpūtā. Stiprini savu burvja varu! To mēs tev iesakām visas cilts labā.

— Nē! — iekliedzās Baltais Vilks. — Varu es vēl neesmu zaudējis.

Pēc tam viņš piebilda vēl skaļākā balsī:

— Es jums galvoju — Nakts Ērglis ir dzīvs! Viņš atgriezīsies! …

Viņa balsī skanēja nesalaužams spēks. Neviens vairs neiebilda. Kaujinieku dumpis bija salauzts un apslāpēts. Ļaudis, domīgi galvas šūpodami, izklīda. Visi vēl gaidīja, bet veltīgi. Bālgana gaismas svītra austrumu pamalē vēstīja rīta tuvumu. Laiks bija doties ceļā.

7. ZVERESTS «LIELAJAM RAGAM»

Pirms pašas aiziešanas no tās vietas, kur bijām apmetušies, es izdarīju kaut ko tādu, kas pēc tam izvērtās par manu vislielāko bērnu dienu pārdzīvojumu. Pat vēl šodien, kad pagājis jau tik daudz gadu, mani pārņem kauna svelme, atceroties šo tālo atgadījumu.

Neviens no mūsu nometnes ļaudīm šajā naktī negulēja, izņemot zīdaiņus; visi kā sastinguši sēdēja lielās grupās un, ne vārda nerunājot, gaidīja atgriežamies Nakts Ērgli. Šajā kopējā klusēšanā bija jaušams apvaldīts naidīgums. Visi domāja par vienu un to pašu. Pat mani, mazuli, bija pārņēmis vispārējais noskaņojums, un pa bērna galvu jaucās visfantastiskākās un vispārdrošākās domas. Atkal uzmācās sāpes par drauga Pinkainā Ērglēna zaudējumu, pie tam vēl skaudrāk nekā jebkad agrāk.

Četri ienaidnieku līķi gulēja turpat tuvējos krūmos. •Tie bija pilnīgi kaili, bet nesakropļoti. Vēl pavisam nesen pēc vecvecās paražas mēs skalpējām ienaidniekus — novilkām viņiem galvas ādu ar visiem matiem un to paturējām kā kara trofeju. Bet tagad vecajo padome pēc īsas, bet vētrainas apspriedes nolēma atkāpties no šīs mežonīgās paražas. Tā kļuva arvien jaušamākas jauno laiku vēsmas.

Klusi_ sēdēju ģimenes lokā, iegrimis domās par Pinkaino Ērglēnu. Manas domas apstājās pie mazā šaujamā loka, ko draugs man bija uzdāvājis atvadoties. Ja Ērglēns neatgrieztos, loks kļūtu par manu īpašumu.

Šajā naktī gaidas pārvērtās veselā mūžībā. Aiz gara laika es pameklējos sava nastu maisā, kas bija piestiprināts pie zirga sāniem. Izņēmu Pinkainā Ērglēna loku un arī vairākas bultas. Tās bija Pinkainā Ērglēna bultas, kuras viņš bija darinājis no cietas niedru koksnes un kuru gals bija nosmailināts. Jauns sāpju un naida vilnis sagrāba manu sirdi. Man vajadzēja rīkoties. Jutu, ka vajag kaut kā atriebt drauga nāvi. Tur gulēja četri ienaidnieku līķi, varbūt — tas nebija izslēgts — tieši tie bija Ērglēna slepkavas. Man ienāca prātā doma ar Ērglēna loku ietriekt viņu sirdīs viņa paša bultas.

Lai neviens neko nepamanītu, pa zemi aizlīdu līdz krūmājam un uzmeklēju līķus. Uzvilku loku, sasprindzis notēmēju; bulta ieurbās ienaidnieka sirdī. To pašu izdarīju ar pārējiem trim līķiem.

Kuru katru brīdi mums vajadzēja doties ceļā, un es domāju, ka neviens nepamanīs, ko esmu izdarījis. Par nožēlošanu kāds tomēr vēlreiz pienāca pie ienaidnieku līķiem un sacēla nometnē trauksmi, sākās liels sajukums. Saskrēja visi vecajie vienkop un skalu gaismā uzmanīgi aplūkoja bultas. Viņi skaļi izteica sašutumu — bija apkaunota visa cilts. Es neko nesapratu. Visiem bija skaidrs, ka tās bija bērna bultas. Bet kas tās bija šāvis, neviens nevarēja uzminēt. Dzirdēju saucienus, kas aicināja vainīgo atzīties. Visi bija sadusmoti, tādēļ man pat prātā nenāca bilst kaut pušplēstu vārdu.

Pēkšņi tika nosaukts Plānais Sniegs, jo nebija aizmirsts, ka šis desmitgadīgais ķipars pirms vairākām stundām, kad sākās uzbrukums ienaidnieka nometnei, esot draudējis nošaut Vārnu zīdaini. Par to viņš jau bija dabūjis brāzienu no tēva. Šis sīkais un muļķīgais atgadījums tagad ieguva ārkārtēju nozīmi un novirzīja aizdomas uz Plāno Sniegu.

— Atzīsties! — uzstāja virsaitis Cēlā Dvēsele. — Tu to izdarīji?

— Nē, es to neesmu darījis! Man nemaz nav loka. Man nav bultu.

— Varbūt tu no kāda paņēmi?

— Nē, neņēmu!

— Plānais Sniegs, ja tu melo ….

— Nemeloju, nemeloju…

Šīs tirdīšanas laikā es jutos tik nelāgi, ka sakodu zobus, lai nenodotu sevi. Biju nobijies. Man bija bail no dusmām, kuras virda nometnē un kuru iemeslu es nekādi nespēju saprast. Slēpos aiz vecāku mugurām un klusēju. Tikai krietni vēlāk man paskaidroja: ienaidnieks — kā mūsu nometnē visi pilnīgi pareizi to paredzēja — meklēs līķus un, bez šaubām, tos atradīs. Bet mūsu virsaitis uzskatīja par ārkārtīgi svarīgu, lai visi prērijās zinātu, ka mēs, Melnās Pēdas, esam atteikušies no mežonīgajām paražām un izturamies ar cieņu pret kritušo ienaidnieku mirstīgajām atliekām.

Man bija ļoti smagi. Sapratu, ka biju sagandējis vecajo labo nodomu, tomēr nez kāpēc nenožēloju savu rīcību. Es biju Pinkainā Ērglēna draugs un rīkojos tā, kā man vēlēja indiāņa sirds. Lai citi domā, ko grib!

Pa to laiku austrumi jau sāka blāzmot, un tuvojās mirklis, kad vajadzēja atstāt šo liktenīgo vietu. Mūsu virsaitis un Baltais Vilks, kas aizvien vēl bija ļoti vārgs, tomēr vērīgs pret katru notikumu grupas dzīvē, izsūtīja četrus izlūkus ar kādu svarīgu uzdevumu. Viņus vadīja pieredzējis kaujinieks Ērgļa Spalva, kas prata angļu va- - lodu. Ērgļa Spalvai un trīs viņa biedriem vajadzēja turpināt izsekot ienaidnieku un tūdaļ ziņot, ja tas gatavotos mums dzīties pakaļ. Turpretī, ja

ienaidnieks dotos uz Bentona forta pusi (tas bija visticamāk), viņiem vajadzēja to apsteigt un paziņot forta komandantam par Ruk- stona zādzību. Bijām pārliecināti, ka tādējādi dabūsim atpakaļ nolaupītos zirgus.

Saulei austot, mēs jau bijām tālu. Atgriezāmies steigšus ziemeļrietumu apvidos, dodamies pretējā virzienā tam, kādā aizjāja Rukstons un Vārnas.

Man vēl nebija pašam sava zirga, un es jāju kopā ar vecāko brāli viņa bērī. Pa dienu māte piejāja mums klāt , un izstāstīja jocīgu pasaku par viltīgo zaķi, kurš pastāvīgi mānījis visus zvērus, gūdams no tā sev kādu niecīgu labumu, bet beigās gājis bojā kaunpilnā nāvē pats savu melu dēļ.

Vecāki un citi veci ļaudis bieži vien stāstīja mums tādus nostāstus un tā iepazīstināja mūs ar cilts tradīcijām un pagātnes notikumiem. Tās bija mācības, ko vajadzēja apgūt ikvienam jaunam indiānim. Bet parasti tas tika darīts stāvvietās pie ugunskura, tādēļ es drusku nobrīnījos, ka māte mums stāsta tik garu pasaku steidzīgas pārvietošanās laikā, kad no grūtā ceļa jau tā bijām noguruši. Vai tas tika darīts ar kādu slepenu nodomu?

— Meli un apslēpta patiesība, — sacīja māte, —* tas ir pats lielākais negods. Tā ir pati nejaukakā gļēvulība! …

Saulei rietot, tika izraudzīta vieta naktsguļai un saceltas teltis. Nodrošināti ar spēcīgu apsardzi, beidzot varējām pēc tik daudzām negulētām naktīm pienācīgi atpūsties. Līdzko nokāpām no zirgiem, tēvs pienāca pie manis un maigā balsī pajautāja:

— Kur tavs šaujamais loks un bultas, Bizonīt?

— Maisā, — es atņurdēju.

— Atnes!

— Tēt, visiem puikām ir loki un bultas! — es iesaucos ar vāji slēptām izbailēm. *

— Es taču to zinu, zinu, — pasmaidīja tēvs. — Iesim drusku pamedīt prērijā zemes sunīšus …

Atnesu loku un bultas, Pinkainā Ērglēna loku, bet bultas manis paša vecās, nevis Ērglēna bultas: zināju, ka tās ir līdzīgas tām četrām, kuras tika atrastas kritušo ienaidnieku līķos, un tādējādi varēja mani nodot.

— Cik bultu tu atnesi, Bizonīt? — jautāja tēvs.

— Trīs.

— Vai nebūs par maz?

— Pietiks, tēt.

— Vai tad vairāk tev nav?

— Nnn … mm … man ir, bet dziļi noglabātas …

— Labi, pietiks ar trim! Iesim, lai tās citas paliek!

Aizgājām. Zemes sunīšu tuvumā nebija, tādēļ es šāvu uz citiem

mērķiem. Tāda vingrināšanās pieredzējušu kaujinieku klātbūtnē bija parasta un piederēja pie jauniešu audzināšanas elementārajām nodarbībām, taču atkal es brīnījos par to, kādēļ tēvs izvēlējās tieši šo vakaru, kad mēs bijām tik noguruši.

Atceļā uz nometni tēvs pastāstīja man par savu tēvu, manu vectētiņu Modro Lāci. Modrais Lācis bijis lielisks karotājs, bez tam bijis tik godprātīgs, ka noderējis par paraugu visiem. Šīs īpašības dēļ visi viņu cienījuši un loti mīlējuši.

— Būt tikpat patiesiem un godprātīgiem, kāds bija mūsu vectēvs, — teica tēvs,. — tas mūsu svētais pienākums.

Ilgāk to vairs nevarēju izturēt. Vainas apziņa mani neizturami mocīja, tā spieda sirdi kā smags akmens. Tēvs vienmēr pret mani bija labs un tikpat draudzīgs kā kritušais Pinkainais Ērglēns, tikai viņš bija pieaudzis. Mani dedzināja kauns par to, ka slēpu viņam patiesību. Gribēju jau atzīties.

— Tēt…

— Klusu! — tēvs pārtrauca un noglāstīja manu galvu. — Klusu, Bizonīt! Nevajag. Es zinu…

Ar to mūsu saruna tika pārtraukta, un mēs vairs to neatsākām.

Nākamajā dienā pēc strauja pārgājuma mēs apstājāmies uz nakti jau ilgi pirms saulrieta. Sašutums par noslēpumainajām bultām nometnē vēl nebija norimis. Gluži otrādi. Plānais Sniegs aizvien vēl tika turēts aizdomās, un šodien bija paredzēts viņu sodīt. Pareizāk sakot, nevis sodīt, bet uzklausīt viņa zvērestu. Tas bija svinīgais zvērests «Lielajam Ragam», vissvinīgākais zvērests mūsu ciltī. Kas šo zvērestu bija nodevis, to vairs nedrīkstēja turēt aizdomās. Nepatiesam zvērestam drīzumā sekoja bezgoža nāve.

«Lielā Raga» brālībā ietilpa divdesmit pieci redzamākie kaujinieki, kuri tika izvēlēti uz mūžu no visām Melno Pēdu cilts grupām. Tā bija pati augstākā padome jeb tiesa, kas izšķīra svarīgākos morālos jautājumus. Jau atsaukšanās vien uz «Lielo Ragu» piešķīra vārdiem ārkārtēju nozīmi.

Parasti zvēresta nodošana notika lielajā sapulču teltī. Bet, tā kā mēs bijām ceļā un telts nebija uzcelta, tad no senās paražas atkāpās un svinīgais rituāls notika zem klajas debess. Diena bija ļoti silta un klusa. Saulrietā visa nometne sapulcējās vienkop lielā lokā ap zvēresta vietu. Vidū nostājās «Lielā Raga» pārstāvis, bet viņam blakus Plānais Sniegs ar nokārtu galvu. Mūs, bērnus, nostādīja pieaugušajiem priekšā, lai mēs dzirdētu katru zvēresta vārdu. Nekad vēl līdz šim nebiju izjutis tādas bailes. Es degu kā ugunīs. Stāvēju pirmajā rindā un redzēju, ka Plānais Sniegs tikko valdīja asaras.

Iestājās dziļš klusums. Brālības priesteris svinīgi piepildīja ar tabaku svēto rituāla pīpi. Vienlaikus viņš teica zvēresta vārdus, vairākkārt pieminēdams Plāno Sniegu un atgādinādams, ka viņam

tūlīt jānodod zvērests «Lielajam Ragam», bet ka vispirms viņam dziļi jāielūkojas savā sirdī, lai kļūmā mēle neteiktu aplamus vārdus un nepiesauktu sev priekšlaicīgu nāvi.

Piepildījis pīpi, kaujinieks to četras reizes aizkūpināja. Katru reizi viņš cieši caur uguni skatījās zēnā un murmināja kaut kādus nesaprotamus vārdus. Pēc tam viņš pacēla pīpi pret visām četrām debess pusēm, tad pagriezās pret Plāno Sniegu. Turēdams zēna priekšā pīpi, viņš teica skarbā, draudīgā balsī:

— Še, velc pīpes dūmus, ja tu runā taisnību! Ja melo, nepieskaries pīpei! Vai tas biji tu, Plānais Sniegs, kas tik zvēriskā kārtā apgānīji līķus ar bultām? Jā vai nē?

— Nē, — zēns atbildēja klusi, bet visi to dzirdēja, un izbrīnās šalka pārskrēja ļaužu pulkam.

Plānais Sniegs satvēra pīpi un dziļi ievilka no tās. Viņš bija izpildījis rituālu.

— Ja tu sameloji, — bargi sacīja vecais kaujinieks, — tad pusgada laikā tu būsi miris.

Iestājās kapa klusums un nogula pār mūsu galvām kā svina smagi padebeši. Man acis satumsa. Es sakustējos. Kājas man bija kā zemē ieaugušas. Ar pūlēm varēju tās pakustināt. Gāju uz priekšu. Neviens nekā nerunāja, bet galvā man šalca un dunēja, it kā būtu sākusies vētra. Visi platām acīm skatījās manī. Kā viņi skatījās! Gājiens man likās bezgalīgs. Beidzot es pienācu pie Plānā Sniega, nostājos viņam blakus ar seju pret veco kaujinieku. Gribēju izslieties, bet nevarēju. Gribēju kaut ko teikt, arī nevarēju. Beidzot izdabūju pār lūpām:

— Plānais Sniegs …

Un vārdi man iestrēga kaklā.

Vecais kaujinieks, kas līdz šim visu laiku bija bijis tik bargs, pasmaidīja, un šis acumirklīgais smaids mani iedrošināja.

— Plānais Sniegs … nemirs! — nomurmināju.

Kaujinieks atkal kļuva nopietns, bet es jutu, ka viņš

vairs nebija tik bargs.

— Tad tu, Mazais Bizon, biji tas, kas iešāva bultas ienaidnieku krūtīs? — viņš jautāja.

— Jā, es, — atbildēju jau pavisam skaļi. Manas līdzšinējās bailes sāka atkāpties.

Pēdējās divās dienās visa nometne bija sašutusi par kaunpilnā nodarījuma vaininieku. Man likās — ja es atzīšos, visi metīsies man virsū un saraustīs mani gabalos. Bet nekas tamlīdzīgs nenotika. Visi palika savās vietās. Vēl vairāk: kamēr vieni izrādīja dziļu izbrīnu, citu sejās izpaudās nepārprotams prieks. Prieks par to, ka es atzinos. Dīvaini ļaudis.

Vecais kaujinieks arī likās apmierināts.

—> Labi, ka tu atzinies. Bet sods tev būs jāizcieš.

Paskatījos uz viņu ar bailēm. Vai tikai viņš neliks mani tūlīt nogalināt?

— Ar ko tu iešāvi tās bultas? — viņš jautāja.

— Ar loku.

— Labi. Tūlīt atnes loku! Visu aculiecinieku klātbūtnē salauzīsim to gabalu gabalos…

Izbailes, kādas mani pārņēma, atspoguļojās manās acīs. Vecais kaujinieks to pamanīja un neizpratnē apklusa. Ko viņi varēja zināt par jūtām, kas saistījās man ar šo loku un manu draudzību ar Pinkaino Ērglēnu? Nekustējos no vietas, stāvēju kā zemē ierakts.

— Nu, nes tūliņ šurp! — viņš mudināja.

Manī auga protests:

— Nenesīšu!

Vecais kaujinieks apjuka atkal, bet tūlīt saņēmies nodrebēja dusmās un iekliedzās:

— Ko tas nozīmē, knauķi?

Atkal man acu priekšā viss satumsa.

— Pinkainais Ērglēns… — es iesāku un aprāvos. Nevarēju tālāk parunāt. Kakls man aizžņaudzās.

Par laimi, tēvs man nāca palīgā. Tēvs, bez šaubām, zināja manu draudzību ar Pinkaino Ērglēnu un varēja iedomāties iemeslu, kādēļ es ietriecu bultas ienaidnieku krūtīs. Dažos vārdos viņš visiem pastāstīja par manu draudzību ar Pinkaino Ērglēnu. Viņa stāstījums mainīja ļaužu noskaņu, un viņu sejas kļuva laipnākas. Stāvēju tēvam blakus un jutos kā tārps, kurš grib paglābties, lai viņu nesamītu. Biju vēl mazs, bet manī auga liela, dziļa mīlestība pret tēvu, kurš mani tik dedzīgi aizstāvēja.

Man nesodīja. Vecais kaujinieks tikai padraudēja ar pirkstu un apmierināts nogāja malā.

Tovakar māte, mani sasegdama, sacīja maigi un sirsnīgi:

— Tagad es tev vairs nestāstīšu pasaku par viltīgo zaķi, kas sapinās melos. Man ir daudz jaukāka pasaka par puisīti, kurš nekad nemeloja. Vai gribi dzirdēt, Bizonīt?

Gribēju ļoti, bet nespēju atbildēt. Es jau biju aizmidzis.

TREŠA DAĻA

«BIZONI IR! NU MES BŪSIM PAĒDUŠI!»

8. virsaitis Lielais Katls

Pēc dažām dienām mums pievienojās kāda cita mūsu cilts grupa, ko vadīja Niokskatoss. Mēs atkal tuvojāmies Klinšu kalnu pakājei; tālu rietumos slējās mūžīgos sniegos tītās virsotnes, kuras mēs pazinām jau no iepriekšējiem klejojumiem pa šiem apvidiem. Kādā dienvidū Baltais Vilks, kas jāja visiem pa priekšu, deva ar roku zīmi, lai mēs apstātos. Viņš bija priekšā pamanījis lielu indiāņu nometni.

Steidzīgi sasauktā virsaišu un vecajo padome nolēma ievērot piesardzību, jo tie varēja būt Vārnas, no kuriem vajadzēja uzmanīties, it īpaši pēc pēdējās sadursmes, kurā bijām viņus krietni paplucinājuši. Pēc telšu zīmējumiem tādā attālumā nebija iespējams noteikt šīs grupas cilts piederību.

Baltais Vilks, mūsu burvis, pēc asiņošanas, ko izraisīja lodes trieciens uzbrukuma laikā, tagad bija kaut cik atlabis. Viņš uzjāja pakalnā, un atkal sākās nogurdinošā sarunāšanās zīmju valodā. Uz viņa jautājumu tie tur atbildēja: gro-ventri un asiniboini.

— Kuri asiniboini?

— Ziemeļnieki.

Iesauka gro-ventri, ko kādreiz bija devuši šai ciltij franči, burtiskā tulkojumā nozīmē «Lielie Vēderi». Tur tātad bija divu draudzīgu cilšu grupu kopēja nometne. Uz viņu jautājumu, kas mēs tādi, Baltais Vilks atbildēja: «Melnās Pēdas», — bet viņiem ar to nepietika. Viņi vēl

jautāja, kādas grupas ļaužu mēs esam un no kurienes nākam.

Tas bija pats galvenais. Melno Pēdu cilts dalījās četrās paciltīs, bet tās savukārt — atsevišķās grupās. Viena no tām ar savu virsaiti Cēlo Dvēseli bijām mēs. Dažas mūsu paciltis un grupas jau no paaudzes paaudzē karoja ar asiniboiniem un gro-ventriem. Neraugoties uz to, ka visi prērijās tiecās pēc miera, naids starp ciltīm joprojām vēl pastāvēja. Baltajam Vilkam bija grūts uzdevums. Mūsu abās grupās ietilpa visu četru pacilšu locekļi.

Bet ne velti Baltajam Vilkam bija galva uz pleciem. Viņš atbildēja kā īsts diplomāts: nokāpa no zirga un atveidoja kri cilts zīmi, pēc tam atgāja vairākus soļus sānis un atveidoja Kutenaja cilts zīmi, beigās nostājās vidū starp šīm zīmēm, norādīdams uz to, ka mēs atrodamies kaut kur starp šīm abām ciltīm. Bet tie tur atbildēja:

— Ar tādiem Melnajām Pēdām līdz šim neesam tikušies.

— Mēs ar jums arī ne! — pasteidzās piebilst mūsu virsaiši Cēlā Dvēsele un Niokskatoss.

— Tātad mēs nekad neesam savā starpā karojuši? — vēl taujāja tie.

— Jādomā gan, ka ne, — skanēja mūsu piesardzīgā atbilde.

— Tad viss kārtībā. Starp mums ir miers.

— Miērs.

— Esiet mūsu viesi!

Devāmies ielejā. Pirms mūsu kaujinieki nokāpa no zirgiem, viens no vecākajiem asinibo̦inu virsaišiem strauji pienāca klāt, pētīdams zīmes uz vairogiem, kas bija piestiprināti pie zirgiem. Pēc tam viņš piegāja pie mūsu virsaišiem un, sniegdams viņiem roku, sacīja:

— Man liekas, mēs neesam ienaidnieki. Apskatīju zīmes uz jūsu vairogiem un nevaru atminēties, ka mēs būtu jel kādreiz tikušies uz kara takas.

—*1* Senāk indiāņi karoja savā starpā par niekiem vai vispār bez jebkāda iemesla, — izvairīgi atbildēja Cēlā Dvēsele. — Bet tie laiki pagājuši…

— Pagājuši, jā! — apstiprināja asiniboins.

Varēja redzēt, ka arī viņi, gro-ventri un asiniboini, gribēja ar mums atrast kopēju valodu. Ja šis vecais virsaitis ciešāk būtu ieskatījies mūsu kaujinieku sejās, viņš droši vien būtu pamanījis ne vienu vien ienaidnieku no seniem un varbūt pat pavisam neseniem laikiem. Bet viņam labpatika pievērt acis, to neredzēt un nolemt aizmirstībai visu, kas bijis nejauks pagātnē.

Pēc tam kad šajā pašā ielejā bija saceltas mūsu teltis, sanāca kopā visu triju cilšu virsaiši, burvji un izcilākie kaujinieki uz kopēju apspriedi, kurā tika izkūpināta miera pīpe. Lai atzīmētu šo priecīgo dienu, tika nolemts sarīkot lielas dzīres, kuras noslēgtu deju spēle «Ko esmu ˆpieredzējis». Tā īstenībā nebija deja, bet kaujinieku stāstījums par saviem visinteresantākajiem piedzīvojumiem ar notikuma dzīvu attēlojumu.

Visizcilākā persona šajā kopējā nometnē bija slavenais asinibo̦inu galvenais virsaitis Lielais Katls. Viņš pirmais piesaistīja mūsu umanību un modināja dziļu cieņu. Viņš bija jau vecs, bet joprojām kustīgs un spēka pilns. Pēc šīs mūsu tikšanās viņš vēl nodzīvoja ilgus gadus un nomira simt septiņu gadu vecumā.

Pats par sevi saprotams, ka mēs, bērni, visvairāk priecājāmies par šiem gaidāmajiem kara stāstiem, jo kaujinieku vidū bija ļoti slaveni, bezbailīgi vīri, lieli kauju varoņi.

Taču pirmajās kopstundās vislielāko interesi izraisīja sieviete Labā Lūse. Viņa piederēja pie asinibo̦inu cilts, un prērijās tālu bija izplatījušās vēstis par viņas daiļumu un valdzinošo pievilcību. Pirms vairākiem gadiem Melno Pēdu kaujinieki bija uzbrukuši nometnei, kurā viņa mita. Sadursmes laikā viņa tika ievainota ar vairākiem naža dūrieniem un pamesta kaujas laukā. Brūces tagad bija sadzijušas. Un viņa bija tikpat skaista kā agrāk.

Tagad Labā Lūse pirmo reizi sastapās ar mūsu kaujiniekiem, kuri toreiz bija piedalījušies uzbrukumā. Viņi tūdaļ skaistuli pazina, patiesi nožēloja savu rīcību un kaunējās par toreizējo mežonību. Pamanījuši

Labo Lūsi, mūsu kaujinieki pienāca klāt un sveica viņu, paceldami labo roku un teikdami vārdus, kādus saka, tiekoties ar sirsnīgiem draugiem..

Labā Lūse skatījās uz kaujiniekiem bez aizvainojuma.

— Vai starp jums ir tas, kurš mani toreiz tik pamatīgi sadūra, — viņa pajautāja, ielūkodamās kaujiniekos.

— Vai tu viņu pazītu? — taujāja virsaitis Niokskatoss.

Droši vien.

— Kāds viņš izskatījās?

— Tas bija stalts, spēcīgs kaujinieks, — līksmi skanēja viņas atbilde.

— Vai tu viņu stipri ienīsti?

— Nemaz. Toreiz taču mēs karojām, — šodien ir pavisam citi apstākļi.

— Vai tu viņam pārmestu?

— Kamdēļ gan? Gluži otrādi…

— Ko nozīmē — gluži otrādi?

Skaistā indiāniete atbildēja, draudzīgi iesmiedamās:

— Ja viņš būtu tikpat vīrišķīgs kā toreiz, varbūt apķertos viņam ap kaklu un piekļautu sev klāt…

Neviens no mūsu kaujiniekiem tomēr neatzinās. Ja viņš atradās tepat, tad acīmredzot kaunējās. Labā Lūse meklēja viņu starp mūsu ļaudīm, bet nevarēja atrast.

Pavisam citādi —- klaji naidīgi pret murns izturējās Labās Lūses vecākā māsa. Viņa aizdrāzās uz savu telti un, kā prātu zaudējusi, sāka trīt garu dunci, nemitēdamās izkliegt lāstus. Vairāki asiniboini dzirdēja to un pūlējās viņu nomierināt, bet veltīgi. Kad Labā Lūse iegāja teltī, māsa viņai pasniedza dunci, piekodinādama:

— Ņem to un atrieb saviem ienaidniekiem!

Labā Lūse piesēja nazi pie jostas un atgriezās mūsu kaujinieku pulkā. Nazi viņa pavisam aizmirsa un sirsnīgi turpināja pārtraukto sarunu.

Kaut kas viņai pie Melnajām Pēdām īpaši patika.

Drīz vien viņa apprecējās ar vienu no mūsu virsaišiem. Vēl tagad*[4]* viņa dzīvo Saskačevanā pie Sintalutas un joprojām ir skaista, kaut arī viņai ir jau astoņdesmit gadu.

Mēs, zēni, jutāmies kā paradīzē. Triju cilšu kopējā nometne atgādināja pilsētu. Bija sacelti vairāki simti telšu, un tās aizņēma milzīgu platību. Katru telti rotāja brīnum skaistas dzimtas' pazīšanas zīmes, tik košas un ērmīgas, ka nenobrīnīties. Mēs labprāt klaiņājām gar teltīm, rotaļājāmies ar svešajiem zēniem, un, kaut arī vajadzēja sazināties ar zīmēm, tas nemazināja mūsu prieku un nebija par šķērsli kopīgām rotaļām.

Protams, vislabprātāk mēs rīkotu ar šiem jaunajiem draugiem

kara spēles, jo bijām tik daudz dzirdējuši par īstām kaujām, kādas tēvi savā starpā kādreiz izcīnījuši. Taču vecāki šādas spēles stingri aizliedza, baidīdamies, ka tādas rotaļas varētu viegli izraisīt cilšu starpā nopietnas sadursmes. Mātes sēdēja telšu priekšā un uzraudzīja mūs, bet tas nebija vajadzīgs. Ar svešajiem zēniem mēs jau tūdaļ cieši iedraudzējāmies, un starp mums valdīja vislabākā saskaņa.

Prēriju ļaužu dzīvē tā bija vēsturiska tikšanās, kurā spilgtāk nekā jebkad izpaudās vienprātība un draudzība. Kaujinieki uzcēla milzīgu telti, kurā varēja sapulcēties gandrīz visi nometnes ļaudis, lai noskatītos deju «Ko esmu pieredzējis». Visi līksmā pacilātībā gaidīja šo izrādi.

Palaunadzī ēdām indiāņu gardumu pemikanu — bizona gaļas ēdienu, ko asiniboini prata lieliski gatavot. Pemi- kans ir galvenais indiāņu ziemas ēdiens — kaltēta un miltos saberzta bizona gaļa; ja vēl pieliek klāt saskatūnas augu ogas, tad tas ir pats lielākais gardums pasaulē. Pēc agrajām vakariņām visi devās uz lielo telti.

Tā bija lieliska slavenāko kaujinieku kopa. Mēs redzējām blakus daudzajiem virsaišiem un burvjiem vīrus, kas bija rotāti ar «trim spalvām», ar «četrām spalvām», un varoņus, kas bija iemantojuši veselu «spalvu cepuri». Trīs spalvas nēsāja kaujinieks, kas bija nonāvējis trīs ienaidniekus, bet tam, kurš bija uzveicis vairāk nekā četrus, bija tiesības iegūt slaveno ērgļa spalvu cepuri.

Spēlēm «Ko es pieredzēju» katra cilts izdalīja piecus labākos kaujiniekus. Tas bija lielisks skats, kad šie piecpadsmit varoņi iesoļoja teltī. Viņi ienāca kaili, apņemti tikai gurnu jostām, ar spalvu rotām galvā. Senās rētas katram bija iezīmētas košām krāsām. Dažas izskatījās, it kā nupat būtu kaujā iegūtas.

Mēs, zēni, sēdējām vistuvāk izlases kaujiniekiem un, acīm viņus vai aprīdami, čukstus spriedām, kurš no viņiem ir pats lielākais varonis. Indiāņi vienmēr pulcēja bērnus uz tamlīdzīgām izrādēm, lai ieaudzinātu viņos tēvu vīrišķību.

Virsaitim Lielajam Katlam, kas bija visslavenākais goda pulkā, vajadzēja pirmajam pastāstīt vienu no saviem piedzīvojumiem. Bezgala dziļi iespiedās manā atmiņā šis cildenais, lieliskais varonis, kas bija guvis tik daudz uzvaru. Kaut arī viņš savā laikā ir bijis viens no visbīstamākajiem pretiniekiem, viņa seja pauda neparastu apgarotību un labsirdību, tādēļ manās acīs Lielais Katls izcēlās starp visiem pārējiem. Bez tam viņš bija ārkārtīgi kautrs; par savām kauju gaitām viņš stāstīja ļoti atturīgi.

Dižais asiniboinu vadonis prērijās bija izslavēts kā nepārspējams skrējējs. Daudzkārt jau bijām dzirdējuši par viņa neticamo ātrumu. Pateicoties savām žiglajām kājām, viņš bija atstājis ar garu degunu veselu mūsu kaujinieku vienību, Tagad pašam varonim vajadzēja mums pastāstīt šo gadījumu.

Viņš piecēlās un iecirta zemē savu šķēpu, pie kura karājās pirms daudziem gadiem iegūtie ienaidnieku skalpi. Droši vien starp tiem bija ne viens vien mūsu cilts kaujinieka skalps. Ar labo roku atspiedies pret šķēpu, virsaitis pagriezās pret Melnajām Pēdām, bet viens no asinibinoinu kaujiniekiem, veikls valodu pratējs, pārtulkoja mums viņa vārdus.

— Pastāstīšu jums, kā es jūs reiz kaujas laukā pievārēju, pateicoties savām žiglajām kājām. Vai gribat, Melnās Pēdas?

— Gribam, gribam! — mūsu kaujinieki vienā balsī apstiprināja.

— Tolaik — kur tie gadi! — biju jauns virsaitis, divdesmit divas ziemas vecs. Vedu cīņā pret jums, Melnās Pēdas, nelielu biedru grupu. Mūs iekvēlināja, kā jau tas toreiz bija parasts, atriebības alkas. Gribējām atriebties par jūsu iepriekšējo uzbrukumu mūsu nometnei. Pārgājuši pāri Piena upei Montānā, pamanījām prērijā nesaprotamu kustību. Tie nebija bizoni, nedz arī antilopes, domājām — varbūt tā ir rīta saulē kūpoša migliņa. Liku biedriem apstāties. Pats piezagos tuvāk. Paglūnēju pāri kalna kauprei un tūliņ atrāvos. Devu zīmi aizmugurei, ka esmu pamanījis ienaidniekus. Viņi dejoja ap nomedītiem bizoniem. Mani biedri vai nu nebija manu signālu sapratuši, vai negribēja paklausīt — izturējās vieglprātīgi kā bērni, sarunājās skaļā balsī. Uzmanīgi līdu pie viņiem atpakaļ, jau iztālēm dzirdēju, ko viņi savā starpā runāja. Viens no viņiem bija gudrs puisis. Viņš teica, ka es, viņu virsaitis, droši vien neuzsākšot kauju, jo mūsu ir maz. «Muļķības!» iesaucās cits, nevaldāms kauslis. «Ja tā, tad ejam paši uzbrukumā, gan jau Lielais Katls mums nāks pakaļ!» Biju pienācis viņiem gandrīz klāt, kad pļāpas beidzot mani pamanīja. Pavēlēju aizvērt mutes un sacīju: «Mēs esam tikai astoņi, viņu ir kāds simts. Uzbrukt — tas nozīmē tīšuprāt skriet nāvē. Negribu uzņemties atbildību par jūsu galu.» To dzirdot, karstulis aizsvilās. «Tad kāpēc tev vajadzēja mūs vest šurp? Mēs taču nācām cīnīties! Bet nu tev dūša papēžos, ko?» Aizkaitināts atbildēju: «Nē, dūšas man pietiek! Labi, lai tad mums sadod arī! Katram gadījumam sagatavojieties kaujai. Bet galveno es izdarīšu pats. Hauk!» Kauslis apklusa. Liku biedriem paslēpties un gaidīt manu zīmi. Man bija radies viltīgs plāns. Nolēmu likt lietā savas ātrās kājas. Vai atminaties?

Lielais Katls pagriezās pret diviem saviem asinibinoinu kaujiniekiem, un tie apstiprināja:

— Atminamies, jā!

— Nometu visas drānas. Metos skriet, — turpināja virsaitis. — Skrēju kādu kilometru slapstīdamies, gribēju no otras puses pārsteigt pretinieku. Bet kas notika pa to laiku? Jūs pamanījāt mūsu grupiņu, sākāt gatavoties uzbrukumam. Vai atminaties, Melnās Pēdas?

— Atminamies, hauk, hauk! — atsaucās vairāki mūsu kaujinieki.

— Jūs uzlēcāt zirgos un pagriezāt tos pret mūsu grupu.

Nodomāju: ir nu gan man līdzi īsti pienapuikas. Viņi pat nebija vēl pamanījuši, ka jūs dodaties šiem virsū. Jums bija liels pārspēks. Bija skaidrs, ka samaisiet pīšļos manus biedrus. Izskrēju pakalnā. Iekliedzos pilnā balsī. Jūs apstājāties kā zemē ierakti, apjukāt: tātad arī aizmugurē ienaidnieks? Nozudu no jūsu acīm, zibenīgi uzskrēju otrā pakalnā, nedaudz mainīju savu apģērbu un atkal parādījos. Pamanīju jūsu augošo nemieru. Aizvien vēl jūs stāvējāt uz vietas. Jūs nezinājāt, ko darīt, kādā virzienā uzbrukt. Es. atkal nozudu, manas kājas nestāvēja uz vietas. Mirkli vēlāk es jau parādījos uz trešā pakalna. Ikvienam zināms, kas iznāk, ja divi uzbrūk vienam. Jūs bijāt pārliecināti, ka atrodaties lielu ienaidnieka spēku ielenkumā. Griezāt zirgus apkārt un laidāties lapās. Tā manas kājas guva uzvaru pār jums. Mums pašiem nebija nemaz jāmedī, tāpat ieguvām vairāku bizonu gaļu. Un savu ādu arī paglābām. Atskrēju atpakaļ pie biedriem. Viņi mani apsveica un pateicās par glābiņu. «Nesakiet paldies man, bet šim!» es atbildēju, norādīdams uz kausli. Redzēdams biedru izbrīnu, piebildu: «Viņa lielā mute jūs izglāba. Ja viņš nebūtu sācis plātīties, es būtu palicis pie jums un mēs visi būtu pagalam.» Jaunais kaujinieks no tās reizes izārstējās no savas plātības. Lūk, tāds ir mans stāsts. Es, Lielais Katls, dodu jums savu vārdu, Melnās Pēdas, ka mēs tagad esam draugi. Mūsu draudzība ir kā saules gaisma, kā Misūri ūdens — nekad tā neizsīks. Atcerieties: Lielais Katls nekad vēl savu vārdu nav lauzis. Hauk!

—< Hauk, hauk, hauk! — sauca mūsu kaujinieki, un mēs, mazie, arī kliedzām, cik skaļi vien varējām.

Bungas, kas ar klusu dunoņu bija pavadījušas visu stāstījumu, tagad sāka rībēt mežonīgā dejas ritmā.,

Lielais Katls ar vairākiem biedriem dejā attēloja visu notikumu. Aizrautīgi sekojām katrai viņu kustībai. Kad deja bija beigusies, viņš nostājās Melno Pēdu virsaiša priekšā, pieaicināja vēlreiz tulku un sacīja:

— Topu jau vecs. Nezinu, vai mūsu ceļi vēl kādreiz satiksies. Kas zin, varbūt būs jāšķiras uz visiem laikiem; pirms tam gribu jums pastāstīt, kā viens no jūsu virsaišiem izglāba man dzīvību. Nebūtu bijis viņa, es neatrastos šodien starp jums. Neredzu viņu šeit. Tādēļ lūdzu, jūs, Melnās Pēdas, kad atgriezīsieties savās medību vietās, atstāstiet viņam, ko teikšu. Tolaik man bija divdesmit sešas ziemas. Nebiju vēl pietiekami apdomīgs. Ar savu brāli Nompa Vinčesta — Divvīru un vēl dažiem biedriem sarīkoju uzbrukumu jums, Melnās Pēdas. Jums bija ļoti daudz zirgu, gribējām jums tos atņemt. Netālu no Piena upes uzdūrāmies vienai jūsu nometnei. Iestājās nakts, devos ar brāli izlūkos. Līdām abi uz vēdera. Centāmies noskaidrot vietu, kur atrodas jūsu zirgu aploks. Pēkšņi viens no jūsu rumakiem satrūkās un sāka auļot taisni uz mums. Mirkli vēlāk aiz zirga parādījās kaujinieks — īsts

milzis. Tumsā viņš mūs nevarēja pamanīt. Zirgu viņš nenoķēra, toties notvēra brāli, kas gulēja kādus divdesmit soļus no manis. Milzim bija milža spēks. Jau pēc brīža brālis bija atbruņots. Nepaguvu pat atskriet palīgā. Viņš aizstiepa šo uz nometni. Žagos pakaļ. Redzēju, kā viņš iestiepj brāli lielajā teltī. Es biju izmisis. Man bija tikai viena doma prātā: izpestīt brāli. Bet kā? Pie ieejas teltī, atspiedies pret šķēpu, stāvēja šis milzis. Asinis man iesitās galvā. Mani pārņēma trakums. Piegāju milzim klāt. Jautāju, kur brālis. Viņš, ne vārda neteicis, sagrāba mani un iesvieda teltī. Iekšā kurējās uguns.

Ieraudzīju savu brāli un sievieti — tā droši vien bija milža sieva. Kaujinieks lika viņai uzcept mums abiem gaļu. Septiņas dienas nebijām kārtīgi ēduši. Rijām gaļu kā izsalkuši vilki. Kaujinieks labsirdīgi noskatījās manī. Pēc tam ienāca divi un aizveda mani un brāli uz citu telti. Tur bija sapulcējušies vecajie. Tie bija ārkārtīgi sašutuši par šo atgadījumu. Man pienāca klāt jauns cilvēks, kas prata asiniboinu valodu, un teica: pēdējā laikā bijis daudz zirgu zagšanas mēģinājumu, mūs gaidot nāves sods; visām cilts grupām esot aizlaista ziņa, ka noķerti divi ^agļi. Drīz visi atstāja telti, kurā atradāmies. Aizveda līdzi arī brāli. Paliku viens. Arā pulcējās visa nometne. Ļaudis bija satraukti un sadusmoti; nebija šaubu — bija situsi mūsu pēdējā stundiņa. Pie pavarda gulēja šautene — acīmredzot vecajie bija to aizmirsuši. Pielēcu klāt. Tā nebija pielādēta. Mazliet tālāk atradu pulvera ragu un kulīti ar lodēm. Nolēmu bez cīņas nepadoties un likt dārgi samaksāt par savu dzīvību. Izmetos pagalmā. Pēkšņi mani satvēra kā spīlēs divas rokas un atbruņoja. Satracinātais pūlis gribēja uz vietas mani nogalināt. Divi kaujinieki, kas aizvien vēl turēja mani pie rokām, tikko spēja atvairīt pūli un skriešus aizstiepa mani ārpus nometnes. Tur mūs sagaidīja tas pats milzis. Viņam blakus sasietām rokām stāvēja brālis. Milzim vajadzēja būt lielam Melno Pēdu virsaitim. Ko viņš man teica, diemžēl nesapratu. Tad viņš pārgrieza brāļa saites. Lika mums kāpt divos zirgos, kas apsegloti stāvēja turpat tuvumā, un cik vien ātri iespējams pazust. Mēs bijām brīvi. Es vēl dzirdēju, kā virsaitis — milzis savā varenajā balsī centās apklusināt ļaudis, kas dzīrās mums dzīties pakaļ. Bija tumšs, nakts vēl nebija pagājusi. Neticējām savai laimei. Pa kaklu pa galvu traucāmies pretī brīvībai. Vēlāk šīs nakts neparastie piedzīvojumi man šķita kā slima cilvēka murgi. Tie tomēr nebija murgi. Vislabāk par to liecināja divi zirgi, kurus mums bija iedevis Melno Pēdu virsaitis. Vēl tagad nespēju saprast, kādēļ mūs toreiz atstāja dzīvus. Lūk, tāds ir mans stāsts.

Lielais Katls draudzīgi paskatījās uz Melno Pēdu virsaiti un piebilda:

— Esmu jau vecs. Ja šis virsaitis vēl dzīvs, lūdzu, atstāstiet viņam, ko teicu. Pasakiet vēl to: mēs bijām ienaidnieki, un tomēr katrreiz, kad dejojām Lielās Saules deju, lūdzu neredzamos spēkus būt labvēlīgiem

pret viņu.

Tas ir viss, Melnās Pēdas. Lūk, to es gribēju jums pastāstīt. Hauk!

Kad Lielais Katls bija apsēdies, piecēlās viens no mūsu virsaišiem — Niokskatoss un sacīja:

— Notikums, par kuru tu pastāstīji, nav man svešs. Tas virsaitis, kurš paglāba tevi no nāves, bija mans tēvs. Tolaik mēs vēl bijām bērni, bet labi zinājām šo atgadījumu, jo tēvs mums par to stāstīja. Skaidri atceros to nakti. Varu tev šodien paskaidrot, kam tev jāpateicas par savu dzīvību. Savai drosmei un cīņas gribai. Tu nepameti brāli nelaimē, pēc tam gribēji cīnīties, kaut arī tev draudēja neizbēgama nāve. Tēvs gribēja pārbaudīt tavu vīrišķību. Viņš pārliecinājās par to, ka žēl būtu tevi tik jaunu nonāvēt. Melnajām Pēdām ir viens svēts likums: katram visiem spēkiem jācenšas glābt savu draugu briesmās. Arī tu to darīji, drošais kaujiniek, visu asiniboinu galvenais virsaiti, tādēļ tēvs dāvāja tev dzīvību.

Niokskatoss brīdi sačukstējās ar citiem Melno Pēdu virsaišiem un tad atkal sacīja:

— Ja mans tēvs būtu dzīvs, zinu, ka viņš dāvātu tev savu vārdu; tas ir lielākais gods mūsu ciltī. Tev ir dēls. Atļauj dot viņam manu vārdu Niokskatoss.

— Hauk, hauk, hauk!!!… — visi klātesošie asiniboini skaļi izteica savu prieku. Visi izjuta šā mirkļa svarīgumu. Lielā virsaiša vārda nodošana citas cilts loceklim liecināja par vispatiesākajām draudzības jūtām. Kaujinieki bija līdz sirds dziļumiem aizkustināti.

Savas brīvās prēriju dzīves norietā indiāņi sāka sajust dzīves norišu svarīgumu un tiekties pēc saprātīga notikumu atrisinājuma.

9. BIZONU MEDĪBAS

Šajā nometnē mēs uzkavējāmies diemžēl tikai divas dienas, bet tās bija ļoti saulainas, dažādu rotaļu, dziļu pārdzīvojumu un jauku piedzīvojumu pilnas. Pēc tam mēs atvadījāmies no asiniboiniem un gro-ventriem, cits citam apsolīdami, ka saglabāsim draudzību. Protams, mēs bijām virsaiša Lielā Katla stāstījuma iespaidā, jo viņš bija mūsu sirdīs pamodinājis cildenas jūtas.

Mūsu ceļš veda uz ziemeļiem, kur varēja būt bizoni. Šķīrāmies arī no Niokskatosa un viņa grupas un devāmies tālāk.

Trešajā vai ceturtajā naktī pēc šķiršanās mūsu nometnē atgadījās kaut kas satraucošs. Nekad neaizmirsīšu šīs nakts skumjos brīžus.

Mūs uzmodināja neparastas skaņas. Uztrūkāmies no savām guļvietām un vērīgi ieklausījāmies. Ak, mēs ļoti labi pazinām šo gari stiepto, žēlabaino melodiju, kas pārskanēja visu nometni. Tā bija nāves dziesma. Kāds mirējs, ievērojot paražu, pirms nāves dziedāja pats savu nāves dziesmu. Bet kurš tas bija?

— Neviens taču nav slimojis! — tēvs teica mātei.

— Kas tas varētu būt? Kas? — teltī atskanēja satrauktas balsis.

— Vai tā nav Baltā Vilka balss? — māte nedroši ieminējās. Tēvs brīdi klausījās, tad pēkšņi iesaucās:

— Jā, tas ir mūsu burvis!

Viņš spēji pielēca kājās un, apmetis sev ap pleciem segu, izskrēja no telts.

Visā nometnē bija jūtama satraukta rosība. Mēs dzirdējām neparastu kņadu, aprautus čukstus un daudzu mokasīnu dimdoņu. Mani pārņēma tāds satraukums, ka es atsviedu ādas un piespiedos pie mātes.

— Piesvied malku ugunskuram! — māte lika brālim Skanīgajai Balsij.

Drīz vien tēvs atgriezās. Pat skopajā ugunskura blāzmā ievēroju satraukumu, ko viņš ar pūlēm centās slēpt.

— Vai tas patiešām ir Baltais Vilks? — māte jautājoši uzlūkoja tēvu, kas, sakrustojis rokas uz krūtīm, palika nekustīgi stāvam. Cik daudz sāpju bija viņa sejas izteiksmē!

— Baltais Vilks ir miris! — dobjā balsī viņš pavēstīja.

— Kā tas iespējams? — mate plati pavēra muti un aizsedza to ar plaukstu — tik liels bija viņas izbrīns.

— Nejautā, sieva! Nezinu, kā tas noticis. Bet tas ir noticis: mūsu burvja vairs nav starp dzīvajiem!

— Vai viņš nomira dabiskā nāvē?

— Kā lai es zinu?

— Bet vai viņa sieva bija tur klāt?

— Jā. Arī viņa neko nezina. Viņa pamodusies, kad Baltais Vilks jau dziedājis nāves dziesmu. Asinis plūdušas viņam pa muti… Viņš dziedājis līdz pēdējam brīdim …

Teltī ienāca tēvabrālis Dārdošais Pērkons, lai ar mums kopīgi dalītos bēdās. Acis viņam bija asaru pilnas un elpa nelabi dvakoja.

— Vai tu esi dzēris? — tēvs nepatikā jautāja.

— Dzēru, — atbildēja tēvocis un dziļi nopūtās.

— Kur ņēmi degvīnu?

— Vēl no Rukstona bija saglabājies.

— Nedzer, brāl, — tēvs lūdza cietā balsī, sapurinādams tēvoci pie pleciem. — Tas mūsu posts.

Tad tēvs atcerējās neseno atgadījumu un iesita sev pa pieri.

— Droši vien vainīgs Rukstons un Vārnas …

Un viņam bija taisnība. Baltais Vilks nomira no lodes, kas pirms laba laika, kad mēs uzbrukām ienaidnieka nometnei, bija ietriekusies tam krūtīs. Lode bija sašķīdusi pret bruņurupuča plāksni un izraisījusi asiņošanu, kas kļuva par nāves cēloni.

Atskanēja gari stiepts kliedziens, kas atgādināja zvēra

gaudas. Tur burvja atraitne vaimanāja žēlabās. Viņai pievienojās citas sievietes, un drīz visa nometne skanēja žēlabu balsīs līdz gaismas svīdumam.

Otrā rītā visas sievietes sērās nokrāsoja sejas melnas. Daži nelaiķa tuvinieki pēc senas paražas gribēja nocirst sev katrai rokai vienu pirkstu, bet vecajie aizliedza šo mežonīgo izrīcību.

Dienā notika bēres. Tās, kā jau pienācās tik izcilam cilts vīram, bija ļoti svinīgas. Nelaiķi ietērpa visgreznākajās drānās un noguldīja uz bizonu ādām. Baltā Vilka šauteni salauza gabalos, lai arī tā būtu «mirusi» un pavadītu aizgājēju Mūžīgo Medību valstī. Uz apvidus visaugstākā pakalna no kārtīm tika uzbūvēts statīvs. Uz tā — augstu virs zemes — noguldīja ādās ietītas burvja mirstīgās atliekas. Tām vajadzēja pacelties pāri visai apkārtnei.

Mēs bijām zaudējuši burvi, kas bija iemantojis diža vadoņa godu. Viņa slava sniedzās tālu pāri Melno Pēdu cilts robežām. Mēs jutāmies pamesti kā bāreņi, kaut arī viņa vietā stājās meistara cienīgs pēcnieks — Kinasi.

Nebija laika ilgi sērot. Tūlīt pēc bērēm turpinājām ceļu. Arvien jūtamāks kļuva pārtikas trūkums.

Pagāja diena pēc dienas, mēs nesastapām nevienu zvēru, prērijas bija kā izslaucītas. Pavasaris zaļoja jau pilnā plaukumā, ielejās paloja košs ziedu klājs; visapkārt, ar savu spirgto zaļumu priecēdama acis, zēla kupla zāle. Tikai nebija zvēru, un vira katlos kļuva aizvien plānāka. Es jutos pastāvīgi izsalcis.

Kaut arī indiāņi bija raduši savilkt jostu ciešāk un pārlaiduši ne vienu vien bada reizi, tomēr grūti nācās noslēpt īgnumu un nomāktību.

— Kur bizoni? Kāpēc nav bizonu? — bez mitas jautāja ļaudis, skatīdamies saules pielietā un krāšņā, bet tik pretīgi tukšā prērijā.

— Izkauti! Iznīdēti! — skanēja drūma atbilde, kā atgādinot nepielūdzamu likteņbalsi.

Kad vakaros ap ugunskuriem sēdēja stingi stāvi, bads nemitīgi lika domāt par šīm rūpēm. No šīm domām nevarēja tikt vaļā, bet ļaunais gars kairināja mūsu iztēli, uzburdams ainas ar milzīgiem bizonu bariem un citu dzīvnieku pārbagātību.

— Tie nav murgi! — vecāki mums, puikām, teica. — Tās nav iedomu ainas! Tā kādreiz bija.

— Vai agrāk bija tik lieli bizonu bari?

— Jā, milzīgi. Reizēm, ak, Lielais Gars, bizonu bari bija tik lieli, ka visu apvārsni no ziemeļiem līdz dienvidiem, cik vien tālu sniedzās acs, aizsedza melna ķermeņu lavīna. Kad bizoni mums gāja garām, bara priekšpulku redzējām no rīta, bet pēdējos lampastus sagaidījām tikai vakarā.

— Vai, vai! — dziļā izbrīnā es nopūtos. — Tas laikam bija ļoti sen?

— Nē, dārgo puisīt, tas nebija nemaz tik sen.

— Kad?

— Vairākas lielās saules pirms tavas piedzimšanas. Un, kad tu piedzimi, gaļas vēl bija atliku likām mūsu cilts krājumos…

— Kāpēc tagad vairs nav bizonu? — pār lūpām lauzās jautājums, un iekšas aiz sāpēm sarāvās.

Uz šo jautājumu vispārliecinošāk prata atbildēt tikai tēvocis Dārdošais Pērkons, kas zināja vairāk nekā visi citi. Tēvocis neslēpa savas zināšanas un pie ugunskura labprāt stāstīja:

— Jā, vēl nesenā pagātnē mūsu cilts varēja vērot tūkstošiem bizonu, kas pārvietojās pa mūsu prērijām. Bet tad baltie cilvēki uzbūvēja garas braucošas mājas, ceļus no dzelzs. Un baltie mednieki

— tie nebija mednieki, bet dzīvnieku bendētāji! — tūkstošiem pasāka braukt šurp uz dienvidu prērijām un kā apmāti sāka trenkāt bizonu barus. Viņi izkāva bizonus līdz pēdējam. Šodien ne tikai dienvidos — Arkanzasā, Kolorādo, Oklahomā pavisam vairs nav bizonu — tos mežonīgā kārtā izkāvuši baltie laupītāji —, bet arī te, ziemeļos, Montānā un Kanādas Albertā, tie gauži reti sastopami. Dzīvi palikušie bizoni nelielos, tramīgos bariņos, visbiežāk pa divi, pa trīs slēpjas nomaļās, neapdzīvotās ielejās.

Pagāja vairākas dienas, kopš bijām aizgājuši no Lielā Katla nometnes, bet vēl nemanījām nevienu bizonu.

Melno Pēdu pacilts piganu vadonis Apianistans ieteica mums doties tālu uz ziemeļiem un turēties Klinšu kalnu pakājē, kur vēl rodamas baltā cilvēka neskartas ielejas, un apgalvoja, ka tur varot cerēt uz veiksmi. Paklausījām viņa padomam.

Kaujiniekam Kiciponistam redze bija asa kā vanagam. Kādā rītā viņš attālinājās no mūsu kolonnas pa kreisi. Pēc stundas izlūks atauļoja atpakaļ. Zirgs bija putās.

— Bizoni ir! — viņš kliedza.

Visa nometne acumirklī bija kājās.

Kiciponista aizauļoja pie Cēlās Dvēseles un izstāstīja, ko bija izlūkojis: iztālēm viņš esot pamanījis putnus — stepes strazdu baru, kas riņķojis ap vienu vietu, te nolaizdamies lejā, te uzšaudamies gaisā. Kas tur bija lejā, to viņš nebija varējis saskatīt, jo prērijas te veidoja dziļas ieplakas, taču mēs visi it labi to varējām paši iedomāties. Šie putni vienmēr laidelējās bizonu tuvumā, uzmetās tiem uz skausta un izknābāja ērces.

Virsaitis Cēlā Dvēsele nekavējoties ar diviem kaujiniekiem devās izlūkos. Drīz vien viņi pilnos auļos atgriezās atpakaļ ar priecīgu vēsti. Tur ganoties liels pulks — ap simt bizonu. Tik daudz šo dzīvnieku nebijām redzējuši jau trīs gadus. Bizoni bija tramīgi. Pamanījuši jātniekus, tie traucās projām.

— Bizoni ir! — visu vienību pārskrēja sajūsmas vilnis.

— Nu mēs būsim paēduši! — man pie auss izgrūda brālis Skanīgā Balss.

Nekavējoties ne mirkli, sākām gatavoties bizonu lenkšanai. Visiem bērniem, izņemot pašus mazākos, vajadzēja kāpt zirgos, lielāko tiesu pa diviem uz viena seglu maisa. Tajos laikos indiāņi nelietoja īstos seglus. To vietā izmantoja ar sienu vai bizonu vilnu piebāztus ādas maisus. Nebija arī piešu; parasti ap zirga vēderu sasēja divas ādas siksnas ūn, atsperoties pret tām, kāpa mugurā. Par apaušiem noderēja ādas pavada, kuru piestiprinājām zir- - gam tieši pie purna; to lietoja vienīgi zirgu apturēšanai, jo vadījām tos tikai ar kājām. Mūsu kaujinieki jāja pavisam bez segliem, turējās tāpat zirgiem mugurā. Segli — viņi teica — vajadzīgi sievietēm.

Pēc tam kad bijām ieguvuši zirgus no Vārnām, tēvi uzdeva mums, zēniem, uzraudzīt daļu no visa pulka; mums vajadzēja iejādīt katram savu zirgu. Nevarēja teikt, ka visa garā, nepārtrauktā pārgājiena laikā mēs būtu pildījuši šo pienākumu pēc labākās sirdsapziņas. Kad nu tagad vajadzēja steigšus kāpt savu šķimeļu mugurās, tie sāka dīžāties, kost un slieties pakaļkājās. Zirgi svieda bez žēlastības mūs zemē, un, kaut arī mēs visu to uztvērām kā joku, pašu spēkiem nespējām savaldīt mežonīgos mustangus. Ap mums sapulcējās meitenes un, kā jau to varēja sagaidīt, ņēmās mūs ķircināt:

— Ai, kipitakiks, kipitakiks! Ai, vecās sievas, vecās sievas!

Zirgi jau bija mūs izveduši no pacietības, tādēļ meiteņu zobgalības mūs galīgi satracināja. Mēs arī centāmies viņām iedzelt.

— Ek jūs, mazās, niknās kuces! — mēs saucām nešpetnajām smējējām pretī, par ko tēvi mūs sabāra.

— Meitenēm taisnība, — viņi teica, — sen jau bija laiks pieradināt zirgus.

Mums nebija ko teikt. Visas savas dusmas izgāzām uz zirgiem, un tas līdzēja. Negantnieki sāka pakļauties. Beidzot mēs varējām tos valdīt, un, kaut arī sejas mums vēl bija sarauktas dusmās, acīs jau zibēja priecīgas dzirkstis. Visbēdīgāk gāja Jaunajam Ērglim. Viņš pārlidoja pāri sava bēra galvai, bet tas vēl nebija viss: mežonīgais zirgs saķēra viņu aiz gurnu jostas un norāva to nost. Nelaimīgais puika veltīgi pūlējās apslēpt savu plikumu meiteņu priekšā.

Tēvi noraudzījās uz mums no malas ar labsirdīgu vīp- snu, bet, kad beidzot visi bijām zirgos, virsaitis Cēlā Dvēsele uzsauca mums tā, lai meitenes dzirdētu:

— Heijā, jaunie kaujinieki, uz priekšu! Parādīsim sievietēm, kā bizonus gāž gar zemi!

Šie vārdi, kaut arī teikti jokojot, pildīja mūsu sirdis ar tādu lepnumu, ka, neraugoties uz mustangu trako dī- dīšanos, turējāmies krēpēs un, cik vien stalti varēdami, jājām aiz tēviem, neskatīdamies pat uz to pusi, kur stāvēja mazās niekkalbes.

Tepat man priekšā auļoja vecākais brālis Skanīgā Balss. Tā viņam bija svinīga diena. Brālim bija jau divpadsmit gadu, un tēvs pirmo reizi viņam bija atļāvis pa īstam piedalīties bizonu medībās līdz ar citiem pieaugušajiem kaujiniekiem. Skanīgajai Balsij bija loks, nedaudz mazāks par lielo kaujinieku šaujamiem lokiem.

Arī man tā bija svarīga diena, man atļāva jāt līdzi medniekiem un iztālēm noskatīties medību norisē. Nolēmu turēties visu laiku blakus brālim. Katram gadījumam biju paņēmis līdzi savu mazo loku. Man bija lielisks zirgs, losis. To man bija izraudzījis tēvs. 2ēl tikai, ka neatļāva ņemt. līdzi Pononku.

Traukdamies ziemeļaustrumu virzienā pa viļņaino prēriju, platā ielejā pārbridām seklu upi. Drīz vien sasniedzām kalngrēdu pretējā

krastā, un mums pavērās skats, kas visvairāk priecē indiāņu acis un visvairāk saviļņo viņu sirdis. Kā melna, plata josla spilgtzaļajā prēriju klajotnē iezīmējās milzīgs bizonu pulks. Vienkopu turoties, blīvā masa plūda uz ziemeļiem; tikai atsevišķi dzīvnieki skrēja atstatu — nomaļus no visa pulka. Tur mēs varējām iegūt milzīgus pārtikas krājumus, ar kuriem pietiktu — ja vien medniekiem veiktos — visai nākamajai ziemai.

Bizoni mūs pamanīja un uzsāka, lēkšot. Nebija ne laika, ne iespējas domāt par bara aplenkšanu. Jātnieki dzina zirgus pilnos auļos, mežonīgi kliegdami, lai pārbiedētos dzīvniekus sadalītu sīkās grupās.

Skanēja bizonu baurošana, nagu klaboņa un pakavu dima. Sacēlās tik biezi putekļi, ka es tikko spēju saskatīt Skanīgo Balsi savā priekšā. Mednieki strauji izvērsās šķērsām garā ielokā, cenzdamies pulku aplenkt no kreisās puses. Pēc brīža putekļu mākoņi palika aiz mums. Bizoni jau atradās tepat blakus. Vareno dzīvnieku spalvainie kumbri te cēlās, te grima trakajos auļos. Katrs mednieks izvēlējās par mērķi iespējami treknāku bizon- māti un centās piekļūt tai iespējami tuvu klāt. Jau no- spindza pirmās bultas. Nogranda arī pirmie šāvieni, bet vispārējā pakaļdzīšanās kņadā tie skanēja klusināti, it kā no liela attāluma. Jau redzēju krītam pirmos dzīvniekus. Bizoniem bija sīksta dzīvība. Tos varēja nogāzt tikai trāpījums sirdī, bet arī tad tie vēl ilgi valstījās pa zemi. Atzīšos,- ka, redzot tuvumā šos milzeņus, kas iztālēm izskatījās tik draudīgi ar savām lielajām pierēm, — nodrebēju un asinis stinga manās dzīslās.

Aizvien vēl no acīm neizlaidu brāli, tāpat cieši ar skatienu sekoju tēvam, kas laiku pa laikam iznira no putekļu vērpetēm mūsu priekšā, bet, kad es uz mirkli pagriezu galvu atpakaļ un paskatījos uz citiem medniekiem, kājas man kļuva aukstas.

— Kalnuguns! — izbīlī iekliedzos, kaut gan trakajā jūklī neviens manu balsi nevarēja dzirdēt.

Kalnuguns — zēns, mazliet vecāks par mani, bija jājis pārāk tuvu aiz sava tēva un nokļuvis ļoti bīstamā stāvoklī. Viņa tēvs bija izšāvis uz bizonmāti, kas skrēja vidū starp diviem bizoniem. Viens no tiem, vecs, paguris dzīvnieks, negaidot bija apstājies un izslējis ragus pret jātnieku. To ieraugot, zirgs bija zibenīgi cirties sāņus un ar savu spējo kustību tā izbiedējis bizonu, ka tas acumirklī apsviedās apkārt un no visa spēka uzgrūdās diviem bizoniem. Visi trīs klupa, kūleņodami cits citam pāri. Kalnuguns, kas bija jājis cieši tēvam pa pēdām, nepaguva pagriezt zirgu sāņus un ietriecās bizonu kamolā. Visi pieci — trīs bizoni, zirgs un zēns — kūleņoja pa zemi.

Taisni šajā mirklī man paspruka izbaiļu pilnais kliedziens.

Kalnuguns drudžaini ieķērās viena bizona skaustā. Dzīvnieks tanī pašā mirklī uzlēca kājās un kā ārprātā auļoja tālāk, aiznesot sev līdzi uz muguras pārbiedēto zēnu. Mednieki metās tam pakaļ. Uz bizonu

bīstami bija šaut, jo varēja trāpīt zēnam. Tikai tad, kad vienam no jātniekiem izdevās pielikt stobru bizonam pie pieres, atskanēja šāviens. Bizons klupa un sabruka pie zemes. Kalnuguns apmeta gaisā kūleni un noripoja bez samaņas zemē. Laimīgā kārtā nekas nopietns viņam nebija noticis.

Pa to laiku Skanīgā Balss un es dzināmies pakaļ citiem bizoniem. Brālim vēl nebija izdevies ieņemt stāvokli, kas būtu izdevīgs šāvienam. Viņš mēģināja vairākkārt, bet vai nu bizoni bija pārāk tālu, vai arī pa šāvienam gadījās nepiemērots, pārāk vecs bizons. Drīz lielais pulks ķ tomēr pajuka un sāka strauji sadalīties mazās grupās.

Mūsu priekšā no pārējiem dzīvniekiem nošķīrās jauna tele un metās sāņus. Mēs tai pakaļ. Pēc brīža jau bijām vieni paši prērijā — savrup no visa lielā pūļa. Brālis strauji pievirzījās klāt medījumam, uzvilka loku un izšāva. Bulta ietriecās krūtīs, bet dzīvnieks turpināja skrējienu. Skanīgā Balss panāca to no jauna un iešāva otru bultu zem kreisās lāpstiņas. Bizons sagriezās un mainīja virzienu, bet neskrēja vairs tik ātri kā pirmīt. Es sekoju, aiz satraukuma tikko elpodams.

Brālis no visa spēka atkal uzvilka loku un izšāva trešo bultu. Diemžēl tā ietriecās kumbrā. Dzīvnieks tikai papurināja galvu un lēkšoja tālāk. Ceturtā bulta bija jau precīzāka; tā droši vien ieurbās kaut kur tuvu pie sirds. Bizons, acīmredzot paguris, palēninājа gaitu. Piektā bulta laikam bija vēl trāpīgāka. Dzīvnieks aizvien vēl skrēja, bet mēs pamanījām, ka pa nāsīm tam plūda asinis. Gaviļu sauciens izlauzās no mūsu lūpām. Tagad bija skaidrs, ka medījums mums neizspruks. Vēl viena bulta. Dzīvnieks sagrīļojās un raustīdamies saļima. Tad es nolēcu

no zirga un no sava loka iešāvu bultu bizonam sānā. Konvulsijas norima.

Saķērāmies rokās un svētlaimē lēkājām ap zemē gulošo dzīvnieku. Kad pirmais sajūsmas vilnis bija pārgājis, sākām aplūkot un aptaustīt medījumu. Bizonā bija iešautas sešas bultas, neskaitot manējo.

Skanīgā Balss satrūkās:

— Sešas bultas! Vai tas nav par daudz vienai telei? Kā tu domā? Teiks vēl, ka nemākulīgi esmu šāvis. Sāks smieties par mani…

— Un kas par to … Šāvi, šāvi, kamēr sašāvi.

—Citi, — brālis turpināja savu domu, — citi izšauj vienu, divas, trīs reizes. Un bizons ir beigts.

— Tas tiesa. Bet tie ir pieauguši kaujinieki…

Aizvien šaudīgāks kļuva mūsu skatiens, pārskaitot bultas, un, jo ilgāk mēs tanīs lūkojāmies, jo nedrošāki kļuvām savā uzvaras priekā. Kauns un negods nevajadzīgi izšaut tik daudz bultu! Tad pēkšņi brālis kaut ko iedomājās. Viņš cieši palūkojās manī.

— Vai uz tevi var paļauties?

— Var.

— Vai tu būsi kluss kā kaps?

— Jā.

— Bizonīt, tikai tu mani nenodod, citādi būs slikti!

Brālis man pastāstīja savu plānu.

—« Mēs vienkārši izvilksim liekās bultas. Atstāsim tikai divas. Pārējās paslēpsim. Brūces apbērsim ar zemi. Visi domās, ka tie ir tikai nobrāzumi — skaidrs… Vai tu mani nenodosi?

—*1* Nē! — svēti apsolīju.

Viņš jau grasījās izpildīt savu nodomu. Tad manī pamodās šaubas. Iedomājos, kas notiks, kad atnāks tēvs…

— Pagaidi! — aizturēju Skanīgo Balsi. — Atnāks tēvs. Droši vien viņš jautās, kā mēs viņu nogāzām. Ko teiksim tēvam?

— Teiksim, ka …

— Nu ko tad? Ko īsti?

— Ka …

Mēs atdūrāmies kā pret sienu. Tēvs mums bija tikpat kā dievība, un mēs abi viņu vienādi dievinājām. Tanī pašā laikā man atausa atmiņā nesenie notikumi. Kādas bailes es pārdzīvoju pirms divām dienām, kad noslēpu to, ka.biju iešāvis bultas kritušo kaujinieku krūtīs! Kas tās bija par mocībām!

— Nē! — es iekliedzos tā, ka brālis pat sarāvās. — Nedari to!

— Kāpēc ne? — viņš jautāja, bet varēja redzēt, ka arī viņu bija pārņēmušas šaubas.

— Mēs nedrīkstam melot!

Brālis neteica nevienu vārdu. Arī es klusēju. Tad man ienāca prātā mātes vārdi, kurus viņa bija teikusi pirms vairākām dienām, un es atkārtoju tos ar īstu prātnieka nopietnību:

— Kas grib kļūt par lielu kaujinieku, tas nedrīkst melot!

— Pareizi! — brālis nočukstēja.

Mēs kaut cik atguvāmies un samierinājāmies ar likteni. Daudzās bultas bizonā mūs vairs neuztrauca. Tad tālumā atskanēja sauciens un pievērsa mūsu uzmanību jātniekam, kas strauji tuvojās.

—< Tēvs! — iekliedzāmies un sākām māt ar rokām.

Tēvs, satraukts par mūsu nozušanu, bija sācis meklēt mūs prērijā. Kad viņš mums tuvojās, stāvējām kā zemē iemieti; pretrunīgas jūtas plosījās mūsu krūtīs, un mēs neveikli mīņājāmies no vienas kājas uz otru. Manī, tāpat kā brālī, lepnums jaucās ar nemieru. Ko teiks tēvs, ieraugot tik daudz bultu?

Tēvs uz mums nemaz neskatījās, viņa skatiens bija pievērsts bizonam.

— Ho, ho! — viņš tikai izsaucās, un tas skanēja kā uzslava.

Viņš piegāja pie nomedītā dzīvnieka. Viņa acis zibēja, tanīs nemanīja ne mazāko neapmierinātības ēnu. Ar tiesneša cienību viņš

novērtēja katras bultas trāpījumu, pusbalsī tās pie sevis skaitīdams:

— Pirmā, otrā, trešā … ceturtā …

Brālis savā vainas apziņā sāka šņūkāt degunu. Gribēdams izpaust līdzjūtību, slepus paspiedu viņam roku.

— Piektā, — tēvs turpināja skaitīt, — sestā. Bet kas tas? — Un iepriecināts norādīja uz manu bultu.

— Tā ir mana… Tā ir mana… — pusčukstus izspiedu.

— Tad tu arī pieliki savu roku, mazais? — tēvs līksmi iesaucās.

Tikai tagad viņš pamanīja mūsu nomāktās sejas un paraudzījās uz mums ar izbrīnu.

— Ko jūs stāvat, galvas nokāruši?

— Sešas bultas,., r— tikko dzirdami ierunājās Skanīgā Balss.

— Ak tu mīļo dumiķīt! —Tēvs sāka jautri smieties. — Vai tu zini, cik man vajadzēja bultu, lai nogāztu savu pirmo bizonu? Vienpadsmit. Sešas bultas — tas ir lieliski! Tā ir uzvara!

Saķēris mūs aiz rokām, tēvs sāka diet ap bizonu uzvaras deju. Mums kļuva silti, sirdis vai kusa aiz laimes. Un mēs atplaukām. Lēcām līdz ar tēvu. Bet tēvs dziedoši izkliedza vārdus:

— Sešas bultas, ho, ho, sešas bultas! Labs mednieks no tā puikas būs! Ho, ho, tikai sešas bultas izšāvis ir viņš! Kaujinieks no viņa būs, ho, ho! …

Skanīgajai Balsij vēl kaut kas nospieda sirdsapziņu.

— Tēt! — viņš sacīja. — Man tev jāatzīstas. Es gribēju samelot.

Un viņš pastāstīja, ka bija gribējis izvilkt bultas no bizona un apbērt brūces ar zemi, bet es esot pretojies, teikdams, ka vajagot ienīst melus …

Tēvs uzmanīgi klausījās, pēc tam pievilka mani sev klāt un tik stipri piespieda pie savām krūtīm, ka elpa man aizrāvās. Palaidis mani vaļā, tēvs lika paraudzīties uz loso zirgu, ar kuru biju te atjājis. Zirgi stāvēja tepat netālu un plūca zāli.

— Vai tev patīk šis losis? — smaidot viņš jautāja.

Nesapratu, kas viņam padomā.

— Patīk.

— Tad tas ir tavs. Dāvinu tev to.

Atkal man aizrāvās elpa. Zēniem manā vecumā vēl nebija savu zirgu.

— Tas mans? —< nomurmināju; — Mans? Pa īstam mans?

— Pa īstam tavs.

Aiz prieka man sāka dūkt galva. Metos pie zirga un sāku lēkāt ap to un dziedāt, un kliegt bezgalīgā sajūsmā. Tas vēl bija pusmežonīgs mustangs, vajadzēja uzmanīties, ka neiesper.

Droši varu apgalvot, ka šajā pēcpusdienā visās prērijās nebija

neviena priecīgāka par mūsu trijotni: tēvu, brāli un mani.

Atgriezāmies tanī vietā, kur bija sākušās medības. Sievietes jau dīrāja ādas un sadalīja gaļu. Nomedīto bizonu bija ap sešdesmit, tas bija pamatīgs ķēriens. Nomedītie dzīvnieki gulēja prērijā kur kurais vairāku jūdžu platībā. Katram medniekam uz bultām bija savas īpašas zīmes, lai atšķirtu tās no citu mednieku šautrām, un pēc tām sievietes tagad atrada dzīvniekus, kurus bija nomedījuši viņu vīri vai tuvinieki. Kaujinieki, kas medīja ar šautenēm, uzmeta medījumam savas bultas, tādējādi atstājot sievām zīmes.

Nomirušā burvja Baltā Vilka mazais dēls drasēja uz sava zirga kopā ar citiem zēniem. Māte bija iedevusi vi- j ņam tēva bultu maku, ko zēns pārsvieda sev pār plecu; viņš tomēr vēl bija par mazu, lai medītu un apgādātu ģimeni ar pārtiku. Ieraudzījusi Baltā Vilka dēlēnu, mūsu māte izņēma no viņa bultu maka vienu Baltā Vilka šautru, pasauca Skanīgo Balsi un mani un aizveda sev līdzi pie brāļa nomedītās telēs. Viņa izrāva visas Skanīgās Balss bultas, tāpat manējo un vienā no brūcēm iesprauda Baltā Vilka bultu, it kā burvis vēl būtu bijis dzīvs un to nomedījis savai ģimenei.

—i Vai tu piekrīti, Skanīgā Balss? — māte jautāja.

— Ar lielāko prieku, māt! — brālis atbildēja.

Viņš saprata, cik tas liels gods — būt ģimenes aizgādnim pēc burvja nāves.

— Bet tu, Bizonīt?

— Jā, māmiņ, — atbildēju apmulsis, jo medījums nebija mans.

Māte apmierināta pamāja ar galvu. Mēs atgriezāmies atpakaļ pie citām sievietēm.

Vēlāk mēs redzējām, kā Baltā Vilka atraitne rīkojās ap bizonu. Viņa saprata iespraustās bultas mēmo zīmi. Asaras rīdama, viņa dīrāja nomedītā bizona ādu.

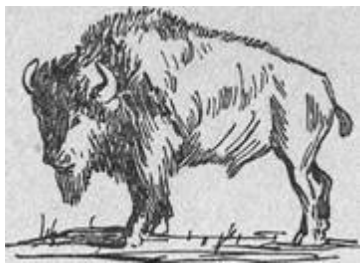

10. SAULES DEJA

Bizonu ādu ģērēšana un gaļas kaltēšana pemikanam ilga vairāk nekā mēnesi. Bizonu labākie gabali tika izdalīti vecītēm un sirmgalvjiem, kurus cilts pēc svētas paražas turēja pastāvīgā apgādībā. Gaļu mēs ēdām galvenokārt jēlu, bet, ja gribējām to uzcept, uzdūrām uz iesma un turējām virs uguns.

Pēc tam kad bagātīgie ziemas krājumi bija iesaiņoti īpašos ādas maisos, laiks bija doties ceļā uz ziemeļaustrumiem. Tur, Kanādā, vasaras vidū vienreiz gadā sapulcējās visas Melno Pēdu grupas, lai kopīgi svinētu mūsu svētkus — dejotu Saules deju.

Domājot par Saules dejas milzīgo iespaidu uz mūsu un citām prēriju ciltīm, tagad nonāku pie atziņas, ka šai ieražai pirmām kārtām bija liela nozīme cilts kopības nostiprināšanā. Pats svarīgākais bija tas, ka klejojošās grupas, kas cauru gadu bija šķirtas, sapulcējās vienā vietā, stiprinādamas kopības sajūtu, un, kad atkal šķīrās uz veselu gadu, aiznesa sev līdzi to dvēseles spēku, ko stiprināja cilts vienības apziņa.

Pēc daudzu dienu gājuma sasniedzām Narnakas upi, kuras krastos kopš neatminamiem laikiem tika svinēti Saules dejas svētki. Tur mēs atradām priekšā jau lielu, brīnišķīgu nometni, kurā bija sapulcējušās gandrīz visas Melno Pēdu cilts grupas. Tā stiepās triju kilometru garumā gar upes krastu. Dejas, laukumu ieskāva skaistas teltis, kuru krāsainie rotājumi bija atsvaidzināti. Laukumā

mietu žoga ielokā ar stabiem parasti iezīmēja ceremoniālo apli. Mietu žogs vēl nebija gatavs, bet mēs jau manījām tā aprises, un sirds mums kutēja priekā.

Kolīdz nometnē ievēroja mūsu tuvošanos, vesels jātnieku pulks zirgos izauļoja mums pretī, lai jau prērijā saņemtu mūs ar skaļām gavilēm. Viņi aizveda mūs uz vietu, kas bija paredzēta mūsu grupai. Lielākajiem zēniem vajadzēja palīdzēt vecākiem celt teltis, bet mēs, mazie, bijām brīvi, tādēļ tūlīt iejukām nometnes raibajā jūklī.

Mes visi bijām pacilatā garastavoklī.

— Cik es esmu laimīgs! — Skanīgā Balss man sacīja pirms došanās pie vecākiem.

— Es arī! — atzinos. — Skaties, cik te daudz zēnu!

— Nu tik ies vaļā rotaļas! — brālis izsaucās, vērtējoši lūkodamies apkārt, un svinīgi kā pieaudzis kaujinieks beigās noteica: — Hauk! Es esmu runājis!

— Hauk! — atsaucos tai pašā tonī.

Visapkārt bija daudz vienaudžu, kurus pazinām jau no iepriekšējiem gadiem, tāpēc mūsu grupas zēni viegli ar viņiem sadraudzējās. Vispirms viņiem vajadzēja mums pastāstīt, vai pēdējā laikā viņi bija piedzīvojuši interesantus notikumus.

— O, jā! — steigšus izsaucās kāds sīkais.

— Nu tad stāsti! Kādus? — prasījām.,

— Mūsu vecajai ķēvei atskrēja bērītis …

Iezviedzārnies kā zirgi, mazo pagalam izbiedēdami.

— Tad tā nu gan ir vienreizēja ķēve! — nekautrējāmies viņu pazobot. — Par tādu varoņdarbu jūs viņai ērgļa spalvu piespraudāt pie galvas, ko? …

Mazais jau savilka lūpu uz raudāšanu, bet mēs steidzām iztaujāt citus — lielākos zēnus:

— Nu, un ko jūs varat pastāstīt?

— Mans tēvs nošāva lāci…

— Bet vai kauju, īstu kauju nebija?

— Daudz ne, — nedroši tie atzinās, —*1* tikai viena sadursme…

— Ar ko?

— Ar asiniboiniem, bet…

Taču, kad sākām viņus iztaujāt un lūgt, lai pastāsta visu sīkāk, viņi mums nevarēja īsti pateikt, kā viss bijis, kur tas atgadījies, un beigu beigās kaunīgi atzinās, ka vispār kauja nemaz neesot notikusi, viss bijis par mata

tiesu 110 sadursmes, gandrīz, gandrīz jau sākušas šķīst asinis, bet virsaiši esot izlīguši un noslēguši starp ciltīm mier u — diemžēl…

— Diemžēl! — mēdījām viņus. — Gandrīz, gandrīz…

— Un jums? — tie aizkaitināti jautāja. — Vai jums bija kaut kas tāds? Droši vien arī nekā nopietna? …

Nu tad beidzot saruna bija ievirzījusies īstajās sliedēs un bija pienākusi mūsu kārta palepoties ar saviem varoņdarbiem.

— Ehei, bija, bija šis tas! — atteicām nevērīgi, ar noslēpumainu sejas izteiksmi.'

— Vai varat pastāstīt, kas tur īsti bija?

Lai izbaudītu visu stāstījuma saldmi, mums nenāca ne prātā uzreiz atklāt viņiem savus jaunumus..

— Bija kaujas, — mēs atbildējām mierīgi un nesteidzīgi. — Vienai mūsu vienībai uzbruka, bija kritušie, pēc tam mēs briesmīgi atriebām …

Mēs savu klausītāju uzmanību bijām sakāpinājuši līdz visaugstākajai pakāpei, arī paši vairs nevarējām valdīt pār sevi. Satrūka mūsu pacietības valgi, un mēs beidzām tēlot vienaldzīgos. Vārdi sāka plūst kā ūdenskritums Klinšu kalnos: ,

— Mēs piedzīvojām vienreizējus notikumus. Vārnas un amerikāņi nozaga mums zirgus un nonāvēja sešus cilvēkus, starp tiem Pinkaino Ērglēnu, bet par to mēs viņiem sadevām tādu sutu, ko tie atcerēsies vēl līdz medībām viņā saulē. Mēs viņus satriecām putekļos un pīšļos, kritušos nemaz nevarēja saskaitīt, to bija vesels lēvenis, un tēvi mums, puikām, atļāva piezagties pie pašas ienaidnieka nometnes, bet, kad sākās apšaudīšanās, sacēlām milzīgas klaigas, ienaidnieks domāja, ka ejam uzbrukumā, tāpēc plāja mums virsū dzīvu uguni, bet neviens no mums nenobijās, tikai vecais kaujinieks, kas mūs pieskatīja, satrūkās un lika mums doties atpakaļ pie mātēm. Pa to laiku ložu lietus nemitējās, tomēr nevienu no mums neievainoja, hauk …

Draugi * atzinās, ka šo virsaiši neparko nebūtu, ļāvuši viņiem piedalīties kaujā. Viņi mūs ārkārtīgi apskauda par to, ko mēs bijām pārdzīvojuši. Daži apgalvoja, ka aizbēgšot no savējiem, lai meklētu īstus piedzīvojumus. Vai tikai mēs pieņemšot viņus savā vidū? Atbildējām, ka pieņemsim katru, kam dūša neskrien papēžos, hauk …

Stāsti drīz vien izsīka, un mēs pārgājām uz rotaļām un čīkstēšanos. Gribējām pa jokam nospēlēt mūsu pēdējo sadursmi, bet lomu sadalē radās grūtības: visi gribēja būt Melnās Pēdas, pavisam nedaudzi bija ar mieru tēlot Vārnas, bet neviens neparko negribēja būt amerikānis. Gribot negribat vajadzēja atteikties no šīs spēles. Uzsākām dažādas sacensības, kuras nemitējās no rīta līdz vēlam vakaram. Ikviens zēns gribēja parādīt savu izveicību kaut kādā jomā: vai nu lēkšanā, vai skriešanā, akmens sviešanā, šaušanā ar loku, laušanās cīņā. ,

Svētku laiks ilga desmit dienas. Bungas rībēja dienu un nakti vienlaikus vairākās nometnes malās, un kaujinieki visu laiku dejoja, izpildot rituālu, kas ievadīja galveno svinību daļu par godu saulei. Parasti vairāk nekā desmit dejotāju no vienas un tās pašas brālības izpildīja rituālu, kas apliecināja kaujinieku vienotību.

Dziesmas skanēja arī naktīs, un neapklusa arī indiāņu apavu —

mokasīnu dipoņa. Ziņkārības dzīti, atrotījām telts apmali, lai redzētu, kas ārā notiek. Kaujinieki, seģenēs sapinušies, salīkuši virzījās cauri nometnei, nesdami kaut kādus mīklainus priekšmetus, kas bija paredzēti svinīgajām ceremonijām. Nakts dziesmās un jautrībā jautās kaut kas noslēpumains un mīklains. Žigli atkal līdām savās guļvietās. Skatījāmies pa dūmu atveri debesīs, it kā neskaitāmās zvaigznes varētu klusināt mūsu nemieru un satraukumu. No daudzajiem noslēpumiem tirpas gāja pa kauliem.

— Cik tas viss ir noslēpumaini un skaisti! — pie auss man čukstēja sajūsminātais brālis Skanīgā Balss, apsedzies ar bizona ādu.

Pēdējā pirmssvētku naktī neviens no pieaugušajiem negulēja. Mūs, bērnus, aizlika gulēt, bet mēs nevarējām cieši aizmigt. Vieglajā snaudā man visu laiku rādījās kaut kādi sapņi. Ai, kas tie bija par sapņiem! Redzēju zālainas pļavas, kurās ganījās bizoni, gar inanām acīm traucās milzīgi bizonu bari, medniekiem galvā bija pasakainas spalvu cepures, citi dejoja un priecīgi smējās. Šie redzējumi bija apbrīnojami skaidri, bet, kad es pavēru acu plakstus, sapņu rēgi saplūda ar īstenību; simtiem ugunskuru nometnē dega tik spoži, ka to atblāzma iespiedās teltī. Arī īstenība atgādināja fantastisku teiksmu un pasakainu gaismas rotaļu. Visās teltīs skanēja balsis, un bija jūtama daudzu cilvēku rosība.

Māte maigā balsī lūdza mani gulēt, tādēļ pievēru plakstus un iegrimu atkal pusmiegā. Tūlīt man sapnī parādījās mirdzošs kaujinieks — varbūt tas bija pats Lielais Gars? — tērpies briežādā un ar tik žilbinošu spalvu cepuri galvā, ka klusībā jau sāku viņu pielūgt. Greznais kaujinieks plati smaidīja un lūkojās uz mani. Atkal pavēru plakstus un ieraudzīju tēvu, kas noliecies skatījās manī un teica siltus, sirsnīgus vārdus mātei un man. Maigās balsis nāca no augšas, it kā no debesīm,

— Bet varbūt tomēr pamodināt mūsu mazo miegamici? — tēvs teica klusinātā balsī.

Viņa balsī bija skaidri jaušams smaids.

— Lai nu vēl paguļas, būs mundrāks, — māte žēlodama atbildēja.,

— Bet vai tu arī zini, sieva, ka tā varbūt ir pēdējā Saules deja?

— Kādēļ pēdējā?

Tēvs neko neatbildēja, un, ja arī atbildēja, tad to vairs nedzirdēju.

Par varēm gribēju neaizmigt un būt nomodā līdz ar viņiem, tomēr miegs mani pievārēja. Mierīgi turpināju gulēt zem ādām. Tad manu dzirdi aizsniedza dārgas, saldas skaņas, visjaukākās no tām, kādas tolaik pazinu. Tas bija tēva svinīgais dziedājums. Katram kaujiniekam vajadzēja šai dienai sagatavot dziesmu, kurai vārdus un melodiju viņš pats sacerējis, — dziesmu, kurai indiāņi piešķīra sevišķu nozīmi cilvēka dzīvē. Tēvs, vilkdams melodiju, sēdēja pie pavarda. Tērpies

svētku rotā, ar milzīgo spalvu cepuri galvā viņš izskatījās lielāks nekā parasti.

Ausa rīts. Es vairs negulēju. Saodu uz uguns ceptas briežu gaļas smaržu. Laiku pa laikam māte dziedoši uzrunāja tēvu un tēvs viņai atbildēja mīkstā, liegā balsī. Abi bija ļoti laimīgi un maigi viens pret otru. Ja pēc daudziem gadiem atceros agros mūža gadus, tad kā vismīļākā aina no pagātnes atspulgojas šīs dienas rīts un mani vecāki svinīgos svētku tērpos.

Pamazām nokratīju miegu. Laukā bija dzirdama augoša balsu dūkoņa un rosība. Visapkārt skanēja dziesmas, tikai tagad jau stiprāk un ātrākos ritmos nekā iepriekš; aizvien sparīgāka kļuva bungu rīboņa. Bija dzirdami ceremonijas vadītāju saucieni, viņu pēdējie rīkojumi. Tomēr līdz pusdienām nekas īpašs vēl nenotika, tikai aizvien vairāk nometnē pieauga gaidu satraukums.

Pirms paša pusdienlaika skaļi saucieni pievērsa mūsu uzmanību divpadsmit jauniem jātniekiem, kuri vēja ātrumā iedrāzās nometnē, vilkdami aiz sevis nupat sacirstus egļu zarus. Divi no viņiem svinīgi atveda nez kur sameklētu ērgļa ligzdu.

Iestājās dienas vidus. Vecākais burvis deva zīmi, Kaujinieki sāka ar skujām izrotāt milzīgo aploku, kas bija domāts dejas laukuma norobežošanai. Tanī pašā laikā laukumā atskanēja neaprakstāmas gaviles. Neko tādu es vēl nebiju piedzīvojis. Kaujinieki putās notriektos zirgos traucās apkārt laukumam, šaudami gaisā un kliegdami pilnā balsī. Visi — sievietes, sirmgalvji, bērni — kliedza kā negudri, mežonīgā bungu dārdoņa sajaucās ar svilpieniem, zvārguļu skaņām un zirgu zviedzieniem. Bērni lodāja bezmaz vai pa auļojošo zirgu apakšu, sprukdami kur kurais, lai nepakļūtu zem kājām; vecāki viņus bija aizmirsuši un nelikās zinis vairs arī par kārtību. Putekļu mākoņi biezēja gaisā, oda pēc pulvera un zirgu sviedriem.

Tā sākās brāzmainais saules suminājums. Tas ilga gandrīz vai stundas ceturksni. Pēc tam klaigas norima. Vecākais burvis piecēlās, un visi ar saspringtu uzmanību sekoja katrai viņa kustībai. Turēdams rokā ērgļa ligzdu, viņš piegāja pie milzīga pāļa, kas gulēja pie izraktas bedres. Uztupies uz tievgaļa, burvis paslēpās zem segas. Pieskrēja kaujinieki un pacēla pāli līdz ar burvi. Kad pālis bija uzsliets taisni, tā apakšgalu ielaida bedrē un steigšus apbēra. Burvis turējās pie tievgaļa augstu gaisā — vairākas asis no zemes, bet virs viņa, jau piestiprināta pāļa galā, bija redzama ērgļa ligzda. Visi klātesošie —• to bija vairāki tūkstoši — aizturēja elpu. Ja burvis nokristu no pāļa, tā būtu ļauna neredzamo spēku zīme. Bet burvis nenokrita, viņš veikli noslīdēja pa pāli zemē. Augstu gaisā pāļa galā palika tikai ērgļa ligzda. .

Klāt bija ilgi gaidītais brīdis. Apžogotajā aplī ieskrēja jaunekļi, kas gribēja iegūt kaujinieku vārdu. Viņi nostājās rindā un liesmojošām acīm raudzījās uz svēto pāli un ērgļa ligzdu — kaujinieku varonības

simbolu. Burvis jau sagatavoja rīkus — smailu nazi un vairākus metrus garu siksnu, tad piesauca sev klāt pirmo jaunekli. Vispirms viņš jauneklim uz krūtīm kreisajā pusē izdarīja divās vietās iegriezumus — mazā pirkstiņa attālumā vienu no otra. Zem ādas no viena iegriezuma uz otru viņš izdarīja vēl vienu cirtienu, izveidodams eju, caur kuru izvēra siksnu. Pēc tam viņš siksnu sasēja mezglā un tās abus galus piesēja pie svētā pāļa. Burvja prasmīgajās rokās nazis kustējās zibenīgi. Tādu pašu operāciju viņš izdarīja arī krūšu labajā pusē. Un, lūk, jaunais drosminieks jau bija piesiets pie staba ar divām siksnām, kas bija izvērtas caur viņa miesu.

Visas šīs procedūras laikā mēs vērīgi sekojām, vai jauneklis vīrišķīgi pacieta sāpes. Skatījāmies uz viņa pirkstiem, tie pat neietrīsējās. Es vēl biju pavisam mazs knēvelis, un jāatzīstas — visu to redzot, man kļuva mazliet nelabi, bet līdz ar citiem es biju lepns par jauno varoni, par viņa stingro stāju. Taču tas vēl bija tikai sākums, īsto sāpju izturību tikai tagad vajadzēja pierādīt.

Pārējos jaunekļus gaidīja tā pati operācija — arī viņus tādā pašā veidā piesaistīja pie svētā staba. Pa to laiku pirmais jauneklis jau bija uzsācis savu deju. Ar sajūsmas pilnu skatienu raudzīdamies saulē, viņš sasparoja sevi un dziedāja savu dziesmu, lūgdams, lai dzīvības devēja — saule iedvestu viņā spēku un darītu vīrišķīgu viņa sirdi. Mežonīga bungu dārdoņa pavadīja jaunekļa dziesmu, un visi dziedāja jauneklim līdzi, kamēr viņš dejoja apkārt stabam. Sākumā viņa kustības bija lēnas,-bet tad tās kļuva aizvien straujākas, un drīz vien jauneklis jau sāka lēkāt, sviezdamies un raudamies uz visām pusēm. Tad pēkšņi viņš bezspēkā pakrita un palika zemē guļam.

— Zaudēja samaņu! — iesmējās nešpetnais, dzēlīgais puika Plānais Sniegs. — Būs par vienu mazāk!

Mums smiekli nenāca. Asiem skatieniem mēs dzēlām Plāno Sniegu.

— Dumjais, viņš tūlīt piecelsies! — uzkliedza brālis Skanīgā Balss.

— Kur šis tev celsies! Tas jau ir atkritis!

— Nav atkritis, tu, spigaci!

— Iesim viņam palīgā! — iesaucos un gribēju skriet, lai palīdzētu jauneklim piecelties.

Skanīgā Balss sagrāba mani aiz pleCa un apturēja.

— Stāvi! Bez burvja atļaujas nedrīkst!

Pa to laiku dejotājs sakustējās un mēģināja piecelties. Viņam gāja grūti, spēki bija izsīkuši. Sākām visi korī saukt viņa vārdu, un tas līdzēja. Jauneklis pielēca kājās, skaļi iekliedzās un atsāka drudžaino deju.

Tuvojās pats svarīgākais svinību brīdis.. Varonis mēģināja atbrīvoties no saitēm, pārraudams miesas audus. Saites viņu turēja

stingri, tādēļ jauneklis rāvās no staba nost aizvien nevaldāmāk. Viņa uzdevums bija atbrīvoties — tas gan bija mežonīgs, bet ārkārtīgi spilgts cilvēka kaujinieciskās drosmes simbols, kas apliecināja spēju pārvarēt miesas vājību. Spēju, ko iedvesa saule.

Brūces izskatījās briesmīgas, bet burvis tās vēlāk aplēja ar >kaut kādu zāļu virumu, un tās drīz sadzija. Nebija neviena asins saindēšanās gadījuma. No šī brīža jauneklis ieguva kaujinieka vārdu. Lepnums par savu drošsirdību un visas ģimenes prieks palīdzēja viņam drīz vien atgūt sevi.

— Vēl sešas ziemas! — sacīja Skanīgā Balss ar nepacietības pieskaņu balsī, saviļņots tāpat kā visi citi. — Vēl sešas ziemas, un tad es arī būšu kaujinieks!

«Man jāgaida vēl ilgāk,» noskumis iedomājos.

Nākamajā dienā Saules svētku noslēgumā notika vēl viens rituāls — spēle, kas ļoti atgādināja deju «Ko es pieredzēju». Diviem kaujiniekiem, kuri katrs piederēja pie kādreiz naidīgām ciltīm, vajadzēja mūsu acu priekšā nospēlēt visinteresantāko cīņu, kas viņu starpā kādreiz tikusi izcīnīta.

No paša rīta pa visu nometni mudinoši skanēja bungu dārdi un saucēju balsis:

— Visslavenākie kaujinieki, piesakieties!

— Kas izcīnījis visskaistāko kauju, lai piesakās! — visā plašajā nometnē nemitīgi skanēja aicinājums.

Starp svešajām ciltīm, kas ciemojās mūsu nometnē, atradās kri indiāņu grupa. Viens no viņu virsaišiem bija Skaistais Jauneklis, ar kuru Melno Pēdu virsaitis Atsis- tamokons pirms desmit gadiem bija izcīnījis neaizmirstamu kauju. Abi atradās nometnē, bet nesteidzās pieteikties.

— Atsistamokon! — A-tsi-sta-mo-kon! — skanēja aizvien nepacietīgāki ļaužu saucieni.

— Skais-tais Jau-nek-li!

—ˆ Atsistamokon un Skaistais Jaunekli! Uz cīņu! — pēc brīža jau visa nometne saviļņojās kā vētras brāzmā.

Uz tik vienprātīgu aicinājumu abi virsaiši nevarēja neatsaukties.

Toreiz, pirms desmit gadiem, Atsistamokons bija vadījis Montānā kaujinieku vienību cīņā pret kri cilti. Skaistajam Jauneklim, kas stāvēja kri grupas priekšgalā, izdevās atsist Melnās Pēdas, bet viņu virsaiti, nošķirtu no pārējiem kaujiniekiem, iedzīt tādā slazdā, ka, likās, nebija vairs nekāda glābiņa, — viņš atradās pilnīgā ienaidnieka ielenkumā. Aplenktam un nošķirtam no cīņas biedriem — viņam nebija izejas. Taču Atsistamokons, nezaudēdams drosmi un apdomu, pieņēma neprātīgu lēmumu izlauzties cauri ienaidnieka pūlim. Viņš spēji izau]oja no savas paslēptuves un ar uzvaras saucieniem kā vējš iebrāzās ienaidnieka nometnē. Pamanījuši viņu, visi salēca zirgos.

Bultu un ložu krusa sekoja bēglim. Bet viņš palika neskarts un bija jau laukā no nometnes. Skaistais Jauneklis, kam bija visstraujākais zirgs, uzsāka pakaļdzīšanos. Viņš drīz vien panāca pārgalvi un no tuva atstatuma izšāva uz viņu. Tomēr netrāpīja, jo Atsistamokons zibenīgi noliecās. Nākamajā mirklī ar tomahauku viņš deva uzbrucējam tik spēcīgu belzienu pa pieri, ka tas novēlās no zirga. Pa to laiku arī pārējie kri kaujinieki jau bija uzsākuši pakaļdzīšanos. Daudz nedomādams, Atsistamokons paķēra Skaistā Jaunekļa zirgu un uzlēca tam mugurā. Tas bija vislabākais rumaks visā kri vienībā. Turpināt pakaļdzīšanos nebija nozīmes. Atsistamokons atgriezās pie savējiem kā varonis, pie tam ar lielisku trofeju. Lūk, tāda bija tā cīņa, kuru abiem galvenajiem tās dalībniekiem vajadzēja tagad attēlot.

Ļaudis satraukti gaidīja izrādi un jau blīvā lokā pulcējās ap spēļu apli. Bez mums, Melnajām Pēdām, un kri cilts indiāņiem te atradās arī pārstāvji no eitām ciltīm. Skaistais Jauneklis aizgāja uz savu telti, lai pārģērbtos.

Tur viņš sastapa savu sievu. Brīdi viņa vēroja tā seju, tad ierunājās:

— Vai tu nepriecājies?

— Nē, — viņš nikni izgrūda.

— Kādēļ tu esi tik drūms? Kas tev kaiš?

— Es esmu nikns.

— Uz ko?

— Uz viņu.

— Uz Atsistamokonu?

Skaistais Jauneklis, pielādēdams savu šauteni izrādei, ielika stobrā svinu, nevis bizonu vilnas prapi, ko sieva bija sagatavojusi.

— Tu lādē pa īstam? — viņa bailēs jautāja.

— Lādēju pa īstam, pati redzi!

Viņa aizlika roku mutei priekšā, apjukusi skatīdamās vīrā.

— Tad tu šausi garām?

— Nē. Šaušu virsū. Nošaušu viņu. Viņš toreiz mani pazemoja. Negribu šodien vēlreiz piedzīvot kaunu. Nošaušu viņu!

— Bet mūsu ciltis tagad ir izlīgušas!

— Tas neko nenozīmē. Manā sirdī nav izlīguma…

Tiklīdz vīrs izgāja no telts, pārbiedētā sieva aizskrēja pie visvecākā kri cilts virsaiša un brīdināja viņu par ļauno nodomu. Virsaitis atnāca uz telti un, kamēr Skaistais Jauneklis vēl nebija atgriezies, izņēma no stobra svina lādiņu un tā vietā ielika bizona vilnas kumšķi, kā tas pieklājas. Tas viss tika paturēts noslēpumā.

Mūs, mazos zēnus, nosēdināja pašā priekšā, lai mēs varētu izsekot visai cīņas gaitai.

Atsistamokons jau gaidīja zirgā un runājās ar kri cilts kaujiniekiem. Skaistais Jauneklis, sagatavojies kaujas spēlei, izjāja

apbrīnojami skaistā, dābolainā kumeļā, mats matā tādā pašā, kādu toreiz bija ieguvis Atsistamokons.

Mūsu vecie kaujinieki, ieraugot šo skaistuli, kas bija tik ārkārtīgi līdzīgs toreizējam zirgam, skaļi izpauda savu apbrīnu. Saliekot rādāmos pirkstus krusteniski un pavēršot tos pret kri cilts kaujiniekiem, viņi sauca tiem kri valodā:

— Peguin tapiskuo mist atim! — Tas ir taisni tas pats zirgs!

Kri atbildēja ar tādu. pašu zīmi, kas nozīmēja: tas pats, — un skatījās uz Melnajām Pēdām, labsirdīgi mādami ar galvu.

Izrāde sākās, un viss noritēja, kā klājas, līdz tam brīdim, kad Skaistais Jauneklis sāka dzīties pakaļ Atsista- mokonam, kurš bija izlauzies cauri ienaidnieka nometnei. Tad notika kaut kas tāds, kas mums sastindzināja asinis dzīslās.

Skaistais Jauneklis panāca bēgošo Atsistamokonu. Pacēlis šauteni, viņš no tuva atstatuma iešāva pretiniekam

sejā. Atsistamokons sagrīļojās, asinis apšļāca viņa seju. Izrāvis no aizjostas tomahauku, viņš ar tā pietu iebelza pretiniekam pa galvu. Skaistais Jauneklis nogāzās zemē un gulēja bez samaņas kā īstajā kaujā pirms clesmit gadiem.

Visi sašutuši pielēca kājās, saceļot milzīgu jucekli, jo kaujinieki, kam nebija līdzi ieroču, skrēja pēc tiem uz savām teltīm.

— Viņš iešāva tieši sejā! — atskanēja neganti saucieni.

— Atsistamokons ir beigts!

— Nē!

— Beigts!

— Skaistais Jauneklis ir beigts!

— Atsistamokons viņam iegāza, kā nākas!

— Atsistamokons ir tikai ievainots!

— Skaistais Jauneklis beigts!

Bijām pārliecināti, ka sāksies naida izvirdums un ka no sadursmes, šoreiz jau īstas, starp abām ciltīm neizbēgt.

— Uz telti! — pie auss man uzsauca Skanīgā Balss un parāva mani aiz rokas. — Laižam uz telti!

— Vai būs kauja? — jautāju gan bailēs, gan cerībās.

— Būs! Bēdz, bēdz!

Viņš rāva mani projām, sagrābis manu roku dzelžainā tvērienā kā kaut kādu priekšmetu; bet es vēl biju pārāk mazs, lai tiktu viņam līdzi. Sāku pretoties.

— Kur tavs loks? — viņš kliedza man pie auss.

— Loks? — aizelsies iepīkstējos.

— Šaujamais loks, vai tu nesaproti?

— Šaujamais loks?

— Nu kā tad!

— Uz ko mēs šausim?

— Neesi tāds nesapraša: uz viņiem — uz kri!

O, nu viņam vairs nevajadzēja mani vilkt: pats drāzos uz priekšu kā spārnos. Nu tik būs šaušana! Varbūt ari man izdosies ietriekt bultu kādam ienaidniekam krūtīs, vienam no šiem nodevējiem …

Nē, tas bija neprāts, acumirklīgs neprāts! Ienaidnieku šajā nometnē nebija. Nometne bija iešalkusies taisnīgā

naida uzplūdā, bet gandrīz tūdaļ tas arī aprima. Kri kaujinieki pirmie atguvās un, apvaldīdami samulsumu, draudzīgi sauca mūsējiem:

— Tas ir labi! Tas ir labi!

— Kas ir labi?

— Labi, ka Skaistais Jauneklis dabūja drāzienu! Viņš to bija pelnījis.

Atskrēja kri galvenais virsaitis pie Atsistamokona un, ˆ uzmetis viņam vērīgu skatienu, iepriecināts iesaucās ar neslēptu prieku:

— Acis veselas! Būs labi.

Atsistamokonam vaigs asiņoja, bet viņš, vīrišķīgi panesdams sāpes, labsirdīgi smaidīja un nevērīgi atmeta ar roku.

— Nekas, — viņš mierīgi sacīja un neatteicās paspiest kri virsaitim roku, ko tas pastiepa izlīgumam, teikdams:

— Tu labi izdarīji, Atsistamokon! Atzīstu tavu zvēlienu ar tomahauku par pareizu un nosodu Skaistā Jaunekļa izlēcienu. No tevis tagad atkarīgs, vai mūsu ciltij viņš jāsoda, ja vēl vispār ir dzīvs.

— Nav vajadzīgs! Es pats viņu esmu sodījis!

— Tā ir īsta kaujinieka valoda!

Tad viņi paskatījās uz Skaisto Jaunekli, kas aizvien vēl, kaujinieku ielenkts, gulēja nepakustēdamies zālē.

— Vai beigts? — mierīgi jautāja kri virsaitis.

— Kāpēc tad beigts? Dzīvs! -— atteica Atsistamokons. — Iebelzu viņam tikai ar pietu.

Gribēdams pilnīgi izlīdzināt nelāgo atgadījumu, kri virsaitis pavēstīja Melnajām Pēdām, ka par godu viņu ciltij un atzīmējot mūsu draudzību viņš šovakar rīkos savā nometnē svētkus ar dejām un kopēju mielastu.

— Vai jūs atnāksiet? — viņš jautāja.

— Atnāksim, — mūsu kaujinieki labprāt piekrita, un līdz ar to ķilda tika uzskatīta par izbeigtu.

Skaistais Jauneklis drīz vien nāca pie samaņas, nekas nopietns viņam nebija noticis. Tāpat arī Atsistamokons drīz atžirga, tikai līdz mūža beigām viņam sejā zem ādas palika zilie pulvera graudiņi.

Šajā vakarā mielasta laikā kri nometnē Skaistais Jauneklis pievirzījās klāt Atsistamokonam. Stāvēdams viņa priekšā, apvaldītais karstgalvis sacīja:

— Liktenis to negrib. Mums nav jāķildojas. Domāju, ka

mums jānoslēdz draudzība.

— Arī man ta liekas, — atbildēja Atsistamokons un paspieda pasniegto roku.

Pēc tam, apskatīdams jaunekļa uztūkušo galvu, ar smaidu piebilda:

— Nu tu vairs neesi smuks, izķēmoju tevi, Skaistais Jaunekli!

Abi jautri iesmējās. Skaistais Jauneklis sacīja:

— Tas pāries!

— Vienīgais labums. Viss pāriet, kas nav labs.

Tā norima naids un izklīda mākoņi.

No Dienvidmontānas uz svētkiem atjāja mums draudzīgā Vārnu grupa. Mūsu virsaitis Cēlā Dvēsele apmeklēja viņu teltis un pajautāja viņu virsaitim, vai pēdējā laikā tie nav sastapuši savas cilts okotoku grupu, kurā atradās kaujinieki, kas kopā ar Rukstonu bija uzbrukuši mūsu nometnei un nozaguši mums zirgus.

— Tiku par to dzirdējis, — atteica Vārnu virsaitis. —< Šī vienība aizgājusi reizē ar Rukstonu uz austrumiem.

— Uz Bentona fortu?

— Gluži pareizi. Kāds saslimis šīs vienības kaujinieks atjāja pie mums. Viņš mums visu sīki izstāstījˆ. Jūs esot viņiem atņēmuši daļu zirgu, nodarījuši nelielus zaudējumus …

— Bet vai slimais kaujinieks neko neteica par kādu mūsu vīru, kas būtu saņemts viņu gūstā?

— Nē, kaut ko tādu viņš gan nestāstīja.

— Žēl. Šī lieta joprojām paliek neskaidra …

— Kas īsti?

— Tas, vai mūsu kaujinieks nokļuvis viņu gūstā vai ne.

— Kāpēc lai tas nebūtu skaidrs? Viss ir skaidrs.

— Tu pats taču saki, ka viņš neko par to nav teicis.

— Viss skaidrs: jūsu kaujinieks nav kritis gūstā.

— Pēc kā tu to spried?

— Ja mūsējie būtu kādu saņēmuši gūstā, tad slimais to būtu teicis. Bet viņš neko tādu mums neteica. Tātad droši, ka neviens gūstā nav saņemts.

Tā bija neticama vēsts. Iznāca, ka Nakts Ērglis bija kritis, kad mēs uzbrukām Vārnu un Rukstona nometnei. Virsaitis Cēlā Dvēsele pasludināja viņa nāvi par neapšaubāmu, un nākamajā dienā mūsu grupa sarīkoja bēres,

ievērojot visu ceremoniālu, it kā Nakts Hrgļa mirstīgās atliekas atrastos šeit.

Skumjā ceremonija šoreiz pildīja mūsu sirdis ar īpašu rūgtumu, jo Nakts Ērgļa nāve meta ēnu uz Baltā Vilka labo vārdu: mūsu mirušais burvis taču bija apgalvojis, ka Nakts Ērglis esot dzīvs. Tātad Baltais

Vilks nebija nemaldīgs.

Kad pēc senas ieražas tika salauztas bultas, sadragāts bultu maks un šautene, upurējot šos nelaiķa piederumus gariem, visi klātesošie juta, ka viņos pašos salūst kaut kas dārgāks un nozīmīgāks: ticība Baltā Vilka nemaldībai.

CETURTA DAĻA

«IR KADS VEL GUDRĀKS PAR TEVI, TU BALTAIS NEĢĒLI, HAUK!»

11. KOMANDANTS DZELZS DŪRE

Saules deja bija beigusies. Plašā nometne kļuva aizvien tukšāka, aizvien klusāka. Sajūsmas uguns, kas bija apņēmusi cilti, pamazām noplaka. Grupas cita pēc citas saritināja teltis un aižbrauca uz saviem apvidiem pretī jauniem notikumiem. Visi aiznesa sev līdzi mundrumu un sirdī klusu smaidu, kas bija gūts kopējos svētkos. Mēs, zēni, bijām laikam paši laimīgākie. Mūsu sirdis pildīja lepnums par to, ka vairāki mūsu brāļi un tuvinieki vīrišķīgi bija izturējuši kaujinieku pārbaudi.

Mūsu grupa devās taisni uz dienvidiem, uz Misūri upi. Pēc sarunām ar draudzīgajiem Vārnu cilts locekļiem nebija šaubu, ka Rukstons aizvedis mūsu nozagtos zirgus uz Bentona fortu, kas atradās pie Misūri upes. Nolēmām doties uz turieni un tos atgūt. Bijām pārliecināti, ka savu panāksim, jo ticējām, ka mūsu kaujinieks Ērgļa Spalva un trīs izlūki, kurus tūlīt pēc kaujas bijām nosūtījuši izsekot Rukstonu, būs brīdinājuši Bentona forta komandantu par zādzību un ar viņa palīdzību atgūs zirgus.

Pēc vairāku dienu gājuma sasniedzām vietu, ko sauca par Četriem pakalniem. Mums bija norunāts ar izlūkiem, ka šeit satiksimies un viņi mūs informēs par situāciju Bentona fortā. Diemžēl mums nācās rūgti vilties, jo nevienu no izlūkiem tur nesastapām. Vajadzēja turpināt ceļu uz Bentona fortu, nezinot, kas tur notiek. Virsaitis un vecajie bija mazliet satraukti.

Trešās dienas vakarā tālumā pamanījām ciematu. Blakus raksturīgam amerikāņu robežapsardzes cietoksnim, kurā bija vairākas ēkas un kazarmas, apjoztas ar pāļu stāvžogu, varēja samanīt pārdesmit koka māju, kas piederēja veikalniekiem. Bentona forts tolaik bija svarīgs tirdzniecības- centrs, kura ietekme sniedzās vairākus simtus kilometru uz rietumiem no Montānas.

Nezinādami, kas mūs gaida — varbūt pat naidīgie Vārnas, ar kuriem mums nesen bija notikusi sadursme, — tuvojāmies fortam ļoti piesardzīgi un iekārtojām nometni trīs kilometrus lejpus ciemata, gravā uz paša Misūri upes krasta. «Misūri» sjuksu valodā nozīmē duļķains ūdens, un patiešām straujā upe bija dzeltenīgā krāsā. Bet mani visvairāk sajūsmināja šīs upes plašais plūdums un gleznainās stāvo krastu kraujas, starp kurām brāzmainā upe meta lieliskas cilpas un veidoja dzelmainas krāces.

Redzēju Misūri pirmo reizi mūžā. Kādreiz agrāk rnēs gan bijām pienākuši pie tās, bet tad es vēl biju pārāk mazs, lai kaut ko atcerētos. Atzīšos, ka tāds ūdens plašums mani tagad ārkārtīgi pārsteidza un mazliet pat biedēja. Bet, kad tās pašas dienas vakarā pēc saulrieta mūsu lielākie zēni upmalā uzsāka jautras (tanī pašā laikā — klusas) rotaļas, — arī es neizturēju un ieskrēju ūdenī. Mēs visi peldējām un

nirām kā ūdri, jo bijām to iemācījušies kopš pašas mazotnes, tādēļ drošākie no mums peldēja pat pāri krācēm, kas izskatījās no krasta ļoti draudīgas. Ūdens bija mūsu stihija, un pieradināšana pie tā piederēja pie indiāņu audzināšanas pamatlikumiem.

Sajā naktī mūsu nometnē valdīja liela rosība, Kaujinieki lielā skaitā devās izlūkos, lai noskaidrotu, kādi indiāņi apmetušies forta apkaimē. Vakarā, piezagdamies ciematam, bijām novērojuši, ka ēku tuvumā saceltas daudzas indiāņu teltis. Rīta pusē mēs jau zinājām, ka pie forta apmetušies gandrīz vai visu pie Misūri upes dzīvojošo cilšu pārstāvji, arī Vārnas, bet tur nebija mūsu ienaidnieku okotoku. Noskaidrojuši to, pievilkām savu nometni tuvāk ciematam un sacēlām teltis pus jūdzes attālumā no cietokšņa, atkal pašā upes krastā. Te mēs atradāmies diezgan lielā drošībā un uzbrukuma gadījumā laikus varējām atkāpties prērijā.

Starp indiāņiem Bentonā bija sjuksu grupas, ar kurām topavasar bijām noslēguši draudzību. No viņiem mūsu virsaitis Cēlā Dvēsele ieguva daudz vērtīgu ziņu. Viss apstiprinājās: Rukstons un okotoku Vārnas bija atdzinuši šurp svešus zirgus, pēc tam Vārnas aizgājuši uz rietumiem, bet Rukstons un viņa ļaudis palikuši Bentonā un vēlāk devušies uz austrumiem. Neesot zināms, kas noticis ar zirgiem. Ieradušies arī četri no Melno Pēdu cilts — pēc pazīmēm spriežot, tas bijis Ērgļa Spalva un viņa biedri —, bet jau nākamajā vai aiznākamajā dienā viņi esot noslēpumainā kārtā nez kur pazuduši.

— Vai viņi aizjāja prērijā? — jautāja Cēlā Dvēsele.

— Nezinu. Klīda valodas, ka viņi aizturēti fortā.

— Kā tā — aizturēti?

— Karavīri viņus arestējuši.

Tā nebija laba vēsts. Mūsu nometnē notika vairākas ilgas apspriedes, kurās piedalījās visi kaujinieki. Tika apsvērts, vai iet atklāti pie garnizona komandanta un prasīt paskaidrojumus vai arī lūgt palīgā sjuksus būt par starpniekiem šai lietā. Otrs priekšlikums likās saprātīgāks, un vairums to atbalstīja. Sjuksu virsaitis labprāt piekrita un aizgāja pie komandanta. Drīz vien viņš atgriezās: komandants nebija atzinis starpniecību un pieprasījis, lai Melnās Pēdas ierastos paši. Atbildot mūsu virsaitis Cēlā Dvēsele lika viņam paziņot par Melno Pēdu gatavību ierasties fortā, tikai prasīja solījumu garantēt drošību un ļaut brīvi atgriezties pie savējiem. Komandants, kaut arī nelabprāt, deva šādu solījumu. Viņš tikai brīdināja — ja kādam no mūsējiem būšot līdzi ieroči, visi tikšot aizturēti. Šajā priekšnosacījumā varēja slēpties kāds komandanta nodoms, bet beigu beigās mēs piekritām.

Delegācijā ietilpa seši sūtņi — virsaitis Cēlā Dvēsele, burvis Kinasi, kas aizstāja Balto Vilku, mans tēvs, vēl arī tēvocis Dārdošais Pērkons, kas prata angļu valodu, un divi veci.kaujinieki.

Visi ietērpās svētku drānās, pēc tam cits citu pārbaudīja, vai nevienam nav ieroču, un aizgāja. Pie ieejas cietoksnī karavīri gribēja viņus pārmeklēt. Mūsējie tam nepiekrita, pieprasīdami, lai viņiem tic uz vārda. Strīdu nācās izšķirt komandantam, kas beidzot atļāva ielaist sūtņus bez pārbaudes.

Kad viņi iegāja lielajā mājā, komandants sēdēja aiz augsta galda un ar drūmu skatienu nopētīja ienācējus. Melnā, kuplā bārda, kas klāja vaigus un zodu, un izvalbītās acis piešķīra viņa sejai atbaidošu, naidīgu izteiksmi. Tas bija slavenais majors Viljams Vistlers, indiāņu bieds, ārkārtīgi nežēlīgs cilvēks, kurš cietsirdības dēļ bija iesaukts par «Dzelzs Dūri». Arī šajā brīdī viņš žņaudza rokas dūrēs, turēdams tās uz galda, it kā grasītos sist. Viņam blakus sēdēja trīs jauni virsnieki, no kuriem viens dzīrās pierakstīt visu, kas tiks runāts. Pie sienas stāvēja divi karavīri ar uzspraustiem durkļiem. Bez šiem sešiem baltajiem te bija vēl metiss, kas izpildīja tulka lomu.

Šodien — pēc daudziem gadiem — saprotu, ka tā bija divu laikmetu un divu pasauļu tikšanās.

Ar asu skatienu urbdamies ienācējos, komandants sēdēja kā klintī kalts, nekustīgs un mēms. Neviens no viņa apsardzes arī nepakustējās. Brīvu krēslu nebija. Melnās Pēdas pēc indiāņu paražas apsēdās pulciņā uz grīdas.

Pēc ilga klusuma brīža komandants pēkšņi pērkonīgā balsī iebrēcās:

— Kas jūs tādi esat?

Metiss pārtulkoja jautājumu. Cēlā Dvēsele mierīgi atbildēja:

— Melnās Pēdas.

— Es jums prasu: kas jūs tādi esat? — majors iekliedzās vēl skaļāk, un viņa dūres uz galda nepacietīgi sakustējās. — Amerikas vai Kanādas pavalstnieki?

Virsaitis čukstus apspriedās ar biedriem, pēc tam atbildēja:

— Mes piederam pie Melno Pedu dienvidu atzara, esam brīvi indiāņi, pakļauti tikai Lielā Gara gribai.

— Kur jūs dzīvojat — Savienotajās Valstīs vai Kanādā?

— Mēs dzīvojam paši savos medību laukos, kurus Lielais Gars mums piešķīris un caur kuriem baltie cilvēki novilkuši savu robežu starp Savienotajām Valstīm un Kanādu.

— Kur jūs mitināties pa ziemu? — komandants centās nonākt pie jautājuma saknes.

— Ziemojam reizēm uz dienvidiem no Piena upes, apvidos, kurus Garie Naži (amerikāņi) sauc par saviem, citkārt mitināmies uz ziemeļiem no Piena upes, Kanādā …

Varēja redzēt, ka atbildes komandantu neapmierināja, un beigās viņš atmeta ar roku un strupi jautāja:

— Ko jums vajag?

— Pirms vairākiem mēnešiem četri mūsu kaujinieki devās uz Bentona fortu, lai prasītu no Dzelzs Dūres palīdzību. Kopš tā laika kaujinieki pazuduši.

Komandants gari iesvilpās, apmainījās ar saviem virsniekiem daudznozīmīgiem skatieniem un sacīja viņiem klusinātā balsī, tomēr pietiekami skaļi, lai tēvocis Dārdošais Pērkons teikto saprastu:

— Weīl*r* es jau uzreiz tā nodomāju. Putniņi paši ieskries mūsu tīklos …

Pēc tam, griezdamies pie mūsu virsaiša, ar ironisku smaidu sacīja:

— Neuztraucies par tiem četriem. Tie atrodas drošās rokās un stingrā ieslodzījumā. Drīz viņiem nebūs vairs tik garlaicīgi… Bet tevi sauc par Cēlo Dvēseli, vai ne?

— Jā.

— Un tu esi Baltais Vilks, vai ne? — viņš noradīja uz mūsu burvi.

— Dzelzs Dūre, — atsaucās burvis, — tu esi ciets kā dzelzs, ātrs kā dūre un pašpārliecināts kā tītars, tomēr visu tu nezini un viegli kļūdies. Mani sauc Kinasi…

— Bet kur tad Baltais Vilks? — mazliet apjucis, jautāja majors.

— Pārgāja uz Mūžīgo Medību laukiem.

Pēc brīža Cēlā Dvēsele, neņemdams vērā komandanta rupjo toni, sacīja drošā un noteiktā balsī:

— Mēs ieradāmies Bentona fortā pie Dzelzs Dūres ar trim lūgumiem. Mēs lūdzam atbrīvot mūsu četrus kaujiniekus, ja viņi apcietināti bez vainas. Mēs lūdzam palīdzēt mums atgūt vairāk nekā simt zirgus, kurus Rukstons ar okotoku Vārnām mums nolaupīja un atdzina uz šejieni. Mēs prasām sodīt Rukstonu un vairākus viņa baltos biedrus par to, ka miera laikā viņi uzbruka mums, nolaupīja zirgus un nogalināja sešus nevainīgus mūsu brāļus.

— Tas viss? — ņirdzīgi jautāja Vistlers. — Neko vairāk?

— Neko vairāk.

Komandants atkal daudznozīmīgi saskatījās ar saviem virsniekiem, it kā būtu ārkārtīgi pārsteigts par dzirdēto. Pauzdams neizpratni, viņš pacēla rokas un pusbalsī teica saviem biedriem:

— Vai jūs dzirdējāt,- kungi? Tas ir pāri cilvēka saprātam! … Tāda nekaunība!… Sagriezt visu ar kājām gaisā?…

Pēc tam, uzlūkodams indiāņus, viņš pilnā balsī ierēcās:

— Bandīti! Slepkavas! Laupītāji!…

Balss viņam aizrāvās, un viņš apklusa. Cēlā Dvēsele nejāva sevi samulsināt un nezaudēja savaldību. Mierīgi viņš sacīja:

— Komandant Dzelzs Dūre! Pa maldu ceļu tu ej uz briesmīgu pārpratumu …

Komandants trieca dūri galdā.

— Tā tikai vēl trūka, lai jūs mani mācītu, nekaunīgie

sarkanādaiņi!

— Tu esi uz maldu ceļa, komandant! — ar uzsvaru atkārtoja mūsu virsaitis.

— Kur ir viņu papīri? — majors pēkšņi griezās pie sava adjutanta. Saņēmis mapi ar ziņojumiem, pārlūkoja tos steidzīgi un reizē arī uzmanīgi, aši pāršķirdams lapu pēc lapas.

— Ziņojumi ir nepārprotami, un tie nerada nekādas šaubas… Vai tu vari iebilst pret to, ka jūs uzbrukāt Rukstona un Vārnu nometnei un atņēmāt viņiem četrdesmit zirgus?

— Nē, pret to es neiebilstu, — atbildēja virsaitis. — Bet…

— Vai tu vari iebilst pret to, ka jūs nogalinājāt trīs amerikāņu pilsoņus?

— Es zinu, ka divi Garie Naži krita no lodēm kaujas laikā…

— Krita trīs. Vai tu iebilsti pret to?

— Nē, bet…

— Klusēt! … Bet te ir Rukstona, Tvista, Makgrata un Stjuarta rakstiskās liecības. Viņi skaidri redzēja, ka šie četri jūsu asinsbrāļi, kurus mums izdevās apcietināt, ņēma aktīvu, tiešu līdzdalību amerikāņu pilsoņu slepkavošanā. Uz zvērinātu liecību pamata šos četrus gaida cilpa. Es nebūtu Dzelzs Dūre, kā jūs mani saucat, ja es viņus neuzvilktu pie kāķa!

— Rukstons un viņa ļaudis meloja! — bargi iesaucās Cēlā Dvēsele, varēja just, ka viņā kaut kas aizlūza.

— Es nožēloju tikai vienu! — gari vilka Vistlers, neņemdams virsaiša vārdus vērā. — Es nožēloju, ka devu solījumu izlaist jūs dzīvus no šī forta. Jūs tāpat esat pelnījuši karātavu valgu. Ar lielāko prieku paņemtu pie dziesmas arī jūs reizē ar tiem četriem.

Tad Cēlā Dvēsele lēni piecēlās, izstiepās taisns kā stīga — viņš bija viens no staltākajiem mūsu cilts vīriem — un sacīja, skaidri noskaldīdams katru vārdu:

—- Diezgan maldu un šo nepatieso apvainojumu! Mēs gribam runāt ar tevi kā brīvi vīri ar vīru. Vai tu gribi mūs uzklausīt, Dzelzs Dūre!

— Nu, bet tikai esiet vīri bez izlocīšanās un mānīšanās! Klausos, klausos! — uzjautrinādamies izsmējīgi mudināja majors.

— Daudzas ziemas atpakaļ mūsu virsaiši apmeklēja Lielo Balto Tēvu, kuru jūs, Garie Naži, saucat par prezidentu. Tad šis cienījamais cilvēks apsolīja mums, ka tad, ja mēs griezīsimies pie viņa pārstāvjiem prērijās taisnīgā lietā, mēs vienmēr atradīsim iejutību un atbalstu…

— Vai tu amerikāņu pilsoņu slepkavošanu sauc par taisnīgu lietu? — dzēlīgi pārtrauca majors.

— Lūdzu mani uzklausīt līdz galam un pienācīgi apsvērt katru vārdu… Nekas nenotiek bez iemesla. Ja Misūri plūst, tad tādēļ, ka tai kaut kur kalnos ir savs avots. Ja vasarā ir karsts, tad tādēļ, ka saule ir

stipra. Par iemeslu mūsu nelaimīgajām sadursmēm bija nodevīgais Rukstona, viņa biedru un mums naidīgās Vārnu grupas uzbrukums vienai 110 mūsu nometnēm ar nolūku nolaupīt mums zirgus. Tā kā uzbrukums bija pilnīgi negaidīts, viņiem izdevās nozagt mums vairāk nekā simt zirgu, pie tam tika nogalināti seši mūsu cilvēki. Tas, ko mēs vēlāk izdarījām, bija tikai mēģinājums atgūt laupījumu, tātad par sekām neesam vainojami mēs.

— Skaista pasaciņa! Jauki izdomāta! — Majors Vis- tlers vēlreiz pārlūkoja ziņojumus. — Bet šajos papīros nav neviena vārda par to, ko tu mums te gvelz.

— Vai gan Rukstons sāktu klāstīt to, kas liecinātu pret viņu?

— Kā tu vari pierādīt, ka tas, ko tu stāsti, ir taisnība, Cēlā Dvēsele?

— Es varu to pierādīt. Neraugoties uz mūsu pūlēm, mums neizdevās atgūt nozagtos zirgus, mēs tikai aizdzi- nām nedaudz mustangu, kas piederēja Vārnām, bet mūsu zirgus Rukstons atdzina uz Bentona fortu, lai tos acīmredzot pārdotu. Mums stāstīja sjuksu cilts indiāņi, ka viņi te ir redzējuši šos zirgus.

— Iekriti, Cēlā Dvēsele, sapinies savos melos. Jā, bija zirgi, bet tie piederēja Vārnām, un viņi likumīgi pārdeva tos Rukstonam… Ziņojumi šajā lietā skaidri apliecina to, tie apstiprināti ar Rukstona parakstu un Vārnu cilts zīmēm … Vai tev vēl ir kādi pierādījumi?

— Te sēž Dārdošais Pērkons, kam nogalināja viņa mazgadīgo dēlu. Rukstons un viņa banda uzbruka šī cilvēka nometnei… — virsaitis runāja ar aizvien vairāk pieaugošu satraukumu.

— Jā, tā ir taisnība! — apstiprināja tēvocis.

— Ha, un kas vēl? — uzstāja komandants.

Tad Cēlā Dvēsele aizsvilās.

— Kāpēc tu netici mūsu vārdiem, bet akli tici tikai Rukstonam?

— A-ā-ā! — ļauni priecājās Vistlers. — Beidzot, tad nu beidzot esam nonākuši līdz saknei! … Tad zini jel tu, Cēlā Dvēsele, un jūs visi: Rukstons ir amerikānis, bet amerikāņa vārds nozīmē simtkārt vairāk par visu sarkanādaino muldēšanu! Jūs daudz šeit sagvelzāt, bet… kā viņu sauc? … Ak jā, Ērgļa Spalva un trīs viņa draugi tiks pakārti! Par brīdinājumu jums pašiem viņi tiks pakārti, pamatojoties uz neapšaubāmo Rukstona ziņojumu!

— Bet, Dzelzs Dūre, — ierunājās mans tēvs, — vai tu neņem vērā to, ka mūsu uzbrukums Rukstonam notika naktī? Rukstons tumsā nevarēja redzēt, ko dara Ērgļa Spalva, kā tad viņš varēja apzvērēt, ka Ērgļa Spalva vainīgs amerikāņu nogalināšanā? Viņš apzvērēja to tādēļ, ka Ērgļa Spalva ieradās Bentona fortā, lai brīdinātu varas iestādes par Rukstona noziegumu. Komandant, tu pārlieku paļāvīgi esi uzticējies laupītājam.

— Kas ir Rukstons? — turpināja Cēlā Dvēsele. — Tas ir

pierobežas klaidonis, kas Lielajam Baltajam Tēvam Vašingtonā visvairāk sagādā nepatikšanu. Rukstons atnāca pie mums un centās mūs apdzirdīt. Rukstons aizgāja pie Vārnām un pierunāja viņus nolaupīt mums zirgus. Tas ir ļaundaris, kas met ēnu uz tiem Garajiem Nažiem, kuru krūtīs sit godīga sirds. Un viņam tu tici?

— Viņam es ticu, — atsaucās komandants. — Ticu amerikāņiem!

Tad piecēlās Kinasi, mūsu burvis, kas līdz šim bija klusējis, un teica šādus vārdus:

— Lielā un drosmīgā Melno Pēdu cilts ilgi karojusi ar visām kaimiņu ciltīm, bet nekad tā nav karojusi ar jums, Garajiem Nažiem. Pirms daudzām ziemām jūsu karavīru vienība ieradās vienā no mūsu nometnēm un bez iemesla nogalināja vīriešus, sievietes un bērnus. Pat šo ļaundarību Melnās Pēdas centās neievērot: izvairījās no sadursmēm ar Garajiem Nažiem. Mums pietiek drosmes, to pierāda mūsu varoņdarbi, mums ir bezbailīgas sirdis, bet mēs gribam ar jums dzīvot mierā. Ja komandants Dzelzs Dūre runā ar Melnajām Pēdām un tiesā mūsu cilvēkus, tad lūdzu vienmēr paturēt prātā, ka nekad mūsu starpā nav bijis karš… Šodien Dzelzs Dūres sirds ir naidā sasalusi… Mēs atnāksim šurp pēc vairākām dienām. Varbūt tad komandants vēlreiz pameklēs taisnību un atbrīvos mūsu četrus kaujiniekus, un palīdzēs mums atgūt nozagtos zirgus, hauk.

Komandants nolūkojās uz mūsu sūtņiem ar dzedru, nepielūdzamu skatienu. Viņa seja viebās greizā smīnā. Draudzīgajiem un saprātīgajiem burvja vārdiem viņam bija tikai naidpilna atbilde. Tas bija akla naida pārņemta, pašapziņā aizvainota cilvēka dusmu izvirdums:

— Ja rokās nokļuvusi sasieta indīga čūska, tad tikai muļķis var pārgriezt saites un to atbrīvot. Tāda ir mana atbilde šodien, un tāda tā būs arī pēc vairākām dienām …

Ar to sarunas beidzās — bez panākumiem. Mūsu delegācija neskarta atstāja Bentona fortu. Ne vārda nerunādami, sūtņi gāja uz nometni. Pusceļā Cēlā Dvēsele apstājās un teica biedriem:

— Nav pareizi, ka viņu sauc par Dzelzs Dūri, viņš ir Trakais Suns.

— Tā mēs viņu turpmāk arī sauksim — par Trako Suni! — apstiprināja Kinasi.

12. BENTONA FORTS

Kā jau sacīju, biju tolaik pārāk mazs, lai saprastu šo svarīgo notikumu jēgu un nozīmi, bet vēlāk, kad paaugos un pratu jau rakstīt, tuvinieki man sīki visu to atstāstīja un es to varēju aprakstīt.

Saruna ar Bentona forta komandantu izraisīja nospiedošu noskaņojumu visā nometnē, un cilvēki staigāja nomākti. Tomēr nāves briesmas, kas apdraudēja četrus mūsu. kaujiniekus, nelika aizmirst rūpes par iztiku jeb — kā amerikāņi saka — cīņu par maizi.

Mēs tolaik jau bijām tik atkarīgi no balto ienācēju civilizācijas, ka šīs civilizācijas augļi bija mums nepieciešami. Robežapsardzes punktiem, tādiem kā Bentona forts, mūsu dzīvē bija svarīga loma kā maiņas tirdzniecības centriem. Mēs piegādājām galvenokārt ādas, kuras mūsu sievietes prata lieliski apstrādāt. Tās bija kažokādu zvēru ādas, kuri nomedīti ziemas laikā Klinšu kalnu pakājē vai pašos kalnos, ļoti dārgas ādas, galvenokārt bebrādas, kā arī bizonu, briežu, antilopu, lāču ādas. Apmaiņā pret tām ieguvām pirmkārt pulveri un skrotis, kā arī bises, cirvjus, segas — daudz vieglākas nekā mūsu bizonu ādas, kaut arī tās tik labi nesildīja, — un dažādas mantas, kā, piemēram, darba rīkus, naglas, sāli un arī — konfektes. Konfektes — ak vai! — tas bija paradīzes — pat vēl vairāk — dievišķs gardums mums, bērniem, un arī pieaugušajiem.

Negribu, lai, lasot manas piezīmes, rastos maldīgs priekšstats, ka mūsu mazajā indiāņu pasaulītē viss bija

priekšzīmīgi, labi, lietišķi un pārdomāti. Gluži otrādi. Mēs aizvien vēl bijām primitīvi mežoņi, kuru toreizējā bezpalīdzība jaunajos dzīves apstākļos šodien man liek tvīkt aiz kauna. Tā, piemēram, šaujamie ieroči jau kopš divām paaudzēm bija kļuvuši par svarīgu faktoru mūsu cīņā par iztiku, un tomēr visā ciltī nebija cilvēka, kas būtu iemācījies

izgatavot vienkāršas biszāles, un nebija meistara, kas prastu savest kārtībā sabojājušos bisi. Tādos gadījumos bijām bezpalīdzīgi kā bērni, atkarīgi no citu palīdzības, un par šo nevarību mums nācās desmitkārtīgi maksāt ik uz soļa.

Reizē ar tehnisko iemaņu trūkumu tāpat izpaudās arī garīgā atpalicība. īt sevišķi jāatzīmē mūsu gribas neno- turība pret alkoholu. Līdzīgi melnajām bakām, holerai un citām senāk pie mums vēl nepazīstamām sērgām, kuras bija ievazājuši prērijās bālģīmji, dzeršana nodarīja mums lielu postu. Indiāņu organisms nebija pie alkohola pieradis, un tā lietošanai bija ļaunas sekas. Pēdējos piecdesmit gados mūsu cilts bija pārcietusi vairākas alkohola sērgas, kas bija to gandrīz iznīcinājušas. Vainīgi bija baltie tirgoņi, tie, kas apdzirdīja vīriešus un sievietes, lai par pusvelti piesavinātos visus vērtīgos priekšmetus, kādus ražojām. Līdz ar materiālajiem zaudējumiem vēl lielāks ļaunums tika nodarīts veselībai: alkohola reibumā indiāņi ļoti viegli zaudēja paškontroli, pārvērtās par mežoņiem, turklāt apmira kā mušas no dažādām kaitēm.

Vecajie cik vien spēdami cīnījās pret šo sodību, un, lai gan kaut cik paglāba cilti, tomēr dziņa pēc pudeles ļaudīs neapsīka. Tagad, kad mūsu nometne atradās pie paša Bentona forta, izdevības ieņemt kādu malku bija vairāk, nekā vajag, un daudzi nespēja pretoties šim kārdinājumam.

Atceros nepatīkamu atgadījumu nometnē otrajā vakarā pēc mūsu ierašanās pie Misūri. Sēdējām pie ugunskura. Tēvs nupat bija atgriezies no ciemata, kurp viņš bija devies pēc kaut kādiem pirkumiem. Viņš apsēdās man blakus. Viņa acis izskatījās stiklainas.

— Rīt visi iesim uz ciematu! — viņš jautri sacīja. — Tad tik tu redzēsi, Bizonīt, kādas tur visādas mantas! Ja labi pārdošu ādiņas, tad nopirkšu tev …

Tēvs, noliecies pār mani, pievirzīja savu vaigu pie manējā. Un pēkšņi no viņa mutes es sajutu tik pretīgu dvaku, ka man pēkšņi kļuva nelabi. Nepaguvu pat izskriet ārā, pa ceļam jau sāku vemt.

— Ko tu lien klāt bērnam, šņabdeguni! — māte asi uzsauca tēvam. — Redzi, ko izdarīji! Cilvēka sirdsapziņu esi pazaudējis.

Tēvs ļoti sabijās un nezināja, ko iesākt. Kad atgriezos, ieraudzīju viņa sejā tādu mulsumu un satraukumu, ka man kļuva viņa stipri žēl. Nelabums vēl nebija pārgājis, bet es tēvam uzsmaidīju, cik vien mīļi varēdams.

— Vai tev vēl ir nelaba dūša? — viņš man pajautāja ar bezpalīdzīgu satraukumu.

— Nemaz nē, tēt! — es centos notēlot brašu zēnu. — Man ir pavisam labi.

— Atgulies drusku uz ādām!

— Nevajag, man ir pavisam labi…

Tēvs vainas apziņā it kā uzreiz atžirga. Nekā neēdis, nolikās gulēt. Es aizvien vēl jutos nelāgi, un man bija durna galva. Māte to uzminēja un nolika mani cisās. Gandrīz tanī pašā acumirklī aizmigu.

No tās dienas jutu nepārvaramu riebumu pat pret degvīna smaržu. »

Nākamās dienas rītā māte mani ietērpa svētku drānās; bija nolemts mani ņemt līdzi uz ciematu; turp devās visa ģimene: tēvs, māte, brālis Skanīgā Balss un arī es. Māte paņēma līdzi pārdošanai nesen pašūtu un skaisti izrakstītu indiāņu tērpu no briežādas, tēvs — kādas divdesmit zvērādas no pēdējā ziemas medījuma, bet es paņēmu mazu kanoe laivu, brīnišķīgu, no koka izgrieztu rotaļlietu, ko bija darinājis tēvs un izkrāsojis košās krāsās.

Kad ieradāmies ciematā, es apstulbu. Savā mūžā vēl nebiju redzējis tik daudz ļaužu un tik daudz brīnumainu lietu. Lielās koka mājas stāvēja nelielā attālumā cita no citas divās rindās un veidoja ielu. Visur bija cilvēku burzma, tādēļ drošības labad, lai nepazustu tādā svešu ļaužu pūlī, turējos cieši pie mātes brunčiem un ar acīm kāri aplūkoju jauno trokšņaino pasauli, kas pavērās man visapkārt. Visvairāk te bija indiāņu — vīriešu un sieviešu no dažādām ciltīm, kuras mēs atšķīrām pēc galvas rotas vai zīmēm uz mokasīniem.

Piepeši atskanēja tāda kā bizonu iebaurošanās un daudzu kāju dipoņa. Tīdamies putekļu mākoņos, lieliski balto jātnieki milzīgos zirgos dzina lopu baru. Pirmo reizi redzēju slavenos kovbojus, baltos ganus, kam galvā bija cepures ar platām malām, bet pie segliem laso rituļi zirgu ķeršanai; apbrīnoju amerikāņu zirgus ar īso spalvu — tie bija daudz lielāki par mūsu mustangiem. Tāpat pirmo reizi sastapos ar baltā cilvēka mājlopiem — «raibajiem bizoniem». Tas viss mani sajūsmināja, tikai lopu smaka bija nepanesama. Spiedāmies uz priekšu gar pašu ielas malu.

Bet visvairāk mani pārsteidza preču bagātība veikalos. Te veselām grēdām līdz griestiem bija sakrautas visdažādākās mantas. Nezināju, ko aplūkot vispirms. «Ir nu gan bagāti tie amerikāņi!» kā apburts nodomāju pie sevis un atcerējos, ko bija stāstījis tēvocis Dārdošais Pērkons, kas pabijis viņu tālajās-austrumu pilsētās. Taisnību sakot, nebija jau šo mantu nemaz tik daudz, bet man, naivam zēnam, tā jau likās esam visa pasaules bagātība.

Mēs sastapām arī savus draugus sjuksus. Iepriecināti par šo tikšanos, viņi aizveda mūs ārpus ciemata. Tur pļavā viņi sakūra ugunskuru un uz ātru roku uzvārīja mums tēju, ko mēs vēl nepazinām. Viens no sjuksiem daudzus gadus bija pavadījis gūstā pie Melnajām Pēdām, viņš prata mūsu valodu un bija ļoti sirsnīgs pret mums.

— Tas ir «brūnais ūdens», ko dzer Garie Naži, — sjukss paskaidroja.

Viņš vēl piebilda, ka tēja esot ļoti dārga un ka baltie to tik ļoti

iecienījuši, ka bez tās nemaz nevarot iztikt.

Nezinu, kā maniem vecākiem, bet man šis «brūnais ūdens» nemaz negaršoja. Tas bija pārāk rūgts. Pajautāju tēvam, kādēļ baltie cilvēki tik ļoti to iecienījuši un maksā par to lielu naudu. Tēvs nezināja, ko atbildēt, tādēļ pajautāja sjuksam.

— Tā ir pavisam vienkārša lieta, — mūsu paziņa atbildēja. — No tējas baltsejainie top gudri.

— Top gudri no tējas?

— Jā, top gudri!

Bet, kad tēvs rādīja šaubu pilnu seju, sjukss jutās ārkārtīgi aizvainots.

— Vai tu gribi apstrīdēt? — viņš jautāja. — Garie Naži taču ir gudrāki par mums.

— Nē, negribu apstrīdēt.

— Šī gudrība viņiem nāk taisni no tējas. No tās viņi top tik gudri un neģēlīgi.

— Bet tu droši vien arī daudz dzer šīs tējas?—kautri piebilda tēvs ar uzsvērtu apbrīnu.

Visi klātesošie saprata apslēpto zobgalību un ar lūpu kaktiņiem smīnēja.

Runīgais sjukss, nejuzdamies nemaz aizskarts, stāstīja mums par baltajiem, ar kuru paražām bija saskāries jau daudzus gadus indiāņu rezervātā. Viņš žēlojās, ka dzīve kļuvusi briesmīgi garlaicīga, tai esot atņemta agrākā burvība. Vairs nevarot doties medībās un jūtoties saistīts un nomākts kā gūstā.

— Jūs, — viņš teica, —- jūs vēl esat laimīgi, jo varat klejot, kur vien acis rāda, un dzīvot, kā jums tīk. Bet cik ilgi vēl jums atlicis baudīt šo brīvību?

Pēc tam viņš brīdināja mūs, lai nepieņemot bālģīmju ēdienu:

— Neēdiet to, ko viņi ēd. No viņu ēdiena izkrīt zobi.

Viņš stāstīja par maizes un saldumu kaitīgo iedarbību.

Rādīdams uz saviem zobiem, runīgais sjukss piekodināja:

— Skatieties! Visi veseli, un tikpat veseli zobi ir visiem vecajiem ļaudīm. Bet paskatieties, kādi zobi šim puikam, kurš ēd balto cilvēku miltu ēdienus.

Viņš pieaicināja vienu no jaunajiem sjuksiem, kuram zobi tiešām bija cauri.

— Vēl nesen, — viņš gaudās, — daudzi no mums nodzīvoja līdz simt gadu vecumam, bet, kopš esam pakļāvušies baltajiem uzmākām un sākam saieties ar viņiem, mūs iznīdē visādas nāves sērgas. Mēs izmirstam, un drīz no mūsu cilts neviens vairs nepaliks dzīvajos.

Viņš saņēma rokā savu garo matu šķipsnu un sacīja:

— Tādu matu baltajiem nav. Pazinu tikai vienu balto, kam

bija gari mati; tas bija ģenerālis Kasters. Pirms vairākām ziemām viņš krita kaujā ar mums pie Lielā Raga kalniem. Baltajiem cilvēkiem galva bieži vien ir riebīgi kaila un gluda kā putna ola. Bet vai jūs zināt, kādēļ?

— Nē.

— Mēs pēc ēšanas noslaukām taukainos pirkstus matos, tādēļ mati mums aug. Baltie nekad to nedara.

— Vai tad visiem baltajiem mati izkrīt? — pajautāja tēvs.

— Visiem, jo baltajiem ir nelāgas paražas un viņi ir ļauni. Matus viņi mazgā nevis ar dabiskajiem taukiem, bet ar kaut kādu draņķi, ko sauc par ziepēm. Un mati viņiem izkrīt.

— Tad nu gan viņi ir muļķi.

— Muļķi jā, bet briesmīgi viltīgi. Kurš normāls cilvēks uzminēs viņu māņus, viņu riebīgo izlikšanos? Tāpēc mainiet savas nomedītās ādas tikai pret pulveri un segām, tās lieti noderēs. Pieraugiet, lai tirgoņi jums ne- iesmērē savus produktus, un kā no uguns sargieties no tā glumā draņķa, ar ko viņi mazgā matus…

Apsolījāmies būt uzmanīgi un, pateikušies par tēju un labajiem padomiem, atgriezāmies ciemata ielā.

Pēkšņi es apstājos kā zibens ķerts. Paraustīju māti aiz brunčiem un aiz brīnumiem tikko spēju nomurmināt:

— Mamm, skaties!

Pāri ielai gāja trīs būtnes, kādas nekad vēl nebiju redzējis: balta sieviete — tik brīnumaini daiļa, ka atgādināja kaut ko pārdabisku; otra sieviete ar tik melnu ādas krāsu, it kā viņa būtu lielās sērās, un — balts puisēns, varbūt mazliet vecāks par mani, bet apģērbts kā pieaugušie, tikai īsās bikšelēs. Nevarēju no šīs trijotnes acis atraut. Viņi pa to laiku jau bija iegājuši veikalā, acīmredzot pēc iepirkumiem.

— Mamm, kas tie tādi bija? — jautāju. — Vai viņai vīrs nomiris, ka viņa tik melna?

— Droši vien, — māte atbildēja, bet tēvs iesmējās, tam nepiekrizdams.

— Ak tu!… Vai tad tu, sieva, nezini, ka tās nemaz nav sēras? Tā ir viņas dabiskā āda.

— Ak vai, un to melnumu nemaz nevar nomazgāt?

— Nē. Tādi viņi piedzimst un tādi nomirst.

— Taisni neticami! Kur viņi dabūjuši tādu krāsu?

— Ko melsies, sieva, tas nav nekas neticams. Tie ir tādi paši cilvēki kā mēs, un viņiem tāpat kā mums ir savi prieki un bēdas. Kopš paaudžu paaudzēm viņi mituši karstā saulē un tā iedeguši…

— Kā sauc šo cilti?

— Nēģeri. Tā bija nēģeriete. Tūlīt mēs viņu atkal ieraudzīsim, kad iznāks laukā …

Tēva plašās zināšanas vienmēr izraisīja manī visdziļāko bijību, arī

tagad es silti paskatījos uz viņu, bet tikai īsu brīdi. Ar lielu nepacietību ieurbos ar acīm veikala durvīs, lai ieraudzītu to, kas mani visvairāk parsteidza; balto zēnu.

Beidzot viņi iznāca laukā. Zēnam seja bija ļoti gaiša, un — ak, nabaga zēns! — mati viņam bija tik īsi apgriezti, ka bija redzamas ausis, kas jocīgi atkārās no galvas. Viņš bija nejauki izķēmots, un tas izraisīja manu līdzjūtību, bet zēns, kā likās, ļoti mierīgi un vīrišķīgi pacieta šo pārestību un turējās braši.

Grūti tagad pateikt, ko es toreiz izjutu, ieraugot pirmo balto zēnu. Likās, ka mana sirds apmet kūleni un ka mani pēkšņi kaut kas apžilbina. Tā bija it kā kāda neparasta, pavisam jauna parādība no citas pasaules, kura beidzot tomēr zaudējusi savu naidīgo svešatnību, nostājoties manā priekšā šī zēna izskatā.

Nolēmu pārvarēt savu neveiklību, un maņā galvā dzima pārdroša doma.

— Mamm! — es steidzīgi čukstēju. — Ļauj, es viņam atdošu savu laivu.

— Kam, Bizonīt?

— Tam baltajam zēnam.

— Nu atdod!

Pārskrēju pāri ielai. Palēninādams soļus, pastiepu uz priekšu laivu un tā tuvojos zēnam. Pamanīju viņa izbrīnu un pārsteigumu baltās sievietes acīs. Tā laikam bija viņa māte. Iespiedu viņam laivu rokās un apmulsis aizšāvos kā bulta atpakaļ pie vecākiem. Biju tik nokaunējies par savu rīcību, ka paslēpos aiz mātes brunčiem.

Baltā sieviete izbrīnījusies raudzījās manos vecākos, it kā jautājot, ko lai dara ar laivu. Māte ar zīmēm parādīja, ka tā ir dāvana viņas bērnam. Tad sieviete kļuva priecīga un, laipni paklanīdamās, pateicās un lika baltajam zēnam arī tāpat paklanīties. Mana māte uzstāja, lai arī es paklanītos, bet es negribēju un vēl vairāk slēpos aiz mātes, kamēr tie trīs ielas otrā pusē nebija vēl aizgājuši.

Vecāki bija ar mani apmierināti. Svarīgākās rakstura īpašības, kādas prēriju indiāņi centās sevī izkopt, bija dāsnums un viesmīlība; tās — līdz ar drošsirdību — uzskatīja par pirmajām īsta kaujinieka un vispār laba, krietna cilvēka pazīmēm. Indiāņi droši vien bija visdāsnākie cilvēki pasaulē, un šīs īpašības dēļ diži kaujinieki un virsaiši bieži vien bija paši trūcīgākie cilts locekļi,

jo it visu, kas viņiem bija pats labākais, tie atdāvinaja citiem. Vecāki priecājās, redzot, ka manī agri jau attīstās šīs īpašības.

Iegājām kādā veikalā, lai iemainītu ādas pret mums vajadzīgām precēm. Grūti bija sarunāties ar veikalnieku, bet, par laimi, viņš drusku prata zīmju valodu, ar ko sazinājās ciltis prērijā. Plauktos bija brīnišķas debeszilas un sarkanas segas, segli, bises, pulveris, renkuļi, cirvji, āmuri un desmitiem citu priekšmetu, kas lika straujāk

iepukstēties katra indiāņa sirdij. Tur bija arī milti, maize un dažādi konservi, pat kondensēts piens, un veikalnieks mums neatlaidīgi ieteica to visu. Atcerēdamies pazīstamā sjuksa brīdinājumus, palaidām visus šos uzmācīgos ieteikumus gar ausīm. Par miltiem, kas atgādināja sniegu, un par maizi, kura līdzinājās kaut kādam sūklim, mums ne prātā nenāca atdot savas ādiņas.

Veikalnieks pastiepa tēvam atvērtu kārbu ar kādu brūnu smāķi un teica:

— Tas ir sīrups. Palūko mazdrusciņ!

Tēvs paņēma drusku sīrupa uz pirksta gala un, domādams, ka tie tauki, ietriepa sev matos.) — Ne jau tā, — veikalnieks purināja galvu, — tas jāēd!

Tēvs piesardzīgi paņēma uz mēles brūno ķepi un pēc tam deva arī mums visiem nogaršot. Šis gardums mums ļoti iepatikās.

— Ko tu par to gribi?

— Trīs dolāri par bundžu.

— Dod trīs bundžas.

— Vai tev ir nauda?

— Nav gan. — Un tēvs paskatījās uz savu ādu saini.

Starp citām tur bija divas sermuļādas. Veikalnieks uzmeta nievīgu skatienu sainim un, norādot uz tām, izmeta:

— Ar tām divām pietiks.

Tās bija skaistas ādiņas, tolaik — kā es šodien saprotu — reizes divdesmit vai pat vēl vairāk vērtīgākas par trim sīrupa kārbām. Bet sīrups mums bija tik ļoti iegaršojies, ka tēvs nešaubījās ne mirkli, lai atdotu par to vērtīgās ādiņas.

— Vai pulveri tev nevajag? — jautāja veikalnieks.

— Vajag gan.

— Cik mārciņu?

Tēvs, būdams apmierināts par trīs sīrupa kārbu pirkumu, vairs nesteidzās ar pārējo ādiņu iemaiņu. Viņš zināja, ka būsim Bentona fortā vēl ne vienu vien dienu un ka pietiks laika preču iepirkšanai. Tirgotājs piekrita tēvam, tikai aizrādīja, ka nav vērts nest ādiņas atkal at-. pakaļ uz nometni. Viņš labi samaksāšot par tām ar dolāriem, bet par tiem varot nopirkt, kādas preces vien vajadzīgas pie jebkura tirgotāja. Vai mēs to zinot?

— Zinu, zinu, — tēvs atbildēja. — Cik tu dosi par šīm ādiņām? *sv*

— Astoņdesmit dolāru.

— Bet par šo indiāņu tērpu?

— Divdesmit dolāru.

Vecāki brīdi apspriedās savā starpā, tad piekrita.

— Lai mums būtu ko nest uz nometni, iedod mums pulveri par divdesmit dolāriem, — palūdza tēvs.

— Ar lielāko prieku, — atbildēja laipnais veikalnieks.

Viņš nosvēra prāvu maišeli ar pulveri, labi to iesaiņoja un pasniedza tēvam. Pēc tam viņš izņēma no atvilktnes dolāru banknotes un sāka tās skaļi skaitīt. Viņš nolika uz letes četrdesmit viendolāra naudas zīmes un divdesmit divdolāru naudas zīmes un visas pastūma tēvam:

— Te būs astoņdesmit dolāru.

Tēvs nebija redzējis divdolāru naudas zīmes un neticīgi tās aplūkoja. Veikalā vēl atradās arī kāds amerikāņu karavīrs. Tēvs palūdza, lai viņš apliecinātu, vai tie ir īsti dolāri.

— Visīstākie, ser! — apgalvoja karavīrs stingrā balsī.

Ar sīrupu, pulveri un dolāriem lieliskā noskaņojumā atgriezāmies nometnē. Pēcpusdienā pie mums atnāca tēvocis Dārdošais Pērkons patērzēt, un mēs viņam izstāstījām par saviem piedzīvojumiem ciematā. Tēvocis palūdza parādīt viņam dolārus. Uzmetis acis divdolāru naudas zīmēm, viņš sašutis iekliedzās:

— Tie taču nav dolāri! Tie ir izkrāsoti papīra gabaliņi, kam nav nekādas vērtības.

Tūlīt pat tēvocis, tēvs un māte devās uz ciematu. Veikalnieku viņi atrada sēžam aiz letes.

— Tu šodien iedevi manam brālim naudu, — tēvocis uzrunāja viņu savā lauzītajā angļu valodā, — bet tā nepavisam nav nauda. Tie nemaz nav dolāri.

Tirgonis apskatīja uz. letes izliktās «banknotes» un nesatricināmā mierā piekrita:

— Pilnīgi pareizi, tie nav dolāri.

— Tad, lūdzu, apmaini tos pret īstiem dolāriem.

— Kā tā? Kādēļ man šī viltotā nauda jāmaina? Es taču viņam iedevu pareizu naudu.

— Tu melo! — caur zobiem izgrūda tēvocis. —*1* Tu viņam iesmērēji šos te papīriņus.

— Oho, oho! Jūs gribat celt skandālu? — iekliedzās tirgonis un pieskrēja pie durvīm, aicinādams iekšā vīrieti, kas šai brīdī tieši gāja garām. — Hallo, šerif, ienāciet uz brīdi!

Policists, apbruņots ar divām pistolēm aiz jostas, ienāca veikalā:

— Kas lēcies, Dik?

— Šie džentelmeņi ceļ traci. Viņi pieprasa, lai es apmainītu šīs te viltotās naudas zīmes pret īstu naudu. Vai nav veikli izdomāts, ko? Sīks pakalpojums, vai ne?

Tēvocis piegāja pie šerifa.

— Mans brālis šodien te pārdeva ādiņas un saņēma par tām naudu, bet daļa no tās bija īsta, daļa viltota.

— Tā nav taisnība! — iesaucās veikalnieks. — Veikalā taisni tai brīdī atradās karavīrs, kas redzēja, kādu naudu es iedevu šim

sarkanādainajam džentelmenim. Šis džen- telmenis vēl pats rādīja karavīram naudu un jautāja, vai tā ir īsta. Vai jūs to gribat noliegt?

— Nē, tā bija, — sacīja tēvs.

— Un ko teica karavīrs? — šerifs vēl pajautāja tēvam. . '

— Viņš teica, ka tie esot dolāri…

— Tad ko jūs vēl gribat? — ierēcās šerifs,

— Karavīrs meloja, — sacīja tēvs.

Šerifs un veikalnieks laida vaļā lielos smieklus. Kad viņi pārstāja smieties, šerifs bargā balsī piedraudēja tēvocim un tēvam:

— Iesaku jums iet mājās, kamēr neesat arestēti, citādi dabūsiet iepazīties ar mūsu cietumu …

Vecāki redzēja, ka te nekas nelīdzēs, un nokārtām galvām devās projām. Nometnē valdīja liels uztraukums. Daudzi šodien bija iepirkušies, gandrīz visi bija iegādājušies pulveri. Tie tagad ņēmās pārbaudīt, kāds tas ir, un izrādījās, ka lielākā daļa bija piekrāpti — pulveris

neuzliesmoja. Tēvs pārbaudīja savu pulveri. Arī tas bija slikts, viltots. Vajadzēja iebērt bisē trīskārtīgu lādiņu, tikai tad šāviens bija pietiekami spēcīgs. Pēc tam kad tēvs jau bija pārliecinājies, ko līdz taisnības meklēšana, neviens nedomāja vairs gausties par krāpšanu. Atlika tikai viens: visi nolēma izdarīt iepirkumus tikai tēvoča klātbūtnē, viņš prata sarunāt un zināja arī veikalnieku viltības.

Satraucošie šodienas piedzīvojumi rādījās man sapņos visu nakti. Baltie tirgotāji man briesmīgi spiedās uz krūtīm un nežēlīgi mocīja. Tikai parādoties baltajam zēnam, murgi pagaisa. Baltais zēns man rādījās-sapņos vairākas naktis.

/

13. NEKRIETNAIS MISIONĀRS UN LABĀ GRĀMATA

Nākamajā dienā visnepieciešamākais cilvēks nometnē bija tēvocis Dārdošais Pērkons. No paša rīta viņš staigāja no veikala uz veikalu, veikdams starpnieka vai uzrauga lomu. Pateicoties viņa pieredzei, tirgoņi mūs tik viegli nevarēja apmuļķot; kam bija vajadzīgs pulveris, tas turpat veikalā paņēma šķipsnu un uz vietas pārbaudīja ar uguni, vai tas uzliesmo, kā nākas. ,

Bentona fortā bija garīdznieks—misionārs. Viņš izteica vēlēšanos apmeklēt mūs pēcpusdienā nometnē, un mēs, protams, viņu laipni ielūdzām. Mūsu cilts bija apkārtnē vienīgā neatkarīgā, kas vēl nebija iedzīta rezervātā, tādēļ arī garīdznieks droši vien gribēja redzēt, kādi tad izskatās «mežonīgie pagāni», kā mūs dēvēja fortā. Viņš paziņoja, ka gribot mums pastāstīt par balto cilvēku Lielo Garu.

Vēlēdamies parādīt augstajam viesim pienācīgu godu, visi pieaugušie nometnes ļaudis kā uz lieliem svētkiem izkrāsoja sejas un uzvilka labākās drānas, bet burvis Kmasi sameklēja savas svētku bungas. Tiklīdz garīdznieks parādījās tālumā, burvis lika ieskanēties «tamtamam» un sāka dziedāt ceremoniālu dziesmu: viņš centās piešķirt cienījamā viesa atnākšanai lielāku svinīgumu. Virsaitis Cēlā Dvēsele un vecajie izgāja misionāram pretī, sarokojās ar viņu un atveda pie mūsu burvja. Mūs nepatīkami pārsteidza tas, ka garīdznieku pavadīja tas

pats metiss, kas bija par tulku komandanta Vistlera štābā.

Bijām domājuši, ka sirsnīgā sagaidīšana viesim sagādās prieku, bet alojāmies. Mācītājam bija lēnprātīgs skatiens, piemīlīga seja, ko

rotāja ķīļbārda, un pirmajā acumirklī viņš atstāja godprātīga un iejūtīga cilvēka iespaidu. Bet viņš tūdaļ sāka mums pārmest un gānīties.

— Rimstieties, jel rimstieties! — viņš teica skaļi, kaut arī ar dziļu mieru un savaldību, norādīdams uz mūsu burvi un viņa bungām. — Šis cilvēks apvaino mani un zaimo dievu!

Negaidītais pārmetums mūs ārkārtīgi samulsināja, bet visvairāk pašu Kinasi. Viņš pārstāja rībināt bungas, piecēlās un pienāca klāt, zemu paklanīdamies.

— Es negribēju tevi apvainot, — viņš pieklājīgi iebilda. — Gluži otrādi…

— Šī drausmīgā dārdoņa, kādu tu sacēli ar savu elles katlu.. — turpināja misionārs ar uzsvaru, — tas bija velnišķīgs troksnis. Tu izsmēji debesis un mani…

— Man nenāca ne prātā izsmiet! Tu esi balto cilvēku burvis, — paskaidroja Kinasi, — es esmu indiāņu burvis. Sveicu tevi ar cieņu un no sirds kā godājamu kolēģi…

Dzirdot šos vārdus, mācītājs aizsedza acis ar plaukstām, un mums šķita — tūlīt sāks raudāt. Bet viņš tikai skaitīja lūgsnu. Pēc tam misionārs paskatījās uz Kinasi tik draudīgi, ka mēs nobrīnījāmies, kā viņa laipnās acis var iezibēties tādā naidā.

— Es tev neesmu nekāds kolēģis, nedz arī kāds burvis, to tu liec vērā! — viņš noteica asi.

Pēc tam augstprātīgais viesis noturēja mums tādu kā spredikļi par to, ka mēs maldāmies neīstas ticības tumsībā un ka tie spēki, kurus acīmredzot pārstāv mūsu burvis, ir tikai samaitātas fantāzijas augļi.

— Es nobijos, ieraugot jūsu ģīmjus! — viņš turpināja. — Kas tā par elles maskarādi? Es jums neiesaku tā izķēmot sevi. īzbeidziet šo krāsošanos, jo jūs izskatāties pēc tumsas valdnieka Lucifera bērniem. Un iznīciniet tās savas pesteļu bungas!

— Tāda ir mūsu senču paraža, — kautri ierunājās Cēlā Dvēsele. — Mēs gribējām parādīt pienācīgu godu tev, balto cilvēku dieva kapelānam.

.— Tu maldies! Mans dievs ir ne tikai balto cilvēku dievs! — misionārs viņu pārlaboja. — Mans dievs valda pār visiem cilvēkiem un visu pasauli! Bet, kas attiecas uz jūsu cieņas parādīšanu, tad arī šajā ziņā tev nav taisnība. Kas tad tā par cieņas parādīšanu, ja jūs izķēmojaties kā velni un mošķi?

Viņš iebāza roku savā ādas somā un izņēma no tās mazu bildīti. Parādīja to virsaitim Cēlajai Dvēselei. Tas bija brīnišķīgs, krāsains attēls, kurā redzams kāds baltais vīrs ar ķīļbārdu, tik skaists un ar tik labsirdīgām acīm, ka grūti bija atraut skatienu. Misionārs izņēma kādus desmit tādus attēlus un izdalīja tos visapkārt. Tos saņēma vecie kaujinieki, saņēma arī divas sievietes, nesaņēma tikai burvis Kinasi.

Skatījāmies brīnišķajā attēlā kā apburti, sievietes nevarēja atturēt nopūtas un sajūsmas izsaucienus.

Misionārs, būdams apmierināts par radīto iespaidu, teica:

— Tas ir kungs Kristus. Vai esat par to dzirdējuši?

— Jā, esam, esam! — palielījās tēvocis Dārdošais Pērkons.

Attēli ceļoja no rokas rokā, visi tos apbrīnoja. Tad sākās zināms apjukums. Kāds no kaujiniekiem, salīdzinādams attēlu ar mācītāja izskatu, atrada pārsteidzošu līdzību: tā pati bārda, tie paši sejas vaibsti, tās pašas labsirdīgās acis.

Kaujinieks piegāja pie mācītāja un, rādīdams viņam attēlu, jautāja ar dziļu izbrīnu:

— Vai tas esi tu?

— Nē, ko tu! — sašutis atsaucās misionārs. — Tas ir Kristus!

— Bet tad nu gan tu esi viņam stipri līdzīgs, — sacīja kaujinieks.

Misionārs to uztvēra kā pelnītu uzslavu. Indiāņi, kas ielenca viņu, smīkņāja, bet viesis arī to uztvēra kā atzinības zīmi.

Pēc tam viņš gari un plaši mums stāstīja par balto cilvēku Lielo Garu, apgalvoja, ka pastāvot vienīgi tas, bet citi Lielie Gari esot tikai sīki blēži, kas neesot pat koijota saplēstas ādas vērts. Tālāk viņš atgādināja, ka indiāņiem vajagot nolikt ieročus, šķīstīties, dzīvot saticībā un mīlestībā ar baltajiem, kas drīz vien ieradīšoties šajā novadā. Pazemība, paklausība un grēku nožēlošana — tās esot īpašības, kuras mums vajagot iemantot.

Misionārs runāja un runāja, bet mēs ar indiāņiem raksturīgo pacietību klausījāmies viņa sprediķus. Kad viņš pēdīgi apklusa, kāds no mūsu ļaudīm ievaicājās:

— Tu saki: pazemība un paklausība, bet — kam?

— īstajam dievam.

— Bet vai arī tiem baltajiem, kuri, kā tu teici, drīz vien ieradīsies šajā novadā, — vai arī viņiem mums būs jāzemojas un jāpakļaujas?

— Arī viņiem.

— Bet tie taču ir cilvēki, nevis dievi.

— Pilnīgi pareizi, tie ir cilvēki, bet viņi te ieradīsies īstā dieva vārdā, lai civilizētu šo novadu un liktu zemei zelt un plaukt viņam par godu.

— Bet šī zeme taču pieder mums …

Misionārs negribēja to atzīt un pateica, ka mēs neesot sapratuši viņa vārdus.

Pēc tam runāja mūsu virsaitis:

— Tu piesauc, lai mēs kļūtu labāki. Kādēļ tu mūs piesauc? Mēs nemaz nejūtamies vainīgi, neesam nekādi ļaundari. Mēs nezogam zemi un nevienu nekrāpjam. Ja laupītāji nozog mums zirgus, mēs tos cenšamies atgūt. Vai tā ir ļaundarība, ja ieminamies par savu

īpašumu? Mums pretīgi meli. Mūs nevajag pierunāt, lai tiecamies pēc krietnām īpašībām — mēs tās labi pazīstam un cienām.

— Bet vajag, — iesaucās misionārs, — lai jūs ticētu vienam īstajam dievam tāpat kā mēs!

— Mēs to arī darām. Kopš pirmbūtības mums ir bijis mūsu Lielais Gars, mēs to esam pielūguši pēc sava prāta, un viņš mums ir devis bizonus, briežus un zirgus. Pateicoties viņam, esam bijuši ļoti laimīgi.

— Tas ir bijis māņu dieviņš, kas nevarēja atnest, īstu laimi. Tikai tagad jūs uzzinājāt, kas ir īstais dievs, un viņš vien var atnest jums laimi.

— Pat bez bizoniem un briežiem?

— Pat bez tiem. Ticība mūsu dievam darīs jūs mūžam laimīgus debesīs …

— Bet kā tad mēs iztiksim virs zemes bez bizoniem?

— Tam, kas tic mūsu dievam, netrūkst dienišķās maizes.

— No jūsu maizes mums sāp kuņģi…

— Mūsu dievs jeb Lielais Gars, — turpināja Cēlā Dvēsele, — nometināja mūs šajās prērijās, deva mums teltis

un bizonus, no kuriem mēs pārtiekam. Jūsu dievs nometinājis jūs tālajā austrumu zemē, devis jums mājas un mitekļus, un zemi lauku iekopšanai. Bet jūs, baltie, nemīlat savu zemi un nākat šurp, lai atņemtu mums mūsu īpašumus. Ja jūs tā rīkojaties, tad kā mēs varam zināt, kas būs pēc mūsu nāves, ja sekosim jūsu dievam? Varbūt viņš Mūžīgo Medību laukos atņems it visu, kas mums pieder?

— Bet indiānim jāiemācās pareizās lūgsnas un jātop par kristieti! — neatlaidās misionārs.

Tad iznāca priekšā viens no vecajiem kaujiniekiem un jautāja viņam:

— Vai visi baltie ir kristieši?

— Jā, gandrīz visi, — atbildēja mācītājs.

— Un šie tirgotāji Bentona fortā — vai tie arī ir kristieši?

— Jā, visi.

— Un šerifs?

— Bez šaubām, arī viņš.

—Paldies, — un vecais kaujinieks, neteikdams vairāk ne vārda, atkāpās savā vietā.

Visi iesmējās. Mācītājs jautāja virsaitim, ko tas nozīmējot, un viņš pastāstīja, cik nekrietni iepriekšējā dienā tirgotāji bija apkrāpuši mūsu ļaudis. Mācītājs liekulīgi pacēla acis pret debesīm un sāka lauzīt rokas.

— Diemžēl mūsu vidū ir daudz grēcinieku, — viņš gaudulīgi sacīja, — tie ir atkāpušies no dieva un staigā maldu ceļus. Viņus gaida mūžīgās ciešanas, ja viņi nelabosies un neatgriesīsies uz taisna ceļa. Bet mūsu dievs ir žēlsirdīgs, un pat grēciniekam ir lemta piedošana, ja

vien viņš nožēlos savus grēkus.

— Vai komandants Dzelzs Dūre ir uz taisna ceļa? — kāds no pūļa iejautājās.

— Mūsu dievs vadoņiem parāda sevišķu mīlestību., un žēlsirdību, — sabozies teica misionārs.

Ar to arī saruna beidzās. Mācītājs atvadoties paspieda visiem vecajiem roku, mums, bērniem, pameta sauju konfekšu. Virsaitis Cēlā Dvēsele pateicās viņam par apmeklējumu un par sarunu.

Kad nākamajā dienā, kā parasti, ar vecākiem ierados ciematā, tik tikko nesaskrējos pie kāda nama stūra ar balto zēnu, kuram pirms divām dienām biju uzdāvinājis laivu. Zēns gāja kopā ar savu māti un tūlīt mani pazina.

Mēs tagad jau zinājām, ka tas bija Bentona forta bargā komandanta majora Vistlera dēls, tādēļ skatījāmies uz zēnu un viņa māti ar apvaldītu naidīgumu. Bet viņš kļuva priecīgs,ieraugot mani, pienāca klāt, sniedza man roku un iedeva grāmatu, teikdams: .— Tā tev.

Kaut gan viņš runāja angliski, uzminēju vārdu jēgu. Pēc tam viņš, norādot uz sevi, piebilda:

— Freds.

Tātad viņu sauca par Fredu. Es iedūru pirkstu sev krūtīs un arī stādījos priekšā:

— Little Buiialo.

Tēvocis Dārdošais Pērkons man bija iemācījis šos vārdus, kuri nozīmēja — Mazais Bizons. Gribēdams vēl vairāk palepoties ar angļu valodas zināšanām, piepildu:

— Blackfoot — Melnās Pēdas.

Bet viņš, man atbildot, par sevi noteica:

— American.

Kādu brīdi mēs klusējām, jo mums vairāk nebija ko teikt. Bet tad Freds teica:

— Little Buffalo — my friend!

Pēdējo vārdu nesapratu, bet, pamādams ar galvu, izteicu savu piekrišanu. Vēlāk tēvocis man paskaidroja, ka friend — tas nozīmē draugs.

Baltā pievilcīgā sieviete, Freda māte, pasniedza man krāsainā papīrā ietītu, iegarenu, plānu priekšmetu, un tad mēs visi trīs atvadījāmies. Nevarēju vien nobrīnīties par to, kā šī skaistā sieviete bija kļuvusi par sievu Dzelzs Dūrei. Acīmredzot tādas dīvainas laulības bija parastas balto ļaužu sabiedrībā. Turēdams vienā rokā mazo sainīti, otrā grāmatu, ko man bija dāvājis Freds, atgriezos pie saviem vecākiem lepns kā sūtnis, kas atgriežas no svešas valsts ar slavu un dāvanām.

Domas izteikšana ar zīmējumu palīdzību mums nebija sveša. Uz

mūsu teltīm bija uzzīmētas dažādas figūras, un katrai no tām bija sava nozīme. Vajadzēja tikai prast tās izlasīt. Daži slaveni kaujinieki aprakstīja savus izcilākos varoņdarbus uz bērza tāss vai pašu apstrādātām, balti iz- miecētām ādām, uz kurām tad veidojās izteiksmīgi jātnieku, bizonu, balto cilvēku, pieveikto ienaidnieku, sauļu un mēnešu silueti.

Grāmata, ko man uzdāvināja Freds, bija angļu ābece. Neviens no mūsu ļaudīm — pat tēvocis Dārdošais Pērkons nemācēja lasīt, toties mēs varējām aplūkot tanī ievietotās daudzās krāsainās bildes. Dažādas amerikāņu dzīves ainas, kas līdz šim mums bija tītas dziļā, draudīgā noslēpumā, pēkšņi pavērās mūsu acu priekšā visā savā krāšņumā. Un cik saviļņojoši patiesa mums likās katra ābeces bilde; lūk, meitene stāv dārzā mājas priekšā, lūk, zēns, kas purina ābeli, un sunītis, tam blakus kaķītis pie piena tases, tālāk ķēdē piesiets suns, mājas iekšpuse, istabas ar neredzētām mēbelēm, dīvaina fabrika ar milzīgi augstu dūmeni, kaut kādas briesmīgi lielas mašīnas, kas slejas vairāk nekā desmit cilvēku augstumā, dzelzs tilti, braucoši vilcieni, drausmīgi augsti nami, kas slejas cilvēku pārpilnas ielas malās, pa šo ielu brauc zirgu tramvajs, kam pa priekšu ielu grib pārskriet kāds zēns. Šis zēns, kas bēga no zirgiem, padarīja mums tālās ainas tuvas un lika atdzīvoties visām pārējām bildēm. Visvairāk šajā brīnišķīgajā grāmatā mūs sajūsmināja indiāņi, kas spalvu cepurēm galvā auļoja zirgos.

Grāmata atklāja mums lielus brīnumus, un katru reizi, kad mēs to pāršķīrām, tā lika mums ieraudzīt kaut ko jaunu, vēl neredzētu.

Tikpat neparastas un noslēpumainas lietas slēpa sevī plānais, iegarenais sainītis, ko man bija iedevusi Freda māte. Vecāki sakrāva telts vidū ādu kaudzi, kas sniedzās man līdz padusēm, pārklāja to ar gludu segu un uz tās nolika sainīti.

Pēc tam viņi apspriedās, kas to atvērs. Kaut arī sainītis bija iedots man, es drīkstēju uz to tikai skatīties. Tēvam bija vislielākās tiesības, bet viņš šaubījās, tādēļ šis gods krita tēvocim Dārdošajam Pērkonam, kā jau. cilvēkam, kurš redzējis pasauli.

Māte paaicināja no kaimiņu teltīm vairākas ģimenes, un tēvocis ķērās pie darba. Ar pienācīgu rūpību viņš attina papīru, kurā bija ietīts sainītis. Izrādījās, ka iekšā atkal bija papīrs, bet uz tā skaista, krāsaina bilde, kurā attēloti bērni, kas rotaļājas.

— Te ir kaut kas rakstīts, — sacīja tēvs.

— Zelta burtiem! — māte priecīgi iesaucās.

Visi klātesošie paskatījās uz tēvoci, cerēdami, ka. viņš atminēs mīklu, bet tēvocis bija bezspēcīgs: viņš neprata izlasīt rakstu.

Tāpēc viņš turpināja tīt savādo sainīti vaļā. Nav iespējams izteikt mūsu izbrīnu, kad apakšā atkal parādījās papīrs, pie tam sudrabots, spīdīgs, un tikai zem šī papīra parādījās īstais sainīša saturs: tumšbrūna, diezgan cieta, maza tāfelīte, tomēr ne tik cieta kā koks.

— Pie joda, kas tas varētu būt?! — nespēdams valdīt ziņkāri, iesaucās tēvs.

— Varbūt tas ir presētais pulveris? — kāds ieteicās. Nu visi ņēmās apostīt.

— Muļķības, kas par pulveri! Pulveris ož, bet šitas te smaržo! Pie tam smaržo ļoti patīkami!

Tēvocis uzmanīgi nolika tāfelīti uz segas un apskatīja to 110 visām pusēm pavisam tuvu, tad atkal pa gabalu. Pēdīgi viņš paskatījās uz mums galīgi apjucis un paraustīja plecus:

— Nekā nesaprotu, esmu tam par dumju.

— Bet varbūt tās ir ziepes? —* iesaucās kāds cits. Kopš mūsu sarunas ar sjuksu mēs bieži savās sarunās

pieminējām ziepes.

— Ziepes kūst ūdenī, to nu es zinu, — teica tēvocis. Ja šitās te kusīs, tad būs skaidrs, ka tās ir ziepes.

— Bet vai tad ziepes ir tik tumši brūnas?

— Ziepes!

Tēvocis paslapināja pirkstu, pielika to pie tāfelītes un parīvēja: pirksts kļuva brūns.

— Kūst! — teltī atskanēja daudzas balsis.

— Tātad tās ir ziepes! , Kāds drošgalvis ieminējās:

— Bet tu pamēģini, kā garšo!

— Ziepes ir sīvas, tas nu ir skaidrs!

Tēvocis ar mēles galu uzmanīgi, uzmanīgi piedūrās pie pirksta. Un tad uzreiz viņa seja noskaidrojās. Viņš bija ticis skaidrībā un atklāja visiem noslēpumu.

— Tagad es zinu, kas tas ir! — viņš priecīgi iesaucās. — Tas ir lielākais gardums pasaulē! Biju dzirdējis par to. To sauc par šokolādi!

. Viņš nolauza mazu gabaliņu no brūnās tāfeles, mazāku vēl par ceturto daļu no naga, un iedeva man pagaršot.

— Vai tu nedod viņam par daudz lielu gabalu? — māte iebilda. — Varbūt tā ir inde?

Pagaršoju un, jāatzīstas, tikko mēli nenoriju, jo sajutu tik brīnumaini saldu garšu, kādu nekad vēl nebiju baudījis. Nevarēju ne iedomāties, ka vienkāršā, brūnā tāfe- līte varēja būt tik brīnišķi salda!

Tagad, kad lietas būtība bija noskaidrota, radās vēl viens sarežģīts jautājums: kurš drīkstētu notiesāt šokolādes tāfelīti. Protams, šokolāde bija mana, bet visi to gribēja nogaršot, un kārumnieku bija bezgala daudz. Beidzot mātes un tēvi nosprieda, ka man pašam jāizšķir.

— Vai tu gribi pats apēst visu? — svinīgi man tika uzdots jautājums, un piecdesmit personu, lielu un mazu, kas bija sapulcējušās teltī, pavērsa pret mani jautājošu, gaidpilnu skatienu.

Es pratu būt cēlsirdīgs.

— Nē! — atsaucos bez stomīšanās kā īsts vīrs. — Lai visiem tiek!

Tāfelīte tika sadalīta tūkstoš sīkos gabaliņos (tūkstoš — tas gan varbūt ir pārspīlēts, bet gabaliņu tiešām bija ārkārtīgi daudz), un tie tika salikti uz segas. Man kā šokolādes īpašniekam bija tas gods uzmanīt, lai visa šī bagātība tiktu kārtīgi un taisnīgi sadalīta. Tad nu es apsēdos pie segas un skatījos, kā ļaudis nāca teltī, ņēma savu daļu, lika mutē un gāja laukā. Nāca ne tikai bērni, bet arī kaujinieki. Vecāki atkal bija lepni par mani, un es pats biju vēl lepnāks, bet to neizrādīju.

Nekad vēl mūsu teltī nebija redzēts tik daudz ļaužu. Man taču bija arī otra dāvana, vēl pievilcīgāka — ābece. To aplūkot saskrēja bērni un kopā ar mani skatījās bildes. Sanāca vecāki ļaudis un ar manu tēvu un māti pārrunāja katru zīmējumu. Tēvocis ne vienu vien ilustrāciju varēja paskaidrot un atkal noderēja mums par labu palīgu. Atnāca virsaitis Cēlā Dvēsele un uzmanīgi šķīra lapu pēc lapas, bet vēl uzmanīgāk to darīja burvis Kinasi. Visi runāja par grāmatu un par mani kā par īstu dienas varoni.

Saprātīgākos grāmatas aplūkošana ierosināja uz pārrunām par amerikāņiem — par jautājumu, kas kļuva arvien aktuālāks. Mēs zinājām, ka amerikāņi kādreiz tik un tā kļūs noteicēji pār mums, tādēļ visus tirdīja doma, kāda ir šī tauta. Nevar taču būt, ka visi ir tādi kā tas tirgonis Bentona fortā vai arī kā komandants Vistlers. Kādi tad viņi izrādīsies īstenībā, un vai mēs kādreiz vispār sastapsim labākus, taisnīgākus amerikāņus?

Vakarā mūsu teltī sanāca vairāki vecākie kaujinieki un ļoti nopietni sarunājās par šo tematu. Tie varbūt bija visskaistākie mirkļi manā mūžā, kad, telts kaktā maigi apguldīts un apsegts ar siltu bizona ādu, varēju klausīties tik pieredzējušu cilvēku pārspriedumos. Mani māca miegs, bet es centos nepalaist gar ausīm nevienu pašu vārdu.

Saruna ieilga līdz pusnaktij. Kad ciemiņi gāja projām, biju jau aizmidzis. Tikai pa miegam jutu, ka māte uzmanīgi palika man pagalvī grāmatu. Uz tās es nogulēju līdz rīta gaismai.

14. DĀRDOŠĀ PĒRKONA DUBULTLĀDIŅS

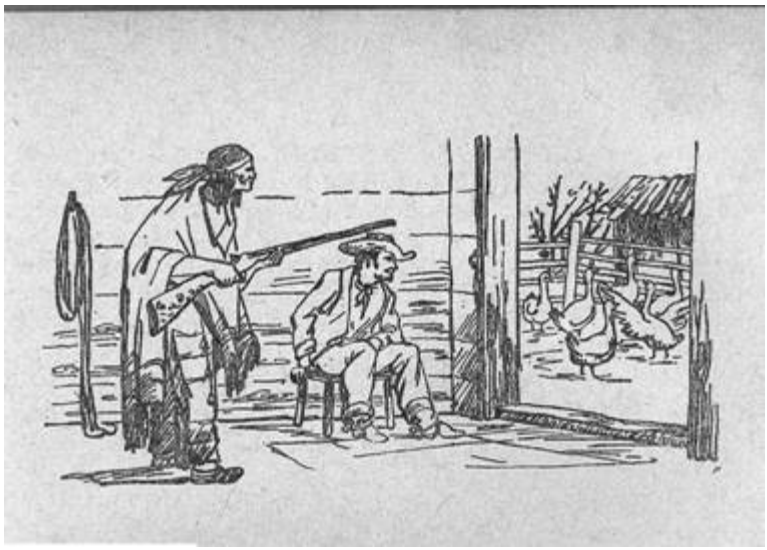

Godprātīgais tēvocis Dārdošais Pērkons ļoti daudz šajās dienās pastrādāja un lieliski izlīdzēja mūsu nometnei. Arvien grūtāk kļuva Bentona forta veikalniekiem apkrāpt mūsu ļaudis. Visi zināja, ka tas ir tēvoča nopelns. To zināja arī nekrietnie tirgoņi un raidīja viņam pakaļ ne vienu vien lāstu. Tēvocis neapvainojās un neņēma to ļaunā; gluži otrādi — viņš izturējās pret šiem blēžiem pilnīgi brīvi un, kur vien varēja, ņēma viņus uz zoba. Jo vairāk veikalnieki dusmojās, jo vairāk viņš priecājās. Viņi mēģināja tēvoci uzpirkt, dodami preces par velti; bet viņš neuzķērās uz šīs makšķeres, nepieņēma kukuļus. Tad veikalnieki uzoda tēvoča vājību — viņa kāri uz degvīnu un, cienādami gudro indiāni, mēģināja iemidzināt viņa modrību. Tēvocis neatteicās, bet dzēra paslepšus, aiz savējo mugurām, un katrreiz viņam ar veikalnieku bija nopietna saruna.

— Saki man, baltais brāli, — kādēļ tu mani cienā? — tēvocis jautāja.

— Tādēļ, ka tu esi liels špicbuks, — parasti atbildēja veikalnieks, — bet, neraugoties uz to, es tevi mīlu.

— Tātad tu mani cienā aiz draudzības?

— Bet kā gan citādi? Tikai aiz draudzības.

— Un tu nejauksi tam visam klāt savu netīro biznesu?

— Goddam you, kur nu… Es nekrāpju. Draudzība ir draudzība, un bizness ir bizness.

— Tikai ar tādu norunu es varu iedzert.

— Rauj iekšā!

Tēvocis ierāva vienu glāzīti, tad vēl vienu, bet no trešās kategoriski atteicās un pēc tam vēl dedzīgāk centās pasargāt savus ciltsbrāļus no veikalnieku blēdībām. Tā bezgoži no tēvoča cienāšanas neguva nekādu labumu un tādēļ turpināja lauzīt galvas, kā viņu ievilkt savos tīklos un iegrožot.

Tad nāca gadījums, par kuru stāstīja visās ziemeļrietumu prērijās. Tas aiznesa tēvoča slavu līdz vistālākajām Melno Pēdu cilts un daudzu citu cilšu teltīm, un uz kādu laiku viņš iemantoja iesauku «Dubultlādiņš». Šis gadījums visus pamatīgi izsmīdināja.

Džons Smits bija viens no bagātākajiem tirgoņiem un bija pazīstams kā visnegantākais plēsējs. Viņš visvairāk ieēdās uz tēvoci un gudroja, kā šo dabūt pie malas. Tēvocis to zināja, bet, it kā par spīti briesmām, bieži apgrozījās Smita veikalā un tīšprāt. tur ilgi uzturējās. Te bija ērti soli pircējiem, un te varēja dzirdēt daudz interesanta no veikala pastāvīgajiem apmeklētājiem. Aiz labsirdīgiem jociņiem, kādos ielaidās Smits ar tēvoci, jautās sīva cīņa, un tēvocis ar savu indiāņa piesardzību ik mirkli turēja ausis un acis vaļā.

Kā zināms, mūsu nometne atradās pašā Misūri upes' krastā, kādu pusjūdzi lejpus Bentona forta, bet taka uz ciematu veda tieši gar upes malu. Ceļā pagadījās meža pīles un citi ūdens putni. Tāpēc tēvocis ņēma vienmēr līdzi bisi ar rupjām skrotīm. Tā bija vecā izlaiduma bise, ko lādēja pa stobra galu, bet, par spīti savam garajam mūžam, šāva tomēr vēl itin ciešami.

Kādu dienu tēvocis paņēma līdzi pārdesmit ādiņu, taču nesteidzās tās pārdot. Viņš kaulējās vienā, otrā vietā, beidzot iegāja pie «drauga» Smita. Ādiņu saini viņš uzsvieda uz letes, bisi pieslēja kā parasti sienmalē un apsēdās uz sola.

— Hallo, Dārdošais Pērkon! — jautri uzsauca viņam veikalnieks. — Ak tu, nolāpītais okšķeri, atnāci atkal mūs izspiegot?

— Well, domā, kā gribi, brāli viltniek, — tēvocis lab- • sirdīgi atsaucās.

— Atnesi ādas? Rādi šurp, kas tev tā ir par mantu!

— Atnesu gan, bet tikai godīgam pircējam.

•— Cik tu gribi par visām?

Es jau teicu, ka tās domātas tikai godīgam pircējam.

Smits palaida gar ausīm šo dzēlību, aplūkoja ādiņas un pavēstīja:

— Došu tev četrdesmit dolāru.

— īstus vai viltotus? — tēvocis nerimās.

— Labi, lai tad arī esmu zaudētājs, došu tev piecdesmit dolāru. Iet tā lieta?

Neraugoties uz agro rīta stundu, veikalā bija jau sanākuši vairāki pircēji, kuri ar augošu interesi sekoja abu sarunai. Viņi gribēja redzēt, vai indiānis ļausies kārdinājumam, bet tēvocis, pamanījis amerikāņu

smīnus, ietiepās, kaut arī piecdesmit dolāru nemaz nebija zema maksa par ādiņām.

— Nepārdošu, — viņš atbildēja. — Man nav kur steigties.

— Kā gribi… Saņēmu nupat jaunu pirmšķirīga ruma pievedumu, vai nenobaudīsi mazdrusciņ?

— Dod, bet tikai mazdrusciņ.

Veikalnieks ielēja viņam glāzīti, bet tēvocis, cenzdamies turēties viscaur kā godavīrs, nosvieda uz letes sudraba pusdolāru.

— Tas par daudz, — sacīja Smits ar godīga pārdevēja sejas izteiksmi.

— Pārpalikumu paturi uz citu reizi.

— AI right!

Smita veikals, šķiet, bija pats lielākais Bentona fortā, un tanī varēja uz soliem brīvi sasēsties pārdesmit pircēju un tikpat daudz vēl varēja drūzmēties kājās stāvētāju. Vairums parasti bija kovboji un baltie traperi, kažokādu zvēru ķērāji.

Smitam bija palīgs. Darba bija tik daudz, ka abiem, lai tiktu ar darbu galā, vajadzēja kustēties kā ūdenszālēm. Smitam bija labsirdīgi sejas vaibsti un tikai acis plēsonīgas un viltīgas, taču viņa palīga — divdesmit gadus veca amerikāņa sejā skaidri un nepārprotami bija lasāma visneslēptākā alkatība. Tēvocis Dārdošais Pērkons ar tīksmi noskatījās, kā viņi abi, atklājot savu īsto dabu, nereti bija gatavi izskrāpēt viens otram acis. Šī aizraujošā izrāde sagādāja viņam īstu baudu.

Kolīdz viņš bija izdzēris glāzīti ruma, Smits pienāca pie viņa ar pudeli un jautāja:

— Ieliet vēl?

Tēvocis pamāja ar galvu.

— Vai tik nebūs par daudz? —< norūpējies vaicāja veikalnieks. — Tas ir no stiprajiem.

— Nebaidies, ielej!

Tēvocis iemeta otru glāzīti, un kņada, kas auga veikalā, viņu arvien vairāk ielīksmoja.

Smita mājā bija divējas platas durvis, vienas otrām pretī. Vienas veda uz ielu, otras — uz pagalmu. Tur, pagalmā, īpašā nožogojumā gāginăja pārdesmit mājas zosu. Sēdēdams veikalā uz sola, tēvocis varēja tās labi aplūkot, un arī šī glūnēšana uz zosīm darīja viņam prieku. Viņš bija lieliskā omā.

Pienāca laiks doties atpakaļ uz nometni. Tēvocis piecēlās, paņēma savas ādas, bisi, kas joprojām stāvēja pieslieta aiz viņa muguras pie sienas, uzkāra to plecā un gribēja jau iet laukā no veikala.

— Hallo, olā boy, esi tikai uzmanīgs! — uzsauca Smits, bet, kad tēvocis uzmeta viņam jautājošu skatienu, piebilda: — Tas bija stiprs rums. Tu neturies stingri uz kājām … Neiekrīti pa ceļam upē …

— Skaties pats uz savu degunu, ka neiebāz to, kur nevajag!

—*1* Par mani neuztraucies, es neesmu pilnā, bez tam man ugunsdzira nav tik kaitīga. Turpretī tev acis jau pavisam stiklainas… Ja ieraudzīsi meža pīles, nešauj uz tām, es tevi ļoti lūdzu.

— Kāpēc ne?

— Žēl lādiņa: tu noteikti nopūdelēsi.

Abu saruna piesaistīja apkārtstāvošo uzmanību. Visi sāka lūkoties uz indiāni tā, it kā viņš tiešām būtu piedzēries. Bet viņš pats juta, ka ir tikai labā, pacilātā noskaņā, nevis apskurbis, un šo cilvēku skatieni viņu padarīja tramīgu.

— Nekad vēl līdz šim neesmu nopūdelējis! — viņš pašpārliecināti atsaucās.

— Nu tad šodien tu nopūdelēsi, lieku galvu ķīlā! — Smits sacīja noteiktā balsī, kas necieta ierunas, un vēlreiz ieurbās tēvocī ar savu skatienu. — Sarkanādainais brāli, nav nekādu šaubu: tev acis ir tik miglainas, ka tu pīles neieraudzīsi pat divdesmit soļu atstatu. Dodu tev padomu, šodien nešauj!

— Nerunā muļķības! Tu gribi mani sakaitināt, bet tev tas neizdosies.

Smits pievērsās klātesošajiem traperiem, it kā piesauktu viņus par lieciniekiem, un teica:

— Gatavs esmu saderēt, ka viņš dzērumā nevarēs saredzēt pat manas zosis.

Ļaudis iesmējās, bet tēvocis paskatījās uz Smitu ar ciešu skatienu; viņš saprata, ka veikalnieks, atriebdamies par to, ka tēvocis neļauj apkrāpt Melnās Pēdas, ir ieēdies un tagad viņu nerro.

— Es redzu tavas zosis, dārgais Smit, — tēvocis mierīgi sacīja. — Un ko tu vēl teiksi?

— Kas tad tev ticēs? Bet, ja tu uz viņām izšautu, tad tu pats redzētu, ka nopūdelēsi.

-— Varu arī izšaut, ja tu atļausi.

— Tu nespēsi trāpīt pat šīm zosīm. Esmu par to tik pārliecināts, ka varu pat saderēt.

— Labi, saderam! — tēvocis neatlaidās un, zobus sakodis, noņēma bisi no pleca.

Smita acīs iedzalkstījās triumfa uguntiņas, un visi nodomāja, ka tas no azarta. Daži pārmeta, ka viņš aizgājis par tālu un vieglprātīgi pazaudēs zosis.

— Bet uz ko mēs saderēsim? — iesaucās Smits. — Man ir šāds priekšlikums: tu liec savas ādiņas, es likšu piecdesmit dolārus. Ja tu netrāpīsi, ādiņas būs manas; ja trāpīsi kaut vienai zosij tā, ka tā nokritīs gar zemi, tad piecdesmit dolāri būs tavi un bez tam visas zosis, kuras tu nošausi. Skaidrs?

— Skaidrs, — tēvocis piekrita.

Zosis atradās ne vairāk kā trīsdesmit soļu atstatumā. Bise bija pielādēta ar skrotīm, trāpīgs šāviens noplātu gar zemi gandrīz visu baru. Tēvocis uzvilka gaili un lēnām apsvēra. Brīdi tēmēja. Acs skaidri redzēja, rokas nedrebēja, zosis bija kā uz delnas, — ko tas duilais Smits uzplijās ar derībām? Viņam taču vajadzēja zināt, ka viņš zaudēs.

Pēkšņi radās aizdomas: tēvocis nolaida ieroci un sacīja Smitam.

— Noliec blakus ādiņām savus piecdesmit dolārus.

— Alļ light, all right! — Tirgotājs paraustīja plecus un noskaitīja banknotes uz letes.

Tēvocis vēl arvien nebija apmierināts. Viņš griezās pie klātesošajiem:

— Vai visi dzirdēja, uz ko mēs saderējām, un var to apstiprināt?

— Varam! Bez šaubām! Varam! — sauca no visām pusēm.

Tikai tad tēvocis izšāva. Viņš ātri notēmēja pašā zosu bara vidū. Zosis, šāvienam nodārdot, sviedās pārbīlī katra uz savu pusi un skaļi gāginā ja. Dūmi lēnām izklīda. Pusotra desmita acu pāru ieurbās mērķī. Neviens nekustēja no vietas, stāvēja, kā sastinguši pēc pērkona grāviena. Zosis bija iztrenkātas, bet neskartas — neviena nebija sašauta, pat viena skrots nevienai nebija trāpījusi.

— Tu zaudēji derības, — iesmējās Smits un ar pašapzinīgu žestu pievāca naudu un ādiņas.

Tēvocis dzirdēja viņa balsi kā caur sienu. Ar nolaistu bisi, no kuras joprojām vēl kūpēja dūmi, galvu nokāris, viņš stāvēja kā zemē ierakts. Viņš bij-a pilnīgā apjukumā. Likās, ka acis viņam izlēks no dobumiem. ~

Veikalā atskanēja, zobgalīgas un izsmejošas piezīmes. Visi priecājās par viņa neveiksmi.

—*1* Dzērājs! Šņabdegunis! Sarkanādainais plencis! — no visām pusēm skanēja dzēlīgi izsaucieni.

Viņš attapās tikai tad, kad pie viņa pienāca Smits ar līdzjūtības pilnu sejas izteiksmi un ar ruma glāzi rokās.

— Ņem iedzer un nepinkšķi! — sacīja veikalnieks ar neslēptu ironiju.

Tēvocis apjucis pagrozīja galvu un novērsās. Galīgi satriekts, ne vārda neteicis, viņš izgāja no veikala, viņam pakaļ vēlās palicēju rēkoņa.

Tēvocis pat neatcerējās, kā atnāca mājās. Teltī viņš nokrita, guļvietā un gulēja ar atvērtām acīm, urbdamies vienā punktā. Tajā dienā viņš ne ar vienu nerunāja, neviens pie viņa arī nenāca runāties. Drīz vien pēc viņa pārnākšanas visa nometne jau zināja par nelaimīgajām derībām un par to, ka viņš bija zaudējis. Daži līdzjūtīgi šūpoja galvas, citi paklusām smējās par tēvoci. Cieņa, kādu tēvocis bija iemantojis pēdējās dienās, bija izkūpējusi kā dūmi.

Pievakarē Dārdošais Pērkons izgāja tālu ārpus nometnes un, aiz

sāpēm sagnūbis, apsēdās augstajā Misūri upes krastā. Vairākas stundas viņš tur, skatīdamies vienā punktā, domāja.

Tēvocis pārnāca teltī vēlu, slepšus, neviena nemanīts.

Otrā rītā viņš pamodās labā noskaņā. Acīs varēja saskatīt stingru apņemšanos. Viņš saveda kārtībā bisi un pieteica, lai sieva saliek kaudzi ādiņu pārdošanai.

— Vai atkal iesi uz cietoksni? — nobijās sieva.

— Iešu, — viņš atņurdēja. — Nebaidies par mani! Nekas ļauns man nenotiks.

— Neej pie tā nolādētā Smita.

— Iešu taisni pie viņa!

— Nedzer šodien.

— Dzeršu! Bet tu neuztraucies!

Viņš aizgāja. Viss ritēja gandrīz tieši tāpat kā iepriekšējā dienā. Tēvocis ielūkojās vienā, otrā bodē, mazliet pakaulējās par savu preci, bet to nepārdeva un beigās ieradās pie Smita. Tāpat kā vakar, viņš nolika ādu saini uz letes, bet bisi atslēja sienmalī.

— Hallo, dārgais plikadīda! — priecīgi iesaucās Smits, viņu ieraugot. — Vai atkal saderēsim uz kaut ko?

— Goddam you, tu mani nekaitini, — tēvocis atcirta un smagi atkrita uz sola.

— Tu esi noguris, Dārdošais Pērkon! — līdzjūtīgi sacīja veikalnieks.

— Jā, tev taisnība.

— Laikam sieva sadeva pa sprandu? Vislabākās zāles tādā gadījumā ir glāzīte ruma. Bet es tev kā draugam gribu ieteikt — šodien gan vairs nedzer.

— Nu tad es tev taisni par spīti iedzeršu. Ielej! — tēvocis sacīja.

Smits liekulīgi pacēla acis uz debesīm un iesaucās:

— Dievs un jūs, džentelmeņi, esat man liecinieki, ka es viņu atrunāju no dzeršanas! Bet viņš grib dzert…

Veikalā jau bija sanākuši vairāki baltie traperi. Veikalnieks nolika pilnu glāzīti uz letes. Šoreiz tēvocis pasniedza viņam dolāra zīmi un tūlīt teica:

— Pārpalikumu nedod. Paturi nākamai reizei.

— Kā vēlies.

Norādīdams uz ādiņām, Smits jautāja:

— Cik tu par tām gribi?

— Es tās nepārdošu.

— Došu piecdesmit.

— Nē.

— All right, all right! — un Smits pagāja nost ar vienaldzīgu sejas izteiksmi, kādu rāda gražīgiem bērniem.

Veikals arvien vairāk pildījās ļaudīm, kas nāca iepirkties vai lai iemestu kādu mēriņu degvīna, bet vairums — lai papļāpātu. Daži te bija bijuši iepriekšējā dienā un, pazinuši tēvoci, sveicināja viņu ar izsmējīgu «hallo!». Tēvocis, kā parasti, aizrautīgi vēroja veikala dzīvo kņadu. Pēc otrās ruma glāzītes viņš atspiedās ar elkoni pret leti ērtā pusguļus stāvoklī un ar vientiesīgu smaidu sejā klausījās pircēju čalā un vēroja ļaužu burzmu. Likās, ka viņš savas ādiņas un bisi pavisam aizmirsis.

— Nu, vai jau kļuva labāk? — Smits viņu uzrunāja.

— Krietni labāk, — atzinās tēvocis, tik dziļi uzelpodams, ka visi tuvākstāvošie iesmējās.

— Vai gribi vēl vienu? Es jau neuzspiežu, bet viens dolārs jau vēl nav nodzerts …

— Nu tad ielej! — tēvocis nevarēja atvairīt kārdinājumu.

Veikalā ienāca vairāki indiāņi no mūsu nometnes, un viņi centās atrunāt tēvoci no dzeršanas. Likās, ka tēvocis jau bija iesviķojies, jo viņš stīvu mēli mierināja viņus un, slepus piemiegdams aci, palūdza, lai tie paliktu veikalā līdz beigām. Viņi nolēma tēvoci pieskatīt.

Tēvocis iekampa trešo glāzīti. Smits uzsāka sarunu ar traperiem par indiāņu kāri uz stiprajiem dzērieniem. Katrs no klātesošajiem stāstīja kādu paša pieredzētu gadījumu par indiāņiem, kuri dzērumā pastrādā visādas neiedomājamas lietas. Šajos nostāstos izskanēja līdzjūtība un nožēla, bet patiesībā aiz visa tā skaidri jautās pārākuma apziņa. Smits ar kaitinošām piezīmēm uzkurināja balto pašlepnuma jūtas un brīdi pa brīdim raidīja uz tēvoci daudznozīmīgus skatienus, kas visiem bija gluži labi saprotami, arī tēvocim. Tirgotājs nepārprotami centās viņu aizvainot vai aizkaitināt.

Tēvocis trausās augšā promiešanai. Smits piegāja pie viņa un iedzēla:

— Sargies no upes, brāl, tā ir dziļa! Un nudien liec mierā šodien meža pīles!

— Es nemaz neesmu pilnā, ko tu te muldi! — tēvocis ar ieskurbušā cilvēka ietiepību atcirta. — Paskaties man acīs, ko tu tur redzi?

— Miglu, Dārdošais Pērkon, tik biezu miglu, kādu līdz šim vēl netiku redzējis …

— Nē, man acis ir skaidras.

— Tā liekas katram dzērājam, tas jau ir zināms…

Ja man nebutu tevis žel, es būtu gatavs ar tevi atkal saderēt.

— Man nav vajadzīga tava žēlsirdība. Es varu saderēt.

— Un atkal pazaudēt derības, ek, tu nabaga sarkan- ādaini!

— Šoreiz es mērķēšu labāk. Kur man jātrāpa?

— Turpat, kur vakar, šauj uz zosīm. Bliez baram virsū!

— Bet uz ko tad mēs derēsim?

— Tu liksi šīs ādiņas, kuras atnesi šodien, bet es likšu tās ādiņas, kuras tu vakar pazaudēji, un vēl piecdesmit dolārus klāt, lai tev pierādītu, ka esmu pilnīgi drošs par to, ka es uzvarēšu. Bet, cik zosis nošausi, tik būs tavas.

Smits atnesa ādiņas un nolika tās uz letes, bet blakus tām noskaitīja piecdesmit dolāru. Visus klātesošos viņš piesauca par lieciniekiem, sniedza tēvocim roku un teica viņam:

— Šauj nu un parādi, ko tu proti!

Tēvocis paņēma savu bisi, kas stāvēja pieslieta pie sienas, atvilka gaili un notēmēja. Viņa seja bija nekustīga kā maska, tanī nevarēja saskatīt nekādas jūtu izpausmes. Norībēja šāviens — un zosu nožogojumā spalvas vien pajuka un sagriezās baltā virpulī. Postaža bija drausmīga. Vairākas zosis bija beigtas, kāds ducis ievainotu svaidījās pa zemi, tikai dažas, kā par brīnumu, bija tikušas cauri tikai ar izbailēm.

Ļaudis stāvēja kā zemē ierakti, vēl vairāk pārsteigti un satricināti nekā iepriekšējā dienā. . Pirmais atguvās Smits. Aiz pārsteiguma viņš kļuva bāls kā ģindeņa kauli prērijā. Dusmas viņam žņaudza kaklu, tur iekšā kaut kas guldza un burbuļoja. Tikai pēc brīža viņš izdabūja pār lūpām apjukuma izsaucienu:

— Tas ir ne-ie-spē-ja-mi!

— Tu esi zaudējis derības, — tēvocis teica mierīgā balsī, kamēr viņa ļaudis jau pievāca no letes ādiņas un dolārus.

— Nolādētie indiāņi! — veikalnieks izgrūda lāstu un sāka mētāties ar rokām kā ārprātā.

— Tas ir ne-ie-spē-ja-mi! — tagad jau viņš teica klātesošajiem skvoteriem, it kā gaidītu no viņiem palīdzību. Bet neviens no viņiem pat nepakustējās.

— Tas ir neiespējami! — galvu saķēris, kliedza Smits.

Kad ādiņas bija jau iznestas no veikala, tēvocis izslējās un cienīgā gaitā pienāca pie Smita. Iedurdams viņam ar pirkstu krūtīs, viņš skaļi — tā, lai visi dzirdētu, teica:

— Tas ir pilnīgi iespējams, tu pieķertais blēdi! Vakar tu aiz manas muguras izņēmi lādiņu, tāpēc tev viegli -izdevās vinnēt derības. Šodien tu izdarīji to pašu. Un tomēr tu zaudēji. Citreiz neaizmirsti, baltais brāli, izņemt arī otru lādiņu. Šodien stobrā bija dubultlādiņš — un redzi nu, kas iznāca par bliezienu! Ir kāds vēl gudrāks par tevi, tu baltais neģēli, hauk!

Tēvocis ar plašu žestu ietinās segā un gāja projām. Durvīs viņš vēl atskatījās un piebilda:

— Bet tās zosis tu vari rīt pats! Ilgāk mani atcerēsies!

Lūk, kāds bija šis jautrais atgadījums Bentona fortā ar

tēvoci. Pateicoties tam, viņš kļuva slavens visās prērijās un iemantoja iesauku Dubultlādiņš. Smita blēdību viņš bija atklājis pēc

vairāku stundu ilgām pārdomām Misūri upes krastā. Tur viņš atkal atguva — kā vēlāk pats bieži mums stāstīja — savu dvēseles mieru un apņēmību cīnīties ar nekaunīgo viltnieku.

Šim gadījumam bija vēl kādas labas sekas: tas atradināja tēvoci no dzeršanas.

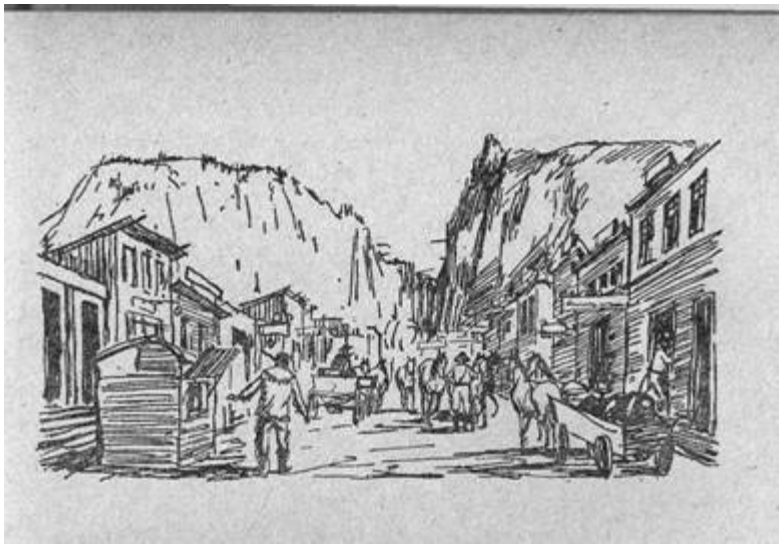

15. SNIEGNESIS UN VIŅA ZIRGS

Mums nebija nekā svarīgāka par zirgiem. Zirgs mums bija viss. Cik ierobežota un pelēka bija indiāņu dzīve prērijās, kamēr vēl nebija zirgu, bet zirgi indiāņu dzīvē ienāca ne visai senā pagātnē: XVI gadsimtā, kad viņus prērijās ieveda spāņi. Zirgs izdarīja apvērsumu mūsu dzīvē, pavēra pasaules robežas bezgalīgos plašumos, ļāva pārvarēt attālumus, kļuva par neiztrūkstošu palīgu medībās, par mūsu visuzticamāko biedru un draugu. Tas bija mūsu prieku un bēdu biedrs, ziemas laikā to mocīja neciešams bads, bet tas- joprojām palika mums uzticams. Prēriju indiāņi tā saauga ar zirgiem, ka pat amerikāņu ģenerāļiem nācās atzīt viņus par vislabākajiem kavalēristiem pasaulē, jo viņi ne vienreiz vien lika tiem trūkties.

Indiāņu mustangs augumā nebija sevišķi liels. Tas bija vidējs, drīzāk pat mazs, pinkainu spalvu, garām, biezām krēpēm. Tam bija dūšīgas kājas un prāva galva, un tāpēc tas izskatījās diezgan nepievilcīgs un lācīgs. Bet šis ārējais iespaids bija mānīgs. Neizskatīgās kājas bija skrējienā zibenīgi ātras, un pārspēt izturībā mūsu mustangu nevarēja pat visaugstākās rases zirgi. Indiāņu mustangs bija tāds pats kā tā jātnieks: nenogurdināms. Kas attiecas uz straujumu un sapratīgumu, tad pietika mustangu pavērot bizonu medībās. Slavenajai Sēdošā Vērša trupai, kas uzstājās cirkā dažādās lielās austrumu pilsētās, nevajadzēja speciāli dresēt savus zirgus: tie prata un acumirklī apguva dažnedažādus trikus.

Bez šaubām, vislielākais zirgu speciālists un labākais jātnieks Melno Pēdu ciltī bija mūsu grupas loceklis Va- suk-Kiena, kas nozīmē — Sniega Devējs jeb Sniegnesis. Šis druknais, sīkstais kaujinieks sēdēja zirgā tā, it kā būtu pieaudzis pie zirga muguras, un, būdams vēl samērā jauns, bija iemantojis iesauku «Mustangu Burvis». Ļaudis runāja, ka viņš protot tos apburt, jo tie patiešām paklausīja viņam kā bērni un darīja brīnumus. Pašam. Vasukam piederēja vairāki zirgi, kas bija vislabākie prērijās. Diemžēl viņš tos visus pazaudēja tanī ļaunajā naktī, kad Rukstons un viņa banda uzbruka tēvoča Dārdošā Pērkona teltij.

Starp šiem nozagtajiem zirgiem bija viens īsts brīnum- zirgs — gaiši bērs, ar baltu zvaigznīti pierē un baltu asti. Viņš izskatījās pēc pēdējā kropļa. Neviens par to nedotu ne trīs grašus, ja ieraudzītu viņa stampīgās kājas un nokārto lielo galvu. Viņš izskatījās bezgala kūtrs un vienaldzīgs. Bet šis ārēji tik nepievilcīgais kraķis pārspēja veiklībā visus pārējos cilts zirgus. To jokojot iesauca par Trako Bruņurupuci.

Kādā dienā kaujinieks Sniegnesis, klīzdams gar Bentona fortu, pēkšņi ielas galā pamanīja kaut ko pazīstamu., Jau iztālēm viņš bija ieraudzījis mustangu, kas bija ārkārtīgi līdzīgs Trakajam

Bruņurupucim. To veda pavadā kāds karavīrs reizē ar trim citiem zirgiem. Attālums samazinājās, un Vasuks vairs nešaubījās, ka tas ir viņa Trakais Bruņurupucis. Drošības labad viņš klusi iesvilpās. Atbilde sekoja acumirklī: zirgs saslēja ausis un pacēla galvu. Karavīrs neko nemanīja. Vasuks slepus viņam sekoja un drīz vien zināja, kur tika ievests viņa zirgs — aplokā pašā upes krastā, mazliet augšpus nocietinājuma. Tur nožogojumā stāvēja kādi divdesmit zirgi. Izņemot Trako Bruņurupuci, visi pārējie bija, sveši. Tie bija garnizona zirgi. Aploku apsargāja sargkareivis.

Vasuks skriešus atgriezās nometnē un pavēstīja virsaitim Cēlajai Dvēselei par savu atklājumu. Tūlīt tika sasaukta padome. Tika nolemts izmantot izdevīgo apstākli Ērgļa Spalvas un trīs viņa biedru atsvabināšanai, jo komandants Vistlers viņus turēja ieslodzījumā, neticēdams" Melno Pēdu apgalvojumiem, ka Rukstons un viņa banda pirmā uzbruka mums un nozaga mūsu zirgus. Bet tagad mums bija pārliecinošs viņu izdarītās zādzības pierādījums: Trakais Bruņurupucis.

Pirmām kārtām mēs sākām rūpīgi novērot vietu, kur atradās zirgs, lai neizlaistu to no acīm. Trīs mūsu izlūki nepārtraukti uzraudzīja aploku. Mūsu virsaitis devās pie komandanta Vistlera ar lūgumu vēlreiz viņu uzklausīt.

— Nav vajadzības runāt! — nicīgi atkliedza komandants. — Neko jaunu tu man nevarēsi pateikt.

— Varēšu gan, komandant! — sacīja Cēlā Dvēsele.

— Gūstekņi joprojām spītīgi neatzīstas slepkavībā. Tātad nav nekādas izmaiņas.

— Nav tiesa, komandant! Mums ir jaunums, un tas ir tik svarīgs, ka …

— Tagad man nav laika! — majors atkliedza.

— Noliec dienu, es tevi ļoti lūdzu! Tas ir ļoti svarīgi.

Vistlers uzmeta virsaitim sadusmotu skatienu un pēc brīža atcirta:

— Rīt. Dienas' vidū. Bet piesargies, ja tu man tīšu prātu gribi jaukt galvu!

Delegācija ieradās noteiktajā laikā tādā pašā sastāvā kā pirmo reizi, tikai šoreiz bija klāt arī Vasuks. Vairākas stundas bija jāgaida, iekams komandants viņus pieņēma. Komandants uzlūkoja delegāciju ar stingu skatienu, sēdēdams tādā pašā pozā, dūres savilcis uz galda, kā iepriekšējā reizē.

— Ko jūs atkal gribat? — viņš uzbrēca. — Kas noticis?

— Mēs lūdzam, — sacīja Cēlā Dvēsele, — atbrīvot mūsu četrus kaujiniekus …

— Tas nav nekas jauns! — komandants viņu pārtrauca. — Tie četri sēž, bet drīz karāsies cilpā.

Cēlā Dvēsele runāja tālāk:

— Dzelzs Dūre, tu mūs apvainoji, it kā tieši mēs esot uzbrukuši Rukstona nometnei un aizdzinuši viņam zirgus. Tu neticēji, ka Rukstons pirms tam nodarīja mums to pašu. ..

— Neticēju un neticu! — iesaucās komandants.

— Bet ja mēs tev sniegsim pierādījumu, ka tā bija, kā mēs tev sakām?

— Kādu pierādījumu?

— Viens' no mūsu zirgiem, ko nozadzis Rukstons, ir šeit, Bentona fortā.

— Kur?

— Aplokā pie upes, tepat aiz forta nocietinājumiem.

— Tie ir garnizona zirgi. Tā ir mūsu rezerve.

-— Pilnīgi pareizi.

Komandants uzmeta delegācijai nepiekāpīgu skatienu un pēc brīža izsmējīgi teica:

— Kā tad jūs domājat pierādīt, ka tas ir jūsu zirgs? Jūs tikai norādīsiet uz pirmo labāko zirgu, ka tas ir tas, un es jau jums tā arī uz vārda ticēšu? Tā jūs iedomājaties šo jauno komēdiju?

— Te ir Vasuk-Kiena, kam pieder šis zirgs. Vasuks var apzvērēt.

— Tas ir maz, tas ir pārāk maz!

Vasuks bija lielisks jātnieks, bet ne diplomāts, viņš nemaz nebija bijis ļaudīs. Šajā lielajā zālē bargā majora priekšā viņš jutās tik apjucis, ka smadzenes viņam tikpat kā nemaz nedarbojās. Kad vajadzēja apstiprināt teikto, viņš kaut ko noņurdēja zem deguna, bet komandants viņa nedrošību saprata tā, ka viņš ir samācīts un tagad melo. Pacietību zaudējis, majors noskaldīja:

— Tātad tu saki, ka tas ir tavs zirgs?

— Mans … jā, jā …

— Brīnišķīgi. Es tūlīt likšu atvest tavu zirgu, un tad mēs paskatīsimies, vai viņš tevi pazīs. Ja izrādīsies, ka tas nav tavs zirgs, tad par melošanu ielikšu tevi aiz restēm, un tu man sēdēsi vairākus gadus. Vari uzskatīt sevi jau par arestētu.

Majors lika iesaukt sardzes priekšnieku, nodeva Va- suku viņa apsardzē un lika abiem atvest zirgu. Tas ne- prasīja daudz-laika, jo aploks, kurā atradās Trakais Bruņurupucis, atradās tepat aiz cietokšņa un uz to veda vārti palisādē. /

— Trakais Suns! — nočukstēja Cēlā Dvēsele saviem biedriem.

Mūsu delegācija pārdzīvoja satraukuma brīdi. Zirgs, kurš vairākus mēnešus nebija redzējis savu īpašnieku, varēja būt aizmirsis viņu un neklausīt. Bez tam Vasuks bija tik apjucis, ka varēja ar kādu muļķību visu izjaukt.

Zirgu atveda, un visi izgāja pagalmā. Bez mūsu ļaudīm, komandanta, tulka un sardzes priekšnieka bija klāt vēl divi virsnieki

un vairāki ierindnieki.

— Tā taču ir īsta kaza! — iesmējās Vistlers, pamādams saviem virsniekiem uz Trako Bruņurupuci.

— Nē, ser! Tā nav kaza.

— Pareizi. Pagaidām tas vēl ir zirgs.

Visi klātesošie amerikāņi nevarēja vien beigt izsmiet Trako Bruņurupuci.

— Vai tu māki to kleperi piesaukt sev klāt? — pajautāja Vistlers.

— Zirgs mani nav dzirdējis kopš tik daudzām saulēm, — atbildēja Vasuks.

Par «saulēm», kā zināms, mēs saucām dienas, bet par «lielo sauli» — gadu.

— Ak tā, nu jau izvairās, melis tāds! — komandants lika aizvest zirgu uz laukuma otru malu, kādu simt piecdesmit soļu attālumā.

— Tagad sauc viņu! — viņš pavēlēja.

Tiklīdz Vasuks pasvilpa, zirgs paklausīgi aulekšiem metās šurp un — par lielu izbrīnu amerikāņiem, ka tāds ādenis spēj lēkšot, — pieskrēja pie grupas. Bez šaubīšanās viņš bija pazinis Vasuku. Trakais Bruņurupucis pienāca klāt un, priecīgi bubinādams, uzlika galvu viņam uz pleca.

Amerikāņu karavīri atzina to par neapšaubāmu pierādījumu, ka zirgs atradis savu saimnieku.

— Mierā! — komandants asi viņus sauca pie kārtības un atkal pievērsās Vasukam. — Tas vēl nav pietiekošs pierādījums. Visi zirgi atsaucas uz svilpienu.

Virsaitis Cēlā Dvēsele atviegloti uzelpoja, jo redzēja, ka Vasuks joprojām vēl nebija zaudējis varu pār zirgu. Būdams pilnīgi drošs par pārbaudes iznākumu, viņš Vis- tleram ieteica:

— Liec viņam kaut ko izdarīt, un viņš izdarīs.

— Lai zirgs nometas uz ceļiem! — šautin izšāva majors.

Vasuks uzsauca «hau» — un Trakais Bruņurupucis nometās viņa priekšā uz priekškājām ceļos. Komandants lika noguldīt zirgu zemē. Atskanēja vēl viens «hau», mazliet citā intonācijā, ko uztvēra tikai Trakais Bruņurupucis, un zirgs izstiepās zemē kā beigts. Saradās arvien lielāks ziņkārīgo karavīru pūlis, kuri, uzzinājuši, kāds ir šī eksāmena mērķis, neslēpa savas simpātijas pret zirgu un jātnieku.

Pierādījumi bija tik tiešām neapšaubāmi. Majors piegāja pie abiem saviem virsniekiem un kaut ko viņiem pačukstēja, pēc tam teica Melno Pēdu virsaitim:

—Dažas pazīmes tiešām ir ticamas, bet šī lieta prasa rūpīgu izmeklēšanu. Tādēļ kā zirgu, tā arī šo indiāni, — viņš norādīja uz Sniegnesi, — es nododu arestā. Zirgs paliks stallī, bet indiānis atradīsies cietumā līdz tam laikam, kamēr viss būs noskaidrots.

Tik netaisnīgs lēmums pārsteidza ne vien delegātus, bet arī

vienkāršos karavīrus. Iespējams, ka cietsirdīgais komandants tomēr rēķinājās ar savu pakļauto noskaņojumu, jo tad, kad Vasuks ar tulka palīdzību palūdza, ka gribot ar zirgu parādīt vēl vienu triku, majors viņam to atļāva.

Vasuks uzlēca Trakajam Bruņurupucim mugurā un, laizdams to rikšos apkārt pagalmam, par lielu prieku skatītājiem, meta uz viņa muguras galvu reibinošus kūleņus. Viņš divas reizes apriņķoja ap pagalmu. Trešo reizi, piejādams pie vārtiem, kas veda uz ielu, Vasuks pēkšņi izslējās un laidās auļiem pa vārtiem ārā. Tie bija līdz galam vaļā, bet tajos stāvēja sargkareivis, kas, tāpat kā citi, noskatījās brīnumstiķos, kādus pagalmā rādījai indiānis uz sava zirga. Kareivis nepaguva ne attapties, kad zirgs to jau bija notriecis gar zemi. Kaut arī viņš ātri pielēca kājās un izšāva no karabīnes, Vasuks jau bija tālu ārpus cietokšņa. Neviena lode viņu vairs nevarēja panākt.

Pagalmā esošie karavīri neslēpa savu sajūsmu par indiāņa pēdējo numuru. Turpretī komandants kļuva vai traks aiz dusmām. Atbildot uz šādu soli, viņš gribēja apcietināt visu Melno Pēdu delegāciju, bet virsnieki acīmredzot pārliecināja viņu, ka tas nebūtu prātīgi. Diemžēl nodoms atbrīvot mūsu četrus biedrus atkal izkūpēja, un visa šī lieta tagad bija vēl nelādzīgāka, tā kļuva vienkārši bezcerīga.

Sniegnesis bēgdams neapstājās mūsu nometnē, jo baidījās no pakaļdzīšanās, un aizjāja tālu prērijā. Tomēr viņam pakaļ neviens nedzinās. Nakts tumsā jātnieks ar savu .atgūto mīluli laimīgs atgriezās nometnē.

Kā zināms, indiāņi jau kopš agrām bērnu dienām ļoti iemīlējuši zirgu sacīkstes. Un, tā kā Bentona forta apkaimē bija apmetušās dažādu cilšu grupas, sacīkšu rīkošana bija ļoti izdevīga, pie tam indiāņi šo patīkamo laika kavēkli savienoja ar kādu citu aizraušanos — derībām.

Svētdien, divas dienas pēc notikuma ar Sniegneša zirgu, no paša rīta norisinājās zirgu sacīkstes. Sacīkšu trase te jau pirms daudziem gadiem bija kļuvusi tradicionāla: tā sākās pie forta vārtiem, veda līdz kuplai priedei, kas viena pati auga prērijā, un beidzās izejas punkta pie vārtiem — trases kopējais garums bija apmēram pusotras jūdzes.

Līdz dienas vidum notika indiāņu sacīkstes. Mēs, Melnās Pēdas, piedalījāmies tanīs ar vairāk nekā desmit zirgiem, un trīs no tiem sasniedza mērķi pirmie, pārējie ieņēma otro, trešo un ceturto vietu. Tas bija liels sasniegums, it īpaši jāņem vērā, ka mēs sacentāmies ar tādu slavenu prēriju cilšu kā sjuksu, šaijenu, arapaho un Vārnu labākajiem jātniekiem. Mēs nožēlojām tikai, ka Vasuks, baidīdamies no garnizona vadības, nepiedalījās sacīkstēs ar savu Trako Bruņurupuci.

Pēc pusdienas sacentās tikai amerikāņi. Vispirms — kovboji un ierindnieki, bet beigās — kā pats svarīgākais dienas notikums — bija

paredzētas seržantu un virsnieku sacīkstes uz staltākajiem armijas skrējējiem. Tie bija tā sauktie amerikāņu sugas zirgi, kurus diendienā baroja ar auzām, ļoti skaisti un augumā krietni vien lielāki par mūsu mustangiem.

Vasuks bija niķu un stiķu pilns, ārkārtīgi nadzīgs uz visādām ēverģēlībām. Uzzinājis par šīm sacīkstēm, viņš nolēma, par spīti amerikāņiem, piedalīties, neprasot nekādu atļauju. Lai viņu un viņa zirgu nepazītu, Sniegnesis izkrāsoja seju dažādām krāsām pēc indiāņu paražas, bet Trakā Bruņurupuča balto asti nokrāsoja brūnu. Visa nometne gaidīja, kas būs: vai Vasukam izdosies amerikāņus pārspēt vai ne. Mēs visi ieradāmies sacīkšu vietā, sasēdāmies gar visu trasi un pacietīgi gaidījām sacīkšu sākumu.

Vasuks jau iepriekš atveda savu zirgu un izaicinoši turēja to cietokšņa vārtu tuvumā, kur bija jāsākas sacīkstēm. Soļu divdesmit no viņa grozījās amerikāņi, tur atradās komandants Vistlers ar savu štābu, bet neviens nepazina Trako Bruņurupuci. Visur drūzmējās daudz indiāņu ar saviem zirgiem: kam bija laiks pievērst uzmanību pinkainajam zirģelim, kas stāvēja pļavā, galvu nokāris, ar grūtsirdīgu izteiksmi blāvajās acīs.

Taures signāls vēstīja, ka tūlīt sāksies pēdējais — pats svarīgākais skrējiens. Uz starta līnijas nostājās vienpadsmit jātnieku, tikai virsnieki un seržanti. Sniegnesis pie- virzīja savu zirgu pie paša skrejceļa un kaut ko čukstēja dzīvniekam ausī. Trakais Bruņurupucis pacēla galvu un izaicinoši sāka sprauslot.

' Atskanēja pistoles šāviens. Vienpadsmit jātnieki laidās auļos. Viņiem bija lieliski, spēcīgi sacīkšu zirgi garām kājām un milzīgi platu soli. Tikai tad mēs sapratām, cik pārdrošs ir Vasuka nodoms sacensties ar tiem. Starpība starp šiem milžiem un mūsu pundurīti bija tik liela, ka mēs zaudējām jebkādas cerības uz labu iznākumu. Sirds mums sažņaudzās, bet pret pašu gribu nāca arī smiekli.

— Ko viņš iedrošinās? — cits citam čukstēja kaujinieki. — Tā taču ir pēdējā ģeķība!

— Par pusjūdzi viņš atpaliks!

— Paskat, kas tiem tur par auļotājiem!

— Nu viņam, nabagam, būs jānobāl!

— Vajadzētu atsaukt atpakaļ. Vasuk, trakais, ko tu dari?!

Vasuks gaidīja virsniekus kādus simts soļus viņiem priekšā. Kad tie nonāca pie šīs vietas, viņš uzlēca zirgā un skaļi iekliedzās. Acīmredzot viņš nokavējās par kādu sekundi, jo, kaut arī spēji uzņēma ātrumu, tie jau bija sen garām. Sākumā viņš auļoja kā pēdējais.

— Viņš zaudē! — sauca vieni ar dusmām, citi smiedamies.

Mēs zinājām, cik sīksts ir Trakais Bruņurupucis, bet cerības uz uzvaru bija vājas. Es sēdēju ar vecākiem pašā trases sākumā. Pēc brīža nekā cita vairs neredzēju kā putekļu vērpetes, ko sacēla jātnieki. Visā

trases garumā skrejceļa malā atradās daudz indiāņu, ne tikai Melno Pēdu cilts vien. Tie sākumā bija mierīgi, bet, kad skrējiena dalībnieki tuvojās priedei, skatītāju izturēšanās spēji mainījās. Neraugoties .uz lielo attālumu, mēs dzirdējām saucienus; tie kļuva arvien skaļāki un jūsmīgāki.

—• Tur kaut kas noticis! — sauca cits citam.

— Kaut kas neredzēts! — tēvs teica mātei.

Vai šo troksni sacēlis Vasuks?

— Acīmredzot!

Jātnieki apmeta loku ap priedi un traucās atpakaļ. Tagad viņus pavadīja īsta sajūsmas vētra. Indiāņus, kas stāvēja pie priedes, pārņēma gaviļu neprāts. Tāpat ari mūs pārņēma sajūsma.

Tad pēkšņi Skanīgā Balss iekliedzās:

— Vasuks priekšā! Vasuks — pirmais!

Skanīgā Balss nebija kļūdījies. Viņš iekliedzās vēlreiz:

— Vasuks — pirmais!

Pagriezienā pie priedes Vasuks apsteidza visus amerikāņus un izvirzījās skrējiena priekšgalā. Jātnieki strauji tuvojās mērķim. Līdz ar viņiem arvien tuvāk vēlās indiāņu sajūsmas vilnis. Pusceļā starp priedi un vārtiem Vasuks tiktāl izvirzījās priekšā, ka viņa uzvara bija neapšaubāma.

Un tad jokupēteris atļāvās vienreizēju, ļoti komisku numuru. Viņš ar palēcienu apsēdās zirgā otrādi. Virsnieki tagad atradās viņam priekšā, un viņš tos aicināja sev klāt, mādams ar roku. Ar žestiem viņš skubināja viņus, slavēja, aicināja piespiest… Tas izskatījās ārkārtīgi smieklīgi.

Visi mēs locījāmies aiz smiekliem, kritām vai gar zemi.

— Vasuk! Vasuk! — es kliedzu pilnā kaklā.

— Vasuk! Va-suk! — atbalsojās visā prērijā.

Amerikāņi pielika izmisīgas pūles, lai noķertu pārdrošo

indiāni. Veltīgi. Kaut arī jātnieks sēdēja otrādi, iedresētais zirgs auļoja pilnā gaitā uz priekšu un nebija panākams. Komiskais notikums noslēdzās gandrīz pie pašiem vārtiem: Vasuks apsēdās atkal normāli un, nesamazinot ātrumu, aizauļoja sānis. Izzuda visu mūsu acīm. Drīz pēc tam komandants izsūtīja starp indiāņiem vairākus ziņnešus uz zirgiem un tulkus ar aicinājumu, lai indiāņu jātnieks nekavējoties ierastos pie viņa. Tā bija saucēja balss tuksnesī, bet Vasuks-Kiena, _mūsu Sniegnesis, kopš šī laika ieguva iesauku Virsnieku Azētājs.

16. UZVILKTAIS LOKS

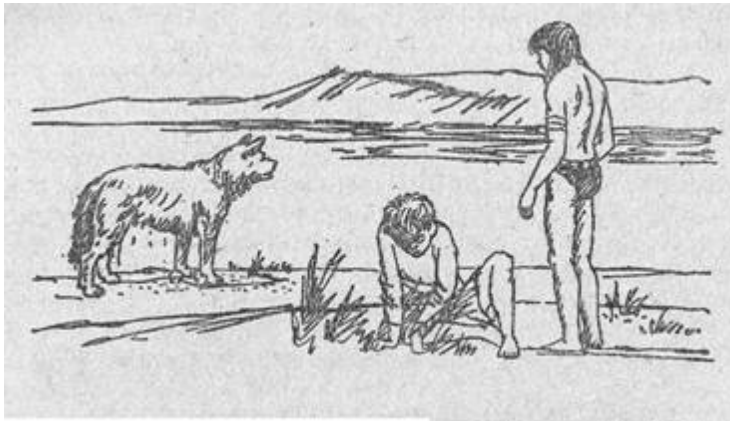

Tanī pašā laikā, kad Bentona fortā norisinājās šie notikumi, kas padarīja slavenus Sniegnesi un tēvoci Dārdošo Pērkonu, mūsu mazajā puiku pasaulītē arī bija savi neaizmirstami atgadījumi. Kamēr vien tirgotāju veikali bija neredzēts jaunums, katru dienu mēs gājām uz cietoksni, bet jau pēc pāris dienām pilsētas burzma kļuva mums pierasta un diezgan vienaldzīga. Mēs arvien vairāk ilgojāmies pēc savas neierobežotās vaļas prērijā.

Misūri krasti bija vietvietām augsti un krauji, šur tur zemi un purvaini, bet dažviet, kur upes malā plētās niedrēm aizaugušas slīkšņas, bija bezgala daudz putnu. Tur bija niras un gārņi, un ūdens vistiņas, bet visvairāk — mežapīļu. Uzmanīgi slēpjoties, varēja pienākt tām šāviena attālumā, un tādējādi te netrūka iespējas parādīt savu izveicību šaušanā ar mazajiem zēnu lokiem. Ne vienu vien pīli mēs pārnesām nometnē; mātēm bija ko priecāties, tēviem — ko lepoties.

Reiz, slaistoties cietokšņa tuvumā, iztālēm ieraudzījām pa vārtiem iznākam baltvaidzi zēnu. Es tūdaļ viņu pazinu. Tas bija mans draugs Freds. Viņš bija viens pats. Es pie- skrēju viņām klāt un sirsnīgi ar viņu sarokojos. Priecādamies par šo tikšanos, mēs čalojām vienā laidā, kaut arī viens otru nesapratām. Lēnām pienāca klāt mani biedri — pavisam astoņi — un aplenca Fredu. Pulkā bija arī lielie zēni, un, tā kā visiem bija šaujamie loki un bultas, Fredu pārņēma bailes. Viņš sāka nemierīgi raudzīties uz vārtu pusi. Gribēdams viņu iedrošināt un pārliecināt par mūsu /

miermīlīgajiem nolūkiem, piegāju pie katra un, pieskar- damies ar roku, teicu: — Frend, frend, frend…

Tā es atkārtoju šo vārdu astoņas reizes. Beigās es norādīju uz sevi, pēc tam apzīmēju gaisā loku un iesaucos skaļi un noteikti: — F-r-e-n-d!

Visi to itin labi saprata un skaļi iesmējās. Ledus bija lauzts. Freds

ieinteresējās par divām meža pīlēm, kas karājās manam vecākajam brālim Skanīgajai Balsij pie sāniem. Ar zīmēm paskaidrojām viņam, ka brālis tās nomedījis ar loku, un tas Fredam ļoti patika. Negribēdams izrādīties nevarīgāks par citiem, iedūru zernē zaru, ne resnāku par savu roku, un no kādu divdesmit soļu attāluma izšāvu uz to piecas bultas. Visas trāpīja mērķī.

— Wonderful!*[5]* — freds sasita rokas.

— Ko viņš saka? — iejautājās Kalnuguns, tas pats, kas pirms diviem mēnešiem medību laikā bija nokritis starp bizoniein un tik tikko palicis dzīvs.

Lūdzām, lai Freds vēlreiz pasaka šo vārdu, un viņš mūs saprata: — Van-der-ful!

— Vanderful, vanderful! — sākām visi reizē atkārtot, nojauzdami, ka tas nozīmē kaut ko labu.

— Fred, vanderful, — uzsaucu baltajam zēnam un pajautāju, vai arī viņš gribētu iemācīties šaut. Iedevu viņam loku un vienu bultu. Freds, atpakaļ kāpdamies, paskaidroja, ka nemāk šaut, bet beigās paņēma loku, izšāva un netrāpīja. Bulta aizlidoja trīs soļus sāņus no zara. Zēni iespurdzās un smējās kā kutināti. Redzēju, ka Freds nosarkst un ka manu biedru vienkāršā prieka izpausme liek viņam vēl vairāk apmulst.

— Aizverieties jūs… žagatas! — es viņus aprāju nikns kā āmrija.

— Ei tu, zaļknābi! — uzkliedza man viens no lielākajiem zēniem, Koka Nazis. — Ko tu aizstāvi to balto ķēmu? Viņš aizšāva garām, taisni kauns un negods!

— Un kas par to, ka aizšāva garām? — es cirtu pretī. -— Viņš māk lasīt grāmatu, bet tu nemāki.

Strīdā iejaucās vecākais brālis Skanīgā Balss, kurš bija vecākais starp mums un katrā ziņā arī visstiprākais. Viņš nostājās manā pusē un nomierināja kašķīgo Koka Nazi.

— Fred, vanderful, — es draudzīgi teicu.

Fredam vajadzēja iet mājās, un viņš atvadoties sniedza

mums katram roku. Es lūdzu, lai viņš atnāk rīt parotaļāties. Skanīgā Balss atraisīja vienu no nošautajām mežapīlēm un pasniedza to zēnam, teikdams:

— Fred, vanderful! Tā — tavai mātei, viņa priecāsies.

Zēns sākumā nesaprata, ko brālis saka, bet tad, kad atkārtojām vārdu «māte» un spiedām viņam pīli rokās, beidzot saprata. Acīmredzot gādāt pārtiku mātei viņam bija neparasts darbs, un, jāsaka, tas izraisīja mūsos nepatīkamu izbrīnu, bet beidzot viņš paņēma pīli. Viņš to nesa neprasmīgi, turēdams aiz spārna, roku stīvi izstiepis uz priekšu.

— Memmītis! — izsmējīgi teica Koka Nazis.

Kad gājām atpakaļ uz nometni un Skanīgā Balss soļoja man blakus, es viņam jautāju:

— Vai tev neliekas, ka tas Freds ir briesmīgi neaptēsts? Kāpēc viņš tik slikti šauj?

— Nezinu, — atteica brālis, arī būdams neapmierināts, — viņš ir dikti jocīgs .. .

Tagad es biežāk grozījos cietokšņa tuvumā un divas dienas vēlāk atkal satikos ar Fredu tanī pašā vietā. Šoreiz es biju viens.

— Fred, vanderful! — es viņu sveicināju, būdams lepns, ka atceros šo vārdu.

Adas tarbā, ko māte man bija sašuvusi tieši grāmatas glabāšanai, man bija līdzi Freda ābece, tādēļ devāmies uz upes pusi un apsēdāmies smilšu kraujas pašā malā. No šejienes pavērās plašs skats uz Misūri un tās ieleju. Mēs sākām kopīgi šķirstīt grāmatu. Freds bija par mani divus gadus vecāks un mācēja jau lasīt: viņš nosauca daudzu uzzīmēto priekšmetu nosaukumus. Bet es norādīju uz abām bildēm, kurās bija redzami suņi, — uz suni ar zēnu pie ābeles un uz suni, kas bija piesiets pie būdas, —• un pastāstīju Fredam, ka man ir nometnē liels draugs Pononka un ka šis suns Fredam katrā ziņā jāredz. Vai viņš to grib redzēt?

Tad mēs sadzirdējām soļu čaboņu aiz mums un ieraudzījām Freda māti. Kā jau visas mātes, arī viņa bija ļoti uztraukta par to, ka mēs sēžam vieni paši tik tālu no cietokšņa, bet, redzēdama, ka mēs apskatām ābeci, pamāja labsirdīgi ar galvu, pateica dažus laipnus vārdus un aizgāja.

— Māte, vanderful! — es iesaucos viņai nopakaļ.

Viņa iepriecināta atskatījās un pasacīja vēl dažus mīļus vārdus, bet es nopratu, ka «vanderful» — tas ir kaut kāds brīnumains vārds.

Pēc tam mūsu uzmanību saistīja kāds zīmējums, kura bija attēlots cilvēks, kas makšķerēja zivis.

— Man ir tāda pati makšķere, — Freds palielījās, izlīdzēdamies ar izteiksmīgām roku kustībām. — Man ir arī daudz āķu. Es tev tos atnesīšu. Vai tu esi redzējis mak- šķerāķus?

— Jā, — atbildēju. — Mums nometnē ir āķi, jo mēs jau sen tos pērkam no ceļojošiem tirgotājiem…

Mums tuvojās tā pati melnā sieviete, kuru reiz biju redzējis cietoksnī. Droši vien viņu bija sūtījusi Freda māte. Bija jau vēls. Viņa lika Fredam celties un atgriezties cietoksnī. Mēs atvadījāmies.

Nākamajā dienā es atkal redzēju draugu. Viņš atnesa man vairākus mazus āķīšus, bet es viņam parādīju Po- nonku. Lielais suns, kas man sniedzās gandrīz līdz pleciem un bija man ļoti. pieķēries, uzreiz iepatikās Fredam. Pononkam sākumā nepatika baltā zēna smarža, un viņš rūkdams boza spalvu, bet es savu četrkājaino draugu nomierināju, skaidrodams, ka Freds ir mans draugs un ka jābūt pret

viņu rātnam. Pononka bija gudrs un attapīgs suns.

Pēc tam atnāca vairāki zēni 110 mūsu nometnes, un viņu barvedis bija tas pats skaudīgais kūdītājs Koka Nazis. Zēni nebija sevišķi labvēlīgi noskaņoti pret Fredu un sāka viņu zobot. Mums visiem bija gari mati, kas daļēji aizsedza ausis, bet Fredam tie bija īsi apgriezti, tādēļ ausis viņam jocīgi rēgojās pie galvas. Tas man dūrās acīs, jau pirmo reizi ar viņu tiekoties ciematā, acīmredzot tā bija balto zēnu atšķirīgā iezīme. Tagad Koka Nazis un viņa biedri izsmēja Fredu, ka viņam ir ļauns tēvs un droši vien viņš tik ilgi raustījis Fredu aiz ausīm, kamēr tās izstiepušās.

— Vai tev stipri sāpēja? — jautāja Koka Nazis, tēlodams līdzjūtību.

Freds acīmredzot saprata, par ko ir runa, jo noraidoši purināja galvu.

— Bet kā. jūs, baltos zēnus, tēvi per? — nelikās mierā Koka Nazis.

— Tā, — godīgais Freds iesita sev pa sēžamvietu.

Visi, izņemot mani, iesmējās. Zēni ņirgājās par balto tēvu nežēlību, bet tanī pašā laikā bija nesmalkjūtīgi pret Fredu. Mūs, indiāņu bērnus, tēvi nekad nepēra, viņi to uzskatīja par pilnīgi aplamu paņēmienu bērnu audzināšanā.

Tā kā mana stiprā brāļa Skanīgās Balss nebija klāt, bet zēni gribēja turpināt apcelšanos, paņēmu Fredu pie rokas un kopā ar Pononku aizvedu viņu līdz cietokšņa vārtiem, un atvadījos.

Nākamajā dienā notika jau pieminētās sacīkstes. Cauru dienu kopā ar vecākiem es sekoju katram skrējienam un Fredu nesatiku, bet citrīt bijām atkal savā vecajā vietā. Un tad nāca bēdīgais gadījums, kas nežēlīgā kārtā izbeidza šo skaisto dienu bezrūpību, un daudz netrūka, lai aizsāktā draudzība beigtos traģiski.

Kā tas notika, pats nezinu. Bijām trijatā — Freds, Pononka un es — pie pašas Misūri un sviedām upē sprunguļus, bet Pononka lēca ūdenī un iznesa krastā- visu, ko bijām iemetuši. Te pēkšņi Fredam paslīdēja kāja uz izskalotā krasta un viņš iekrita upē. Krasts bija stāvs, un Freds iekrita tik nelaimīgi, ka jau nākamajā mirklī iznira četrus piecus soļus no malas. Tur bija spēcīga straume, un tā vilka viņu aizvien tālāk.

Kad Freds noplunkšķēja ūdenī, es iesmējos. Tādi gadījumi mums, indiāņu puikām, vienmēr bija par iemeslu jautriem smiekliem un klaigām. Arī Freds kliedza, bet es apstulbis pēkšņi ievēroju, ka viņš kliedz aiz bailēm un izmisīgi un bezpalīdzīgi mētā rokas ūdenī. Viņš nemācēja peldēt. Mati man sacēlās stāvus, un, ne mirkli nedomājot, es metos upē. Par laimi, es biju kails, man bija tikai gurnu apsējs.

Ātri piepeldēju pie tās vietas, kur nupat biju redzējis Fredu; viņš pa to laiku jau bija nozudis zem ūdens. Tikai pēc brīža nedaudz tālāk

pamanīju viņa roku. Tā parādījās virs ūdens vienu acumirkli un tūlīt atkal nozuda. Mani pārņēma šausmas, es dziļi ieniru. Fredu nekur nevarēju manīt. Pēdīgi tumšzaļajā dzelmē pavīdēja kaut kas gaišs. Fredam bija balts krekls. Ieniru vēlreiz un saķēru viņu aiz pleca. Sāku vilkt augšā. Viņš bija ļoti smags. Beidzot izķepurojos ar zēnu virspusē, Freds bija gandrīz bez samaņas. Es arī.

Tad viņš apķērās man ap kaklu un parāva zem ūdens. Atkal ap mani bija zaļa dzelme. Man sāka trūkt gaisa. Izmisīgi pūlējos atbrīvoties no Freda krampjainā tvēriena, bet nevarēju. Jutu, ka abi noiesim dibenā.

Tad pēkšņi izdzirdu it kā no liela tāluma suņa rējienus. Kaut kas man trāpījās pa rokai. Tas bija Pononka. Ieķēros viņa garajās pinkās un atkal izkļuvu virspusē. Tagad, kad man bija pieķēries Freds, es pats izmisīgi turējos pie suņa. Lielais, spēcīgais suns mūs abus vilka. Nikni kārpīdamies kājām, viņš šķēla ūdeni un peldēja lejup pa straumi, un mēs no viņa neatlaidāmies.

— Fred, nežņaudz mani! — aizsmacis gārdzu, cīnīdamies pēc elpas, bet viņš laikam nekā nesaprata.

Straume mūs bija aizrāvusi tālu upes vidū. Labais suns pagriezās uz krastu, un attālums starp mums un sauszemi lēnām samazinājās. Tas vilkās bezgala ilgi, vai veselu mūžību, un es baidījos, ka mani notirpušie pirksti palaidīs vaļā Pononkas pinkas — un tad mūs nekas vairs neglābs. Suns, it kā juzdams manas bailes, kustējās uzmanīgi, izvairīdamies 110 rāvieniem.

Tas viss notika lejpus cietokšņa, starp cietoksni un mūsu nometni. Indiāņiem ir asa redze, un viņi acumirklī pamana katru neparastu iezīmi apkārtnē, tādēļ jau iztālēm mūsu dīvainā trijotne tika pamanīta, un vairāki peldētāji metās ūdenī. Mūs laimīgi izvilka malā.

Cik tālu. bijām pērušies pa ūdeni pēdējiem spēkiem, tas atklājās krastā. Pat Pononka nespēja lēkāt kā parasti, izkāpjot no upes, bet nogūlās turpat ūdens malā. Es sāku vemt, bet Freds gulēja zemē bez samaņas. Burvis Kinasi lika lietā savu māku, un drīz vien puika atžirga. Mūs aiznesa uz mūsu telti un apguldīja uz ādām.

Ak, cik patīkami bija gulēt uz sausām, siltām bizonu ādām!

Māte mūs turpat paēdināja un padzirdīja, un mēs ilgi nelīdām laukā no tīkamajām cisām. Freds gribēja pēc iespējas ātrāk atgriezties pie savas mātes, kas droši vien bija uztraukusies, nezinādama, kur zēns tik ilgi pazudis. Bet mana māte, man par lielu izbrīnu, neļāva viņam iet laukā no telts. Viņa to maigi, bet noteikti aizturēja.

— Lai Freds iet pie savas mātes! — es iekliedzos, būdams apbēdināts par viņas izturēšanos.

— Viņš atgriezīsies, bet ne tūlīt, — atbildēja māte.

Freds sāka raudāt. Pirmo reizi mūžā mani pārņēma

dusmas uz māti, tik spēcīgas, ka man sametās tumšs gar acīm.

Pielēcu kājās, paņēmu Fredu pie rokas un gribēju viņu par varēm izvest laukā no telts. Kad māte mani aizturēja, es rāvos viņai no rokām laukā.

— Bizonīt! — viņa nočukstēja izbailēs.

Man nolaidās rokas. Viņas izbailes mani atbruņoja. Sabijies paskatījos viņā. Mans naids pēkšņi izgaisa.

— Freds, — iesaucās māte, — Freds nedrīkst iziet no telts! Viņam te kādu brīdi vēl jāpaliek.

— Kāpēc, māt? — es tikko izdabūju pār lūpām, jo pēkšņi man iešāvās prātā baismīgas aizdomas.

— Viņu nedrīkst no šejienes izlaist, — teica māte, un man likās, ka viņa slēpj kādu noslēpumu.

— Kāpēc, kāpēc, māt? — neatlaidos.

— Nometnē sasaukta lielā padome, un tā izlems mazā Freda likteni. Bet līdz tam laikam Fredam jāpaliek šeit.

— Vai viņu grib nogalināt? — šausmu pārņemts, iesaucos.

Tad māte ar smaidu palūkojās manī un ar tikko jaušamu pārmetumu npteica: — Bizonīt!

Nokaunējies apklusu.

Mēs sadzirdējām steidzīgus soļus, sasaukšanos un pavēles. Padome bija beigusi apspriesties. Teltī ieskrēja tēvs.

— Pēc iespējas ātrāk dodamies ceļā! — viņš iesaucās. —> Tūlīt jāsāk nojaukt telti un saiņot mantas.

— Kas būs ar Fredu? — jautāja māte.

— Tas atkarīgs no komandanta Vistlera. Viņam nosūtīta ziņa, ka zēns ir dzīvs un vesels un atrodas pie mums. Mēs viņam izteicām savus noteikumus …

— Vai zēns dosies mums līdzi?

— Sieva, nekavē laiku! Sākam kravāties! Kuru katru mirkli var sākties balto uzbrukums.

Visā nometnē valdīja milzīga steiga. No ganībām bija atdzīti zirgi un iejūgti. Kaujinieki palīdzēja saritināt teltis un siet saiņus, bet ieročus katram gadījumam turēja gatavībā. Mūsu telts tika steidzīgi nojaukta, lielos ādas saiņus piestiprināja uz zirgu mugurām. Visiem bija darba pilnas rokas, visi steidza kravāties, tikai mēs abi ar Fredu sēdējām zemē kā pamesti bāreņi. Sēdējām bezspēcīgi un klusējām. Freds tikko dzirdami šņukstēja, un man arī gribējās raudāt. Tad pie mums uz ,brīdi pienāca māte un, noglāstīdama Fredu, mierinoši sacīja:

— Nebaidies, nekas ļauns tev netiks nodarīts.

— Es gribu atgriezties pie mātes! — viņš lūdzās tik žēli, ka man sirds aiz sāpēm sažņaudzās.

Drīz vien pie mūsu nometnes piejāja četri jātnieki: trīs karavīri un ceturtā — sieviete, Freda māte. Fortā par notikumu zināja ne tikai no mūsu sūtņa; atradās aculiecinieki, kas iztālēm bija redzējuši, kā upē

divi zēni cīnījās par dzīvību, un bija pateikuši to komandantam Vistleram. Kad šie četri ieradās nometnē, karavīrus aizturēja ārpusē, bet komandanta sievu ieveda pie mums.

Tiklīdz Freds ieraudzīja māti, viņš iepriecināts metās viņai pretī. Viņa apkampa viņu, piekļāva cieši sev klāt, ilgi viņu turēja tā, nevarēdama apvaldīt raudas. Dīvaini ir baltie cilvēki — pat pieaugušie nekautrējas rādīt citiem savas asaras.

Fredam vajadzēja mātei izstāstīt, kā viss bija noticis. Viņa uzzināja, ka es ielēcu viņam pakaļ, kad viņš slīka, un ka ar Pononkas palīdzību izglābu viņu. Viņa pienāca man klāt un mani cieši piespieda pie sevis, noglāstīja arī suni. Pa to laiku ap mums sapulcējās vecajie ar virsaiti Cēlo Dvēseli. Te atradās arī tēvocis Dārdošais Pērkons, lai varētu sarunas pārtulkot.

Tā kā laiks mūs steidzināja un visa nometne bija gatava doties ceļā, Cēlā Dvēsele nekavējās uzsākt sarunu.

— Mēs zinām, — viņš teica Freda mātei, bet tēvocis tulkoja kā prazdams, — zinām, ka tu esi krietna un augstsirdīga sieviete. Dodam tev vārdu, ka tavām dēlam nekas ļauns nenotiks. Lai kādas briesmas mums uzbruktu, pat visļaunākās, tavu dēlu mēs vienmēr apsargāsim kā cienījamas sievietes bērnu.

— Ak dievs, ko tas nozīmē? — viņa satraukta iesaucās. — Kas ļauns vēl varētu notikt ar Fredu? Par kādām briesmām tu runā?

— Paklausies mierīgi! Tavs vīrs, komandants Dzelzs Dūre, bija nikns un netaisns pret mums. Tavs vīrs netaisnīgi tur ieslodzījumā četrus mūsu kaujiniekus un grib pat viņus sodīt ar nāvi…

— Es šajās lietās nejaucos un neko par to nezinu. Tās ir vīriešu darīšanas …

— Tomēr tagad tev vajadzēs tanīs iejaukties tava dēla labā. Mēs nolēmām uzvilkt loku līdz galam. Ja vajadzēs, mēs izšausim bultu. Mēs negribam ļaut iet bojā mūsu četriem nevainīgajiem kaujiniekiem …

— Vai jūs gribat viņus atriebt ar šo mazo zēnu? — viņa iekliedzās nobālēdama.

— Nedomā par mums tik ļauni, Dzelzs Dūres sieva! Mēs negribam atriebt, bet tikai panākt savu taisnību. Tāpēc liec vērā! Lai arī kas šai sakarā notiktu, zvēru tev pie Lielā Gara, ka tas, ko tev saku, ir taisnība, bet es tev to saku tāpēc, lai tu justos līdzatbildīga par sava dēla turpmāko likteni. Šie četri sagūstītie kaujinieki ir pilnīgi nevainīgi. Dzelzs Dūre savā nežēlībā vienkārši grib viņus nonāvēt. Tagad klausies, ko tev teikšu: tavs dēls Freds ir mūsu gūsteknis. Es tev viņu atdošu, ja šodien līdz saulrietam Dzelzs Dūre atbrīvos mūsu četrus kaujiniekus. Ja viņš tos negribēs atbrīvot, tu nekad vairs neredzēsi Fredu. Mēs viņu paņemsim sev līdzi, pieņemsim viņu savā ciltī un izaudzināsim par krietnu kaujinieku. Tas ir viss; Aiznes šo

vēsti Dzelzs Dūrei, hauk!

Freda mātei tas bija sāpīgs trieciens. Viņa metās pie dēla un krampjaini viņu mutēja. Projām iedama, viņa bija satraukta, tomēr valdīja pār sevi.

— Es izdarīšu visu, kas manos spēkos! — viņa, sāpju pārņemta, teica.

— Pasaki Dzelzs Dūrei, — piebilda Cēlā Dvēsele, vezdams viņu pie trim karavīriem, — ka mēs esam apbruņoti un aizstāvēsimies līdz pēdējam. Lai viņš padomā labi, pirms izlemj sūtīt pret mums karaspēku. Mēs gribam miera ceļā nokārtot šo lietu un šķirties draudzīgi, pasaki viņam to …

— Pateikšu. — Viņa uzkāpa zirgā un aizjāja.

Diena sliecās uz vakaru, saule jau meta garas ēnas. Nometne bija gatava doties ceļā. Zirgi bija pilnā iejūgā, dažiem bija piestiprināti «travoisi». Kaujinieki pulcējās grupās un apsvēra aizstāvēšanās darbību, ja baltie taisītos uzbrukt. Apseglotie zirgi stāvēja tepat tuvumā. Pie mums, abiem zēniem, pienāca mana māte un, apsēdusies blakus Fredam, sacīja man, bet ta, lai teikto varētu noprast arī viņš:

— Pēc brīža jums būs jāšķiras. Būs jāšķiras uz ilgu laiku, varbūt neredzēsieties vairs nekad.

— Vai Freds tiešām varēs atgriezties pie savas mātes? — jautāju, uzplaiksnoties cerībai.

— Esmu. pārliecināta,, ka atgriezīsies. Tas atkarīgs vienīgi no viņa tēva. Tam vajadzētu būt bezsirdīgam tēvam, ja viņš negribētu, lai viņa dēls atgrieztos…

Mātes vārdi ierosināja kādu domu. Es piegāju pie sava gaišdzeltenā zirga, kam brālis Skanīgā Balss nupat uzlika seglus, un no savām mantām izņēmu Pinkainā Ērglēna loku. Šo savu visdārgāko mantu līdz šim laikam biju glabājis kā mīļu piemiņu no zaudētā drauga. Tiklīdz atgriezos pie Freda ar loku, ieradās tēvocis Dārdošais Pērkons un lika mātei, Fredam un man iet viņam līdzi,

Drūms, bet reizē svinīgs noskaņojums valdīja nometnē. Visi bija it kā saspringuši izšķirošam lēcienam. Virsaitim Cēlajai Dvēselei bija taisnība: loks — neredzams loks — bija uzvilkts līdz galam. Skaidri jutu šo saspringumu, kad mēs gājām tagad cauri nometnei. Pat bērni sēdēja, piespiedušies pie savām mātēm, un nevienam prātā nenāca dauzīties. Sievietes klusēja. Kaujinieki stāvēja ar ieročiem rokā, gatavi kaujai, ja tā pēkšņi iesāktos. Viņi vērīgi noskatījās mums pakaļ.

Izgājuši laukā no nometnes, mēs visi pieci devāmies Bentona forta virzienā, — mums līdzi nāca arī suns Pononka. Pusceļā starp nometni un ciematu, kādu sešsimt soļu attālumā no forta, apstājāmies, un tēvocis lika mums apsēsties zemē. Te mums vajadzēja gaidīt, kas notiks. Visapkārt pletās klajš, līdzens lauks, sasprindzis klusums valdīja Bentona fortā un arī mūsu nometnē. Šai klusumā brieda

izšķirošais lēmums.

Ne vārda nerunādami, gaidījām, saule jau gandrīz bija aizsniegusi pamali. Es teicu tēvocimˆ ka loks man ir ļoti dārgs: to man dāvinājis Pinkainais Ērglēns, bet es gribu, ja pienāks šķiršanās brīdis, šo loku tagad uzdāvināt Fredam un vēlos, lai Freds to vienmēr rūpīgi glabā. Vai tēvocis varētu to visu pateikt zēnam?

Tēvocis uzlūkoja mani domīgi.

— Tātad tu, Bizonīt, tik ļoti mīlēji Pinkaino Ērglēnu? Man arī viņš bija ļoti mīļš …

Tēvocis negaidīja manu atbildi un visu, ko es viņam biju teicis, pārtulkoja Fredam. Pa to laiku es žņaudzu loku savā delnā tik cieši, ka roka kļuva stīva. Mēs skatījāmies uz rieta pamali un uz cietokšņa vārtiem ar augošu nemieru. Beidzot pamanījām tur kaut kādu kustību. Pa vārtiem nāca laukā cilvēki. Viens, divi, trīs, četri, pieci. Tie bija četri indiāņi un viena baltā sieviete.

— Ho, ho, ho, ho! — tēvocis klusītiņām iedziedājās un pielēca kājās. Viņa balsī jautās nevaldāms prieks un pacilātība. Mums sirdīs ielija karsts prieka vilnis. Uzvara! Mums tuvojās četri atbrīvotie — Ērgļa Spalva un trīs viņa biedri. Pilnīga uzvara!

— Fred, vanderful! — es iesaucos, bet nākamajā mirklī aiz saviļņojuma vairs nespēju parunāt un manas acis aiz- miglojās.

Pasniedzu viņam loku, un kā pieaugušie mēs padevām viens otram roku.

— Es to ļoti rūpīgi glabāšu, — Freds sacīja.

Tie visi pienāca mums klāt. Šķiršanās brīdis bija īss. Uzbrukuma draudi mūs steidzināja. Freda māte nāca mums visiem klāt un spieda roku. Pienākusi pie manis, viņa iespieda man rokās divas mantas: kādu sainīti un papīra kartīti ar uzrakstu. Viņa paskaidroja tēvocim, ka uz kartītes ir uzrakstīta viņu mājas adrese Ņujorkā un, kad Mazais Bizons būšot pieaudzis, viņš varēšot tur vienmēr atbraukt pie Freda. Viņš tad tikšot laipni uzņemts. Pēc šiem vārdiem viņa ar Fredu devās projām. Abi draudzīgi māja mums ar roku.

— Uz nometni, veikli! — iesaucās tēvocis.

Mēs metāmies skriešus. Pononka, kas līdz šim bija stāvējis rāms tāpat kā visi, tagad līksmi rēja un skraidīja mums apkārt. Ērgļa Spalva saķēra mani abās rokās, uzmeta sev plecos un nesa dziedādams:

— Vedu brašu zēnu, hej, ha, Varonīgu zēnu,-hej, ho, Slava mūsu zēnam, hej, ha, Brašam peldētājam, hiiī.

Tas bija skaists gājiens, un žēl, ka līdz nometnei nebija jāiet vēl tālāk. Pa ceļam es ieskatījos sainītī, ko man bija iedevusi Freda māte. Tanī bija desmit šokolādes tā- felītes. Iedevu tūlīt pa vienai tāfelītei Ērgļa Spalvai un viņa trim biedriem, lai viņiem būtu lielāks prieks par atbrīvošanu.

Kad sasniedzām nometni, ļaudis jau gaidīja mūs zirgos — gatavi

doties ceļā. Kas vēl nebija uzkāpis zirgā, nekavējās to darīt tūlīt. Kāds uzmeta mani losim mugurā. Ģimene pēc ģimenes devās projām, skubinot nastām apkrautos vilcējus. Kaujinieki turējās gar gājiena malām, citi apsargāja aizmuguri. Visi bija prieka pilni, priecīgāki nekā citkārt, dodamies ceļā: mēs bijām atguvuši savus četrus kaujiniekus, bez tam devāmies atkal uz ziemeļrietumiem — uz savām dzimtajām medību vietām.

Saule jau bija norietējusi, kad iznācām laukā no staignās Misūri ielejas un izjājām prērijā. Mūsu priekšā vakara debesis kvēloja kā ugunīs nokaitētas. Modrām acīm mēs lūkojāmies nākotnē.

PIEKTĀ daĻa

«VAI KAUJINIEKU SIRDIS PRĒRIJĀS BŪTU KĻUVUŠAS MĪKSTAS?»

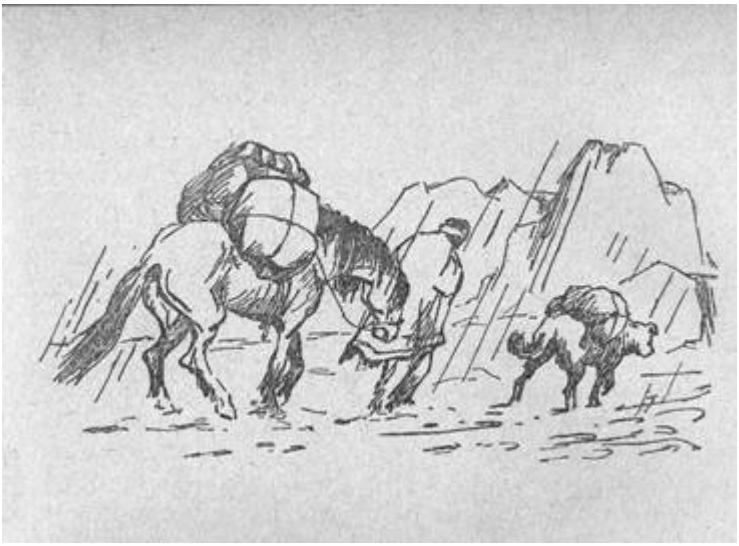

17. KALNI, SNIEGS UN ĀMRIJA

Mūsu klejojumi nezinātājam varēja likties pilnīgi nejauši, bet patiesībā tie vienmēr bija saistīti ar stingri nospraustu mērķi: pirmām kārtām tika domāts par pārtikas sagādi. Mēs klīdām tur, kur varējām cerēt uz labu medījumu.

Pemikana — kaltētās bizonu gaļas mums bija diezgan, krājumu pietiktu ziemai, ne velti Bentona fortā mēs pārdevām visas kažokādas, pat daļu no bizonu ādām. Vasara gāja uz beigām. Nolēmām šoziem apmesties un izlikt slazdus Klinšu kalnos, kur bija daudz kažokādu zvēru.

Klīda baumas, ka ziemeļos, Britu Kolumbijas plakankalnēs, vēl klejojot mežonīgo mustangu bari. Tā kā mums trūka zirgu, nolēmām doties uz turieni nākamajā pavasarī vai varbūt pat šoruden, ja vien laiks atļautu.

Dodoties uz rietumiem, pēc vairākām dienām sasniedzām Klinšu kalnu pakāji. Asinibоinu cilts sjuksu-sjoke- tuku atzars uzlūkoja šo zemes nostūri par savu medību novadu. Viņus pašus vēl nebijām sastapuši, bet daudzās vietās manījām zīmes, kas liecināja par viņu klātieni: gan aizlauzti krūmu zari, gan nesen sakrautas akmeņu kaudzītes, gan ceļā nomesta salauzta bulta.

Virsaitis Cēlā Dvēsele ievēroja piesardzību un bieži izsauca uz kolonnas priekšgalu gudrākos kaujiniekus, lai uzklausītu viņu padomu. Viņu tuvumā aizvien atradās modrais burvis Kinasi.

— Man nepatīk šīs zīmes, — paceldams salauztās bultas abus galus un vērīgi tos aplūkodams, sacīja virsaitis Cēlā Dvēsele.

— Vai tā no tiesas būtu asinibоinu bulta? — Kinasi jautāja, lai gan pats to it labi zināja.

— Paskaties uz spalvu kārtojumu un krāsu bultas galā! Tie ir sjuksi-sjoketuki, nav nekādu šaubu.

— Viņi izturas visai izaicinoši, it kā gribētu ar mums karot.

— Citādi viņu izturēšanās nav iztulkojama.

Tēvocis Dārdošais Pērkons panācās uz priekšu un vaicāja:

— Viņi grib ar mums karot? Kādēļ? Prātīgs kaujinieks bez iemesla neķeras pie ieročiem. Kāds viņiem varētu būt iemesls?

— Viņiem ir iemesls.

— Mēs neko ļaunu viņiem neesam nodarījuši un negribam nodarīt.

— Neesam nodarījuši? Bet vai mēs neesam ienākuši viņu medību vietās? Vai viņi zina mūsu nolūkus?

— Vajadzētu jau nu gan pašiem iedomāties. Ja mums būtu ļauni nolūki, tad mēs citādi liktu mūsu pēdas…

Cēlā Dvēsele pavēlēja virzīties tālāk, piekodinādams:

— Lai visi tur ieročus pa ķērienam, tikai tā, lai tie nerēgotos! Un lai izlūki ir vēl acīgāki nekā līdz šim! …

Nākamajā dienā gājiens pēkšņi apstājās. Priekšā pakalnā parādījās svešs kaujinieks un rādīja mums zīmes, lai apstājamies. Tas notika tādā ieplakā, ko no visām pusēm apjoza pakalni, vietā, kas bija ļoti piemērota slēpnim. Par laimi, te bija ļoti daudz milzīgu akmens bluķu, aiz kuriem varētu paglābties no uzbrucēju bultām.

— Kurp jūs dodaties? — ar zīmēm jautāja mums cilvēks pakalnā.

— Uz Klinšu kalniem, — bija mūsu atbilde.

•— Vai nezināt, ka esat ienākuši medību vietās, kuras pieder asiniboiniem?

— Zinām.

— Tad kādēļ ielaužaties šeit bez mūsu atvēlēs?

— Kā var saņemt atvēli no ļaudīm, kuri slēpjas un neļauj bilst ne vārda?

Pa sarunas laiku lielākā daļa no mūsu grupas bija ieņēmusi aizstāvēšanās pozīcijas starp akmens bluķiem. Skanīgā Balss iespieda mani spraugā zem kāda akmens, bet pats nostājās man priekšā ar loku rokās. Zem akmens zeme bija mitra un nevarēja pagrozīties. Es izlīdu laukā. Tuvumā uz ceļiem bija nometies tēvs ar šaušanai sagatavotu bisi.

— Ak tu blusa, vai es tev neliku paslēpties, ko? — brālis uz mani dusmīgi nošņācās.

— Nāvīgi gudrais! — spēru viņam pretī nikns ka lūsis.

— Tur no apakšas es nevaru! — Ko tu nevari?

— Šaut ar loku! Nav vietas, kur atvilkt. Saprati? Skanīgā Balss uzmeta man un manam lokam piktu skatienu un tikai paraustīja plecus. Pēc tam lika mani mierā.

Pa to laiku starp vīru pakalnā un mūsu vecāko turpinājās draudu pilnas sarunas.

— No kādas cilts jūs esat? — mums jautāja.

— Mēs esam siha-sapa, Melnās Pēdas, par ko jūs droši vien pārliecinājāties jau pirms vairākām dienām.

— Kādēļ jūs nevarat tupēt savās prērijās?

— Mēs pārceļojam uz Klinšu kalniem, lai tur ķertu kažokādu zvērus.

— Tātad jūs gribat tos meklēt mūsu medību laukos? . — Nē. Mēs tikai gribam ieiet dziļāk Klinšu kalnos, kā jau teicām.

Tad tie tur uzdeva kutelīgu jautājumu: -— Kas patlaban ir jūsu ienaidnieki? Droši varēja teikt, ka ar asiniboiniem visas mūsu cilts grupas jau ilgāku laiku bija labās attiecībās. Turpretī diezin vai varēja viņiem izpaust, ka nesen mums bijušas sadursmes ar okotoku Vārnām. Un ja nu šie asiniboini bija mūsu ienaidnieku tuvi draugi?

— Mēs cenšamies dzīvot ar visiem mierā un saticībā un nevienam neuzbrūkam, — devām izvairīgu atbildi.

— Cik sen atpakaļ redzējāt okotoku Vārnas?

— Pirms vairākām lielajām saulēm. Tas mūs nomierināja.

— Mūsu vienīgais ienaidnieks ir tikai okotoku grupa, — paskaidrojām. — Visus pārējos mēs uzskatām par draugiem.

Pakalnā blakus sarunu vedējam parādījās vairāki ar šautenēm bruņoti kaujinieki.* Vēl vairāk ļaužu pamanījām uz malējiem pakalniem un aizmugurē. Mūsu nodaļa no visām pusēm bija ielenkta. Bet asiniboini neizrādīja vēlēšanos sākt kauju.

Viņu virsaitis Vēja Vīrs — vīrietis spēka gados, atlētisku stāvu — panācās uz mūsu pusi, bet palika balss atstatumā un bez zīmju palīdzības sarunājās ar mums.

— Mēs nenākam no kalniem prērijās medīt jūsu bizonus, — viņš sauca. — Kādēļ tad jūs nākat uz mūsu kalniem, lai atņemtu mūsu dzīvniekus?

Atbildot Cēlā Dvēsele arī pagājās asiniboinu virzienā un atsaucās:

— Tu maldies, virsaiti! Mēs nenākam uz kalniem pēc jūsu gaļas.

Un viņš lika iznākt no paslēptuves sievietēm un jaunajiem kaujiniekiem, nastu vedējiem. Viņš norādīja asini- boinam uz lielajiem stūķiem un daudzajiem maisiem zirgu mugurā.

— Paskaties uz šiem maisiem! — viņš iesaucās. — Tajos ir lieli pemikana krājumi. Mums pietiks visai ziemai. Līdz pavasarim būsim labi nodrošināti ar pārtiku. Mums nav vajadzības nodarboties ar malu medniecību svešos medību laukos. Neuztraucieties par savām stirnām un kalnu kazām. Vai tu labi redzi mūsu maisus?

— Redzu.

— Mēs meklējam kalnos tādus nostūrus, kuri nevienam nepieder. Gribam tikai iziet cauri jūsu īpašumiem pēc iespējas ātrāk, neesam domājuši šeit medīt.

Redzēdami mūsu pārtikas krājumus, asiniboini pilnīgi noticēja šiem vārdiem. Viņu virsaitis pienāca klāt un, sniegdams mūsējam roku, draudzīgi teica: — O, tas ir brīnišķīgi, ļoti labi! Jūtieties kā mājās, Melnās Pēdas!

Un viņš lūdza, lai mēs būtu viņu cilts viesi. īnācām no paslēptuvēm, priecādamies, ka viss beidzies bez sadursmes.

Devāmies uz viņu netālo apmetni un tur saslējām teltis. Pa to laiku, kamēr asiniboinu sievietes, mūsu sievietēm piepalīdzot, gatavoja ēdienu, abu grupu vecajie apsēdās pie kopēja ugunskura un kūpināja miera pīpi.

— Nelabi laiki pienākuši, — ierunājās Vēja Vīrs. — Garie Naži esot izkāvuši tikpat kā visus bizonus dienvidu prērijās. Vai tas tiesa?

— Tiesa gan, — atbildēja Cēlā Dvēsele. — Dzīvnieki no dienvidiem vairs neparādās mūsu apkaimē kā pirms vairākām saulēm.

Tos bizonus, kurus šovasar nomedījām, uzgājām pavisam nejauši tālu ziemeļos. Tur viņu aizvien bijis maz, bet nu ir vēl mazāk.

— Kā tad tā var būt, ka bizoni no dienvidiem vairs neuzrodas? Viņi taču līdz šim nāca katru vasaru.

Cēlā Dvēsele paraustīja plecus.

— Nezinu. Ļaudis visādi mēļo. Acīmredzot Lielais Ma- nitu novirzījis viņus kur citur.

— Lielais Manītu nekur viņus nav novirzījis! — iejaucās sarunā tēvocis Dārdošais Pērkons, jo šis temats bija viņa jājamais zirdziņš, turklāt tēvocis bija, kā zināms, gudrāks un zinošāks par citiem cilts locekļiem.

— Bet kas tad viņus novirzīja? — pajautāja asiniboinu virsaitis.

— Tas ir Garo Nažu darbs. Bālģīmji izbūvēja cauri dienvidu prērijām divas šausmīgas dzelzceļa līnijas, stāsta, ka pat trīs …

— Tad tu gribi teikt, ka dzelzceļi aizbaidījuši jūsu bizonus? — iesaucās Vēja Vīrs neticīgi un puszobgalīgi.

— Nē, virsaiti.

— Tu varbūt gribi teikt, ka šīs briesmīgās dzelzceļa līnijas aprijušas jūsu dzīvniekus?

— Nē, tās jau nu bizonus nav aprijušas, bet pa šīm līnijām atnāca viņu pēdējā stundiņa.

— Nesaprotu, ko tu ar to gribi teikt.

— Pa šīm līnijām baltie cilvēki ripina garas mājas, kuras sauc par vilcieniem. •

— Prērijas ir neizmērojamas. Bizoni varēja aiziet tālāk projām no šīm, kā tu saki, briesmīgajām dzelzceļa līnijām.

— Varēja, bet tas viņus neglāba. No bālģīmju zemes vidiem šurp pa dzelzceļu uz prērijām atbrauca tūkstošiem nežēlīgu mednieku, un nepagāja necik ilgs laiks, kad visi bizoni bija iznīdēti…

— Kādēļ tad viņiem tā vajadzēja iznīdēt bizonus?

— To es nezinu.

— Vai viņiem vajadzēja tik daudz gaļas?

— Nē. Viņi beigtos dzīvniekus pameta zemē, un to viscaur bija tik daudz, ka viss prēriju plašums smirdēja pēc sprāgoņām. Cilvēki, kas to redzējuši paši savām acīm, stāstīja man, ka no smirdoņas neesot bijis glābiņa, elpu nav varējuši ievilkt.

— Es aizvien vēl nekādi nevaru saprast, kādēļ baltajiem cilvēkiem vajadzēja tik daudz nobeigt šo derīgo dzīvnieku.

— Es arī nesaprotu, — grūtsirdīgi (pievienojās Dārdošais Pērkons.

Burvis Kinasi izslējās, skaļi ievilka gaisu nāsīs gluži kā spējās dusmās un sacīja:

— Bet es saprotu. Tu, Vēja Vīrs, pats taču devi pareizu

izskaidrojumu.

— Es?

— Tu. Tu taču teici: šo derīgo dzīvnieku.

— Teicu.

— Derīgi viņi ir, bet derīgi tikai mums, indiāņiem, jo tie baroja visas ciltis prērijās. Kamēr bija ko ēst, tikmēr kaujinieki varēja cīnīties ar baltajiem ļaudīm. Tādēļ baltie iznīdēja mūsu bizonus. Kad bizonu aptrūka, prēriju ciltīm vajadzēja padoties.

— O, o, tiesa gan, hauk, hauk!

Šo patiesību apjautām visi, pat mēs, mazie zēni.

Bads bija mūsu lielākais ienaidnieks.

Vēja Vīrs pēc īgna klusuma brīža pārmetoši uzrunāja mūsu vecajos:

— Jūs, prēriju ciltis, bijāt slavenas ar kareivīgumu. Pie saviem ugunskuriem mēs joprojām vēl pārrunājām neseno sakāvi, kādu sjuksi ar Sēdošo Vērsi sagādāja ģenerālim Kasteram un viņa karavīriem. Vai pēc šīs uzvaras kaujinieku sirdis prērijās būtu kļuvušas mīkstas? Kādēļ jūs nepacēlāt ieročus pret šiem bizonu kāvējiem un neiznīdējāt viņus, bet ļāvāt tiem iznīdēt jūsu bizonus?

— Tas notika dienvidos, nevis pie mums, ziemeļos, — paskaidroja Dārdošais Pērkons.

— Tomēr tas taču notika prērijās, kur jūs dzīvojat un kur dzīvo vēl bez jums tik daudz indiāņu! — piebilda Vēja Vīrs.

Mūsu vecajie parādīja lielu pacietību un savaldību, laizdami gar ausīm asiniboina dzēlīgās piezīmes, un Cēlā Dvēsele izgudrēm novirzīja sarunu uz citu tematu:

— Bet vai pie jums, kalnos, ir labāk ar pārtiku?

— Kalnos nav tik slikti, Te mums ir daudz stirnu, va- piti briežu, tāpat lāču, kalnu kazu, aitu. O jā, te mums pietiks medījuma ilgiem gadiem.

Vēja Vīrs norādīja ar roku uz tuvējām sniegotajām kalnu augstienēm un mundri teica:

— Rau, tie ir mūsu grupas dzimtie kalni, te ir svaigs, spirgts gaiss. Mēs neilgojamies pēc ielejām. Šo kalnu aizsegā dzīvojam ka gudrie meža zvēri, kuri jūtas droši savos biezokņos.

— Mūsu strauti un upes ir caurspīdīgas kā debesis, — palielījās cits asiniboins, — tajās daudz foreļu.

— Jā! — apliecināja mūsu virsaitis bez mazākās skaudības. — Jūs esat laimīgi. Baltie cilvēki nenāk jūsu kalnu tuvumā…

Dzirdot šos vārdus, asiniboini saskatījās, un varēja redzēt, ka viņu sejas apmācās. Vēja Vīrs lēni novilka:

— Par nožēlošanu arī mūsu laime nav bez ēnām.

— Kādēļ?

— Trīs dienu jājiena attālumā tanī virzienā, — Vēja Vīrs

norādīja ar roku uz dienvidrietumiem, — kalnos ieperinājies liels Garo Nažu midzenis. Pirms divām lielajām saulēm viņus varēja uz pirkstiem saskaitīt, bet šodien to jau ir vairāki simti.

— Vairāki simti? Ko viņi tur dara?

— Daudzās auglīgās ielejās viņi izrakņā zemi. Viņi tur atrod zeltu un citus metālus, kas viņiem liekas vērtīgi. Tie ir ļauni, nesavaldīgi cilvēki. Visā apkaimē viņi jau iznīdējuši zvērus, bet katru indiāni, kas patrāpās stobra galā, nogalina bez žēlastības. Viņi neprasa, vai tu esi draugs vai ienaidnieks.

— Un jūs pieļaujat tādu pārestību?

-— Mums, sjuksiem-sjoketukiem, ar viņiem vēl nav bijis nekādu sadursmju. Neviens tomēr nevar galvot, ka rīt šie briesmīgie cilvēki neatnāk šurp, lai mūs apšautu.

— Bet vai jūs nevarat aizsteigties priekšā un izsvēpēt viņu ligzdu? — asi jautāja Cēlā Dvēsele.

— Vairs nevaram. Viņu ir pārāk daudz.

— Ak tad ne tikai kaujiniekiem prērijās sirdis kļuvušas mīkstas? Arī kalni vairs neaizsargājas? — rūgti secināja mūsu virsaitis.

— Negribas par to domāt.

Nē, mūsu starpā neizraisījās nekādi asumi, nedz domstarpības. Saprāts pievaldīja mēles. Visur — gan prērijās, gan kalnos — indiāņus nomāca vienas un tās pašas rūpes.

Visi apklusa drūmās pārdomās par to, cik strauji sašaurinās mūsu skaistie medību lauki.

Tikai tad, kad sievietes atnesa ēdienu, garastāvoklis kļuva možāks. Asiniboini centās būt laipni un uzjautrināt viesus.

— Ho, — iesaucās viens no viņiem, — mēs, kalnu indiāņi, ne vienreiz vien esam uzdzinuši bailes prēriju ciltīm, bet mēs nemaz neesam tik gudri, kā citiem liekas. Mēs neesam tik piesardzīgi kā prēriju indiāņi. Kad uzgājām uz kara takas, tad mūsu gaita atgādināja vieglprātīga cilvēka soļus, lūk, tā mēs gājām!

Un viņš atdarināja neveiklas kustības, kas atgādināja lāča čāpošanu un pīles gāzelēšanos. — Toties jūs, Melnās Pēdas, —• viņš turpināja, — virzāties uz priekšu aši kā vilki un viltīgi kā lapsas. Jūs pamanāt visu, bet paši paliekat nemanīti.

Viņš parādīja, cik izveicīga ir Melno Pēdu gaita — pavisam citāda nekā asiniboiniem. Visi skaļi smējās, un jautra noskaņa valdīja līdz pašām cienasta beigām;

Pie šiem asiniboiniem mēs pārnakšņojām, bet nākamajā dienā viņu virsaitis sīki paskaidroja, gar kādām upēm un pāri kādām kalnu pārkāpēm jāiet, īai nokļūtu mūsu izraudzītajos apvidos. Bija jādodas uz rietumiem, nedaudz novirzoties uz ziemeļiem.

Jau nākamajā dienā pēc iziešanas no asiniboinu apmetnes mēs sasniedzām varenus kalnus, kuru kailās klinšu nogāzes un dižās

smailes slējās augstu virs mūsu galvām, bieži vien stāvus debesīs. Tādos kalnos es atrados pirmo reizi un tāpēc brīnījos nenobrīnīdamies. Sniegs te klāja ne tikai kalnu galotnes, bet arī dažas pārkāpes, un mūsu zirgi nereti līdz pavēderēm pērās pa balto mīkņu. Pūta dzestrs, griezīgi auksts vējš. Sals koda kaulā. Tikai kad pārkļuvām pāri šo kalnu grēdām un iznācām plakankalnē, gaisā kļuva jūtamas pēkšņas pārmaiņas. Te valdīja silta un sausa vasara. Zirgiem netrūka sulīgas zāles, un tas mūs visvairāk iepriecināja.

Reiz pavakarē, pārgājuši pāri kādai upei, uzdūrāmies mums pilnīgi svešai indiāņu ciltij. Melno Pēdu vīrieši bija pagara auguma, bet šie viņiem tikko vien sniedzās līdz pleciem, turklāt kalniešiem bija lielas galvas un strupas kājas. Viņi nenēsāja nekādas rotājošas spalvas, un viņu teltis bija darinātas no sausas zāles. Sejas krāsa viņiem bija gaišāka nekā mums.

Mūs pamanījuši, kalnieši pretēji citu indiāņu, paražām neizrādīja nekādu neuzticību. Viņi lūkojās uz mums draudzīgi. Viņu bērni nebēga izbīlī kur kurais, bet droši nāca mums klāt un līksmi kaut ko vervelēja. Mūsu virsaitis diemžēl nevarēja pat ar zīmju palīdzību saprasties ar šiem

indiāņiem. Viņi nepazina šo sazināšanās veidu, bet pasauca kādu klibiķi, un ar viņu vienīgo varēja kaut kā sarunāties. Šis klibiķis bija no kutenaju cilts, toties pārējie indiāņi no nelielās šusvapu ciltiņas.

Kutenaji bieži ar mums karoja, tādēļ arī klibiķis tūdaļ mūs pazina pēc mokasīniem, kas katrai ciltij ir savādāki. Viņš bija ievērojis arī mūsu īpatnējo matu sasukā jumu. Mēs tos sukājām taisni atpakaļ un abās pusēs pinām bizes. Ar to mēs atšķirāmies no asiniboiniem un citām sjuksu nodaļām, kuriem galvvidū bija šķirtne gluži kā mūsu sievietēm.

— Pēc jūsu matiem un mokasīniem redzu, — sacīja kutenajs, — jūs neesat asiniboini. Ja jūs tie būtu, jūsu palikšana šajā šusvapu apmetnē būtu neiespējama. Sus-, vāpi ar šiem nav draugos.

— Bet tu, kutenaj, ko tu te dari šusvapu apmetnē?

— Dzīvoju ar viņiem kopā, viena viņējo sieviete ir mana sieva… Ko jūs meklējat mūsu apvidū?

Kad Cēlā Dvēsele viņam paskaidroja, ka gribam rudeni, un ziemu kalnos medīt, kutenajs pēc aprunāšanās ar šusvapu virsaiti teica:

— Šusvapu virsaitis dara jums zināmu, ka viņš ir kutenaju sabiedrotais. Abas ciltis kopīgi apdzīvo šo apvidu, kas stiepjas no šejienes uz dienvidiem tik tālu, cik tālu cilvēks var noskriet piecpadsmit dienās. Mēs jūs lūdzam, lai jūs šajās medību vietās nemedītu. Pasakiet mums, kādus zvērus jūs meklējat, un mēs jums parādīsim citas vietas, kur atradīsiet to papilnam.

Negribējām ar kalniešiem ķildoties, tādēļ labprāt viņus uzklausījām. Viņi mums izstāstīja ceļu uz. ziemeļu apvidiem, kuri

atbildīšot visām mūsu vēlmēm. Tā kā mums nebija līdzi sniega rakešu, viņi ieteica, lai mēs tās noteikti iegādātos nepieciešamā daudzumā: ziemeļos būšot pieputinātas ielejas, un tur bez luģēm netikšot ne soli uz priekšu. Apmaiņas kārtā par vairākiem zirgiem no šus- vapiem ieguvām visas sniega raketes, cik vien to bija viņu apmetnē.

Pēc vienas dienas atpūtas devāmies tālāk ziemeļu virzienā uz nezināmajiem, bet tik vēlīgi ieteiktajiem apvidiem. Trešajā dienā izbeidzās siltā plakankalne, un atkal 'vajadzēja virzīties pa aizām pāri augsto kalnu grēdām. Te bija netik vien auksts, bet arī aizputināts. Cik labi,

ka bijām pie šusvapiem apgādājušies ar nepieciešamajiem rīkiem! Tiklīdz apstājāmies, mātes steigšus sameklēja raketes arī mums, bērniem.

Ceļojums pāri šiem grūti pārvaramajiem kalniem ilga septiņas dienas. Daļu nastu nācās noņemt no zirgu mugurām un pārvietot uz suņu mugurām. Tie bija spēcīgi suņi, vairums vilku sugas, tādēļ arī piemēroti šim grūtajam darbam. Diemžēl pēc trim četrām dienām suņi savārga — tiem sāka sāpēt kājas. Cietais sniegs un sasalušās zemes kami tiem savainoja ķepas. Sievietes pašuva no ādas kaut ko līdzīgu mokasīniem vai boksa cimdiem. Tas dzīvniekiem bija liels atvieglojums, tomēr dažiem aizvien vēl tūka kājas.

Visi suņi, arī mans Pononka nesa nastas, izņemot vienu — vismazāko no visa bara. Tas bija sīks šunelis, un, ja viņa dzīslās ritēja vilku sugas asinis, tad tās droši vien bija mazā stepju vilka — koijota asinis. Viņam dzīve nebija rožaina. Vai nu sīkā auguma, vai citu iemeslu dēļ — suņi to neieredzēja un nelika ne brīdi mierā. Mēs, zēni, bieži vien gājām kveksim palīgā, centāmies to aizstāvēt, apmētādami uzbrucējus ar akmeņiem vai sprunguļiem, bet tas daudz nelīdzēja. Zīmīgi, ka šunelis nevienam no mums nepiederēja un bija bez vārda.

Viņam bija tikai viens draugs, mans Pononka. Acīmredzot šis spēcīgais, nosvērtais suns juta pret mazo īpašas simpātijas, jo vienmēr atļāva tam plosīties, un, ja abi bija kopā, Pononka aizstāvēja viņu no uzbrucējiem. Šī neaizmirstamā pārgājuma laikā, kad ceļš vijās pāri kalniem, kuslais suņuks, ko uzskatīja par vārguli, netika apkrauts ar nastām un varēja skraidīt apkārt bez bēdas. Turpretī Pononka stiepa tik smagu nastu, ka tikko varēja pakustēt. Un tomēr, par spīti tam, viņš soļoja cienīgi, neskatīdamies ne pa labi,, ne pa kreisi, kā to darīja citi — vieglprātīgāki sugas brāļi. Ne vienreiz vien man iešāvās prātā, ka Pononka, ja vien viņš būtu cilvēks, noteikti izvirzītos par diženu virsaiti. Viņš apzinīgi izpildīja savu pienākumu, tikai aizvien biežāk sāka klupt. Apsaldētās kājas nabagam sāka asiņot, atstājot sniegā - sarkanas pēdas.

— Māmuk, — es teicu. — Pononkam grūti. Varbūt viņu atbrīvot no mantām?

— Nevar, Bizonīt! Visiem suņiem jānes. Rīt, parīt būsim galā…

Bet kalnu taka kļuva aizvien grūtāka. Kalni slējās visapkārt vareni un mežonīgi. Katrā ziņā tie bija lieliski un aizgrābjoši, kā mēdz teikt, majestātiski, bet cilvēks grūtos brīžos neredz majestātiskumu.

Pa to laiku mazais šunelis baudīja vaļu un pinās mums, zēniem, pa kājām. Pēkšņi viņš apstājās manā priekšā tik strauji, ka es tik tikko neuzvēlos viņam virsū. Suņuks ostīja sarkanās pēdas, pēc tam žēlabaini ievaukšķējās un metās pa galvu pa kaklu pie Pononkas. Tas, kas nākamajā mirklī notika, mani saviļņoja līdz sirds dziļumiem.

Mazais bija sapratis, ka viņa lielais draugs virzās uz priekšu ar pēdējiem spēkiem. Pieskrējis klāt, viņš gribēja tam palīdzēt nest smago nastu. Viņš piespiedās ar savu sīko augumiņu pie Pononkas sāniem un gāja līdzās, viņu balstīdams. Viena no mūsu sievietēm piegāja Un paspēra ar kāju sīkuli projām. Tas nogaidīja, kamēr viņa aizgriežas, un atkal pieklupa Pononkam klāt. Sieva atgriezās ar nūju rokās, bet tagad šunelis iespītējās un negribēja atiet nost. Viņš skatījās baiļu pilnām acīm uz augšu un, joprojām balstīdams savu draugu, gaidīja sitienu.

— Nesitiet! — es iekliedzos. — Viņš palīdz Pononkam!

Brīdi domīgi palūkojusies uz suņiem, sieva abus noglaudīja:

— Nudien viņš lielajam palīdz …

Tad es visiem pavēstīju, ka man ir divi suņi, un mazo pundurīti nosaucu par Sirsniņu. Tā man ieteica brālis Skanīgā Balss.

Pēc septiņu dienu ilgas mokpilnas virzīšanās pa aizputinātajiem kalniem sasniedzām jaukākus apvidus. Sniega te bija mazāk un nebija tik auksts. Kalnu kumpās muguras un stāvās virsotnes kļuva piemīlīgākas, ielejas kļuva plašākas. Biezi skujkoki, galvenokārt egles auga visur, kur vien bija kaut cik zemes, nogāzēs slējās kalnu priedes. Un kas pats svarīgākais — te bija daudz zvēru. Šusvapi nebija mūs mānījuši.

Augstajās kraujās, klinšainajās kalnu korēs ganījās visgrūtāk medījamie dzīvnieki — kalnu kazas. Nedaudz zemāk, tur, kur jau pavīdēja pļavas, klaiņoja ragaino aitu bari. Ielejās, it īpaši purvainos meža nostūros uzturējās daudz briežu, arī stirnu, bet šur un tur — gan ielejās, gan arī kalnu nogāzēs pastaigājās milzīgie sirmpelēkie lāči grizli. Klinšu starpās varēja uziet arī lūšus un pumas.

Nebūs daudz pārspīlēts, ja šo apvidu nosaukšu par mednieku paradīzi.

Šajā neapdzīvotajā apvidū mēs lieliski iekārtojāmies un nolēmām pārziemot, lai gan īstā ziema vēl bija tālu. Mums bija atliku likām svaigas gaļas, tāpat daudz ezeros un upēs sazvejotu zivju. Reizēm laimējās nomedīt arī kādu lāci. Mūsu sievietes jau apstrādāja svaigos ādu krājumus. Parasti uzkavējāmies vairākas dienas kādā bagātā ielejā, un pa to laiku, kamēr mednieki izklīda uz visām debess pusēm, dažu labu reizi diezgan tālu, sievietes palika nometnē, kur bija pilnas

rokas darba, dīrājot un žāvējot ādas. Kad zvēri šajā apkārtnē bija izmedīti, nojaucām teltis un devāmies uz citu ieleju.

Arī mēs, zēni, nesēdējām rokas klēpī salikuši. Apmetņu tuvumā mita murkšķi un sīki dzīvnieciņi, kurus mēs saucām par zemē dzīvojošām kalnu vāverēm, tādēļ aizrautīgi nodevāmies šo dzīvnieciņu medīšanai. Neveiklo, tūļīgo murkšķi reizēm varēja panākt un noķert, turpretī veiklās kalnu vāveres vienmēr bija modras. Izlienot no savām zemes alām, tās vispirms piesardzīgi pabāza galviņu, paglūnēja uz visām pusēm, tikai pēc tam lēca laukā. Mēs vāveres tvarstījām ar cilpām, kas bija darinātas no tievām ādas siksniņām; pacietīgi turējām tās virs alas ieejas, un izmanīgākie jau tukšā nepalika.

Reiz es tā noķēru kalnu vāveres mazuli. Es to nenogalināju, bet pārnesu dzīvu savā teltī. Jau pēc dažām dienām dzīvnieciņš nemaz negribēja bēgt no mums projām un ar maniem abiem suņiem, Pononku un Sirsniņu, drīz vien iedraudzējās un dzīvoja kā dieva ausī. Šis pirmais veiksmīgais meža zvēra pieradināšanas mēģinājums atstāja uz mani neizdzēšamu iespaidu. Manī, mazā me- žonēnā, kurš līdz šim bija dzīries nogalināt katru par sevi vājāku radījumu, dzima it kā jauns — gudrāks un labāks cilvēks. Manuprāt, katram reiz jāpārdzīvo tāds lūzums, tikai dažiem tas nāk ātrāk, citiem vēlāk, bet varbūt ir arī tādi, kuri to nemaz nepiedzīvo.

Šajās dienās, kas bija neparastiem notikumiem bagātas, dažiem no mums atgadījās bīstams piedzīvojums, kurš satrauca mūs līdz sirds dziļumiem un kurš vienmēr mūsu atmiņā saistīsies ar šo kalnos aizvadīto laiku.

Kādā rītā, apbruņojušies ar lokiem un ādas siksniņām, uzrāpāmies kalnā, kurš slējās virs mūsu apmetnes. Mums līdzi bija Pononka, Sirsniņa un vēl divi spēcīgi suņi. Jāpiebilst, ka Pononka jau bija sadziedējis savas kājas un pilnīgi atkopies.- Kad bijām sasnieguši virsotni un pametām acis uz kalna otru pusi, ieraudzījām neparastu, brīnišķu ainavu. Tur vairākus simtus metru zemāk plētās brīnišķa ieleja, par kuru līdz šim neko nebijām zinājuši. Egļu ielokā zālainu, mazliet jau apdzeltējušu pļavu vidū spulgoja ezeriņš, bet tā līmenis bija gluds un nekustīgs kā spogulis. Koku un pretējā krasta kalnu virsotņu atēna tanī bija tik asa, ka tos varēja noturēt par īstiem kokiem un īstām klinšu smailēm.

Krāšņās ainavas aizgrābti, sēdējām, klinšu kraujā un skatījāmies lejup kā apburti. Pēc neilga laika pamanījām ielejā divas stirnas mierīgi nākam uz ezeru. Tādās reizēs parasti mēdzām sacelt milzīgu brēku, bet šoreiz visi palikām klusi kā svētku ceremonijas laikā.

— Piegāja pie ezera un dzer, — nočukstēja brālis Skanīgā Balss un nopūtās.

— Ek, būtu mums šautene —*!* un ja varētu piezagties! — pusbalsī sapņoja kāds no biedriem.

— Cik šeit klusi un silti! — piebilda brālis. — Cik jauki!

— Bet dažas dienas atpakaļ — atceries, kā mēs kūlāmies pāri šiem kalniem, brrr! Bija tik auksti, un vējš tik negants! U! — nodrebinājās cits zēns.

— Un vai Bentona fortu atminaties? — atgādināja Skanīgā Balss. — To šausmīgo cilvēku biezumu ūn nekrietnos bodniekus? Bet te ir miers un klusums. Man patīk tādas aizvēja ielejas. Nekas netraucē klusumu …

Tomēr iztraucēja. Mūsu suņi, kas tepat vien slaistījās, bija uzošņājuši neparastu alu. Tā atgādināja lapsas alu, tikai bija mazliet lielāka. Uz to veda svaigas pēdas, tāpēc izkārām virs ieejas cilpas un paslēpušies sākām gaidīt. Pēc brīža alas mutē parādījās liela, brūna, pinkaina zvēra galva un acumirklī pazuda.

— Lācēns! — nobijies iesaucās viens no zēniem.

— Phē, atradies zinātājs! — Skanīgā Balss izsmejoši pameta acis uz runātāju. — Tādā caurumā lācēns?

— Kas tad tur varētu būt?

— Jenots, āpsis!

Es arī biju paguvis pamanīt zvēra galvu, un, kaut gan vienmēr nostājos vecākā brāļa pusē, šoreiz man likās, ka viņam nav taisnība.

— Vai jenotiem, — nedroši ieminējos, — nav mazāka galva un krietni garāks purns?

— Tā tas ir ieleju jenotiem. — Skanīgā Balss saviebās. — Bet šis taču ir kalnu jenots.

— Tiem tik liela atšķirība?

Bet brālis šoreiz par savu atbildi nebija vairs tik drošs.

— Vispār… viņš tik ātri nozuda. Varbūt vēlreiz parādīsies, un tad mēs varēsim pārliecināties …

— Bet es jums saku, —• brīdināja kāds no biedriem, — ka tas ir kāds nepazīstams plēsoņa. Labāk laižamies!

— Gudri gan! Vai tāpēc, ka tas ir nepazīstams plēsoņa, mums no tā jābaidās?

— Ko vēl ne! — noskaldīja Skanīgā Balss. —Mēs esam kaujinieku dēli un neatkāpsimies, lai tur vai kas!

—- Neatkāpsimies! — visi viņu atbalstījām.

—- Tikai «nepazīstamais plēsoņa», — kāds no mums iesmējās, — būs no mums nobijies, un mēs viņu tik viegli nemaz neizdabūsim ārā …

Izrādījās, ka viņš nebija vis nobijies.

Mēs izlikām virs alas cilpas no sevišķi stiprām siksniņām un paslēpušies gaidījām. Ilgi gaidīt nenācās.

Pinkainā galva parādījās atkal, tagad tā pabāzās vairāk laukā nekā iepriekš. Mēs savilkām cilpas un pierāvām no visa spēka.

Atskanēja baismīgs zvēra rēciens, apbrīnojami līdzīgs satracināta

cilvēka mežonīgam kliedzienam.

Dūša mums bija papēžos.

Ieraudzījuši briesmoni, ko vieglprātīgi taisījāmies izvilināt no alas ārā, izbīlī gandrīz palikām bez valodas. Tādu izrādījumu līdz šim nebijām redzējuši. Tam bija pretīgi ilkņi, milzīgi nagi, niknumā izvalbīti redzokļi. Tas zibenīgi izšāvās no alas un metās mums virsū.

— Pononka! Sirsniņ! — ne dzīvs, ne miris instinktīvi iekliedzos.

Par laimi, turpat blakus atradās visi četri suņi, un tie acumirklī tam uzklupa. Nezvērs metās virsū suņiem. Tas nebija nemaz tik liels, drīzāk jau mazs, apmēram tāds kā mans šunelis Sirsniņa, bet pārdabiski spēcīgs un sātaniski veikls. Krietnais mazulis Sirsniņa pirmais gadījās tam pa, tvērienam. Acumirklī zvērs iecirtās šunelim kaklā tik neganti, ka tikko nenokoda galvu no rumpja.

Pārējie suņi vienlaikus bruka virsū ienaidniekam. Mēs tikai redzējām savā priekšā ķermeņu kamolu, kas svaidījās no vienas puses uz otru. Kalna zvērs, būdams uz pusi mazāks par katru no suņiem, aizstāvējās ar desmit briesmoņu niknumu. īstenībā nevis aizstāvējās, bet uzbruka. Turklāt viņš nepārtraukti izgrūda puscilvēciskus, kareivīgus kaucienus, kuri mūs satrauca tāpat kā šī niknā cīņa. Asinis šķīda uz visām pusēm.

Pēc Sirsniņas nāves mēs mazliet attapāmies un uzrāpāmies tuvējā klintī gatavi kuru katru mirkli bēgt. Cīņas iznākums izšķīrās zibenīgā ātrumā. Nezvēra tuvumā vairs nebija trīs suņi. Viens bija kaut kur nozudis. Cīnījās tikai divi. Piepeši viens no tiem spalgi iekaucās un ar uzšķērstu vēderu pakrita zemē beigts. Palika pēdējais suns. Pononka.

— Mūkam! — brīdinoši iekliedzās kāds no biedriem.

— Bēgam! — tūlīt dēva pavēli Skanīgā Balss.

Mums aizstāvībai nebija nekāda piemērota ieroča.

Bet tad atskanēja it kā mirstoša cilvēka vaids. Pononka

bija iecirties ar ilkņiem zvēra kaklā un svaidīja to uz visām pusēm. Pats grīļodamies, viņš spīvo negantnieku kulstīja pret zemi tik ilgi, kamēr tas bija pagalam. Tad Pononka nosvieda pretinieku zemē un modri vēroja, vai tas vēl neizrādīs kādas dzīvības zīmes. Zvērs nekustējās. Pononka kā uzvarētājs uzšķērda tam vēderu visā garumā.

Pononka bija savainots un kliboja. Viņš pievilkās pie abiem saviem nedzīvajiem draugiem, pie Sirsniņas un tā otrā suņa, apostīja viņus, žēlabaini iekaucās, pēc tam sāka laizīt savas brūces un nepārstāja kaukt. Tad mēs sadzirdējām apspiestus gārdzienus. Pononka pielēca kājās tik strauji, cik vien spēja, un metās trokšņa virzienā. Mēs viņam sekojām.

Nelielas iegrobes dibenā gulēja ceturtais savainotais suns. Tie bija viņa pēdējie dzīvības mirkļi. Nabagam bija drausmīgi sakropļota un gandrīz nokosta galva. Suns vēl bija dzīvs. Kad Pononka pieskrēja klāt,

tas, noturēdams Pononku par ienaidnieku, atšiepa zobus. Pēc mirkļa nabags izlaida garu.

Nezvērs, kas mūs tā bija nobiedējis un sagādājis tādus zaudējumus, bija beigts, tomēr neviens tam neuzdrošinājās piedurties. Mums izlīdzēja Pononka. Viņš to sakampa ar zobiem aiz skausta un, kaut ar pūlēm, tomēr aizvilka to kā uzvarētājs līdz nometnei.

Nometnē mēs dabūjām pamatīgu brāzienu. Tas bija brūnais tinis jeb āmrija, baismais Klinšu kalnu «valdnieks», vismežonīgākais zvērs no tiem, kādus pazinām; tas — kaut arī augumā neliels — iedvesa šausmas kalnu āžiemjLin stirnām, un pat pumām un lāčiem.

— Amrija, — sacīja mednieki, — ar savu spēku un izveicību spēj pieveikt lāci.

Tēvi mums, zēniem, uzlika neiedomājami bargu sodu: piedraudēja nopērt, ja mēs medīšot pārāk tālu no apmetnes. Šis piedraudējums tad arī beidzot mums lika apjaust, ka Klinšu kalni ir ne vien skaisti, bet arī briesmu pilni.

18. «NEKAD NENOGALINĀŠU VILKU!»

Tuvojās ziema. Arvien biežāk kalnos sagriezās viesuļi un iebrāžas ielejās, laužot kokus un sagāžot mums teltis. Sākās sniegputeņi, vajadzēja meklēt vietu ziemas apmetnei. Drīz vien mēs atradām piemērotu ieleju, ko no visām pusēm ielenca kalni un kur neielauzās aukstie vēji. No šejienes mūsu mednieki pa vienam vai divatā devās medībās uz attālākām ielejām un izlika tur slazdus. Pēc vairākām dienām, reizēm tikai pēc nedēļām viņi atgriezās galvenajā apmetnē ar bagātu medījumu: sermuļu, caunu, bebru, ūdru, vilku un lūšu vai citu zvēru ādām.

So ziemu mūsu cilts kalendārā nosaucām par «Ērgļa Spalvas ziemu», jo par svarīgāko notikumu kļuva šī kaujinieka neparastais piedzīvojums. Ir vērts aprakstīt šo neaizmirstamo atgadījumu kaut vai tādēļ, ka tas interesantā veidā ļauj ielūkoties Melno Pēdu laulību attiecībās un atklāj viņu apslēpto intīmo jūtu pasauli.

Ērgļa Spalva, šis lieliskais kaujinieks, kuru kopā ar trim biedriem komandants Vistlers nepamatoti bija ieslodzījis Bentona fortā, bija viens no mūsu labākajiem medniekiem. Līdzīgi daudziem citiem izciliem medniekiem, Ērgļa Spalva mīlēja medīt vienatnē. Tā arī šajā ziemā viņš viens bieži devās Klinšu kalnu mežos un vienmēr atgriezās, apkrāvies ār ādiņām.

Šajos laikos starp prēriju indiāņiem vēl valdīja daudzsievības paradums. Ērgļa Spalvai bija tikai viena sieva. Viņš, būdams spēcīgs, izveicīgs vīrietis spēka gados, vienmēr sagādāja tik daudz pārtikas, ka uz viņa uguns nekad

netrūka ne ko cept, ne vārīt, tomēr mednieks negribēja ņemt vairākas sievas, viņam pietika ar vienu. Tā bija skaista, saimnieciska sieviete, un Ērgļa- Spalva viņu mīlēja no visas sirds. Viņa bija saprātīga un čakla, prata labi gatavot ēdienu, prasmīgi ģērēja ādiņas, kuras atnesa mednieks, — vārdu sakot, apzinīgi izpildīja visus

indiānietes pienākumus. Tikai viena bēda — viņai nebija bērnu.

Indiāņi, tāpat kā visas pirmatnējās tautas, bērnus ļoti mīlēja — es pat teiktu, viņi tos mīlēja vairāk nekā daudzi no civilizētajiem ļaudīm — un uzskatīja bērnus par lielu laimi. Ja kādai sievai nebija bērnu, vīrs varēja viegli panākt šķiršanos vai — tas atgadījās visbiežāk — paņemt otru un trešo sievu, jo tradīcija to pieļāva. Ērgļa Spalva bēdājās un netika vaļā no domām par ģimenes pieaugumu.

— Ko tu lauzi galvu? — uzmudināja draugi, kuru viņam nometnē bija daudz. •— Ko tu gaidi? Ņem otru! Katra meitene mīļu prātu ies pie tevis …

— Nē! — atbildēja Ērgļa Spalva. — Nevaru to izdarīt un negribu. Es pārāk stipri esmu pieķēries savai labajai sievai.

— Tu esi muļķis! — Viņi raustīja plecus.

Ērgļa Spalva bija citāds nekā vairums mūsu cilts vīriešu: viņš gribēja dzīvot tikai ar vienu sievu.

Visa nometne zināja šī laulātā pāra rūpes, un mātes bieži sūtīja mūs, bērnus, uz Ērgļa Spalvas telti, lai mēs tur spēlētos. Visi zināja, ka viņi abi mīlēja pat svešus bērnus. Ērgļa Spalva un viņa sieva tik tiešām parādīja mums tādu sirsnību, kādu neizjūtām pat savā teltī.

Lielā spelgoņa jau bija pāri, ziema gāja uz beigām. Ērgļa Spalva atradās vienā no saviem medību gājieniem mežonīgā apvidū uz ziemeļiem no nometnes.

Kādā vakarā, sliedams no zariem sev naktsguļai būdu, tuvējā biezoknī viņš izdzirda gaudošanu. Mednieks paķēra bisi: apsnigušajā eglīšu jaunaudzē pavīdēja peļēks stāvs un apstājās. Tas bija liels meža vilks. Gudrais zvērs — vilki vispār mēdz būt gudri — vērīgi sekoja Ērgļa Spalvas kustībām, pēc tam nesteidzīgi sāka attālināties.

Pieredzējušais mednieks uz viņu neizšāva. Puskrēslā viegli varēja nopūdelēt, bet žēl bija zvēru izbiedēt un

padarīt tramīgu. «Rīts gudrāks nekā vakars,» Ērgļa Spalva pie sevis nodomāja.

Otrā rītā mazā gaismiņā Ērgļa Spalva, bruņojies ar bisi un sniega raketēm, laidās pa zvēra pēdām. Sniegā tās bija labi redzamas. Tam vajadzēja būt neparasti lielam pelēcim, kā to rādīja pēdas. Tās skaidri atšķīrās no citām — mazākām pēdām. Sākumā tās veda pa garu ieleju, pēc tam nogriezās sāņus bieziem mežiem aizaugušos, bet ne pārāk augstos kalnos.

Jau vairākas stundas Ērgļa Spalva dzina pēdas no nogāzes uz nogāzi, no ielejas ielejā. Viņš bija izturīgs un straujš skrējējs, turklāt arī neatlaidīgs. Ap dienas vidu. pēc pēdām Ērgļa Spalva noprata, ka vilks, grimdams sniegā, sācis pagurt. Viņš pamanīja tālumā zvēru, kas no kailas klinšu kraujas atskatījās uz savu vajātāju.

«Nu, pelēko brāl!» nopriecājās mednieks. «Cilvēka lu- ģes ir izturīgākas par tavām vilka ķepām.»

Diena bija neparasti skaista un rāma, kaut arī salta. Pēcpusdienā larks sagriezās. Debesīs uzpeldēja nemierīgi mākoņiši. Tad Ērgļa Spalva pārsteigts pamanīju divu cilvēku pēdas. Arī viņi gājuši tanī pašā austrumu virzienā, tikai iepriekšējā dienā. Bet visvairāk viņu satrauca nepārprotamās zīmes, kas liecināja, ka cilvēki ir slimi vai arī līdz nāvei noguruši. Viņi tikko bija vilkuši kājas un ik pēc simt metriem nespēkā krituši pie zemes. Mednieks, pētīdams sniegu, viegli sazīmēja, ka tās bijušas divas sievietes. Indiānietes.

Arī vilks pamanīja šīs pēdas un tālākajā skrējienā vairs no tām nenovirzījās. Varbūt ar vilka instinktu viņš sajuta sieviešu pagurumu un perināja ļaunus nodomus?

Mednieka pēkšņi uzvilnīja naids pret plēsoņu.

«Ak tad tā?» Viņš nikni pasmīnēja. «Tev sagribējies cilvēka gaļas? Gribi pamieloties?»

Mednieks no katras nākošās augstienes sasprindzināja redzi, pārlūkodams ielejas, cerībā ieraudzīt sievietes, bet viņas bija vēl tālu priekšā. Viņš atkal pamanīja vilku.

Ērgļa Spalva steidzināja soli, neizlaizdams no acīm ne zvēra, ne cilvēku pēdas. Stundu pirms saulrieta spēji, raustīgi vēja grūdieni un mazi sniega virpulīši vēstīja tuvojošos puteni. Vējš ar katru minūti kļuva brāzmaināks.

Bija sasniegta ieleja starp klinšainām, skopi mežotām augstienēm. Vilks skrēja aizvien lielākā piepūlē, varēja redzēt, kā viņš laiku pa laikam sagrīļojās.

«Kāpēc viņš ir tik noguris?» brīnījās cilvēks. «Varbūt tikai izliekas? Varbūt grib mani ievilināt kādos slazdos?»

Pirmatnējais indiāņa saprāts visur aizdomās saskatīja draudīgus neredzamos spēkus un ļaunos garus, kuri cilvēkiem uzglūnēja. Vilka izturēšanās likās dīvaina.

Bet kuru katru mirkli vajadzēja sākties sniega vētrai. Ērgļa Spalva visiem spēkiem centās apsteigt tuvojošos negaisu. Viņš zināja, ka, uznākot sniegputenim, pazaudēs gan vilka, gan sieviešu pēdas.

Vilks skrēja dažus simtus metru viņam pa priekšu. Zvērs rikšoja taisni uz mazu eglīšu puduri, kas melnēja tālumā. Tas bija vienīgais patvērums visā apkaimē un izskatījās kā melna sala baltajos sniega laukos. Uz šo mežiņu veda arī sieviešu pēdas.

Saule pašlaik rietēja, tās sarkano ripu iekļāva divi zvērojoši apļi. Ērgļa Spalva pūlējās panākt vilku vēl pirms mežiņa, tomēr nepaguva. Zvērs ātrāk par viņu sasniedza biezokni un nozuda tanī.

Mežiņš nebija liels, varbūt simt soļu platumā. Mednieks apskrēja tam visapkārt. Vilks nebija iznācis ārā, nekur citā vietā viņa pēdas nebija redzamas. Bet nekur nemanīja arī abu indiāniešu pēdas. Viņas bija iegājušas mežiņā un tur palikušas. Abas tātad atradās kaut kur saaudzēs vidū kopā ar vilku.

Biezi, melni mākoņi nogūla pāri mežiņam kā baisi rēgi. Tie vēstīja ļaunu. Sāka snigt pūkains sniegs, ātri satumsa.

— Ho, ho! — mednieks iekliedzās no visa spēka. — Sie-vie-tes!

Viņš centās pārkliegt vētru. Viesulis aurodams brāzās egļu biežņā, locīdams kokus uz visām pusēm.

Neviens neatbildēja. Ērgļa Spalva uzvilka gaili un iegāja mežiņā. Viņš pārgāja no vienas vietas uz otru un turpināja saukt, bet veltīgi. Sievietes viņu nedzirdēja.

«Varbūt baidās atsaukties, jo…» viņam iešāvās prātā, bet viņš tūdaļ atmeta nepiedienīgo domu.

Vētra trakoja. Visapkārt brīkšķēja un šalca, kauca un gaudoja. Pat mežiņā grūti bija noturēties kājās. Ērgļa Spalva uzmeklēja nelielu ieplaku, kurā varētu pārlaist nakti, sacirta zarus un sausus žagarus. Pēkšņi mednieks pamanīja vilku, kas noskatījās viņā no tuvējās pakrūmes. Viņš piesardzīgi pastiepās pēc bises, notēmēja vidū starp

pustumsā zibošajiem redzokļiem un nospieda gaili. Atskanēja klikšķis — un nekas vairāk. Šāviens negāja vaļā.

Ērgļa Spalva nodrebēja pie visām miesām, aukstas tirpas pārskrēja pār muguru. Vai tas patiesi nebūtu parasts vilks, bet ļauno garu sūtnis?

Tomēr mednieks nezaudēja pašsavaldīšanos. Stingiem pirkstiem viņš atvēra stobru un drebošām rokām iebēra tajā sausu pulveri. Pa visu šo laiku zvērs neizkustējās no vietas, stāvēja nepilnus divdesmit soļus no viņa. Pustumsā spīguļoja zvēra acis.

Vilks stāvēja kā apburts līdz pat tam brīdim, kad Ērgļa Spalva pabeidza lādēt bisi. Tad — it kā skaidri zinātu īsto brīdi — zvērs deva kājām ziņu un nozuda biezoknī. Bēgot vilks iegaudojās. Atkal medniekam aizrāvās elpa. Vilka gaudošana izklausījās citāda nekā parasti, it kā noslēpumaina. Tā atgādināja saucošu cilvēka balsi.

«Ha,» viņš norūca pie sevis, «viņa āda nebija lemta man.»

Kad Ērgļa Spalva ar kailu delnu paberzēja sev pieri, viņš pārsteigts pamanīja, ka, par spīti salam, bija nosvīdis.

Viņš atsāka būdas celšanu. Vēja auru pārspraugā viņš sadzirdēja kādu dīvainu skaņu. Ieklausījās un, kad izdzirda savādo skaņu vēlreiz, pielēca kājās. Tas šķita tāds kā bērna brēciens.

«Spokojas!» Sirds iepukstējās straujāk. «Apburts mežs.»

Pēc tam viņu pārņēma citādas bailes.

Bet varbūt es esmu jucis? Varbūt vētra pirms nāves manu dvēseli sagriezusi vērpetē?

Ērgļa Spalvai bija vīrišķīga sirds. Pat tagad, kad viņš drebēja bailēs no ļaunajiem gariem, viņš negribēja padoties bez cīņas. Viņš stingri satvēra pielādēto bisi un devās iedomātās bērna balstiņas virzienā.

Nakts jau bija pilnīgi satumsusi, acīs cirtās sniegs. Gandrīz neko

neredzēdams, mednieks taustījās uz priekšu ar rokām. Tad viņš kaut kam uzgrūdās ar kāju un tikko nepakrita. Nodomāja, ka uzkūlies celmam. Viņš piedūrās neredzamajam priekšmetam ar roku, pataustīja. Saprata. Tur gulēja nedzīvs cilvēks: indiāniete.

Šis atklājums atstāja uz viņu nomierinošu iespaidu. Līķis bija reālās pasaules konkrēta sastāvdaļa, tam nebija nekāda sakara ar spokiem.

Tad viņš atkal sarāvās: no jauna atskanēja tādas kā apspiestas bērna raudas. Vai viņš tiešām būtu apmāts? Viņš apgāja indiānietes līķim apkārt vienu reizi, otru reizi. Skaņa vētras auros aizlūza un nāca te no vienas, te no otras puses — un reizēm pat likās, ka no augšas.

Beidzot viņš atdūrās pret koka stumbru. Kunkstienus viņš izdzirda virs sevis. Paskatījās uz augšu un zaru starpā samanīja kādu tumšu apveidu. Pasniedzās ar roku. Tas bija groziņš, kādos indiānietes parasti nēsā bērnus. Groziņš bija uzkārts augstu, lai to nevarētu no zemes aizsniegt plēsīgie zvēri, un iekšā, zvērādās ievīstīts, gulēja dzīvs bērns. Dažus mēnešus vecs.

Medniekam sirds sāka sist kā ar āmuru. Nu viņš visu saprata un aizmirsa jebkādas bailes. Viņu pāršalca prieka un reizē arī jaunu izbaiļu vilnis. Tās bija cilvēciskas bailes par bērna dzīvību. Viņš sakūra lielu ugunskuru, lai gan sniega vētrā tas prasīja milzīgas pūles. Bērnu viņš satīstīja savā siltajā segā un cauru nakti sildīja pie sava ķermeņa. Pemikanu, kaltēto gaļu, viņš negribēja bērnam dot, jo baidījās, ka nepiemērota barība var zīdainim kaitēt.

Rītausmā Ērgļa Spalva piecēlās un izgāja mežiņā malā. Sniegputenis bija mitējies. No viņa izveicības un laimes tagad bija atkarīga bērna dzīvība. Nākamajā stundā visam vajadzēja izšķirties. Uzvarēja dzīvība. Ērgļa Spalva izlika cilpas un drīz vien jau bija noķēris dzīvu zaķi, otru viņš nošāva, skriešiem atgriezās zaru būdā un izspieda izsalkušā bērna mutītē visas nomedītā dzīvnieka asinis līdz pēdējai pilītei.

Pēc tam no vairākiem koku tievgaļiem sasēja vienkāršas ragavas, novietoja uz tām sievietes līķi, groziņu ar bērnu uzsēja sev mugurā un skriešus laidās atceļā. Brīdi viņš vēl pārmeklēja mežu, bet otru sievieti neatrada. Ap pusdienlaiku viņš padzirdīja bērnu ar otra zaķa asinīm, kuru bija vēl saglabājis dzīvu, bet vakarā pēc traka skrējiena sasniedza mērķi — atgriezās pie mūsu grupas ar bērnu, kas bija dzīvs un vesels.

Pasniegdams puisīti savai sievai, viņš priecīgi sacīja:

— Tas, lūk, ir mūsu bērns. Nu vairs nebūs raižu mūsu teltī. Mēs būsim laimīgi!

Tanī pašā naktī Ērgļa Spalvas teltī sapulcējās vecajie un pie gaišas pavarda uguns uzmanīgi noklausījās stāstu par viņa piedzīvojumu. Viņi uzteica nodomu pieņemt bērnu. Visi mīlēja un cienīja Ērgļa Spalvu, tādēļ arī priecājās līdz ar viņu.

— Tas ir labs jaunums! — teica virsaitis Cēlā Dvēsele. — Bet es nezinu, vai tu ievēroji kaut ko pie mirušās sievietes, kas neapšaubāmi bija puisīša māte.

— Tā vērīgi gan viņu neaplūkoju, — atbildēja Ērgļa Spalva.

— Tad apskati labi. Pēc viņas mokasīniem un kaklarotas tu pārliecināsies, ka viņa piederējusi pie Vārnu cilts, turklāt pie okotoku — mūsu lielāko ienaidnieku grupas.

— Jā! — brīnīdamies iesaucās pārējie.

Ērgļa Spalva bija gaužām pārsteigts, bet cieši noteica:

— Vienalga, no bērna es neatteikšos!…

— Neviens no tevis to neprasa, — sacīja virsaitis. — Gluži otrādi, mēs par to priecājamies. Es tikai uzsveru, ka pirmo reizi mūsu cilts satiekas ar okotoku Vārnām uz draudzības, nevis uz kara takas.

— Tas ir brīnum jauki, tas ir brīnišķīgi! — teltī atskanēja priecīgi izsaucieni.

— Tas patiešām ir apbrīnojams un zīmīgs atgadījums! — ierunājās burvis Kinasi. — Sākas jauni laiki mūsu prērijās un kalnos.

Tad mēs sadzirdējām tuvējā augstienē iekaucamies vilku. Teltī iestājās klusums.

— Vilks! — iesaucās Ērgļa Spalva. — Tas ir viņš, tas pats vilks! Tas pats, kurš aizveda mani pie bērna!

— E, ko tur, neticu tādiem māņiem! — noņurdēja Dārdošais Pērkons, kas visu uztvēra ar aukstu prātu.

Ērgļa Spalva pacēla roku virs plandošās uguns un svinīgi teica:

— Nekad nenogalināšu vilku. Vilki — tie ir mani brāļi!

Tad viņš pagriezās pret bērnu un deva viņam vārdu Vilka Brālis.

Vilka Brālis izauga par krietnu cilvēku un savu dzīvi veltīja cildenajam indiāņu cilšu savstarpējās tuvināšanās darbam. Bet, pirms viņa dzīve iegriezās plašākos ūdeņos, savā agrajā bērnībā Vilka Brālis veica tikpat skaistu uzdevumu: nostiprināja laulības saites un lika atmirdzēt saulei Ērgļa Spalvas teltī.

Kādēļ man, Mazajam Bizonam, šis notikums ar Ērgļa Spalvu likās sevišķi saistošs un saviļņojošs? Kad Vilka Brālis paaugās, viņš starp zēniem kļuva par manu sirsnīgāko draugu, un šī skaistā un tīrā draudzība saglabājās visu mūžu. Vai tas nav savāds liktenis: okotoku Vārnas nonāvēja manu bērnības draugu Pinkaino Ērglēnu, bet pēc tam no viņu dzimtas pie mums ieradās Vilka Brālis.

19. MEŽONĪGIE MUSTANGI

Ziema ātri atkāpās. Nē — tā bēga. No rietumiem arvien biežāk uzbrāza vēji, un to siltās elpas pūtiens lika plakt sniegiem. Kalnu nogāzes pirmās nometa balto villaini. Arī mēs vilkām nost savu silto ziemas ģērbu. Kur saulē parādījās pelēka zeme, tur tūdaļ to pārklājā zaļa zāle. Tās pavasarīgo zēlumu vienmēr sveicām ar smaidu, bet šajā pavasarī tas bija sevišķi košs.

Novācām nometni un devāmies uz ziemeļrietumiem. Nevilcinādamies pārcēlāmies pāri lielām upēm, — pieaugušie vienu no tām sauca par Kolumbijas upi, par otru lˆeica, ka tā esot Frazera upe, — un tā straujā gaitā virzījāmies arvien dziļāk apvidū, ko baltie sauca par Britu Kolumbiju. Ik rītu, saulei lecot, parasti jau bijām ceļā un, tikai vakara krēslai uznākot, slējām teltis naktsguļai.

— Kāpēc mēs tā steidzamies? jautājam.vecākiem, bet viņi, ceļa rūpju pārņemti, par mums daudz nelikās zinis.

Sajā laikā ar mums, bērniem, nodarbojās galvenokārt mūsu pastāvīgie audzinātāji — gados vecāki kaujinieki, kam šo pienākumu bija uzlikusi cilts padome.

— Vai gribat zināt, kādēļ tā steidzamies? — viņi teica. — Paskatieties uz zāli, vai redzat?

— Redzam.

— Tā ātri aug, vai ne?

— Ļoti ātri.

— Bet vai jūs zināt, kādēļ mēs dodamies uz jauno vietu?

Tas bija ļoti smieklīgs jauta jums, tomēr atbildējām pieklājīgi

'— Tādēļ, lai saķertu mežonīgos mustangus.

— Pareizi. Un, rau, pavasaris ir vienīgais šim nolūkam piemērotais gadalaiks. Zirgi patlaban ir gurdi, vēl nav atkopušies un nav tik tramīgi. Vai jūs zināt, kādēļ?

To mēs nezinājām.

— Pēc ziemas mēnešos pārciestās badošanās mežonīgie mustangi pieēd pilnus vēderus ar zaļu zāli un dabū vēdergraizes. Sāpes ir tik stipras, ka nevaldoņas top itin rāmi. Taisni šo viņu vājuma

brīdi indiānis izmanto.

— Bet vai tā ir taisnība, ka mežonīgie mustangi riņķo? — jautāja Skanīgā Balss.

— Riņķo? Kā tu to domā?

— Nu tā, ka, cilvēku iztraucēti, tie bēg projām, bet bēgot met riņķi un atgriežas atkal tanī pašā vietā.

— Jā, Skanīgā Balss, tā ir taisnība! Jādomā, mustangi grib pārbaudīt, kas viņiem laupījis mieru. Jā, tas tiesa. Viņi ir ārkārtīgi ziņkārīgi, un ziņkārība bieži vien viņus pazudina.

— Kāpēc pazudina?

— Tāpēc, ka indiānis tad viņus var vieglāk noķert. Ja tie bēgtu taisni uz priekšu — vienā virzienā, tie aiztrauk- tos projām kā lodes no bises stobra un nekad neatgrieztos…

Arī es uzdrošinājos kaut ko pajautāt:

— Bet vilki? Pretīgie vilki? Vai tie arī riņķo?

Pārvietošanās laikā ziemeļos gandrīz vienmēr mums sekoja uzmācīgs vilku bars, kas neatkāpās ne dienu, ne nakti. Kā neatlaidīgs ienaidnieks tas visu laiku iztālēm novēroja mūs. Kaujinieki nomedīja pa kādam pelēcim, bet tas daudz nelīdzēja. Drīz mēs atkal izdzirdējām pazīstamo gaudošanu, un pa gabalu — paralēli mūsu kustības virzienam slija pelēki, draudīgi stāvi.

Mans jautājums apmulsināja audzinātājus un izraisīja pat strīdu. Daži apgalvoja, ka vilki riņķojot tāpat kā mustangi, taču vairums no vecajiem vīriem bija citādās domās: viņus pievelkot nevis ziņkārība, bet gan cerības uz laupījumu. Vilki mūs uzskatīja par dzīvnieku baru un saoda ēsmu.

Mēs, bērni, baidījāmies no vilkiem ka no ļauniem gariem.

— Neko viņi tev nenodarīs, — mierināja mani tēvs.

— Nometnes tuvumā tie reti kad uzbrūk cilvēkiem, un tas atgadās tikai ziemā, kad nav ko ēst.

— Kāpēc tad viņi no mums neatkāpjas? — jautāju.

— Pelēkos vilkus pievelk viens gardums — suņu gaļa.

Nemiera pārņemts, es iedomājos savu mīluli Pononku.

Tas gan bija spēcīgs suns, kurš sīvā cīņā pieveica pat briesmīgo tini, bet vai tas tiktu galā ar vairākiem meža vilkiem?

Ceļā uz mežonīgo mustangu ganīklām arvien biežāk pagadījās šie plēsoņas. Ar nekaunīgu uzmācību tie naktīs pielīda nometnei klāt akmens sviediena attālumā. To gaudošana atskanēja bieži vien tepat virs mūsu telts. Pa šo laiku tumsā notika vairākas asiņainas sadursmes. Mēs dzirdējām iztrūcinātu kņadu, zaru brīkšķēšanu, spalgus kaucienus un vaidus. Mednieki traucās laukā no teltīm, šāva gaisā. No rīta atradām tikai asiņainas..pēdas un trūka viena vai divu suņu.

—< Stulbie vieglprāši! — brālis Skanīgā Balss sodījās par tiem suņiem, kurus vilki bija saplosījuši.

— Ko tu runā?! — es iekaisis viņu apstrīdēju. — Viņi taču cīnījās ar vilkiem par mūsu nometni. Aizsargāja mūs…

— Aizsargāja gan, bet kā? Tā nav nekāda māksla — krist vilkiem par upuri. Māksla ir uzvarēt!

Mūsu strīdu, kā parasti, izšķīra tēvs. Viņš atzina par pareiziem mūsu abu uzskatus, tikai ieteica tos savienot. Neapdomīgs pārgalvis pelnīja tādu pašu nosodījumu kā gļēvs bailulis. Toties tas, kurš prata savienot drosmi ar saprātīgu apdomu, kļuva par dižu kaujinieku kā cilvēku ciltīs, tā arī suņu pulkā.

— Tie suņi, kuri gāja bojā, — nobeidza tēvs, — bija drosmīgi, bet acīmredzot viņiem pietrūka attapības.

— Vai tad kaujinieks krīt kaujā tikai tādēļ, ka viņam trūkst attapības? — es nelikos mierā.

Tēvs atbildēja diezgan nenoteikti, sacīdams, ka tā gluži gan neesot, ka nāve varot panākt katru kaujinieku, pat attapīgu, bet attapība esot tikai kā labs vairogs, kurš, tāpat kā visi ieroči, palaikam varot arī pievilt. Bet man no prāta neizgāja Pononka.

Vai Pononka var krist vilkiem par upuri? — šis jautājums uzpeldēja atkal un atkal.

Pononka līdz šim parasti gulēja kopā ar mani. Tagad vairs negribēja. Vilku uzmācība neļāva viņam palikt teltī, un suns katru nakti rāvās spigačiem pretī. Tikai pret rītu, pamatīgi sapluinīts, viņš atgriezās pie manis. Bieži vien viņš bija notraipīts asinīm.

— Par viņu nebaidies, — tēvs mani drošināja. — Po- nonkarn ir īsta kaujinieka īpašības. Viņš ir pietiekami apdomīgs. Viņa dzīslās plūst vilku asinis. Viņš nelīdīs tur, kur nevajag.

Un tomēr es baidījos. Labais brālis Skanīgā Balss, gribēdams mani nomierināt, vairākas naktis palika pie telts nomodā ar loku rokās. Ar šo loku viņš pērnvasar bija nogalinājis jaunu bizonmāti un tagad gribēja nomedīt vilku. Vairākkārt viņš tika redzējis aizdomīgas ēnas, bet neuzdrošinājās tomēr šaut, baidīdamies trāpīt sunim. Pa to laiku ap mums sāka risināties citi — svarīgāki notikumi, kas piesaistīja mūsu uzmanību. Vilku uzmācība atvirzījās otrā plānā.

Mūsu izlūki uzgāja svaigas mežonīgo zirgu pēdas. Mustangi virzījās tālu mums pa priekšu. Paši paliekot neredzami, tie jau drīz vien atklāja mūsu nometni: divas reizes apmezdami loku, tie bija mums pienākuši klāt no aizmugures. To visu mēs atskārtām pēc pēdām. Tikai piektajā dienā šī rotaļa beidzās un mēs pamanījām pašu zirgu pulku.

Vecāki mums, zēniem, atļāva uzkāpt kalna galā un palūkoties uz mustangiem. Pulks kādas nepilnas jūdzes attālumā mierīgi ganījās neliela kalna nogāzē. Tur bija visdažādākās krāsas mustangi, un viss pulks pa gabalu izskatījās ļoti raibs. Bet visvairāk mūs pārsteidza to lielais daudzums.

—Būs kāds simts! — aplēsa Plānais Sniegs.

— Vairāk! Daudz vairāk! — iesaucās Skanīgā Balss.

— Pēc manām domām, divi simti!

— Bet es saku — tūkstotis! — lielā uztraukumā es skaļi izšāvu.

Mūsu sarunu izdzirda viens no vecajiem kaujiniekiem un, pienākdams mums klāt, labsirdīgi pavīpsnāja.

— Ak jūs, Vanaga Acis, esat gan jūs lēsēji!

— Nu, bet cik tad viņu tur ir? — jautāja Plānais Sniegs.

— Vairāk nekā četri simti, bet mazāk par pieci simti, — pavēstīja kaujinieks.

— Pieci simti! — mēs atkārtojām ļoti pārsteigti.

— Pieci simti zirgu!

Tā bija milzīga bagātība! Skats vien jau bija iespaidīgs; to redzot, indiāņa sirds krūtīs salēcās.

Skanīgā Balss, visprātīgākais no mums, — jo viņam bija gandrīz divpadsmit gadu — uztraucās, ka mēs stāvam kalna pašā galā kā uz delnas.

— Mustangi taču mūs var pamanīt!

— Viņi jau sen mūs ir pamanījuši!

Kaujinieks uzslavēja brāli un nomierināja, teikdams, ka tas neesot nekas.

— Tas ir pat labi, ka tie redz mūs notālēm. Lai pierod pie cilvēkiem!

Kaut arī zirgi ganījās kādu jūdzi attālu, daudzus no tiem aplūkojām katru atsevišķi. Daži palaikam dīdījās un padrasēja.

— Tie nu gan ir ugunīgi! —• sajūsmināja Skanīgā Balss.

— Tur tie brūnie, — piebilda Plānais Sniegs, — tie nemaz neizskatās pēc zirgiem. Viņi palecas gluži kā brieži!

— Jā! — piekrita mans brālis. — Uņ tomēr tie ir zirgi.

Mēs tos aplūkojām kārām acīm, baidīdamies, ka kuru

katru brīdi ganāmpulks iztrūksies un kā viesulis aizjoņos projām un nozudīs aiz apvāršņa.

— Aizskriet jau nu tie var, bet no mums nekur neaizbēgs, — nomierināja mūs pieredzējušais kaujinieks.

Skanīgā Balss pirmais ievēroja zirgu, kuru mēs visi noturējām par barvedi un ganāmpulka vadoni. Tas bija tēraudzils ērzelis. Viņš turējās nomaļus, bet, plūkdams zāli, nemitīgi uzrāva galvu augšā un vērīgi palūkojās visapkārt.

— Jā, tas ir viņu barvedis, — apstiprināja kaujinieks. — Viņš mums visciešāk jāpatur acīs.

— Kādēļ?

— Viss pulks tikai viņu vien klausa un uz viņu paļaujas. Kur viņš skries, tur arī visi pārējie. Tas mums var sagādāt vislielākās raizes.

Pa to laiku ķērāji bija sākuši rīkoties pēc labi pārdomāta plāna. Viņi izmantoja savu lielo pieredzi un pirmām kārtām tiecās pēc tā, lai tramīgie dzīvnieki pierastu pie cilvēku tuvuma. Viltība tika savienota ar pacietību. Tā nometne, nemaz īpaši neslēpjoties, turpināja pārvietoties līdzšinējā virzienā, tikai pulciņš ķērāju — arī tāpat gluži atklāti — nogriezās uz ganāmpulka pusi. Daļa no viņiem bija zirgos, daļa gāja kājām. Viņi vispirmām kārtām gribēja pievērst sev mustangu uzmanību. Jau no tālienes mednieki sāka tos pielabināt.

— Hej, hej! Ho, ho! Ha, ha!

Visi zirgi kā viens paslēja galvas uz šo pārdesmit ķērāju pusi un palika nekustīgi stāvam. Viegli varējām iedomāties viņu degošās acis, kas pievērstas cilvēku pulciņam. Kas tas bija par aizgrābjošu skatu: ganāmpulks stāvēja kā sastindzis vairākas minūtes.

— Skaties, Bizonīt, stāv kā pārakmeņojušies! — izdvesa Skanīgā Balss. — Nudien kā pārakmeņojušies…

Gājām kopā ar nometni — sievietēm un pārējiem vīriešiem un, kaut arī atradāmies no zirgiem tālu, varējām pārredzēt visu šo ainu kā uz delnas.

— Varbūt zirgi tā arī paliks stāvam, kamēr mūsējie pienāks klāt? — es ierunājos.

— Phi, — brālis iesvilpās.

Un viņš vēl nebija paguvis muti aizvērt, kad ērzelis, ganāmpulka vadonis, salēcās un, skaļi sprauslodams, metās pretī ķērājiem. Iespaids bija tāds, ka viņš grib tos samīdīt zem savām kājām.

— Grib aizbiedēt uzmācīgos svešiniekus, — kaujinieks mums paskaidroja.

Cits audzinātājs iesaucās ar sajūsmas pieskaņu balsī:

— Palūk, zēni! Tas nu gan ir pārdrošnieks! Nemaz nebaidās no cilvēkiem!

— Bet vai viņš mūsējos nesabradās? — kāds iejautājās.

— Redzēsim.

Zirgu pulks acumirklī brāzās pakaļ savam barvedim. Var teikt — šis skats atgādināja mežonīgas ordas uzbrukumu. Apdullinošo kāju dimdoņu pārskanēja saniknota zirgu sprauslošana.

Skats bija tik draudīgs, ka dažas sievietes bailēs izdvesa apspiestus kliedzienus, bet vairāki mazie sāka raudāt. Arī es satrūkos, bet izbīli pārvarēju un noraudzījos šajā skatā ar audzinātāja acīm: redzēju tikai dzīvnieku aizraujošo drosmi un apbrīnoju to.

Taču brāzmainais uzbrukums aprāvās pusceļā. Nesa- snieguši ķērājus, mustangi spēji apcirtās un palika putekļu mākonī stāvam. No vairāk nekā simt metru attāluma tie brīdi noraudzījās cilvēkos. Tad tie pagriezās un nesteidzīgi attālinājās.

Tēraudzilais ērzelis palika uz vietas. Varēja redzēt, ka viņa dusmas vēl nebija rimušas. Vajadzēja ienaidnieka priekšā savu

niknumu izlādēt pilnīgi. Viņš sprausloja, pagriezies pret ķērājiem, saniknoti grudzināja un skaļi zviedza. Viņš izaicinoši svaidīja galvu, slējās pakaļkājās. Te palēcās ar visām četrām spēji gaisā, te sagriezās riņķī. Tad, asti kā kaujas karogu pacēlis, nicinoši pastiepa purnu pret ķērājiem un iezviedzās, iezviedzās mežonīgi spalgi un nikni. Viņš meta cilvēkiem sejā savu nicinājumu un izaicinājumu. Tikai pēc tam viņš arī pagriezās un vieglā riksī sekoja mustangu pulkam.

— O, tas nu gan ir barvedis! — pusdziedošā balsī audzinātājs sajūsminājās. — Tas, kurš tevi saņems rokās, pats kļūs vadonis. Tas tik ir drosminieks, tas tik ir varonis! Vai redzējāt, kā viņš tiem uzdzina šermuļus un parādīja garu asti! Ak tu bezbailīgais sātans!

Piecas dienas ķērāji neatlaidīgi sekoja mustangiem. Mēs nesteidzāmies, cerēdami, ka dzīvnieki aiz ziņkāres pie mums atgriezīsies. Un tik tiešām tie vairākkārt atgriezās. Bet, kad tie izrādīja nodomu attālināties uz ilgāku laiku, mūsu jātnieki panāca mustangus un uzsāka savu viltīgo spēli. Un viņiem bija acīm redzami panākumi. Zirgi dienu no dienas kļuva pielaidīgāki. Pēdīgi mednieki jau varēja skaļi sakliegties un jādelēt mustangu tuvumā, bet tie mierīgi plūca zāli. Tomēr, kad attālums samazinājās līdz simt soļiem, tie lēnām virzījās projām. Mustangi pārliecinājās, ka šie divkāji nav bīstami — tie gan ir ļoti trokšņaini, bet nekādu ļaunumu nenodara.

Tās man bija rosīgas mācību dienas. Es vairāk nekā jebkad mācījos pazīt dzīvnieku slēptākās īpašības. Mūsu grupa nedomāja ne par ko citu kā tikai par mustangiem, un pieaugušo sarunas vakaros pie ugunskuriem man deva ļoti daudz. Man atklājās to dzīvnieku daba, bez kuriem mūsu dzīve būtu nepanesami grūta.

Mustangiem piemita savāda īpatnība. No klusiem, neredzamiem ienaidniekiem tie baidījās kā no pekles gariem. Gadsimtiem ilgi briesmas un nāve tiem bija uzglūnējušas paslepšus: krūmos paslēpušos vilku, lāču, jaguāru vai pumu izskatā. Nejauša čaboņa zālē varēja tā pārbiedēt tramīgos zirgus, ka tie pa kaklu pa galvu metās bēgt. Turpretī mustangi neņēma vērā pat apdullinošu troksni vai kņadu, ja vien zināja to cēloni. Tādēļ tie drīz vien aprada ar mūsu trokšņainajiem ķērājiem. Pēc mustangu pieredzes, būtnēm, kuras uzvedās tik atklāti, nevarēja būt ļaunu nodomu. Cilvēku viltību ganāmpulks nepazina.

— Reiz es redzēju, — atminējās tēvocis Dārdošais Pērkons, — mustangu baru Kolorādo. Tas ganījās turpat dzelzceļa malā. Saceldams elles dārdoņu, garām aiztrau- cās vilciens. Sirds man bija papēžos. Bet mustangi necēla ne ausu! Tie noskatījās uz šo kaucošo pūķi pavisam vienaldzīgi, bez mazākā satraukuma. Viņi pie dzelzceļa jau bija pieraduši…

Visa mūsu grupa nepacietīgi gatavojās pēdējam aplenkumam un atgādināja īstu armijas nometni. Daudzi mednieki kopā ar sievietēm

bija atstājuši mūs vairākas dienas iepriekš un kaut kur tālu projām ierīkoja aplokus un lamatas. Pārējie ķērāji palēnām dzina ganāmpulku šajā virzienā. Bija vajadzīga liela izmaņa un piesardzība, lai tramīgie dzīvnieki pašā pēdējā brīdī neizjauktu mūsu nodomus. Par dabisku slazdu bija izraudzīta ne visai plata aiza ar stāvām klinšu sienām. Visšaurākajā vietā to nožogoja ar nocirstu koku un akmens bluķu krautni, izveidojot platu, brīvu eju. Pa to bija paredzēts iedzīt ganāmpulku aizā. Bet, lai mustangi pirms laika nepamanītu slazdus, visi nožogojumi tika aizmaskoti ar egļu zariem.

Beidzot viss bija sagatavots. Ganāmpulks laimīgi tika aizvadīts līdz slazda mutei. Neviens tovakar nelikās gulēt. Drīz vien pēc saulrieta daļa mūsu kaujinieku aizskrēja no nometnes, lai jau priekšlaikus nostātos sarg- vietās un izveidotu tādu kā gaiteni uz ieeju slazdā. Aplenkšanai vajadzēja būt precīzi organizētai un nekļūdīgi saskaņotai, un vissīkākā neuzmanība varēja izjaukt visu pasākumu. Tanī bija iesaistīta visa grupa. Pēc pusnakts arī mūs, bērnus, izveda no nometnes,

Brālis Skanīgā Balss piebikstīja man pie sāniem un lika sasprindzināt dzirdi. Pēc brīža viņš pajautāja:

— Vai dzirdi?

Es dzirdēju tikai parastas nakts skaņas, nesamanīdams neko sevišķu: gari iekaucās kāds vilks, pēc tam vienu brīdi ūjināja pūce. To varēja dzirdēt katru nakti.

— Vai tu dzirdi? — brālis atkārtoja.

— Neko nedzirdu, — atbildēju. — Nekā sevišķa.

— Neguli uz ausīm, Mazo Bizonīt! — viņš aizrādīja pārmetošā balsī. — Izaugsi par lampausi, nevis par kaujinieku!

Skanīgā Balss bija gan vairākus gadus par mani vecāks un mēs viens otru ļoti mīlējām, bet reizēm viņš atļāvās tomēr par daudz. Man tas nepatika.

— Bet tu, lielais karotāj, kaut ko dzirdi? — saskaities atcirtu. —• Tev varbūt pa sapņiem zirgi pie pašas auss zviedz?

— Pielūko, tikai neaizsapņojies pats, — viņš atcirta. — Es dzirdu mūsējos.

Brīdi paklausījies, es paliku pie sava:

— Es viņus nedzirdu.

— Bet es viņus dzirdu pavisam skaidri, — brālis kaitināja mani mierīgā balsī, — pie tam dzirdu pat vairākās vietās.

Tagad man sāka ataust gaisma.

— Vai viņi ir tie vilki? — aši pajautāju.

— Mhm, — brālis nevērīgi atrūca. — Vilki un pūces …

Ai, nu es beidzot attapos. Patiešām! Kā es varēju visu to neievērot? Ausainis, vairāk nekas! Kaut kur tālu nakts melnumā atskanēja zirgu zviedzieni, un nu es zināju, ka tie atkal ir mūsējo

signāli. Tā kaujinieki sazinājās arī pirms katras kaujas.

Skanīgā Balss negribēja iet kopā ar mums, mazajiem. Viņš ietiepās, ka ies ar lielajiem un atradīsies tur, kur risināsies paši svarīgākie notikumi. Pēdējās dienās viņš bija piedalījies atbildīga uzdevuma veikšanā, pieradinot zirgus pie cilvēku klātienes, un bija izpelnījies atzinību, tāpēc viņam tagad atļāva doties kopā ar tēvu un dzinējiem, kuriem vajadzēja ievirzīt ganāmpulku sprostā.

Mēs, mazie zēni, devāmies kopā ar sievietēm uz ieeju slazdā. Mūs izvietoja pie nomaskētā aizsprosta un lika būt pavisam klusiem. Aizliedza pat sačukstēties. Visapkārt valdīja dziļš klusums. Priekšā rēgojās aizas melnās klinšu sienas, starp kurām bija ierīkots slazds, aizmugurē tumsā pletās stepe, kurā kaut kur tepat netālu nakšņoja mustangu bars, kas vēl nenojauta savu likteni. Vilku un pūču balsis, kuras atdarināja izlūki, sen jau bija apklusušas, ķērāji bija ieņēmuši norādītās vietas un gaidīja gaismas svīdumu. Nakts — kā jau priekšpavasarī — bija spalgi dzestra. Pie zemes sakņupuši, mēs trīcējām no aukstuma un droši vien vēl vairāk no uztraukuma.

Palsa svītra austrumu pamalē saasināja mūsu modrību. Ausa izšķirošās dienas rīts. Mēs saausījāmies. Kaut kur tuvumā iečiepstējās kāds pamodies stepes putns — vienreiz, otrreiz — un apklusa. Pēc tam — kas tas? Vai tas būtu cits putns?

— Ho, hoo! — no tālienes atplūda tāda kā klusa un liega vēja pūsma.

— Ho, hoo! — pēc brīža noskanēja atkal — klusināti, tomēr jau skaļāk.

Mēs pazinām tālās balsis. Mūsu dzinēji piesardzīgi modināja mustangus. Tur bija arī tēvs un brālis Skanīgā Balss. Austrumu pamale sāka bālēt, pamazām tumsā iezīmējās tuvējie krūmi.

Pēkšņi mēs izdzirdām citu skaņu. Sākumā saklausījām tikai tādu kā čaboņu. Tā strauji tuvojās, kļuva dzirdama neskaidra soļu dipoņa. Mustangi auļoja taisni šurp, kur mēs stāvējām. Vienlaikus no visām pusēm atskanēja vilku kaucieni; tie bija mednieki, kas savās paslēptuvēs atdarināja plēsoņas, lai noturētu zirgus vajadzīgajā virzienā.

Arvien spēcīgāk dimēja zeme zem zirgu soļiem. Ganāmpulks, baiļu pārņemts, brāzās uz priekšu. Zirgi pārbīlī zviedza. Šajā skaņu jūklī mēs izšķīrām skaļus, dobjus īdienus, tādus kā pumas rūcienus, tādu kā satracināta vērša baurošanu. Tā pauda savu niknumu milzīgais, zilpelēkais ērzelis, ganāmpulka barvedis.

Viņš auļoja mustangu priekšgalā, labu gabalu visiem pa priekšu. Mēs viņu pamanījām. Tas bija niknuma un spēka iemiesojums. Viņš mētāja galvu te pa labi, te pa kreisi, it kā meklēdams ienaidnieku; līdzko ērzelis bija paskrējis mums garām, uzlēcām uz nogāzto koku stumbriem, kliedzām pilnā balsī un mājām ar rokām.

— Hu, hū! — es kliedzu tā, ka rīkle sāka sāpēt. — Uz priekšu, barvedi, uz priekšu, aizā, aizā!

— Tur garda zāle, hā!

— Tu būsi Cēlās Dvēseles rumaks!

— Hu, hū!

Dzinēji, kas trenca baru uz priekšu, arī kliedza vai aiz- smakdami. Mustangi, no aizmugures un no abām pusēm dzīti, zaudēja skaidru apjēgu un kā akli gāzās sava likteņa atplestajā rīklē. Zirgu gludie skausti aizbrāzās mums garām kā sabangoti jūras viļņi.

Te pēkšņi šķimelis netālu no manas atrašanās vietas sacirtās un apstājās. Viņš nekļūdīgi bija pamanījis priekšā kaut ko aizdomīgu un gribēja apturēt arī visu zirgu baru, bet tas vairs nebija valdāms. Pirmo reizi milzīgais mustangu pulks viņu nepaklausīja. Neapturamā lavīna dzina viņu uz priekšu.

Mustangs mežonīgi palēcās un šaušalīgi iezviedzās. Nekad līdz šim vēl barvedis nebija piedzīvojis tādu neveiksmi un pazemojumu. Likās, ka viņš pārsprāgs aiz dusmām. Viņš nevis zviedza, bet nolādēja. Viņš nolādēja savu baru, zemi, visu pasauli. Gribēja mesties visiem virsū. Koda tuvējiem, kur pagadījās. Spalgi sāpju kvīksti plosīja gaisu. Tomēr baru neizdevās apturēt. Panika bija spēcīgāka par barvedi. Neviens viņu neklausīja. Pakļau- damies pārspēkam, viņš saslējās stāvus un cirtās uz priekšu taisni lamatās.

Nekad līdz šim nebiju redzējis tik daudz zirgu. Tie skrēja un skrēja, uzvandīdami veselus putekļu mākoņus un palaikam izzuzdami mums no acīm. Pašās beigās tecēja kumeliņi, kas visā šai jūklī bija noklīduši no savām mātēm. Līdzko pēdējie mustangi bija ieskrējuši aizā, visi metāmies tiem pakaļ un steigšus noslēdzām eju no vienas aizas malas līdz otrai. Zirgi bija slazdā. Mūsu priekam nebija gala. Patlaban lēca saule.

Jau iztālēm pamanīju nākam tēvu un Skanīgo Balsi. Kā vējš laidos abiem pretī. Viņi gan bija nosvīduši, bet smaidīja pār visu seju.

— Tēti! — es iekliedzos, apmezdams kūleni. — Mums nu ir zirgi! Vesels pulks!

— Jā, dēliņ, j.ā! Esam ieguvuši lielu bagātību!

— Es zinu! — palepojos. — Zinu, cik viņu ir — to zirgu!

— Nu, cik tad?

— Vairāk nekā četri simti, bet mazāk par pieciem simtiem.

— Lieliski! — tēvs uzslavēja. — Mazais Bizonēns jau apguvis labu acumēru.

Diemžēl Skanīgā Balss bija dzirdējis mūsu sarunu un gribēja kaut ko dzēlīgi piebilst, tomēr aizskrēja tālāk citiem pakaļ, neko neteicis.

Vairāki mednieki nolēma tūlīt noķert tēraudzilo šķi- meli ar laso, bet dabūja izjust viņa niknumu. Zirgs ne tikai izmanīgi izvairījās, bet pats arī uzbruka. Viņš smagi ievainoja un samīcīja četrus medniekus.

Būtu viņus pavisam saminis, ja biedri aši nepiesteigtos palīgā.

— Sātans! — kliedza ļaudis. — Neviens ar viņu netiks galā!

ˆMustangu barvedis bija pavisam savāds: viņš nogalināja zirgus. Vienlīdz veikls uz speršanu un košanu — viņš tā apstrādāja savus pretiniekus, ka tie cits pēc cita saļima bez dzīvības pie zemes. Atkratījies no ķērājiem, viņš nevaldāmā niknumā uzklupa diviem jauniem ērzeļiem no sava pulka un nonāvēja tos, pārkozdams abiem rīkli.

«Pat gūstā viņš nav notverams.» Cilvēkus pārņēma māņticīgas bailes. «Tas ir īsts nelabais!»

Bet no jaunajiem kaujiniekiem vairāki izveicīgi laso metēji atkal jau bija atguvuši drosmi.

— Neviens ar viņu netiks galā? — viņi sauca. — Pamēģināsim!

— Viņš jūs samals lupatlanckās!

— Nu, to mēs vēl redzēsim!

Ņemot vērā gūto mācību, ķērāji tagad bija piesardzīgāki. Stāvot uz nožogojuma, viņi centās no augšas uzmest cilpu ērzelim galvā. Tie bija labākie laso metēji, tomēr arī viņi neko nepanāca. Nešķīstenis bija apbrīnodami izmanīgs, un visas ķērāju pūles izrādījās veltīgas. Ērzelis neizlaida no acīm gaisā lidojošo laso. Kad tas jau nupat, nupat draudēja apvīties ap viņa kaklu, pēdējā brīdī viņš ar caunas veiklību parāvās sāņus, un siksna aizsvilpa garām. Negantnieku nekādi nevarēja dabūt rokā.

— Viņš par jums ņirgājas, — skatītāji sauca. — Nekas jums neiznāks!

— Tādu zvēru savu mūžu neesmu redzējis! — pārsteigts sacīja Lielais Ērglis, vecākais mūsu grupas kaujinieks, kuram tolaik bija vairāk nekā astoņdesmit gadu.

Pēc neskaitāmiem neveiksmīgiem mēģinājumiem ķērāji pārstāja laso mešanu.

— Sitam netiek klāt… — viņi bija spiesti atzīt.

Bet līdzeklis atradās — uguns.

Lai tiktu klāt pārējiem zirgiem, vajadzēja nošķirt ērzeli no bara. To izdevās panākt tikai ar neskaitāmu lāpu palīdzību. Viņu iedzina stūrī un tur iesprostoja šaurā, uz ātru roku uzbūvētā aplokā.

Pēc tam kad nešķīstenis bija padarīts nekaitīgs, vīr? sāka ķert labākos zirgus. Līdz vakaram bija atlasīti kādi divi simti, pārējos palaida brīvībā. Pēc manām domām, tā bija aplama rīcība, un es ar asarām acīs aizskrēju pie tēva un lūdzu, lai patur visus zirgus.

— Nevar, Bizonīt! — paskaidroja tēvs. — Tie jālaiž vaļā, jo paturēt tos nav vērts. Ziemu mēs visus — gan labos, gan klibiķus — neizmitināsim.

— 2ēl, tēti, — es vēl gremžos.

— Mēs jau tāpat ieguvām labākos auļotājus prērijās, ar to mums

pilnīgi pietiek! — tēvs apgalvoja. — Mēs esam kļuvuši par visbagātāko grupu visā Melno Pēdu ciltī

Nākamajā dienā sākās grūtais zirgu pieradināšanas darbs. Četri vīri turēja mustangu, kam laso bija uzmests kaklā, piektais uzlika viņam iemauktus. Bet pirms tam vajadzēja zirgu nomierināt «zirgu valodā» — ar bubinā- šanu vai ar dobju grudzināšanu, kas atstāja uz dzīvnieku dīvainu nomierinošu iespaidu. Pēc tam dienām ilgi viņa galvas priekšā plivināja segu, aizskāra ar pirkstiem nāsis un aptaustīja purnu. Kad iemaukti bija uzlikti un zirgs bija pieradis pie pirmajiem pieskārieniem, pamazām uzsākām pārējā ķermeņa aptaustīšanu, tad uzlikām viņam seglus, un beigās — nereti pēc vairāku nedēļu ilgām pūlēm — varēja jau kāpt mugurā. Tad sākās rūpīga zirgu iejāde, uņ pēc kāda laika agrākais mežonis sāka lēnām pārvērsties par lēnīgu un lielisku prēriju indiāņu palīgu.

Taču tēraudzilais šķimelis, kas atradās mazajā aplokā, pat tur neļāva sev uzmest laso, tādēļ tika nolemts to sākt pieradināt gluži vienkārši ar cilvēku tuvumu.

Bet tanī pašā naktī atgadījās kas neiedomājams. Šķimelis aizbēga. Viņš uzkārpījās uz pirmā apžogojuma malas un pārkļuva tam pāri, bet otro aizsprostu, kas bija sakrauts no smagiem baļķiem, izārdīja ar savām krūtīm, ar sparu triekdamies tam virsū. Viņš aizbēga austrumu virzienā. Kad pēc zināma laika mēs novācām nometni šajā laimīgajā plakankalnē un devāmies uz prērijām, pirmajās dienās redzējām trakulīgā bēgļa pēdas. Ceļā uzgājām septiņus beigtus zirgus — briesmoņa upurus, gan ērzeļus, gan ķēves. Pieredzējušie kaujinieki sprieda, ka šķimelis tanī brīdī, kad zaudēja varu pār mustangu pulku, esot kļuvis traks. Savā barveža lepnumā viņš nespēja panest šo neveiksmi un pārvērtās par briesmīgu savu ciltsbrāļu slepkavotāju.

Vairākus gadus viņš klaiņāja, uzturoties Montānas un Albertas prērijās. Neviens dienas laikā nikno ērzeli netika redzējis. Tikai naktīs viņš veica lielus pārskrējienus un negaidīti parādījās te vienā, te otrā vietā — allaž ar kādu ļaundarīgu nodomu. Mēness naktīs viņu varēja redzēt pakalnos nometņu un kolonistu fermu tuvumā. Viņš tur stāvēja virs ielejas ar plandošām krēpēm kā piemineklis, kā stalts, nežēlīgs prēriju valdnieks. Indiāņi zināja stāstīt par neganto tēraudzilo mustangu daudz baismu leģendu.

SESTĀ DAĻA

«šī IELEJA TAGAD JAU PIEDER MUMS, SARKANĀDAINAIS BRĀLI!»

20. NEGAISA MĀKOŅI VIRS PRĒRIJĀM

Tanī pavasarī mēs atgriezāmies savās dzimtajās prērijās, būdami ar dzīvi tik apmierināti kā vēl nekad. Bez zirgiem ziemas medību laikā bijām ieguvuši prāvus kažokādu krājumus. Mums nebija jāsteidzas, Klinšu kalnu ielejās pa ceļam medījām briežus. Pieveicām arī ne vienu vien pelēko lāci grizli. Ēdamā mums bija atliku likām. Sastapām vienu otru indiāni, un vēsts par mūsu veiksmi lidoja mums pa priekšu kalnos un prērijās kā uz putna spārniem. Viena otra ieleja bija lielu, krāšņu pavasara ziedu pilna, un arī mūsu sirdis, kā teikts senā indiāņu parunā, bija saules un ziedu pilnas.

Dienvidu Albertas kalnos, netālu no mūsu dzimtajiem apvidiem, uzdūrāmies balto nodaļai. Tur bija pārdesmit cilvēku no slavenās Karaliskās Jātnieku policijas, ko pazina visā rietumu un ziemeļu Kanādā ar nosaukumu «Royal Mounted». Viņu koši sarkanie formas tērpi bija tik skaisti, ka mēs nespējām atraut no tiem acis. Nodaļas priekšgalā bija cilvēks civilā, parastā balto mednieku tērpā, bet viņam blakus, sev par lielu pārsteigumu, ieraudzījām divus mūsu cilts brāļus no Melno Pēdu ziemeļu atzara siksikau. Kā vēlāk noskaidrojās, šis cilvēks civilajā tērpā bija Kanādas valdības priekšstāvis. Viņš bija ieradies šajos kalnos speciāli, lai mūs sagaidītu. Abi Melno Pēdu indiāņi, vecajie, bija viņa tulki.

— Man nepatīk šī tikšanās, — sacīja virsaitis Cēlā Dvēsele kaujiniekiem, kas viņu ielenca. — Tā vēstī ļaunu.

— Ļaunu gan, — norūpējies apstiprināja burvis Kinasi.

— Vai šaujamos turēt gatavībā? — pajautāja tēvocis Dārdošais Pērkons.

— Senāk labs kaujinieks, tiekoties ar svešiem ļaudīm, nekad nenolika malā ieroci, — atbildēja Kinasi.

— Jā, mums jābūt gataviem uz visu, — noteica virsaitis.

Jau no pirmajiem mirkļiem šī tikšanās izvērtās ļoti svinīga. Kanādas valdības priekšstāvis lika mums apstāties un uzaicināja mūsu virsaiti pie sava ugunskura, lai izsmēķētu miera pīpi un aprunātos. Cēlā Dvēsele pirms došanās pie viņa brīdi apspriedās ar mūsu vecajiem. No divu siksikau kaujinieku klātbūtnes nopratām kanādiešu nolūkus: abi vecajie bija pazīstami kā pārbēdzēji, kas pārdevušies baltajiem, tādēļ varēja gaidīt, ka tiks izteikts kārtējais priekšlikums pilnīgi pakļauties balto ienācēju varai un gribai. Patlaban, kad bijām tik bagātīgi apgādāti ar zirgiem, ādām un pārtiku, mums ne prātā nenāca atteikties no brīvības.

— Nepiekāpties ne par soli! — skanēja mūsu kaujinieku lēmums.

— Bet ja tie ar varu gribēs panākt savu? — jautāja Cēlā Dvēsele.

— Tad viņiem beigas …

Virsaitis vēlreiz piekodināja būt visiem kaujas gatavībā, bet pats burvja Kinasi un vairāku labāko kaujinieku pavadībā devās pie priekšstāvja.

Tiklīdz mūsējie bija apsēdušies pie ugunskura un izsmēķējuši ceremoniālās pīpes, viens no siksikau vecajiem savā un Kanādas valdības priekšstāvja vārdā apsveica mūs ar veiksmīgajām medībām, par kurām viņi jau bija informēti. Pēc tam viņš pajautāja, vai mēs esot dzirdējuši par lielajām pārmaiņām, kādas pēdējo mēnešu laikā notikušas un aizvien vēl notiekot prērijās.

Brīdi klusējis, Cēlā Dvēsele atbildēja ar ļoti nopietnu sejas izteiksmi:

— Esam dzirdējuši par šīm pārmaiņām: saule kāpj aizvien augstāk, un dienas tai stiepjas līdzi.

— Tā ir ņirgāšanās, — noteica kanādietis mednieka tērpā. — Tā liecina par to, ka drosmīgais virsaitis neizprot, kas notiek prērijās. Prērijās apmetas arvien vairāk balto kolonistu.

—' Jau kopš cik gadiem valdības sūtņi mums neko citu necenšas iegalvot kā tikai vienu un to pašu, — atteica Cēlā Dvēsele.

— Šoreiz ir citādi, — apgalvoja priekšstāvis. — Jūs varat ticēt maniem vārdiem. Ļaudis mūsu zemes austrumu pilsētās uzzinājuši par rietumu apgabalu zemes auglību prērijās, un nu sākas lielā pārceļošana uz šiem apvidiem. Jūsu medību laiks ir pagājis.

Mūsu vecajie ar neticību uzklausīja šos vārdus.

— Visas ciltis, — turpināja kanādietis, — uz dienvidiem un austrumiem no jums. noslēgušas vienošanās līgumus ar Amerikas Savienotajām Valstīm vai Kanādu un atrodas patlaban rezervātos, kur viņiem klājas labāk. Tāpat arī daudzas jūsu Melno Pēdu cilts grupas ir jau izteikušas gatavību izbeigt klejošanu. Sekojiet viņu piemēram.

Priekšstāvis izklāja zemē daudzas dolāru banknotes, un tās atgādināja krāsainu paklāju. Uzpūta vējiņš, un kanādietim nācās uzlikt naudas zīmēm virsū akmentiņus un zemes kamus, lai tās neaizlidotu pa gaisu.

— Lūk, tā ir pirmā iemaksa dolāros, ja jūs parakstīsiet vienošanos un atdosiet valdībai savas zemes. Katru gadu jūs saņemsiet tādu pašu summu …

Mūsu kaujinieki vērīgi sekpja viņa izrīcībai un sāka savā starpā sačukstēties. Viņi par kaut ko uzjautrinājās. Kāds zobgalis izteica dzēlīgu joku. Visi ārkārtīgi uzmanīgi un ar neslēptu naidu nolūkojās naudas zīmju izrin- došanā, turpretī kanādieša vārdus vienkārši laida gar ausīm.

Beidzot priekšstāvis pārtrauca savu darbošanos un mulsi pajautāja:

— Par ko jūs tā smejaties? Vai jūs nesaprotat, ko es jums saku?

— Mēs saprotam gluži labi, — pieklājīgā tonī atbildēja Cēlā

Dvēsele, — un neņem ļaunā, ja mums nāk smiekli.

— Bet par ko jūs smejaties?

— Vai tu patiešām neredzi?

— Neredzu vis. Varbūt tu pateiksi, kas noticis?

— Es tev pateikšu, šef. Tu uzliki naudai virsū zemes kamu. Kamdēļ?

— Lai tā neaizlidotu.

— Nu kā lai par to nesmejas? Par mūsu brīnišķīgajiem medību laukiem tu mums dod samaksu, kas tik viegli aiziet pa vējam.

— Šim banknotēm piemīt milzīgs, maģisks spēks, — kanādietis iekaisa.

— Var jau būt, ka jūs, baltie ļaudis, to varat uzlūkot par spēku. Bet tu jau pats mums parādīji, cik nauda ir gaisīga, cik ātri tā pazūd. Tādēļ — piedod — mums nāk smiekli.

— Sjuksi, — aizrādīja valdības priekšstāvis, — sauc šīs papīra banknotes par «masa ska» — par balto metālu, tāpēc ka katru šo naudas zīmi var apmainīt pret skanīgām sudraba monētām. Par tām viegli var iegādāties visu, kas baltajam cilvēkam pieder. Šī nauda ir liela vērtība, un tai piemīt liels spēks.

Mūsu virsaitis paņēma vienu banknoti rokā. Uz tās bija uzzīmēta skūta cilvēka galva.

— Stiķi kiki nasy! — viņš pārsteigts sacīja saviem biedriem.

Šie vārdi nozīmē — plikpauris. Un atkal mūsējie dzēlīgi iespurdzās. Drīz pēc tam Melno Pēdu ciltī kanādiešu dolārus iesauca par «plikpauriem».

— Tā ir liela vērtība, un šīm zīmēm piemīt liels spēks! — kanādietis atkārtoja jau kļūdams nepacietīgs.

Cēlā Dvēsele paņēma māla piciņu, izveidoja no tās lodīti un to iemeta ugunī. Lodīte sakarsa, bet nesabirza. Virsaitis pagriezās pret valdības priekšstāvi.

— Bet tagad iedod man sauju tavas naudas. Iemetīsim to ugunī blakus māla pikai. Tas, kas sadegs ātrāk, būs arī mazvērtīgāks.

Kanādietis papurināja galvu.

— Mana nauda sadegs ātrāk, jo tā ir no papīra. Tas taču. neko nepierāda …

— Nu tad darīsim citādi, — ierosināja Cēlā Dvēsele.

Viņš izņēma no aizjostas paslēptu ādas maisiņu, piebēra to ar smiltīm un pasniedza kanādietim.

— Ber smiltis uz savas delnas, skaiti smilšu graudus. Dod man savu naudu, es skaitīšu papīriņus. Tas, ko ātrāk varēs saskaitīt, būs mazvērtīgāks.

Priekšstāvis ielūkojās maisiņā un aši atdeva to virsaitim.

— Tu arvien vēl joko! Smilšu graudus es pa mēnesi arī nesaskaitīšu. Skaidrs, ka manu naudu tu saskaitīsi ātrāk.

Cēlā Dvēsele kļuva nopietns, smaidu viņa sejā izdzēsa skarbs vaibsts.

— Tādā gadījumā, — viņš sacīja, — mēs esam noskaidrojuši, kam ir lielāka vērtība: jūsu gaisīgajiem dolāriem vai mūsu zemei. Zeme nekad nezudīs, tā paliks mūžam, un vienmēr uz tās dzīvos cilvēki, dzīvnieki, augi un upes. No mūsu puses tā būtu nekrietnība, ja mēs tagad pārdotu jums to cilvēku un dzīvnieku dzīvības, kuri vēl dzims uz šīs zemes. Šo apvidu mēs saņēmām no Lielā Gara. Jūs gribat mūs izskaust no mūsu dzimtajām vietām. Jūs itin viegli varat izskaitīt savu naudu un pārvērst, to pelnos, bet tikai Lielais Gars var izskaitīt smilšu graudus un zāles asnus mūsu prērijās …

Priekšstāvis uzklausīja šo runu apvaldīti, neizrādot dusmas. Negribēdams priekšlaicīgi sadedzināt aiz sevis tiltus, viņš mierīgā, pat laipnā tonī sacīja:

— Mani šurp atsūtīja Lielā Baltā Māte*[6]*, kas valda pār šo dižo zemi, kura plešas no viena sāļā ūdens līdz otram un stiepjas līdz pat Ziemeļvēju zemei, kur sniegs tundrā nekad nenokūst. Lielā Baltā Māte jūs mīl, un viņai rūp jūsu liktenis. Vai jūs to zināt?

Kanādietis, to teikdams, palūkojās visapkārt, bet visi klātesošie klusēja.

— Vai jūs to zināt? — viņš atkārtoja skaļāk un uzstājīgāk.

Cēlā Dvēsele droši viņam paskatījās acīs.

— Ha! — viņš atbildēja aukstasinīgi. — Ja tu mums to pasaki, tad tagad mēs to zinām.

— Tagad mēs to zinām! — visi klātesošie Melno Pēdu pārstāvji cieti atsaucās.

— Vai Lielā Baltā Māte mīl mūs tāpat kā savus baltos dēlus? — uzdrošinājās pavaicāt burvis Kinasi.

— Tāpat! — aģents apgalvoja bez minstināšanās. —Un viņa vēlas, lai jūs noslēgtu ar mums vienošanos un dzīvotu mierā mūsu aizgādībā. Diezin vai ar šerpajiem Garajiem Nažiem jūs kādreiz panāksiet saskaņu. Tie amerikāņi var jūs apdraudēt. Tad ziniet, ka šī ir jūsu draugu — Sarkano Mundieru zeme. Jūsu brāļi no Melno Pēdu tautas, ziemeļu grupas siksikau, mums jau pakļāvās, un viņiem dzīve ir bez bēdu.

— Bet vai viņi ir apmierināti un laimīgi? — jautāja viens no mūsējiem.

— Pajautājiet, lūk, šiem abiem virsaišiem, kuri ir kopā ar mani. Viņi jums pateiks.

Virsaitis Cēlā Dvēsele mīklaini nokremšļojās tāpat kā pārējie un pavēstīja, ka nav vajadzības jautāt, mums tāpat viss skaidrs.

Atvadoties kanādietis uzmeta mūsu vecajiem izteiksmīgu, caururbjošu skatienu un, padraudot ar pirkstu, brīdināja:

— Atcerieties, ka prērijas nav vairs tās pašas, kādas tās bija

pērnruden, kad jūs devāties pārgājienā. Ieradušies daudzi fermeri no austrumiem un tur apmetušies. Nav brīv tiem darīt pāri. Viņu dzīvība un manta ir īpašā Sarkano Mundieru apsardzībā. Kurš nodarīs fermeriem pāri, tam Jātnieku policija dzīs pēdas kaut vai līdz pašai jūrai.

— Tātad baltie kolonisti apmetušies mūsu medību laukos, tu saki?

— Daļēji, jā.

— Ar kādam tiesībām? Kādreiz taču Kanādas valdība noslēdza ar mums vienošanos un atzina mūsu mūžsenās tiesības uz medību laukiem.

— Pareizi. Bet nav mūsu valdības spēkos apturēt fermeru stihisko došanos uz prērijām. Tas, kas patlaban notiek, notiek bez mūsu piekrišanas.

— Bez jūsu piekrišanas baltie fermeri atņem mums medību laukus?

— Jā, tā tas ir.

— Kādēļ tad Jātnieku policija šos likuma pārkāpējus nepadzen? Kādēļ, gluži otrādi, ņem viņus vēl savā apsardzībā un, kā var spriest no taviem vārdiem, draud- dzīties pa pēdām mums, šīs zemes likumīgajiem īpašniekiem? Par ko? Par to, ka mēs gribam savu īpašumu aizsargāt no tiem, kuri to mums nelikumīgā kārtā atņem? Vai to tu gribēji teikt?

Kanādietis nezināja, kā pieklājīgi atbildēt uz šo jautājumu.

Viņš paraustīja plecus un paskaidroja:

— Tādēļ jau tieši esmu šurp pie jums atbraucis. Ja jūs būtu ar mieru pārdot jūsu zemi…

— Par to nevar būt runas!

Nākamajā dienā pēc sarunas ar kanādieti mēs izbraucām no Klinšu kalnu grēdām. Apkārtējie mežainie pakalni iezīmēja jau mūsu medību lauku robežu, kuru bija

atzinušas citas ciltis. Pēc vēl vienas dienas gājuma gandrīz jau sasniedzām brīnišķās ielejas, kuras bija īstā mūsu dzimtenes sirds: vienā no šīm ielejām mēs jau kopš laba laika ik gadus iekārtojām savu ziemas nometni, paglābjoties visbargākajos mēnešos no skaudrā sala.

Tas bija ļoti skaists apvidus. Skaists mūsu — indiāņu izpratnē, tāpēc ka tas bija bagāts ar pārtiku. Te bija papilnam dažādu dzīvnieku un biezokņos — kažokādu zvēru, bet upēs — zivju.

Jokojot ne vienreiz vien mēdzām teikt, ka Mūžīgie Medību lauki pēc nāves nebūs skaistāki, un tas bija tiesa, jo arī te daba priecēja acis un sirdi ar neparastu krāšņumu.

Pats par sevi saprotams, ka saruna ar Kanādas valdības priekšstāvi nometni ļoti satrauca. Nolēmām steigšus doties garām ziemas nometņu vietām ūn prēriju ziemeļu daļā uzmeklēt citas Melno Pēdu

grupas, lai uzzinātu no tām ko skaidrāku. Nebijām vēl attālinājušies no kalnu pakājes, kad satraucošs atklājums lika mums apstāties. Pamanījām pēdas -<- svaigas balto cilvēku pēdas; tās nebija atstājuši tie, ar kuriem nupat iepriekšējā dienā izšķīrāmies. Viņu acīmredzot bija daudz vairāk, un tie bija apmetušies kaut kur netālu. Viņi nemaz nebija centušies savas pēdas slēpt, un mūsu izlūkiem nenācās grūti uziet viņu nometni.

Trauksmainās priekšnojautas izrādījās pamatotas. Plašajā ielejā netālu no mūsu ziemošanas vietām bija apmetušies pārdesmit balto kolonistu — un, kā tas bija redzams pēc daudzām pazīmēm, uz pastāvīgu dzīvi. Viņi bija te ieradušies ar ģimenēm un iedzīvi, uzcēluši pagaidu mītnes no rupji tēstiem baļķiem, bet aplokos turēja mājlopus un zirgus.

Skaitliskā pārsvara dēļ nebaidījāmies ar viņiem tikties. Pusjūdzi no viņu apmetnes saslējām savas teltis pakalnā, no kura varēja labi aizstāvēties. Virsaitis Cēlā Dvēsele un mans tēvocis Dārdošais Pērkons tulka lomā tūdaļ devās uz balto apmetni. Tie tur, būdami jau iepriekš brīdināti, bija sacēluši trauksmi. Visi kolonisti ieročiem rokās patvērās lielākajā mājoklī, kas atgādināja mazu fortu. Tas bija celts nomaļus pašā kalngalā, tādēļ arī pacēlās pāri visai ielejai.

—' Hallo! Hallo! — uzsauca viņiem virsaitis no droša attāluma.

Tikai pēc laba brīža no mājokļa iznāca divi vīri un tuvojās virsaitim un tēvocim. Šautenes viņi nesa rokā, tādēļ manējie iztālēm viņiem parādīja, ka pašiem nav ieroču, un skaļi sauca:

— No arms! No arms! — Bez ieročiem!

Abi kolonisti, padomājuši brīdi, nolika ieročus lielās mājas priekšā un atnāca pie mūsējiem. Vienam no viņiem, vīram pusmūža gados, bija bieza, melna bārda, otrs bija daudz jaunāks. Tie bija neinteliģenti, rupji un augstprātīgi vīri, kas uz abiem indiāņiem skatījās kā uz zemākiem radījumiem.

— Ko jums vajag? — neiecietīgi jautāja bārdainis, nicinoši savilkdams lūpas.

— Ko jums šeit vajag? — atjautāja Cēlā Dvēsele tādā pašā tonī.

— Akls esi, vai, ja neredzi, un kolonists norādīja uz māju pusi.

— Redzu, — atbildēja virsaitis, — jūs te saimniekojat tā, it kā ieleja piederētu jums.

—- Šī ieleja pieder mums, sarkanādainais brāli!

— Kādas jums uz to tiesības?

— Tādas!

Bārdainis pēkšņi pielika sažņaugtu dūri Cēlajai Dvēselei pie vaiga, domādams, ka ar šo spēju kustību viņu nobiedēs. Virsaiša sejā nepakustējās ne vaibsts.

— Kur ienāk baltā cilvēka civilizācija, — augstprātīgi sacīja kolonists, — tur tās priekšā jāatkāpjas meža zvēriem, čūskām un

indiāņiem. To lieciet aiz auss!

— Pret tavu dūri pacelsies cita dūre. Mēs esam labi apbruņoti.

— Bet mums ir visjaunākās divdesmitpatronu karabī- nes, un mēs esam saliedēta jauno zemju celmlaužu vienība. Es nāku no dienvidiem, no Kolorādo, un tur ne viens vien sarkanādainis vēl mani piemin viņā saulē.

— Tu esi varen mutīgs un tēlo lielu varoni, bet esi ieradies mūsu apvidū kā bailīgs laupītājs.

— Tu maldies! Tā vairs nav jūsu zeme! Šo zemi no jums atpirkuši Kanādas valdība.

— Vēl nav atpirkuši, vēl ne! Bet pirms trim. dienām Kanādas valdības priekšstāvis centās mūs pierunāt, lai mēs valdībai pārdodam savus medību laukus. Ja jau viņš griezās pie mums ar tādu lūgumu, tad tas nozīmē, ka zeme joprojām ir mūsu, saprati?

— Tas būs bijis kāds plānprātiņš.

— Šis priekšstāvis sacīja vēl vairāk. Viņš sacīja, ka jūs ielaužoties šeit prērijās nelikumīgi, bez valdības atļaujas. Ar dūres tiesībām, kā tu to nupat parādīji.

— Aģents ir melojis.

— Bet vai tu nemelo?

Ar šiem vārdiem saruna aprāvās, un mūsu sūtņi atgriezās nometnē. Nekavējoties tika sasaukta visu kaujinieku sapulce, un tā bija ļoti vētraina. Daudzi jaunie karstgalvji ierosināja nekavējoties uzbrukt, aiztriekt nekaunīgos ienācējus un izpostīt viņu apmetni. Kanādas valdībai — viņi teica — jāievēro līdzšinējie likumdošanas akti un jāaizstāv indiāņi. Pieredzējušie kaujinieki bija citādās domās un ieteica apspriesties ar citām Melno Pēdu grupām, iekams spert agresīvus soļus pret baltajiem uzmākām. Apdomīgāko bija vairākums. Viņu apsvērumi guva virsroku.

Attālinājāmies no baltajiem par vairākām jūdzēm un ierīkojām nometni mazā, apslēptā ielejā. Rūpīgi nomaskējām visas savas pēdas, lai kolonisti nezinātu, kur atrodamies. Vairāki sūtņi straujākajos zirgos aizjāja uz dienvidiem, austrumiem un ziemeļiem pie mūsu cilts grupām pēc padoma, ko darīt, un ar lūgumu sniegt atbalstu.

Izlūki nepārtraukti novēroja balto apmetni. Grūti bija savaldīt mūsu jaunos kaujiniekus. Viņi degtin dega sākt uzbrukumu. Vecajiem šajās dienās viņi sagādāja daudz raižu, tomēr paklausības gars uzvarēja. Daži tikai pa reizei aizlavījās līdz kolonijai, kāpa kalnos un, iztālēm parādoties ar ieročiem rokās, laupīja mieru baltajiem.

Bāļģīmju ierašanās šajā skaistajā piekalnē bija mums sāpīgs trieciens. Šīs ielejas mēs uzlūkojām par savu neatņemamu īpašumu. Tā bija mūsu mīļā dzimtā puse. Te patvērāmies no ziemas sala un vētrām un no naidīgām ciltīm. Un, lūk, tagad varmācīgie iebrucēji bija izpostījuši mieru un bradāja mūsu brīnišķās pļavas. Viņi ne tikai

atņēma mums zemi, bet turklāt vēl draudēja mūs izskaust kā meža zvērus.

Pēc vairākām dienām saņēmām pirmās ziņas no citām cilts vienībām. Tās bija nepatīkamas, pat draudīgas. Daudzos apvidos stāvoklis bija tāds pats. Tur ieradās baltie kolonisti un, nevienam atļauju neprasīdami, ierīkoja apmetnes visauglīgākajās ielejās. Uzbrukt viņiem ar ieročiem rokās pašreizējos apstākļos būtu neprāts. Visi virsaiši ieteica saglabāt aukstasinību, vēl jo vairāk tādēļ, ka mūsu ietekmīgākais virsaitis Niokskatoss bija jau uzsācis sarunas ar Kanādas valdību.

Tā kā fermeri bija iekundzējušies Albertas prērijā, nebija vērts doties uz ziemeļiem. Nolēmām virzīties uz dienvidiem, uz Montānu, atstājot balto koloniju mierā.

Pēdējās dienās kolonisti izrādīja vēlēšanos nodibināt ar mums draudzīgākas attiecības. Reiz sadūrušies aci pret aci ar mūsu mednieku nodaļu, viņi paziņoja, ka gribētu vēlreiz parunāt ar mūsu virsaiti. Cēlā Dvēsele tam piekrita.

Tikšanās norisēja tanī pašā vietā, kur iepriekš. Šoreiz ieradās nevis divi, bet vairāki kolonisti. Viņu vārdā runāja cits vīrs, arī bārdainis. Viņš jau pašā sākumā centās atstāt uz mums labvēlīgu iespaidu.

— Prērijas ir plašas, un tanīs pietiek vietas gan jums, gan mums. Mēs šeit esam ieradušies, pamatojoties uz valdības apgalvojumu, ka tā jums par zemi ir pienācīgi samaksājusi. Gribam ar jums dzīvot mierā un saticībā. Lai to pierādītu, esam gatavi jums dāsni samaksāt par apgabalu, ko esam sākuši iekopt.

— To nevar samaksāt, — atbildēja Cēlā Dvēsele.

— Katrai precei ir sava cena, — iebilda kolonists. — Mēs labprāt atdosim jums to, kas mums ir visdārgākais, — savu dzīvo inventāru. Dosim jums piecus savus lopus par platību, ko var rikšiem pārjāt vienas vasaras dienas laikā no saules lēkta līdz rietam.

Tā bija smieklīgi zema cena par tādu zemes gabalu. Kolonista vārdos jautās nekaunība un apslēpts izsmiekls.

— Nē! — strupi atsaucās Cēlā Dvēsele un grasījās jau celties kājās.

— Apdomā labi, virsaiti! Izmanto gadījumu, kamēr esam labā noskaņojumā. Ļauni jums klāsies, kad mums būs zudusi pacietība… Jums domātos govslopus novietosim, lūk, tur tanī aplokā ielejā atstatu no apmetnes. Jūs tos varat no turienes jebkurā brīdī paņemt, protams, atstājot attiecīgu apliecinājumu, ka likumīgā kārtā esam no jums atpirkuši šo zemi.

Kolonisti gribēja «likumīgā kārtā» bezmaz gluži par velti piesavināties milzu zemes platības, vēl lielākas nekā dažs labs apriņķis Eiropā. Acīmredzot viņi jau paredzēja, ka, pieplūstot jauniem

kolonistiem, sāksies spekulācija ar zemes gabaliem.

— Nē! — virsaitis atkārtoja, un tā bija viņa pēdējā atbilde kolonistiem.

Šajā apvidū vēl palikām vairākas dienas, nemaz daudz neslēpdamies no kolonijas iedzīvotājiem. Kā jau bija teicis viņu starpnieks, tika atvesti pieci ragulopi un iesprostoti mazajā aplociņā netālu no upes.. Daži mūsējie, ziņkārības dzīti, gāja turp, lai tuvumā apskatītu «mūsu govis». Viņi atgriezās spļaudīdamies. Govis smirdēja pēc mēsliem.

Skanīgā Balss deva man slepenu mājienu. Es izgāju viņam līdzi no telts.

— Vai nāksi man līdzi? — viņš jautāja, kad bijām palikuši divatā.

— Uz kurieni?

— Apskatīt govis ielejā.

— Iešu.

Vecāki mums, zēniem, stingri bija nolieguši vieniem pašiem klaiņot apmetnes tuvumā. Baltajiem nevarēja uzticēties. Lai sajauktu pēdas, šai rītā izgājām no nometnes pavisam citā virzienā, aiz kalnu kores apmetām līkumu un nonācām pie govju aploka izdevīgā brīdī, kad neviena no Melnajām Pēdām nebija ielejā. Piegājuši pie paša aploka, atradāmies pārdesmit soļu atstatumā no govīm. Stāvējām pret vēju. Nejauka, saldena smaka šķebināja dūšu, un mēs steigšus pārskrējām vēja pusē.

Aplokā bija divas govis, divi vērši un bullis. Nīkuļi, acīmredzot ar nolūku atlasīti slimie dzīvnieki. Nopratām to no pirmā acu uzmetiena, jo tie visi bija izkāmējuši, stāvēja nokārtām galvām. Tātad arī šajā ziņā kolonisti gribēja mūs apkrāpt. Tikai bullis izskatījās kaut cik' žirgtāks un, mūs pamanījis, skumji ieīdējās vienreiz, tad otrreiz.

— Mēs viņam nepatīkam! — iesmējās Skanīgā Balss.

— Viņš mums arī ne! — Arī es rādīju drošu dūšu.

Mums bija līdzi loki, brālis bija paņēmis lielo, es mazo.

— Varbūt ielaist viņam vienu bultu smirdošajā ciskā? — Skanīgā Balss uzmeta man jautājošu skatienu.

— Vai dieniņ, nē! — Es izbijos. — Nenogalini viņu!

— Es jau nedomāju viņu galēt, bet tikai iešaut vienu bultu viņa tizlajā ciskā. Kā tu domā, vai bullis palēksies vai ne?

Es nezināju, vai viņš palēksies. Jautājums, kā bullis izturēsies, mūs nelika un nelika mierā. Kārdinājums kļuva aizvien lielāks, ilgi tam nevarējām pretoties. Nolēmām izšaut uz bulli vienu bultu, bet tikai ar mazāko — manējo loku. Mazā bulta tam neko lielu nenodarīs, bet mēs būsim izpildījuši savu pienākumu un varēsim palēkties aiz prieka, ja bullis palēksies kā no sirseņa dzēliena.

Brālis izšāva, un bulta trāpīja bullim taisni gurnā. Tā iecirtās

miesā par pirksta tiesu. Bullis salēcās kā nāves bailēs un mežonīgi iebaurojās. Viņš izmisīgi centās ar lūpām satvert gurnā iešauto bultu. Šis skats mums sagādāja lielu gandarījumu, mūs pārņēma īsti zēniska sajūsma. Mēs iedomājāmies, ka esam atriebuši visus bāl- ģīmju pārinodarījumus. Bullis mūsu acīs iemiesoja nenovīdīgos kolonistus. Mēs nevarējām samierināties ar pieaugušo iecietību, un uz bulli raidītā bulta glāba mūsu godu. Ar uzvaras dziesmu atgriezāmies nometnē, bet nolēmām pagaidām nevienam neko neteikt.

Nākamās dienas rītausmā devāmies uz dienvidiem. Montānas viļņainās prērijas un klusās ielejas mums likās brīnišķīgas, salīdzinot ar Kanādas ziemeļiem, kur mums uzbruka tik daudz likstu.

Mūsu medniekiem palaimējās sadzīt antilopu baru un nomedīt kādu duci šo dzīvnieku. Sākums bija pavisam labs, un tas mūs padarīja možākus. Pavasaris gāja uz beigām, bet laiks bija lielisks. Likās, ka pasaule, siltās saules apmirdzēta, atkal vēlīgi uzsmaidītu.

Divu dienu jājiena attālumā no Misūri upes austrumu pamalē pamanījām putekļu mākoņus.

— Bizoni! — kāds, nevarēdams apvaldīt savu prieku, iesaucās pilnā kaklā.

Pēc brīža noskaidrojās, ka tie nav vis bizoni, bet gan bālģīmju vezumnieki. No austrumu štatiem šurp plūda kolonisti. Viņi brauca mūsu virzienā. Mēs apstājāmies pakalnā, lai palaistu viņus garām. Tātad arī šeit, Mon- tānā, norisinājās tas pats, kas ziemeļos, baltie varmācīgi iespiedās mūsu prērijās.

Lēnām vilkās vairāki desmiti vezumu. Katrā iejūgā bija no sešiem līdz pusotra desmita vēršu. Ap vezumiem zirgos grozījās daudzi jātnieki. Mūs pamanījuši, tie apjuka, bet tad atkal devās tālāk tanī pašā virzienā. Tikai visi tagad bija kaujas gatavībā, turēja ieročus pa tvērienam. Viņi virzījās mums garām nepilnu trīssimt soļu attālumā. Mēs stāvējām, sastinguši kā klintis. Arī kolonisti pabrauca garām klusējot, saspringti mūs vērojot. Ratu čīk

stoņa grieza ausīs. Pirmo reizi tā atskanēja te, šajā apvidū.

Kāds ducis jātnieku apsargāja pēdējos vezumus.

— Paskat! — klusināti iesaucās virsaitis Cēlā Dvēsele. — Tur tas trešais jātnieks no beigām! Vai redzat viņu?

— Rukstoņs! — pārsteigts nočukstēja mans tēvs.

— Rukstons! Rukstons! — mūsu grupu pāršalca kā vētras šalka.

Ne ar vismazāko kustību neizpaudām to trauksmi, kādu mūsos izraisīja pamanītais mums naidīgais cilvēks.

Vezumi pabrauca garām. Virsaitis gribēja pārliecināties, vai tas tiešām bija Rukstons. Viņš lika pasekot pajūgu rindai vienam no saviem acīgākajiem kaujiniekiem, kurš labi pazina amerikāni. Kaujinieks aizlēkšoja uz priekšu, pievirzījās diezgan tuvu pēdējiem

kolonistiem un drīz vien atgriezās.

— Tas ir Rukstons! — viņš apstiprināja.

*

21. DIVAS NAKTIS

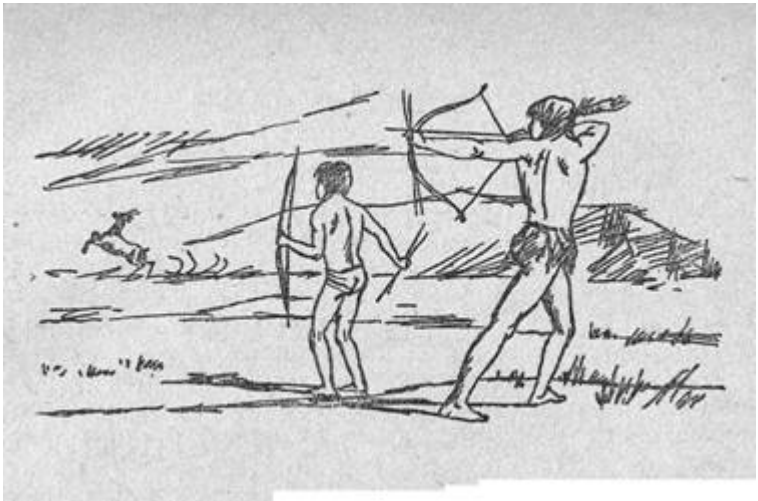

Rukstona — šī indiāņu zirgu zagļa parādīšanās prērijās neko labu nevēstīja un lika mums atkal kļūt piesardzīgākiem. Lielais mustangu skaits bija pavairojis mūsu turību, diemžēl arī sagādājis jaunas rūpes: zirgi bija jāuzrauga. Drošības labad Cēlā Dvēsele diviem izlūkiem lika izsekot kolonistus. Viņu interesēja, uz kurieni dodas šie ienācēji un kādus plānus perina Rukstons.

Jau nākamās dienas pievakarē atgriezās viens no izlūkiem ar ziņu, ka iepriekšējā naktī Rukstons un vēl trīs baltie atšķīrušies no kolonnas un jāšus griezušies atpakaļ, kā licies, uz to vietu, kur bijām viņus sastapuši. Kolonna virzoties tālāk uz rietumiem. Izlūks sākumā redzējis zālē Rukstona pēdas, pēc tam nolijis spēcīgs lietus un tās aizskalojis.

Cēlā Dvēsele nekavējoties vairākos virzienos izsūtīja kaujinieku grupas, lai rūpīgi pārbaudītu visu mūsu nometnes apkaimi. Priekšpusdienas lietus bija gan izdzēsis visas agrākās pēdas, toties vēl skaidrāk bija redzamas tās, kuras bija iemītas pēcpusdienā, pēc lietus. Izlūki viegli noskaidroja, kas pa šo laiku bija noticis: Rukstons tik tiešām bija piezadzies mūsu nometnei, kādu. laiku to iztālēm novērojis, pēc tam ar saviem biedriem aizjājis dienvidu virzienā. Dienvidos plētās Vārnām piederošais apvidus. Vai viņš būtu devies pie tiem?

Mums vajadzēja turēties pēc iespējas tālāk no baltajiem uzmākām un no Rukstona, tāpēc devāmies uz austrumiem. Vairākas nedēļas klejojām starp Misūri un

Piena upēm un Klinšu kalniem. Bizonu tur nebija nemaz, citu zvēru mazāk nekā iepriekšējos gados. Savus zirgus sargājām kā

acuraugu un naktīs izvietojām ap ganāmpulku lielu apsardzi.

Šajā laikā mūs, zēnus, pārņēma nevaldāma dziņa klaiņot vieniem pašiem bez pieaugušajiem. Klejojumi reizēm ilga vairākas dienas. Medījām prērijās ar lokiem un ar bisi, ko viens no biedriem bija slepus paņēmis no sava tēva. Pārtikām no sīko nomedīto zvēriņu gaļas un sapņojām par'aizraujošiem piedzīvojumiem.

Reiz piecatā atradāmies vairāku jūdžu attālumā no nometnes. Nošāvām azaidam vairākas stepju paipalas un cepām tās uz uguns krūmu aizsegā netālu no kādas upes krasta.

Pēkšņi otrā krastā atskanēja zēnu balsis, viņi runāja svešas cilts mēlē. Paķēruši ieročus, aizskrējām uz braslu. Nebijām kļūdījušies. Svešie nāca uz mūsu pusi. Līksmi čalodami, viņi pa ceļam ādas spaiņos ielasīja saskatūnas ogas, kuras indiāņi lietoja ēdiena gatavošanai. Viņi bija četri. Visi mūsu vecumā.

Tiklīdz viņi bija pārbriduši pāri upei, izlēcām no paslēptuves un, piedraudēdami ar ieročiem, bargi uzsaucām:

— Ne soli tālāk, kucēni! Mēs esam Melnās Pēdas, nogalināsim, ka nedabūsiet iepīkstēties!

Iespaids bija graujošs. Pārsteigtie nācēji bailēs iebļāvās un, nebūdami apbruņoti, apbēra mūs ar saskatūnas ogām. Negaidītā krusa savukārt samulsināja mūs, un mēs atlēcām pāris soļu sāņus. Nezinājām, ko darīt tālāk. Skanīgā Balss, draudīgi vaikstīdamies, rādīja viņiem bisi, ko turēja rokās, lai viņus, kā nākas, iebiedētu un ietekmētu, bet viņi stāvēja kā telēni. Skatījās uz mums pavērtām mutēm tā, it kā mēs būtu no mākoņiem nokrituši. Tad pēkšņi mēs visi reizē sākām jautri smieties. Ar zīmēm jautājām, kas viņi ir, no kādas cilts.

— Vārnas, — viņi tāpat ar zīmēm atbildēja.

— Okotoku Vārnas?

Kā ļaunā garā ēna man acu priekšā uzpeldēja atmiņas par pērnā gada notikumiem: okotoku Vārnu uzbrukums tēvoča Dārdošā Pērkona nometnei un mana drauga Pinkainā Ērglēna nāve.

— Tad jūs esat mūsu ienaidnieki! — iesaucāmies.

— Tā iznāk, — viņi nedroši atzinās.

Brālis Skanīgā Balss uzsāka ar viņiem izlīguma sarunas:

— Bet vai jūs protat kādas rotaļas?

— Par piemēru?

— Nu, teiksim, skriešanos.

— Par mums nav ātrāku skrējēju, — viņi palielījās.

— Bet vai jūs rīkojat zirgu jāšanas sacīkstes?

— Katrā apstāšanās vietā.

— Un sacīkstes šaušanā ar loku?

— Katru dienu.

— Bet vai jums patīk peldēt?

— Un kā vēl!

Ar to bija diezgan. Mēs atzinām viņus par brašiem zēniem un uzaicinājām pie mūsu ugunskura uz paipalu cepeti. Paipalas pa to laiku bija apgruzdušas, bet garšoja arī tāpat. Drīz vien bijām aizmirsuši nesaskaņas mūsu tēvu starpā. Mums ar viņiem bija labi. Nolēmām kopā pārnakšņot. Cik daudz mums bija ko stāstīt! Ar izbrīnu nācām pie atziņas, ka mūsu uztvere un uzskati ir visumā vienādi.

— Vai tas nav dīvaini? — Skanīgā Balss jautāja, pasaucis mūs sāņus.

-— Ļoti dīvaini, — mēs atbildējām.

— Kā tevi sauc? — brālis pajautāja vecākajam no okotoku zēniem.

— Melnais Mokasīns. Un tevi?

— Skanīgā Balss.

Mēs gribējām apskatīt viņu lokus. Viņiem bija tikai viens.

— Ko —• tikai viens loks? Un jūs uzdrošināties iziet no nometnes ar vienu loku?

— Mēs izgājām lasīt ogas.

Pārbaudījām viņu loku. Tas nebija peļams. Viens no mūsējiem sacīja:

— Mēs neviens bez ieročiem nekur neejam. Re, mums ir pat bise.

— Kurš no jums māk ar to šaut?

— Visi, —• samelojām, bet tūliņ pat izlabojām, — gandrīz visi. Mēs esam mednieki. Saskatūnas mūsu grupā lasa tikai sievietes un meitenes.

— Es arī lasīju, — man paspruka, par ko vecākie zēni mani apveltīja ar nosodošiem skatieniem.

— Jā, bērni gan pie mums lasa! —- mani galīgi sagrāva nievājošs tonis.

Vajadzēja atgūt cieņu jauno paziņu acīs. Gribēju pastāstīt kādu diezgan neparastu atgadījumu, lai ieinteresētu Vārnas. Pajautāju viņiem:

— Kurš no jums ir pieveicis bizonu?

Izrādījās, ka neviens.

— Bet mans brālis Skanīgā Balss pagājušajā gadā pieveica bizonu ar loku.

— Ej nu? — Vārnas brīnījās.

— Kas nu tas par bizonu! — brālis kautri atmeta ar roku, tomēr varēja redzēt, ka viņš aiz prieka vai plīsa.

— Bizons bija tik milzīgs kā lācis grizli! — es apgalvoju.

— Neparspīle! Nebija nemaz lielāks par melno lāci, — pārlaboja brālis. — Ar sešām bultām viņam pietika. Šis, — brālis norādīja uz mani, — ielaida vviņam septīto bultu, un tad bizons

beidza spirināties. Viņam bija milzīgi sīksta dzīvība.

— Ei, ei! — Vārnas nevarēja vien beigt brīnīties.

Viņi uzlūkoja mūs ar lielu bijību. Melnais Mokasīns izteica nožēlu:

— Zēl, ka mums nav pīpes. Tad mēs uzvilktu dūmu par mūžīgu draudzību.

— Mēs jau varam tāpat vien arī bez pīpes noslēgt draudzību, — apgalvoja Skanīgā Balss.

Viens no Vārnām, gribēdams palepoties, pavēstīja: — Bet mūsu nometnē tagad ir četri amerikāņi.

— Mēs to zinām, — palielījās Skanīgā Balss, piepūz- dams vaigus. — Tas ir Rukstons un vēl trīs bālģīmji.

Vārnu sejas pauda patiesu izbrīnu.

— No jums jau neko nevar noslēpt!

—< Neko, — brālis kautri atbildēja. — Rukstons ir ļoti ļauns cilvēks. Bet jums, Vārnām, viņš patīk.

— Ne jau visiem! — iebilda viens no Vārnām. — Mans tēvs ir uz viņu dusmīgs.

— Mans arī, — atzinās vēl kāds cits.

Saruna novirzījās uz mūsu pērnā gada uzbrukumu Ruk- stona un Vārnu nometnei, kad viņiem atņēmām četrdesmit zirgus. Zēni tad esot atradušies ielejā teltīs, apšaudes joslā. Tagad viņi ar neticību uzņēma ziņu, ka mēs, Melno Pēdu puikas, ņēmām dzīvu dalību uzbrukumā.

— Vai atminaties savu zirgu aploku? — jautājām.

— Jā, atminamies, — Vārnas atbildēja.

— Zirgi atradās pašā upes krastā, bet mēs bijām paslēpušies viņpus upes.

— Tik tuvu? Un jums nebija bail?

— Nebija laika bīties, — cienīgi atbildēja Skanīgā Balss. — Kaujas mutulī, ložu krusā rūdījās mūsu sirdis.

Pēc šiem brāļa pacilātajiem vārdiem iestājās klusuma brīdis. Es ierunājos:

— Bet vai jums, Vārnām, toreiz bija bail? Tikai sakiet taisnību.

— Mazdrusciņ.

Šī vaļsirdīgā atzīšanās mūs dziļi iepriecināja. Nosolījāmies, ka Melnās Pēdas un okotoku Vārnas būs labākie draugi. Ar šo sajūtu laidāmies miegā un gulējām cieši blakus, cits citu sildīdami. Otrā rītā atvadījāmies. Katra grupa devās uz savu nometni.

Jo tuvāk nācām mājām, jo vairāk mūs sāka mocīt šaubas un netīra sirdsapziņa. Jau vairākas nedēļas mūsu tēvi ne par ko citu pie ugunskuriem nerunāja kā par jaunām briesmām no okotoku Vārnu puses. Vai tagad vajadzētu atzīties, ka bijām satikušies ar viņu zēniem un ka mums ar viņiem bija tik labi? Nē un vēlreiz nē! Zēnu gods lika mums par katru cenu paturēt noslēpumā draudzību ar okotoku

zēniem.

Kad jau atradāmies kādu tūkstoš soļu attālumā no mūsu nometnes, pēkšņi Skanīgā Balss, vecākais no mums pieciem, pavēlošā tonī iesaucās:

— Apstājieties!

Viņš lika mums nostāties aplī plecu pie pleca, ar sejām pret apļa vidu, lai mēs cits citam skatītos cieši acīs. Viņa seja bija ļoti nopietna, uzacis savilktas.

— Saņemieties visi rokās! — viņš deva nākamo pavēli.

Izdarījām, kā viņš lika. Es trīcēju aiz satraukuma.

— Mēs zinām lielu noslēpumu, — viņš ierunājās aiz- kapa balsī. — Esam iedraudzējušies ar mūsu lielākajiem ienaidniekiem. Neviens, izņemot mūs piecus, nedrīkst uzzināt, ka tikāmies ar okotoku zēniem. Skaidrs? *1*

— Skaidrs! Skaidrs! — apstiprinājām steidzīgi un drūmi, kā jau klājas zvēresta brīdī.

— Tikpat stingri, kā turam kopā delnas, zvēram, ka neizlaidīsim pār lūpām ne skaņu, ka klusēsim, pat ja arī nāktos mirt!

-— Zvēram! — svētā apņēmībā atsaucāmies.

—< Tagad lai katrs atsevišķi zvēr pie tā, ko viņš vairāk par visu mīl. Sāc tu!

— Es, — stostīdamies aiz uztraukuma, atsaucās pirmais zēns, — es … zvēru pie … pie Lielā Manitu!

— Brīnišķīgi! — uzslavēja viņu Skanīgā Balss. — Nākamais!

— Es zvēru pie tā, ka gribu kļūt liels kaujinieks!

—< Ļoti labi! Tu, — Skanīgā Balss caururba mani ar bargu skatienu.

— Es, — tikko dzirdami izdvesu, — es mīlu Pononku.

Skanīgā Balss mazliet saviebās.

— Tu gribi zvērēt pie suņa? Nu labi, lai tā arī būtu! Nākamais!

— Es zvēru pie tā, ka mīlu māti.

Skanīgā -Balss saviebās vēl vairāk — tā, ka zobi no- skraukšķēja, un nomurmināja pie sevis kādu nicīgu vārdu, bet nevienu nenorāja, tikai atmeta ar roku.

— Tā, nu jūs esat devuši zvērestu! — viņš nobeidza. — Tagad jūs zināt, kā jums jāizturas. Klusēt vai — mirt!

— Klusēt vai mirt! — apstiprinājām.

— Hauk!

Nometnē viss bija kārtībā. Neviens mūsu pārnākšanai nepievērsa īpašu uzmanību. Ne jau pirmo reizi bijām šādā prombūtnē. Māte, kā parasti, mani ieraugot, jautāja:

— Nu, ka jums gāja? Vai labi?

— Labi, māmiņ.

— Vai pieredzējāt ko interesantu?

— Jā gan … Nē, nē, neko sevišķu!

Māte paskatījās manī vērīgāk, bet es no viņas aizgriežos. Neko neteikdama, viņa mani sātīgi pabaroja. No tādiem patstāvīgiem klaiņojumiem parasti atgriezāmies izsalkuši kā vilki. Es apēdu pamatīgu brieža aknu gabalu un kļuvu pavisam sapņains. Dzimtā telts bija tik mājīga, mātes tuvums tik mīļš.

— Māmiņ! — es iesaucos. — Vai tas ir slikti, ja ir daudz draugu?

— Gluži otrādi, Bizonīt! Jo vairāk draugu, jo cilvēkam labāk.

— Arī es tāpat domāju… Tas nav nekas ļauns.

Man šausmīgi niezēja mēle. Māte bija tik laba, viņai

varēja visu, visu uzticēt. Bet es ne uz mirkli neaizmiršu biedru rokas spiedienu un zvērestu klusēt. Nē, es viņus nenodošu! Ar māti, neko neizpaužot, varēja risināt viltīgu, apslēptu sarunu, iekšēji smejoties, ka māte neko nezina.

— Vai visi okotoku Vārnas ir ļauni cilvēki? — es nevainīgā tonī jautāju.

— Mēs esam karojuši ar viņiem paaudzēm ilgi, — atbildēja māte. — Viņi nogalināja Melnās Pēdas, mēs nonāvējām Vārnas. Viņi apgalvo, ka mēs esot ļauni cilvēki, mēs sakām, ka viņi ir ļauni cilvēki. Kā lai zina, kam taisnība?

— Varbūt nevienam? — es žigli izsaucos. — Varbūt viņi ir tikpat labi kā mēs?

— Tas ļoti iespējams …

Māte rosījās pa telti, šo to kārtodama un manī nemaz neskatīdamās. Kāds mani tā kā pavilka aiz mēles.

— Māmiņ, — es ierunājos, — bet, ja nu pavisam negaidot, pavisam nejauši es iedraudzētosˆ ar dažiem okotoku zēniem, vai tu ļoti dusmotos?

Māte pārtrauca telts kārtošanu un, pētoši skatīdamās manī, pienāca klāt.

— Es jautāju, māmiņ, tāpat vien. Es tikai jautāju! — sabijies centos runāt pavisam nevainīgā tonī.

Māte nostājās tieši man pretī un cieši ielūkojās man acīs.

— Bizonīt, — viņa lēni iemāka, — ar ko jūs satikāties šajās dienās?

— Ne ar ko, māmiņ, ne ar ko! Mēs medījām paipalas, lasījām saskatūnas ogas, stāstījām dažādus stāstus pie ugunskura, runājāmies.

— Bizonīt, kur jūs tikāties ar okotoku zēniem?

Es biju galīgi pārsteigts.

— Māmiņ, vai tad es kaut ko teicu par okotoku zēniem? Es taču neko …

Māte pielēca kājās un izskrēja no telts. Viņa aizskrēja tepat netālu, kur sēdēja tēvs ar vairākiem kaujiniekiem. Viņa kaut ko steidzīgi tiem stāstīja, rādot uz manu pusi. Tie pielēca kājās kā dzelti. Man smadzenēs atplaiksnīja viena doma: jābēg! Izšāvos no telts un kā antilope aizjoņoju nometnes dziļumā. Kāda telts bija vaļā. Ieskrēju tanī. Par laimi, iekšā neviena nebija. Pie sienas gulēja vairākas bizonu ādas. Palīdu zem tām un gulēju tur kluss kā pelīte. Dzirdēju, ka mani ārā sauca. Tomēr paliku savā paslēptuvē.

Es tur nogulēju labu laiku. Tad iekšā sanāca ļaudis. Sāka izmētāt ādas un atrada mani. v — Nāc! — viņi īsi pavēlēja.

Mani veda uz galveno telti. Jau iztālēm pamanīju, ka tur bija milzums ļaužu: saskrējusi vai visa nometne. To ieraugot, mēģināju atkal mukt, bet mani drīz vien noķēra un tālāk veda pie rokas.

— Ko jūs gribat ar mani darīt? — raudulīgi iekunkstējos.

— Nebaidies! Galvu jau nenorausim …

Kad pienācām pie galvenās telts, ļaudis mūsu priekšā pašķīrās. Iegājām iekšā. Es tur ieraudzīju zemē sēžam vecajo padomi ar virsaiti Cēlo Dvēseli un burvi Kinasi priekšgalā. Tur bija arī tēvs un tēvocis Dārdošais Pērkons, bet viņu priekšā stāvēja četri mani biedri, ar kuriem kopā biju pēdējā klejojumā. Man lika nostāties viņiem līdzās. Sejas mums bija drūmas, it kā mūs gaidītu nāves sods. Patlaban izprašņāja vecāko brāli.

— Mēs devām zvērestu, — drūmi atzinās Skanīgā Balss, — un neko neteiksim. Es nedrīkstu pārkāpt zvērestu.

— Kam jūs devāt zvērestu? — tincināja Cēlā Dvēsele.

— Cits citam.

— Būdams jūsu virsaitis, es atbrīvoju jūs no dotā zvēresta.

Skanīgā Balss mirkli svārstījās, pēc tam cieti noteica:

— Nē, es savus biedrus nenodošu!

Burvis Kinasi uzrunāja mūs visus piecus reizē:

— Pienapuikas! Kamēr jūs rotaļājaties zvērestu došanā, tikmēr pār mūsu galvām savilkušies negaisa mākoņi! Apdraudēta ir visa nometne. Puņķu tapas Tūliņ, šajā pašā brīdī izbeidziet tielēšanos, citādi dabūsiet zvērēt pie «Lielā Raga»! Ko tas nozīmē, tas man jums nav jāstāsta.

Ai, es to zināju! Kādas bailes es pārdzīvoju tajā reizē, kad manas vainas dēļ Plānajam Sniegam vajadzēja zvērēt pie «Lielā Raga»! Nešaubīgi ticējām, ka par nepareizi dotu zvērestu draud neizbēgama un drīza nāve.

Visi pieci aši saskatījāmies, ne vārda nerunādami. Kad mans skatiens sastapās ar brāļa acīm, lūdzoši noliecu galvu. Viņš man atbildēja ar tādu pašu piekrītošu mājienu.

— Mēs satikāmies, — sacīja vecajiem Skanīgā Balss, — ar … ar okotoku zēniem.

Visi klātesošie kaut ko tādu jau nojauta paši, tomēr brāļa vārdi uz viņiem atstāja milzīgu iespaidu. Tikai tagad sāku noprast, cik liela nozīme tika piešķirta šai ziņai.

— Vai tālu no šejienes? — virsaitis jautāja.

— Divu stundu jājiena attālumā.

Atkal visi nošalca, pārsteigti, ka okotoku grupa atradās tik tuvu.

— Ko jūs ar viņiem darījāt? Cik viņu bija?

— Četri… Mēs neko nedarījām. Runājāmies, kopā pārnakšņojām, nosolījāmies, ka …

Skanīgā Balss saminstījās. Viņš šaubījās,, teikt vai neteikt.

— Ko jūs nosolījāties? — virsaitis bargi uzstāja.

— Ka… būsim tagad… draugi, — drebošā balsī atzinās brālis.

Vecajie uzņēma šo ziņu ar dīvainu mieru, bez gaidītā dusmu izvirdumu. Tēvocis Dārdošais Pērkons pieliecās pie tēva un kaut ko viņam pačukstēja pie auss, pēc tam es skaidri redzēju, ka abi — tēvs un tēvocis — pasmaidīja. Ko tas varēja nozīmēt?

— Vai tu redzēji, Skanīgā Balss, kādā virzienā okotoku zēni aizgāja no jums? — jautāja virsaitis.

— Redzēju. Uz dienvidiem, bet mēs — uz ziemeļiem.

— Vai tu atceries ceļu uz to vietu, kur viņus sa- tikāt?

— Atceros …

— Sagatavojies! Tūliņ tev būs jādodas turp ar izlūkiem.

Vēl mūs iztaujāja par Rukstonu, bet mēs neko vairāk nevarējām pateikt, izņemot to, ka amerikānis atrodas Vārnu nometnē. Virsaitis deva pavēles, un visi izklīda pa savām teltīm. Skanīgā Balss ar izlūkiem aizjāja no nometnes, pārējie kaujinieki pastiprināja sardzi pie zirgu ganībām. Citādi dzīve nometnē ritēja parastās sliedēs. Neviens man neko nepārmeta. Gluži otrādi, mana vecuma puikas ielenca mani un nelikās mierā, lai es pastāstot par okotoku zēniem. Pašam negribot, nokļuvu uzmanības centrā.

Izlūki apstiprināja to, ka Vārnu nometne ir ļoti tuvu. Pirms nakts iestāšanās sadzinām zirgus mazajā aplokā, kas bija ierīkots nometnes tuvumā, bet labākos auļotā- jus katrs piesēja turpat pie savas telts. Mūsu telts priekšā stāvēja trīs zirgi: tēva, brāļa un mans losis. Skanīgajai Balsij un man vajadzēja tos pa nakti apsargāt, tāpēc ka tēvs aizgāja ar kaujiniekiem apsargāt nometni.

Bijām nomodā uz maiņām) līdz pusnaktij sargāju es, pēc pusnakts — brālis Skanīgā Balss. Turēdams loku šaušanas gatavībā, stāvēju telts priekšā. Zirgu purni man gandrīz dūrās klāt, un es tos varēju aizskart. Ar mani kopā sargāja suns Pononka, izstiepies turpat man pie kājām. Nekas sevišķs neatgadījās. Kad nakts jau bija pusē — es to ievēroju pēc zvaigznēm —, pamodināju brāli un pats likos gulēt.

Miegs bija salds. Mani uzmodināja pieskāriens rokai. Uzreiz biju

pamodies.

— Celies ātrāk! — nočukstēja brālis.

— Kas noticis?

— Neaizmirsti paņemt loku un bultas! — viņš vēl piebilda un nozuda.

Klusītiņām pasaucu Pononku un izgāju no telts. Zvaigznes bija mainījušas savu stāvokli. Nakts bija krietni patecējusi. Bija vēl tumšs, bet jau tuvojās rīts.

— Uzspicē ausis! — brālis tikko dzirdami nočukstēja.

Nometnē, kā. jau parasti, bija dzirdamas dažādas skaņas. Palaikam ierējās kāds suns, lai gan bija pavēlēts visus piesiet teltīs, palaikam nogrudzinājās kāds zirgs. Pēc brīža kaut kur tālu pakalnos klusināti, gari stiepti iegaudojās koijots.

— Mēness nav, bet viņš gaudo tik stiepti, — pievērsa manu uzmanību Skanīgā Balss. — Tas ir savādi.

Līdzīga gaudošana atskanēja pakalnā nometnes pretējā pusē.

— Tā nemēdz būt, — nomurmināja brālis.

Mūsējiem bija citi sazināšanās signāli. Tātad koijotu gaudas raidīja kāds cits. Es sāku drebēt aiz satraukuma.

— Varbūt aizskriet uz zirgu aploku un brīdināt sardzi? — ieteicos.

— Kādēļ? — iebilda brālis. — Viņi dzirdēja to tikpat labi kā mēs. Uzraudzīsim telti, jo tie var ielavīties pašā nometnē.

Nebiju nobijies, bet sirds gan man bija nemierīga. Noglaudīju Pononkam galvu. Suns nekļūdīgi pirmais justu kāda sveša cilvēka tuvošanos un riedams saceltu trauksmi. Aptaustījām zirgus, centāmies ar acīm izurbties cauri tumsai. Pa to laiku koijotu gaudas mitējās un iestājās dziļš klusums. Varbūt tie tik tiešām būs bijuši īsti zvēri?

Pēkšņi tanī pusē, kur atradās zirgu aploks, norībēja šāviens. Sarāvos tā, it kā šāviens būtu bijis domāts man. Visi suņi nometnē piepeši sāka riet. Atbalss vēl nebija ielejā norimusi, kad jau turpat nodārdēja vēl viens un vēl vairāki rībieni. Kanonāde nebija ilga. Pēc pārdesmit šāvieniem, atbalsis aizvēlās pakalnos un iestājās atkal tāds klusums, ka ausīs džinkstēja.

— Kas tur bija? — jautāju brālim.

— Tur šāva mūsējie. Acīmredzot okotoki gribēja piekļūt zirgiem. Būsim uzmanīgi, jo viņi var atnākt šeit.

Šāvieni bija uzmodinājuši visu nometni. Teltīs sākās rosība. Māte satraukta iznāca laukā un nostājās mums līdzās. Austrumu pamale jau sāka bālēt. Tuvojās rīts. Nekas vairs neiztraucēja mieru un klusumu.

Tiklīdz atausa gaisma, virsaitis izsūtīja labākos izlūkus, lai tie apskatītu nometnes apkārtni, bet visiem pārējiem aizliedza pagaidām iziet. Drīz vien jau no pēdām bijām uzzinājuši, kas naktī bija noticis. Tie patiešām bija bijuši okotoku Vārnas. Prāva viņu vienība bija

piezagusies pie 'zirgu aplokiem, bet mūsu sarga uguns viņus pārsteidza un lika bēgt. Tanī pašā laikā otra — mazāka Vārnu grupa pielavījās nometnei no otras puses, šaudīšanās pie zirgu aploka brīdināja viņus par mūsu modrību. Tāpat kā lielā uzbrucēju vienība, arī viņi atteicās no sava nodoma un laidās prom.

Agri tās dienas rītā novācām nometni un devāmies uz ziemeļiem. Apvidus bija pārāk nedrošs, kaimiņi pārlieku bīstami.

Es pārdzīvoju skaudras dvēseles mokas. Divas pēdējās naktis manā bērnišķīgajā izpratnē bija pilnīgi nesaderīgas. Pirmajā naktī dzima neviltotā draudzība ar okotoku zēniem, bet nākamajā naktī viņu tēvi bija gribējuši mūs aplaupīt un nogalināt — tas rupjā kārtā sagrāva visus manus līdzšinējos priekšstatus par cilvēkiem. Tas ap vērsa pilnīgi otrādi manu jūtu pasauli.

Pagriezu zirgu uz brāļa pusi un jāju viņam blakus.

— Skanīgā Balss! — pavisam sagrauzts nomurmināju.

— Kas tagad notiks?

Arī viņa sejā jautās izmisums.

— Nezinu, kas notiks.

— Vai atkal sāksies karš ar viņiem?

— Ja viņi mums sekos, tad būs karš.

Divas asaras, divas karstas asaras gribēja sarietēt man acīs, tomēr savaldījos.

— Turies! — uzmundrināja mani brālis, aizsmakušā balsī čukstēdams. — Turies kā vīrs!

— Es negribu karu, — drebēdams atbildēju. — Negribu, lai mums uz viņiem vajadzētu šaut… Šis Melnais Mokasīns…

Kaut kas man iespriedās kaklā, nevarēju vairs parunāt.

— Melnais Mokasīns ir lāga zēns, — apstiprināja Skanīgā Balss. — Viņš varētu būt īsts mūsu sirdsdraugs —*1* Melnais Mokasīns, mūsu brālis.

— Viņš man tik mīļš, — vārdi man spriedās kaklā.

— Viņš man tik mīļš … tik mīļš …

Skanīgā Balss spēji izslējās seglos, it kā gribētu atbrīvoties no mīkstsirdības, un sašuta.

— Nekrīti izmisumā, Bizonīt! — viņš sacīja bargi. —• Nenolaidīsim spārnus! Ja būs karš, tad būš jākaro, tāds ir mūsu liktenis. Nesāksim pinkšķēt kā bērni! Hauk!

Asaru aizmiglotām acīm paskatījos uz viņu un biju pārsteigts, ka viņā jau bija tik daudz no īsta kaujinieka rūdījuma, īsta sīkstuma. Es nevarētu parādīt tādu drosmi, tādu izturību, neparko nevarētu.

— Skanīgā Balss! — izdvesu. —* Man ir smagi, ļoti smagi!

Bet arī viņa iekšējā apņēmība nebija ilga, tā drīz vien atslāba.

— Man arī ir smagi, — viņš nedroši un klusi atzinās.

Vienīgā laime, ka šajā mulsuma brīdī varēju patverties pie

dārgajām būtnēm, kuras bija man līdzās, un stiprināt savu sirdi ar viņu tuvību: tie bija mans losais zirgs un uzticamais suns Pononka, tie bija tēvs un māte, tas bija tēvocis Dārdošais Pērkons, kurš atkal bija salabis ar vecākiem; tas bija sirsnīgais brālis Skanīgā Balss, kas dalījās ar mani manās bēdās, — visa mūsu dzimta, kas taisnā ceļā devās uz ziemeļu prērijām.

22. NAKTS ĒRGĻA ATGRIEŠANĀS

Pēc strauja gājuma tās pašas dienas vakarā sasniedzām Piena upi un, pārbriduši pāri, ierīkojām nometni tās kreisajā — ziemeļu krastā. Pa to laiku, kamēr visi iekārtoja nometni un cēla aploku zirgiem, kādi divdesmit mednieki gan jāšus, gan kājām izklīda pa apkārtni, lai upes briksnājā pamedītu. Te pēkšņi tālumā nogranda šāvieni.

Saulrietā nometnē sacēlās liela kņada. Es tieši tanī brīdī makšķerēju zivis upes līkumā. No prērijas puses atskanēja sauciens. Tur pakalnā rietošās saules staros pamanīju tikko velkamies divus cilvēkus. Viens no mūsu ļaudīm balstīja kādu. svešu nācēju, kurš kliboja. Klibais indiānis bija ļoti novārdzis, tas jau iztālēm dūrās acīs.

Nesadzirdēju, ko mūsu mednieks kliedza nometnes ļaudīm, bet tas bija kaut kas ļoti svarīgs. Pametu makšķeri un aizjozu uz mūsu telti. Pie ieejas sastapu māti, kas vērīgi ieklausījās neskaidrā, tālā dunoņā.

— Kas noticis? — satraukts jautāju.

—• Nezinu, nezinu, — atbildēja māte klusinātā balsī. Viņa bija ļoti satraukta.

Tanī brīdī skaļi iedārdējās bungas nometnē. Tā bija trauksme. Pēc dobjās dārdoņas mēs uzreiz pazinām, ka tās ir burvja Kinasi bungas. Tās atskanēja tikai svarīgos gadījumos un lielos svētkos. Un vienlaikus nometnes dziļumā sadzirdējām pavēļu saucienus:

— Visi uz virsaiša telti! Visi uz virsaiša telti! Visi!

Atskrēja pie mums tēvs un pavēstīja jaunumu:

— Nakts Ērglis atgriezies!

— Nakts Ērglis… atgriezies? — atkārtoja māte, ar roku aizsegdama izbrīnā pavērto muti.

— Vai dzīvs? — viņa uztraukti jautāja.

— Bet kā tad viņš citādi varētu atgriezties, sieva?! Dzīvs! Nu žigli uz virsaiša nometni!

Nakts Ērgļa atgriešanās mani uzbudināja tikpat stipri kā pieaugušos. Spilgti manu acu priekšā atplauka notikumiem bagātā pērnā gada nakts: pēc veiksmīgā uzbrukuma Rukstona un okotoku Vārnu nometnei gaidījām atgriežamies visus kaujiniekus un vienu nesagaidījām — Nakts Ērgli. Tad man iešāvās prātā kļūmā doma sašaut bultas četru kritušo ienaidnieku līķos. Sakarā ar Nakts Ērgļa nozušanu kaujinieki pārmeta burvim Baltajam Vilkam.

Virsaiša telts priekšā kurējās liels ugunskurs. Mēs tur ieraudzījām lielu ļaužu pūli — gandrīz visus nometnes ļaudis. Nakts Ērglis nekur nebija redzams. Toties mednieks, kurš Viņu bija atvedis, stāvēja pie ugunskura un stāstīja, kā un kur viņš viņu bija atradis. Viņš to bija saticis pie upes stundas gājiena attālumā no nometnes. Pirms vairākām nedēļām Nakts Ērglis bija atklibojis līdz Piena upei,

zinādams, ka mēs šeit visbiežāk uzturamies. Pateicoties laimīgam gadījumam, šodien bijām ieradušies taisni šajā apvidū un mūsu mednieks uzdūries viņa slēptuvei. Viņš atrada Nakts Ērgli galīgi aiz bada novārgušu un atvilka viņu līdz mūsu nometnei.

Stāstījums bija galā. Divi kaujinieki izveda no telts Nakts Ērgli, kas bija izģindis kā skelets. Tas bija rēgs, ne cilvēks. Uzmanīgi viņš tika nosēdināts netālu no ugunskura uz bizonu ādu kaudzes. Piegrūdu mātei pie sāniem.

— Māt, — iejautājos, — vai tas ir Nakts Ērglis?

— Jā, tas ir viņš.

— Vai tas nav viņa gars?

— Nē, tas ir viņš pats. Esi mierīgs!

Viņam atnesa vieglu barību no brieža aknām. Visi, svinīgi klusējot, nolūkojās, kā Nakts Ērglis ēda.

—i Redzi? — māte man pačukstēja. — Gars jau neēstu.

Pēc tam viņam pasniedza pīpi, un Nakts Ērglis ilgi smēķēja klusēdams. Beidzot, viņš mazliet atguvās un mēģināja izslieties.

— Hau ni tuki — kā tu jūties? — pajautāja viņam virsaitis Cēlā Dvēsele.

— Nit achkse — ļoti labi, — atbildēja Nakts Ērglis.

Viņš palūkojās visapkārt un gribēja pasmaidīt, bet iznāca tikai vāra grimase.

— Brāļi, — viņš uzrunāja klātesošos. — Skatos uz jums, esmu atkal tuvinieku vidū, sirds man silst… Jūs gribat zināt, ko esmu piedzīvojis. Tas bija kaut kas neparasts. Klausieties!

Un viņš sāka savu stāstu, bieži to pārtraukdams, lai atpūstos. Tanī naktī, kad notika uzbrukums Rukstonam un Vārnām, Nakts Ērglis bija iedalīts kaujiniekos, kuri šāva no pakalna lejup uz ienaidnieka nometni. Pēc tam ar vairākiem biedriem viņš pieteicās iet aizdedzināt teltis, bet ienaidnieks bija modrs*L* viņi tika padzīti. Bija jābēg uz upes pusi. Tad Nakts Ērglis ar lodi tika ievainots kājā. Krizdams viņš tumsā pazaudēja bisi. Viņu pa- krītam neviens no biedriem nepamanīja, bet saukt viņš neuzdrošinājās, jo turpat tuvumā snaikstījās Vārnas. Viņš aizvilkās līdz upei. Kauja jau bija rimusi. Ienaidnieka nepamanīts, viņš ieslīdēja ūdenī, straume laimīgā kārtā viņu sāka nest projām. Tā viņš nopeldēja labu gabalu, tad izrāpās krastā un gribēja aizvilkties līdz mums, līdz nometnei. Upē viņš bija pamatīgi noasiņojis, sāpes celī bija neciešamas. Izrāpies krastā, viņš zaudēja samaņu. Kad viņš nāca pie samaņas, saule jau bija augstu pie debesīm. Vajadzēja atmest domas sasniegt savējos. Viņš baidījās no Vārnu pakaļdzīšanās, tādēļ nogulēja visu dienu upmalas krūmos. Vakara krēslā, atspiezdamies uz nūjas, uzsāka atceļu. Ievainotā kāja lika sevi manīt arvien vairāk, vairākkārt viņš krita bezsamaņā. Trešajā dienā viņš tikko vairs spēja pavilkties uz priekšu, acu priekšā viss dubultojās. Pēkšņi viņš sadzirdēja balsis. Viņu

uzgāja divi tirgoņi. Metisi. Viņi uzsēdināja Nakts Ērgli zirgā un aizveda uz savu nometni. Labie ļaudis aprūpēja viņu cik vien spēdami. Kad. viņi devās uz austrumiem, tad paņēma viņu līdzi. Brūce tikai pēc vairākiem mēnešiem daudzmaz sadzija. Kāja bija stīva, celī saliekta. Šā gada agrā pavasarī daudzi amerikāņu kalnieši devās uz rietumu Montānas kalniem, kur raka zeltu. Nakts Ērglis viņiem pievienojās, jo starp kalniešiem sastapa labus ļaudis, kuri neliedza viņam brālīgu atbalstu…

Vai tas var būt?! — stāstījumu pārtrauca kāds no klausītājiem. — Amerikāņi — un tomēr labi cilvēki? Tas nu gan izklausās neticami! Un pat neliedza brālīgu atbalstu tev, indiānim?

— Jā, tā bija. Viņi man palīdzēja.

— Tie nebūs bijuši amerikāņi!

— Bija! Bet tev taisnība, tie bija mazliet citādi amerikāņi. Tiesa gan, kalnieši ne ar ko īpaši neatšķīrās, tikai acīmredzot bija ļoti trūcīgi, salīgti pie bosa, bagāta uzņēmēja, kalpoja tam un strādāja viņa labā. Šie nabaga kalnieši pret mani bija ļoti sirsnīgi…

— Savādi gan! Savādi gan! — no visām pusēm atskanēja saucieni, un mūsu kaujinieki pirmo reizi sāka aptvert, ka bez viņiem zināmajiem «ļaunajiem amerikāņiem» bija vēl arī labi amerikāņi.

Nakts Ērglis turpināja savu stāstījumu.

Ceļojums ar šiem uz rietumiem bijis patīkams, bet tajā pašā karavānā atradies arī viens ārsts. Šis jaunais dziednieks par visu vari gribējis viņam amputēt kāju. Bet Nakts Ērglis neparko nav gribējis to pieļaut. Viņš aizbēdzis no kalniešiem un pēc ilgas, mokpilnas klaiņošanas sasniedzis Piena upi. Brūce ceļgalā atkal sākusi strutot, grūti bijis medīt, nācies badoties. Šovakar viņš sadzirdējis upmalā mūsu mednieka piesardzīgos soļus. Un tas esot bijis viņa glābiņš.

Nakts Ērglis bija beidzis savu stāstu. Viņš nostājās uz savas veselās kājas un saviļņots sacīja:

— Lai Labais Gars pret jums ir tikpat labs, cik labs viņš bija pret mani!

Pēc šiem vārdiem piecēlās virsaitis Cēlā Dvēsele un atbildēja:

— Jūs visi atminaties, kas notika pagājušajā pavasarī. Mūsu lielais burvis Baltais Vilks nebija kļūdījies. Apslēptie spēki viņam bija devuši pareizu padomu. Mēs bijām vainīgi, mēs bijām kurli un akli, nesaprazdami vie- dīgoš vārdus. Baltais Vilks apgalvoja mums, ka tu, Nakts Ērgli, esot dzīvs. Mēs, negudrie, viņam neticējām. Baltais Vilks aizgāja no mums uz Mūžīgajiem Medību laukiem, bet viņa gars lidinās mūsu vidū. Tas priecājas tāpat kā mēs par tavu pārnākšanu. Atnesiet man viņa bungas!

Tūdaļ tika izsaiņotas lielā burvja bungas, kuras kāclīeiz bija piederējušas Baltajam Vilkam un kuras viņš pats bija nolicis nost un paslēpis. Pirmo reizi pēc gadu ilgas klusēšanas bungas atkal

ieskanējās, pats virsaitis rībināja tās. Visi klausījāmies klusuciešot, tikai Baltā Vilka atraitne pusbalsī uzsāka dziesmu, kuru burvis bija dziedājis pirms nāves.

Nakts jau sen bija sabiezējusi, vējš, traukdamies pāri prērijām, plandīja mūsu ugunskura liesmas, žēlabaini gaudoja mūsu suņi.

Pēc brīža šīm skaņām pievienojās otras bungas, ko rībināja burvis Kinasi. Tādā veidā Kinasi parādīja pienācīgo godu savam priekštecim un varbūt vienlaikus gribēja pievērst uzmanību tam, ka viņš tagad ir mūsu grupas burvis.

Kad bungu rīboņa apklusa, virsaitis sacīja:

— Jūtu, ka Baltais Vilks šodien ir te, starp mums. Viņš pieskata mūs.

Visi klātesošie juta to pašu. Es tobrīd varēju apzvērēt, ka dzirdu Balto Vilku.

Nakts Ērgļa parādīšanās mūsu vidū bija ārkārtējs notikums. Būdami pavisam vienkārši cilvēki, dabas bērni kā visi indiāņi, mēs akli ticējām neredzamajiem spēkiem un to visvarenajam iespaidam uz mūsu dzīvi. Pērnā gada notikums, šķietami kļūmais Baltā Vilka pareģojums bija ne tikai sašķobījis mūsu paļāvību uz burvja viedīgumu, bet bija licis sākt šaubīties, vai neredzamie spēki vēl ir palikuši mums labvēlīgi. Un te, lūk, Nakts Ērglis tomēr atgriezās, un tas bija neapšaubāms pierādījums tam, ka Baltā Vilka pareģojums bija bijis pareizs un ka gari bija labvēlīgi pret Balto Vilku un mums. (Tikai daudzus gadus vēlāk sapratu, ka tā bija acīm redzama apstākļu sagadīšanās, kas nāca par labu Baltajam Vilkam.)

Vispārējā pacilātība, ko nometnē izraisīja Nakts Ērgļa atgriešanās, ierosināja cildenu domu. Pēc virsaiša Cēlās Dvēseles un burvja Kinasi nelielas apspriedes tanī pašā naktī visi vīrieši tika sasaukti uz lielo sapulci. Loka vidū tika sakurts milzīgs ugunskurs. Tie kaujinieki, kuri notupās mazliet tālāk no gaismas, pilnīgi saplūda ar nakts tumsu, tikai viņu acīs plaiksnījās uguns atspīdums.

— Šī lielā diena, — iesāka virsaitis, — liek mums izdarīt attiecīgus secinājumus. Okotoku Vārnas nenogalināja Nakts Ērgli. Tādā dienā sirds nav jānocietina. Kādā veidā mēs vislabāk godināsim Baltā Vilka piemiņu? Pasniegdami okotoku Vārnām draugu roku …

— Pagājušajā naktī viņi gribēja mums uzbrukt, — kāds no malas piesardzīgi izmeta.

— Tādā dienā mums jāizklīdina naids. Viņi mums nodarīja pārestību, bet par to mēs vēl smagāk viņiem atmaksājām.

— Un Rukstons? Tas tup pie viņiem.

— Ja divas ciltis pa īstam grib izlīgt mieru, nav tāda spēka, kas varētu stāties tām ceļā. Miers padarīs Rukstonu nekaitīgu … Vai kādam ir iebildumi?

Neviens neatsaucās.

— Vai visi ir par mieru?

— Jā, jā, visi, — visi vienā balsī atbildēja.

Rītausmā Cēlā Dvēsele izsūtīja jātnieku uz dienvidiem, uzdodams uzmeklēt okotoku Vārnu nometni un paziņot viņu virsaitim mūsu vēlēšanos noslēgt mieru un pasniegt viņam simbolisku velti — kinikinika tabaku. Par goda sūtni gribēja būt mans tēvs, pieteicās arī tēvocis Dārdošais Pērkons, bet, paklausot vairākumam, tika nosūtīts Ērgļa Spalva.

Mūsu nometne, pastiprinot apsardzi, palika tanī pašā vietā, Piena upes krastā. Grūti bija paredzēt, kāda būs Vārnu atbilde.

Labāku atbildi vairs . nevarēja gaidīt. Piektajā dienā atgriezās sūtnis un atveda no viņu virsaiša kā samierināšanās zīmi rožainā papīrā ietītu bālģīmju tabakas paciņu. Tā bija dārga velte. Sūtnis, sīki attēlojot mūsu vecajiem sava apmeklējuma norisi, pastāstīja, ko viņš bija atradis Vārnu nometnē.

— Es mazlietiņ saprotu Vārnu valodu, — viņš sacīja. — Pats savām ausīm dzirdēju, ka daudzi grib dzīvot ar mums mierā.

— Vai pie viņiem bija Rukstons?

— Bija. Bet Vārnas viņu neieredz. Rukstons viņus apdzirda un musina uz zirgu zagšanu tāpat kā pērn. Sola milzīgu ķērienu.

— Tad jau Vārnas varbūt arī paklausīs viņam?

— Vairs ne. Zirgus zagt kļūst arvien grūtāk. Pirms piecām dienām viņi pārliecinājās par mūsu modrību. Tā bija laba mācība. Viņi tika nopietni brīdināti.

— Ko tad viņi darīs ar Rukstonu?

— Viņi grib to patriekt. Droši vien padzīs arī. Ar mums viņi grib sastapties pusceļā, Gliemežupes lielajā līcī, un tur izsmēķēt miera pīpi.

— Vai tu biji pietiekami uzmanīgs? — Virsaitis caururba sūtni ar ciešu skatienu. — Vai tu vērīgi sekoji visam, vai uzmanīji viņu acu izteiksmi un uztvēri katru čukstu, un neļāvi sevi apmuļķot? Vai tu vari galvot, ka Vārnas negatavo mums lamatas un tik tiešām no sirds grib līgt mieru?

— Es biju uzmanīgs. Turēju acis un ausis vaļā. Vārnas grib līgt mieru.

— Hauk, hauk! — mūsu kaujinieki pauda savu apmierinātību.

Līdz Gliemežupes lielajam līcim bija jāiet pusi dienas. Ieradāmies tur nākamās dienas pievakarē. Vārnu vēl nebija. Izmeklējām upes krastā paprāvu pļaviņu, kurā divas lielas nometnes varētu izvietoties pietiekamā atstatumā viena no otras.

Šoreiz mazāku uzmanību pievērsām piesardzībai, bet vairāk raudzījāmies uz to, lai atrastos tuvāk ūdenim, iekuriem un ganībām.

Otrā rītā mūsu sargpostenis no dienvidu pakalna ziņoja, ka tuvojas liels cilvēku pulks. Okotoku Vārnas tuvojās parastā kārtībā un

bez mazākās tramības, tā, it kā mūs — viņu neseno ienaidnieku nemaz nebūtu tuvumā. Bet dūrās acīs tas, ka visi Vārnas — kā vīrieši, tā sievietes un pat bērni bija svinīgi saposušies. Vīriešiem sejas bija spilgti krāsotas, viņu galvas bija lieliski izrotātas ērgļu spalvām., un dažiem kaujiniekiem bija krāšņas spalvu cepures. Ar šo svinīgo izskatu Vārnas gribēja uzsvērt mirkļa svarīgumu, parādīt mums cieņu; tik klaja goddevība no mūsu neseno ienaidnieku puses mūs ļoti iepriecināja un darīja mūs lepnus.

Skanīgā Balss aiz vecāku muguras slepus, tā, lai neviens neredzētu, pamāja man lm, kad es nostājos viņam līdzās, pačukstēja man ausī:

— Nāc, iesim pie viņiem!

— Pie Vārnām? — es satrūkos.

Bija stingri noliegts viņiem tuvoties, iekams nebija notikusi svinīgā tuvināšanās ceremonija un kamēr nebija izsmēķēta draudzības pīpe.

— Ne jau tieši pie viņiem pašiem, — brālis man paskaidroja, — bet kaut kur viņu tuvumā. Vai tu nāksi?

— Eju.

Vai bija starp Melnajam Pedam kopš vakardienas vēl kāds laimīgāks par mums abiem — Skanīgo Balsi un mani? Lūk, tas, ko tik karsti bijām vēlējušies, tagad piepildījās: nebūs vairs mūsu starpā asiņainu sadursmju, neviens mums vairs neliegs draudzēties ar Melno Mokasīnu.

Tas mums abiem bija brīnišķīgs rīts. Paipalas upmalas krūmos pulpināja tik skaņi un priecīgi kā vēl nekad. Vējš likās maigāks un siltāks kā jebkad. Kopš vakardienas mūs pārsteidza tas, ka prērijās auga tik daudz bezgala košu puķu. Vesels smaržu mākonis cēlās no tām.

Aizlavījāmies no nometnes, neviena nepamanīti, jo visi vērīgi sekoja tam, kā tuvojas Vārnas. Virsaitis Cēlā Dvēsele izsūtīja pretī apsveicējus, kaujiniekus, kuriem vajadzēja parādīt viņiem apmetnes vietu pļavas otrā galā. Drīz vien viesi jau bija uzslējuši tur teltis un netālajā upē veda dzirdināt zirgus. ,

Jozām gar Gliemežupes stāvo pakrasti. Kraujas un pakalnu aizsegā neviens mūs nevarēja pamanīt. Mezdami līkumu aiz pakalniem, mēs jau varējām soļot lēnāk un brīvāk, tomēr Skanīgā Balss turēja mani pie rokas un piepalīdzēja, lai es tiktu līdzi.

— Pieaugušajiem, — ierunājās brālis, — pieaugušajiem reizēm iešaujas labas domas prātā. Nudien! Viņi izdara daudz muļķību, tas pats par sevi saprotams, bet vēlāk tās izlabo. Tāpat kā šoreiz.

— Bet ir vēl tādi pieaugušie, kuri nekad nekļūdās, — arī es izteicu savu viedokli.

— Tādu nu gan nav! — Brālis noliedzoši papurināja galvu.

— Ir gan, kad es tev saku. .

— Nav. Varbūt vienīgi Cēlā Dvēsele.

— Ē, netrāpīji! — atsaucos.

— Nu tad varbūt burvis Kinasi?

— Arī ne, — es saucu, pamezdams skatienu visapkārt.

— Nu kas tad, saki un netielējies!

— Mūsu vecāki. Tēvs un māte. Viņi nekļūdās.

Skanīgā Balss mīlēja viņus tāpat kā es un, kaut arī tas nesakrita ar viņa ieskatu, atzina, ka man taisnība — tik tiešām mūsu vecāki reti kad kļūdījušies.

Tā pārcilājot dzīves atziņas, sasniedzām pakalnu, kura pakājē Vārnu grupa iekārtoja savu nometni. Gandrīz vai pašā pakalna korē pieplakām pie zemes un līdām uz priekšu pa zāli, kas sniedzās pāri mūsu galvām. Augšā apstājāmies un palikām guļot zemē. Pirmās Vārnu teltis atradās no mums ne tālāk par divsimt soļiem.

Man vienmēr ļoti patika no augšas nolūkoties uz nometni, it īpaši tad, kad to iekārtoja. Acu priekšā kā uz delnas norisēja tik daudz brīnumaina. Parasti/ielejā tika uzslieti vairāki desmiti telšu, kurās rosījās ap trīssimt cilvēku.

Mūs interesēja mūsu četri draugi. Saspringti pūlējāmies viņus ieraudzīt starp bērniem. Bet grūti bija viņus pamanīt raibajā kustīgajā pūlī.

— Kur viņi nolīduši? — murmināja pie sevis Skanīgā Balss.

Bet drīz vien pamanījām vairākus zēnus, kuri parādījās ejā starp tuvākajām teltīm. Viņi nāca taisni šurp — mūsu pakalna virzienā.

— Tie ir viņi! — brālis priecīgi iesaucās.

Jā, tie bija tie paši zēni. Mēs pazinām Melno Mokasīnu un pēc tam vēl vienu no mūsu draugiem.

Mūs pārņēma nevaldāms prieks un pārgalvīga noskaņa.

— Pagaidi! — nočukstēja Skanīgā Balss. — Padzīsim jokus! Kad viņi pienāks vēl mazdrusciņ tuvāk, iebļausi- mies un pārbiedēsim viņus!

Okotoku zēni tuvojās pakalna pakājei.

— Kāpēc viņi nāk šurp? — iejautājos.

— Droši, vien čurāt.

Brālim bija taisnība. Kad zēni nonāca pie pašas pakalna pakājes, viņi apstājās kādu piecdesmit soļu atstatumā no mums, lai nokārtotu savu vajadzību.

Redzēdams, ka brālis jau gatavojas iekliegties, es viņu spēji parāvu aiz pleca.

— Nevajag! — es viņu apturēju. — Tagad nfe! Māmiņa man teica, ka tas var ļauni atsaukties. Pagaidi, kamēr beigs!

Skanīgā Balss man paklausīja un neiekliedzās. Toties mēs abi sākām atdarināt pūču ūjināšanu. Tās bija savādas, gluži kā

apskurbušas, pustrakas pūces. Okotoku zēni acumirklī izdzirda šos saucienus un tramīgi palūkojās uz augšu.

Skanīgā Balss izslēja galvu no zāļu čemura. Melnais Mokasīns uzreiz viņu pazina. Viņš gribēja drāzties pie mums, bet atcerējās, ka nav brīv. Tikai jautri klaigādams, viņš sāka ar savu draugu lēkt prieka deju. Mēs atkal paslēpāmies zālē.

— Diezgan! — iesaucās brālis. — Laižamies projām!

Kad atgriezāmies nometnē, taisni tanī brīdī virsaitis

Cēlā Dvēsele uzklausīja izlūkus, kuri nupat bija pārnākuši no slepenā gājiena: viņiem bija uzdots izsekot, vai atnācēju vidū nav Rukstona un viņa bandas. Izlūki apgalvoja, ka Rukstona šeit neesot, un tas vēl vairāk nomierināja mūsu vecajos.

— Pamanījām vēl kaut ko interesantu, — beigās sacīja viens no izlūkiem, pamezdams ašu skatienu uz Skanīgo Balsi un mani. — Likās, ka esam uzgājuši divus slapstīgus kaujiniekus.

— Kādus kaujiniekus? — Virsaitis kļuva nemierīgs.

— Bet tā bija alošanās. Tie bija tikai divi jauni koijoti …

Pļaviņā starp teltīm pēcpusdienā tika sakurti vairāki ugunskuri. Te visu kaujinieku lokā salasījās abu cilšu vecajie. Arī mūsējie ieradās savos labākajos tērpos, un, kad vieni un otri bija apsēdušies zemē cits citam pretī, pavērās tik skaists, tik krāšņs skats, ko vēl pēc daudziem gadiem ar saviļņojumu un jūsmu atcerējās ikviens šīs sapulcēšanās dalībnieks.

Mums, zēniem, bija atļauts būt klāt un sekot sarunām. Manī plosījās pretrunīgas jūtas. Okotoku Vārnas, precīzāk izsakoties, viņu kaujiniekus, mūsu senos- un nīstos ienaidniekus, līdz šim nebijām varējuši citādi iztēloties kā vispretīgākos radījumus briesmoņu izskatā, bez jebkādām cilvēciskām jūtām. Ar viņiem mums saistījās priekšstati par pastāvīgām briesmām, pēkšņu nāvi, skalpiem, kuri nodīrāti no mūsu vai viņu galvām. Bet tagad es redzēju viņus savā priekšā pavisam tuvu un gluži citādus: pieklājīgus, saposušos, draudzīgus, tādus pašus kā mēs. Patiešām grūti bija noticēt, ka tie bija bīstamie okotoku kaujinieki.

Sarunas nevilkās ilgi, un tās norisēja pēc senas, ierastas kārtības. Uzrunas teica abi virsaiši. Vispirms — mūsu viesis Vārnu virsaitis. Pēc tam Cēlā Dvēsele teica šādus vārdus:

— Gan mēs, Melnās Pēdas, gan jūs, Vārnas, bijām ne- - saprātīgi. Karojām no paaudzes paaudzē visu mūžu. Kādēļ? Vai tādēļ, ka mums ir viena un tā pati ādas krāsa? Šodien zvīņas mums nokritušas no acīm, karš mūsu starpā beidzies, beidzies uz visiem laikiem. Mums ir tikai viens ienaidnieks — baltie. Kamēr vien saule lēks pie debesīm un kamēr zemē augs zāle, kamēr dienai sekos nakts, tik ilgi nekas nespēs sagandēt mūsu miermīlīgās attiecības pret okotoku Vārnām. Mēs cienām jūs tāpat kā savus kaujiniekus. Lai aizkūpinām miera pīpi!

Burvis Kinasi sagatavoja lielu, ceremoniālu pīpi, kas bija izdedzināta no sarkanā māla, un, aizkūpinājis to, pasniedza Cēlajai Dvēselei, un no šīs pīpes pēc kārtas pa dūmam ievilka visi Melno Pēdu un Vārnu kaujinieki.

Šīs ilgās beigu ceremonijas laikā mums, zēniem, kļuva šausmīgi garlaicīgi. Iztālēm pļavā aiz okotoku kaujinieku rindām redzējām Melno Mokasīnu un citus zēnus. Skanīgā Balss parāva mani aiz piedurknes, un mēs aizlīdām uz viņu pusi. Sasveicināšanās bija sirsnīga, tomēr atbilstoši indiāņu paražai atturīga, bez pacilātiem vārdiem.

Melnais Mokasīns tūdaļ sāka stāstīt par mums tuviniekiem. Viņš droši vien mūs cildināja, jo okotoku Vārnas ar cieņu sniedza brālim un man roku un cieši pakratīja.

— Ko viņi par mums domā? — pajautāju maliņā brālim.

— Droši vien Melnais Mokasīns pateica viņiem, ka pērn es nogāzu zemē bizonu, — lepni paskaidroja brālis.

— Aā, pareizi, — pilnībā viņam piekritu.

Skanīgā Balss jau grasījās, kaujiniekiem zīmju valodā izstāstīt visu šo atgadījumu, bet viņus aizsauca pie ugunskuriem. Tagad bijām brīvāki un pavaicājām Melnajam Mokasīnam, kāds iemesls bija šiem sirsnīgajiem rokas spiedieniem.

— Tu laikam pastāstīji viņiem par manu bizonu? — brālis laipnīgi pavaicāja.

— Nē, — iebilda Melnais Mokasīns. — Viņi tādēļ tik sirsnīgi spieda jums rokas, ka mēs nedēļu atpakaļ sastapām jūs prērijās. Ar to sākās mūsu cilšu draudzība.

— Ak tādēļ vien?! — novilka Skanīgā Balss, un viņa sejā skaidri bija redzama vilšanās.

Bet šī ēna drīz vien pagaisa. Jautri smiedamies, ar Melno Mokasīnu un pārējiem zēniem devāmies pie mūsu mātes. Sievietes jau bija sagatavojušas daudz ēdienu. Pēc miera pīpes bija paredzēts liels mielasts ar kaujinieku dejām. Iedami uz mūsu telti, pajautājām zēniem, ko Vārnas izdarījuši ar Rukstonu un viņa trim biedriem.

— Mūsu virsaitis aizdzina viņu un viņa ļaudis, — paskaidroja Melnais Mokasīns. — Pateica Rukstonam, ka mūsu kaujinieki nošaus viņu kā suni, ja tikai vēl parādīsies mūsu nometnē.

— Tas bija labi teikts, — apstiprinājām.

Līdz vēlai naktij ļāvām vaļu priekam, mielojāmies, klausījāmies interesantos stāstos, noskatījāmies dejas. Līdz sirds dziļumiem izbaudījām, cik skaista ir brīvā dzīve prērijās.

23. TAKAS LIKUMĀ

Līksmais svētku noskaņojums neizgaisa līdz vēlai naktij, taču otrā rītā, jau saulei lecot, bijām kājās. Pelde upē, steidzīgas brokastis telts priekšā, un — aidā! — mēs abi ar brāli traucāmies jau uz Vārnu nometni, kur mūs gaidīja Melnais Mokasīns. Draugs izvadāja mūs pa nometni, pēc tam aizveda uz savu vecāku telti un parādīja neredzētas lietas. Vārnas bija bagātāki par mums, Melnajām Pēdām. Pie viņiem biežāk ieradās baltie tirgoņi un apgādāja viņus ar precēm no tālām pilsētām. Melnā Mokasīna tēvs bija vienkāršs kaujinieks, bet viņam bija dārga desmitšāviņu karabīne un mirdzošs sešu šāviņu revolveris. Šo skaisto ieroci ņēmām rokās un mēģinājām ar to tēmēt.

Bet arī mums izdevās ar kaut ko palepoties. Pačukstēju brālim:

— Pāradīsim viņiem Freda dāvāto grāmatu.

Skanīgā Balss tūdaļ uzaicināja okotoku zēnus uz mūsu nometni, apsolīdams parādīt kaut ko tādu, ko viņi droši vien vēl nebūšot redzējuši. Kad bijām atnākuši savā teltī, izņēmu no ādas somas ābeci un atšķīru pirmo bilžaino lapu. Gaidītais iespaids bija sasniegts: ciemiņiem acis iemirdzējās aiz pārsteiguma. Abi ar brāli, viens otru papildinādami, sākām viņiem rādīt un paskaidrot dažādas ainas no amerikāņu dzīves, tāpat kā tās bija izskaidrojis mums tēvocis Dārdošais Pērkons. Vārnām tas viss ļoti patika. Es viņiem pastāstīju arī par savu draudzību ar Fredu un to, ka braukšu kādreiz pie viņa un redzēšu

balto cilvēku pilsētas un ka mans suns Pononka ir liels varonis, jo viņš izglāba Fredu un mani Misūri upē. Visi glaudīja Pononkam galvu,un uzticīgais suns ne mirkli nezaudēja cienīgu stāju, jo viņš saprata, par ko mēs runājām..

Jau labu laiku bijām sēdējuši, nu vajadzēja padraiskot. Okotoku zēni gribēja palielīties, cik viņi labi prot šaut ar loku. Viņi aizskrēja uz savu nometni un atnesa lokus un bultas. Tad mēs izteicām priekšlikumu doties kopīgās medībās uz gravu, kas vagoja prēriju trīs ceturtdaļas jūdzes no nometnes. Grava bija aizaugusi ar kokiem un

bieziem krūmiem, kuros varēja patverties dzeloņcūka vai kāds cits mazāks zvērs. Vārnas labprāt piekrita šim priekšlikumam.

Devāmies medību gājienā ar Pononku un vēl < diviem suņiem- kurus izdevās uz ātru roku sasaukt. Ceļš uz gravu vijās pāri pļavai, kurā ganījās mūsu zirgi. Okotoku zēni brīnījās, ka to ir tik daudz.

— Mums gan tik daudz nav, — viņi atzinās bez skaudības.

— Kopš šī pavasara esam tik bagāti, — sacīja Skanīgā Balss. — Tās bija skaistas medības Klinšu kalnos. Katram no mums ir vairāki zirgi.

— Man arī ir savs losis, — es pavēstīju.

Medības sākām no upes, kurā iesniedzās grava. Grava, iespiesta starp divām diezgan stāvām klinšu un māla sienām, platāka par simt soļiem, bija pamatīgi aizaugusi. Spraukdamies cauri biezoknim, suņi ošņādami skrēja mums pa priekšu. Kad bijām aizgājuši no upes prāvu gabalu, atskanēja nikna suņu riešana.

— Nu būs kaut ko izcēluši! — es priecīgs izsaucos.

Metāmies, cik ātri varēdami, uz priekšu, es skrēju pa

vidu brālim un Melnajam Mokasīnam. Suņi nemitējās riet. Pēkšņi Skanīgā Balss skrējienā mūs apstādināja un lika ieklausīties.

— Pononka rej ļoti savādi, — viņš aizrādīja. — Viņš atradis kaut ko neparastu, varbūt lāci? …

Pononka tik tiešām rēja, vai aizrīdamies no dusmām, pārdesmit soļu mums priekšā. Abi pārējie suņi viņam piebalsoja. Cauri biezoknim neko nevarēja redzēt, varēja tikai dzirdēt zaru brikšķēšanu.

— Mums jābūt piesardzīgiem! — brīdināja brālis.

Zagšus pārskrējām no krūma uz krūmu. Pēkšņi palikām stāvot kā zemē ierakti. Tuvumā atskanēja cilvēka uzsauciens. Pēc brīža tas atkārtojās, un cauri suņu rej ai mēs nopratām, ka tur kāds klaigā angļu valodā.

— Rukstons! — uzminēja Melnais Mokasīns.

— Laižamies! — iekliedzās brālis.

Pa galvu pa kaklu metāmies atpakaļ uz upes pusi. Jau pēc dažiem soļiem aiz mums norībēja*v* šāviens, pēc tam vēl vairāki šāvieni. Gravā tie atbalsojās ar pērkonīgu dārdu. Pēkšņi Melnais Mokasīns ievaidējās un pakrita zemē.

— Viņam trāpīja, — nostenēja brālis.

Viņš pielēca pie Melnā Mokasīna. Pacēla viņu un ar lielu piepūli uzvēla zēna ļengano ķermeni plecos. Brālis vairs nevarēja ātri paskriet, grīļojās vien.

Pametis skatienu atpakaļ, ieraudzīju mums dzenamies pakaļ kādu balto ar karabīni rokā. Zēni bēga pa gravu lejā uz upi. Es mainīju bēgšanas virzienu, metos sāņus. Slēpdamies aiz krūmiem, sasniedzu gravas malu un sāku rāpties pa krauju augšup. Krauja bija stāva, bet, rokām piepalīdzot, žigli tiku augšā.

Krūmu aizsegs te bija niecīgs. No lejas atkal atskanēja šāvieni. Tepat manā priekšā lode iecirtās māla plienā, uzsizdama putekļu mākonīti. Vēl daži soļi, un biju jau augšā.

No šejienes saskatīju mūsu nometni. Sāku kliegt pilnā balsī, saukdams palīgā. Dzirdētie šāvieni bija jau sacēluši nometnē trauksmi. Starp teltīm sākās rosība. Tādēļ tālāk vairs neskrēju, tikai kliedzu, cik skaļi vien jaudāju.

— Go back! — no lejas skanēja saucieni. — Go back! — Atpakaļ! Atpakaļ!

Pazinu Rukstona balsi. Pēc tam lejā iestājās dziļš klusums.

Iedimējās pakavi. No mūsu nometnes puses šurp auļoja kaujinieki. Es uzskrēju pakalnā, lai viņi mani labāk saredzētu, un sāku viņiem māt ar roku.

— Tur, tur! — kliedzu, rādīdams uz to pusi, kur bija nozuduši neģēlīgie uzbrucēji.

— Kas tur ir? — jautāja piejājušais kaujinieks, nenokāpdams no zirga.

— Viņš, viņš!

— Kas?

— Rukstons!

Kur citi zēni?

— Viņi aizbēga uz upi. Melnais Mokasīns beigts…

Kaujinieki nolaidās jāšus gravā, vieni nogriezās uz upes pusi, citi, dzīdamies pakaļ Rukstonam, pretējā virzienā. Viņu pulks arvien vairāk pieauga. Nu jau arī no Vārnu nometnes, kas atradās mazliet tālāk, auļoja jātnieki. Pļavā un tālāk prērijā to grupas brāzās kā melns mākonis. Daži nemaz netuvojās gravai, bet auļoja taisni uz prēriju, lai nogrieztu Rukstonam atkāpšanās ceļu.

Es atkal noskrēju gravas dibenā. Kādi divdesmit jātnieki tur pārmeklēja biezokni. Viens no viņiem, mani ieraudzījis, piesauca sev klāt.

—- Skaties! — viņš norādīja ar roku uz kaut ko zemē gulošu un aizjāja pie citiem.

Tur gulēja Pononka ar pāršautu galvu. Bez dzīvības. Man satumsa acis. Es sakņupu zemē. Apņēmu rokām asiņaino Pononkas galvu un raudāju, raudāju. Stiklainās suņa acis bija plati atplestas. Kad Pononka bija dzīvs, es viņa acīs redzēju dziļu uzticību un draudzību pret mani. Tagad kā mazs mierinājums uzpeldēja doma, ka suns mira varoņa nāvē, aizstāvot mūs, zēnus. Pēc drauga Pinkainā Ērglēna tagad biju zaudējis otru draugu, kas gājis bojā no to pašu cilvēku rokām.

Pēc tam es devos pa gravas dibenu uz upi. Upmalā sastapu Skanīgo Balsi, vecākus un daudz ļaužu no abām nometnēm. Zemē nekustēdamies gulēja Melnais Mokasīns, bet viņa acīs jautās dzīvība. Lode bija ievainojusi viņu sānā. Burvis Kinasi apmazgāja brūci ar

dziedinošām zālēm. Kad ievainojums bija pārsiets, zēnu novietoja uz nestuvēm un aiznesa uz nometni; Ļaudis runāja, ka viņš izdzīvošot.

Pēc vairākām stundām kaujinieki atgriezās. Tikai ārkārtējs gadījums būtu varējis ļaut Rukstonam un viņa vīriem aizbēgt. Viņiem zirgi gan bija labi, bet nometnēs atradās vēl straujāki. Tas arī visu izšķīra. Prērijā itin viegli viņus panāca. Aplenkti tie vēl atšaudījās, slēpjoties aiz savu kritušo zirgu skaustiem. Kaismes pārņemtie kaujinieki nepievērsa uzmanību ienaidnieka raidītajām lodēm un devās tiešā uzbrukumā. Vairāki tika ievainoti, bet, par laimi, trāpījumi nebija nāvējoši. Rukstons un viņa rokaspuiši, ložu sakapāti, saņēma pelnīto sodu.

Četri jātnieki atvilka ar laso nošauto līķus un atstāja

tos pļavā starp abām nometnēm tanī vietā, kur iepriekšējā dienā bija svinēti miera svētki. Mēs ar brāli tūlīt aizskrējām turp. Velkot pa zemi, ļaundariem bija saplosītas drēbes, nobrāztas un dubļiem nošķiestas sejas un rokas. Riebumā uzlūkoju Rukstona vaigu, kas bija apaudzis ar biezu bārdu. Viņš izskatījās tāpat kā tanī tālajā, neaizmirstamajā naktī, kad sadzēries tēmēja ar revolveri uz manu tēvu. Bija pagājuši gadi, bet es aizvien vēl nebiju pārvarējis pretīgumu un bailes, kādas izjutu, ieraugot šo melno, mežonīgo bārdu.

Sanāksmē, ko sasauca abu cilšu vecajie, tika noskaidrots, ka Rukstons un viņa vīri bija te uzklīduši ļaunā nolūkā. Acīmredzot viņi bija gribējuši nozagt mums zirgus, bet, negaidītā kārtā atklāti gravā, sāka šaut uz mums, puikām. Izrēķināšanās ar zirgu zagļiem bija taisnīga, viņi bija saņēmuši to, ko pelnījuši, tādēļ vajadzēja to atzīmēt ar uzvaras deju. Abas ciltis nolēma sarīkot uzvaras deju šajā pašā vakarā, tikai katra cilts atsevišķi, lai karstgalvīgie jaunieši neuzsāktu savstarpēju cīņu.

Mūsu grupas dzīvē tā bija pēdējā lielā uzvaras deja. Daudzi ugunskuri apspīdēja pļavu, un ap tiem šaudījās kaujinieku puskailie stāvi, izrotāti ugunīgām krāsām. Bungu rīboņa atbalsojās tālu ielejā un lika straujāk pukstēt ne tikai dejotāju, bet arī pārējo sirdīm.

Daži dzēra degvīnu. Bet arī tie, kuri nedzēra, bija ap- skurbuši. Kāds ducis puišu uzkāpa tuvējā pakalnā un apsēdās zālē. Viņi kāri noraudzījās iztālēm uz šo krāšņo skatu. Jautri sprēgājošos ugunskurus, satraucošo bungu rīboņu, dejojošo kaujinieku lunkanos stāvus un uzvaras dziesmu apņēma klusais, šķietami draudīgais, bet patiesībā mums draudzīgais prēriju plašums, kur vairs neslap- stījās ienaidnieks, no kurienes patlaban mums neuzglūnēja nekādas briesmas, — lūk, tik pievilcīga manām un draugu acīm tēlojās pasaule, kurā mitām mēs, indiāņi. Pat es izjutu tās skaistumu, kaut gan sirdī skaudri sūrstēja sāpes par Pononkas nāvi.

Nākamajā dienā atjāja vairāki sūtņi no brālīgās Melno Pēdu cilts ziemeļu grupas ar ārkārtīgi svarīgām ziņām no Niokskatosa, kuru

pēdējā laikā uzskatījām par mūsu virsvadoni. Niokskatoss visas cilts vārdā bija parakstījis vienošanos ar Kanādas valdību par atkāpšanos no mūsu līdzšinējiem novadiem. Vienlaikus-bija izteikta piekrišana doties uz rezervātiem. Virsvadonis prasīja, lai mēs

ierastos ziemeļos un stātos Kanādas varas iestāžu pakļautībā. Iepriekšējā vakara deja un uzvaras dziesma aizvien vēl bangoja mūsu asinīs. Pirmajā mirklī uzņēmām šo negaidīto vēsti ar dziļu sašutumu un gribējām dumpoties, tāpēc ka galu galā Niokskatosam nebija tiesību izrīkoties ar mūsu medību laukiem bez mūsu piekrišanas.

— Mēs nepaklausīsim! — nometnē skanēja dusmu saucieni.

— Mēs nepametīsim brīvo dzīvi prērijās! — sauca citi.

— Prērijas vēl ir mūsu!

— Kamēr vēl mums ir ieroči, mēs varam cīnīties!

Pienācu pie brāļa un, neko neteikdams, jautājoši ielūkojos viņam acīs.

— Būs karš! — viņš iekaisis atbildēja. — Mēs esam karotāju tauta!

— Es arī tāpat domāju.

Karš, svēts karš par mūsu medību laukiem un mūsu neatkarību likās tik pašsaprotams un neizbēgams, ka, izdzirdot vecajo un kaujinieku vairākuma samierinošo lēmumu, neticējām savām ausīm. Tas bija'tikpat kā zibens spēriens no skaidrām debesīm. Mūsu grupa atteicās karot ar baltajiem jātniekiem un pakļāvās kaunpilnai Niokskatosa pavēlei.

Taču , daži kaujinieki nebija mierā ar šādu lēmumu. Viņi, izkliegdami aizskarošus vārdus, barā devās pie vecajiem. Skanīgā Balss un es noslēdzām šo dumpīgo gājienu.

— Mēs gribam cīnīties! — viņi nikni kliedza. — Mēs savus medību laukus neatdosim!

Virsaitis Cēlā Dvēsele nostājās satracināto kaujinieku priekšā un lika nomierināties.

Atļaujiet! — viņš skaļi iekliedzās. — Es jums gribu uzdot vairākus jautājumus, atbildiet man uz tiem. Bet, pirms jūs atbildat, apdomājiet labi, apsveriet atbildi sirdī un prātā!

— Jautā, jautā! — izaicinoši kliedza dumpinieki.

— Mēs izvēlēsim citu virsaiti! — sauca visnesavaldīgākie.

Cēlā Dvēsele nepievērsa uzmanību viņu liesmojošajām ~ acīm un draudīgajām dūrēm.

— Pirmais jautājums: kad mēs nomedījām pēdējo bizonu?

— Pirms gada, — atskanēja vairākas balsis, pārējie pierima.

— Otrais jautājums: vai no tā laika esam vēl redzējuši bizonus vai svaigas to pēdas?

Klusums.

— Kāpēc jūs neatbildat? — tincināja virsaitis.

— Es atbildēšu viņu vietā, — sacīja Kinasi. — Mēs neesam redzējuši nekādas bizonu pēdas.

— No kā mēs pārtiksim? Kā mēs atradīsim sev citu iztiku, — virsaitis jautāja tālāk, — tik daudz ēdamā, lai mūsu sievas un bērni nemirtu badu?

— Medīsim briežus! — kāds klusētāju pulkā izsaucās.

— Bet kur jūs tos atradīsiet prērijās pietiekamā daudzumā?

— Atradīsim! — sauca tas pats kaujinieks.

— Vai tu par to esi tik drošs, saki atklāti! Ari briežu pēdējā laikā kļūst arvien mazāk.

Visu to mednieki labi zināja, neviens šo skaudro patiesību nevarēja atspēkot. Cēlā Dvēsele gribēja vēl atgādināt balto cilvēku milzīgo skaitlisko pārsvaru un pārspēku bruņojuma ziņā, bet tas vairs nebija vajadzīgs.

Vētra, kas tik spēji bija uzbangojusi, pamazām atslāba, kaislības norima, nesavaldīgie karstgalvji atvēsa, liesmas viņu acīs apdzisa, ļaudis vēl tikai apsvēra nākamo medību iespējas. Doma par karu ar baltajiem atkrita.

Mūsu vecajie paaicināja Vārnu vecajos pie kopēja ugunskura uz pārrunām. Kad vīri bija sapulcējušies, viņi klusēdami izsmēķēja pīpes, pēc tam mūsu virsaitis Cēlā Dvēsele pastāstīja par Niokskatosa rīkojumu un pajautāja Vārnām, kādas ir viņu domas.

Vārnu virsaitis.nevilcinājās ar atbildi:

— Mūsu cilts jau kopš vairākām lielajām saulēm ir pakļāvusies amerikāņu varas iestādēm un dzīvo rezervātā. Tikai mūsu nepaklausīgā okotoku grupa līdz šim vēl brīvi klaiņoja pa prērijām. Vēl nesen varēja uziet bizonus. Bet tagad — kur ir bizoni? No viņiem palikuši tikai izbalējuši galvaskausi un satrupējuši kauli. Mēs domājām, ka pie jums te ziemeļos ir medījums.

— Nu jau būs gads, kopš neesam redzējuši nevienu bizonu.

— Rudenī, —- pavēstīja Vārna, — mēs dosimies uz rezervātu. Mums nav citas izejas. Bērnus jau sāk mocīt

bads. Baltie atnākuši mūsu medību laukos. Bet vai jūsu apvidū tie nerādās?

— Kā nu nerādās!

— Mani mednieki šorīt agri no rīta atgriezās no medībām. Pusdienas gājumā no šejienes viņi redzējuši daudz balto. Prērijās atkal ierodas liela kolonistu karavāna.

— Vai patiesi būtu beigušās mūsu medību un brīves dienas?

Uz šo sāpīgo Cēlās Dvēseles izsaucienu neviens neatbildēja.

Visi klusēdami stingi raudzījās ugunskurā. Ugunskurs, indiāņu uzticamais draugs, viņu prieku un bēdu liecinieks, — ugunskurs nevarēja pateikt, kāda būs nākotne.

Nākamajā dienā, paklausot Niokskatosa pavēlei, lēnām devāmies

uz ziemeļiem.

SEPTĪTĀ DAĻA

«hallo, jātnieku policija!
Šodien mēs atkal cīnīsimies!»

24. SASKACEVANA

Tā bija skumīga pārcelšanās. Virsaitim Cēlajai Dvēselei taisnība: bija beigušās medību un brīves dienas. Baltie kolonisti kā siseņu bari apsēda mūsu medību laukus. Savā pārceļojumā uz ziemeļiem mēs šķērsojām brīnišķas dzimtās ielejas, bet rast tajās atpūtas vietu kā senāk mums nebija lemts, jo upju krastos bija ieperinājušies augstprātīgie ienācēji. Šie ļaudis bija apžogojuši ar dzeloņstieplēm visauglīgākās zemes un, ieraugot mūs, tvēra rokās karabīnes.

Karstasinīgie jaunieši atkal negribēja to mierīgi paciest. Viņi alka cīņas. Viņi gribēja karot ar tiem. Vecie kaujinieki ar pūlēm apvaldīja viņus, būdami pārliecināti, ka nekas nespēs mainīt notikumu gaitu prērijās un ķeršanās pie ieročiem varēja nozīmēt tikai pilnīgu cilts bojā eju.

Pārceļojuma laikā vecie ik vakarus sapulcējās pie ugunskuriem, apsvēra kara un miera, brīves un rezervāta apstākļu jautājumus. Mēs, zēni, šajā pašā laikā kāpām tuvējos pakalnos un arī pārspriedām savu likteni. Naktij uznākot, drēgnums lika sevi manīt. Sēdējām, cieši saspiedušies, un .cits citu sildījām..

— Vecāki cerēja, ka mēs dienās būsim kaujinieki, ieaudzināja mūsos senču īpašības, — sprieda lielākie zēni. — Vai tagad tam visam nebūs vairs nozīmes? Vai mums jākļūst par bālģīmju gūstekņiem?

Atgriezušies no pakalniem nometnē, izvaicājām tēvus, vai būs karš.

— Nē! — viņi ērcīgi mums atbildēja. — Pārtiksim no govīm.

Tā paša gada rudenī Kanādas valdība ierādīja mums uz ziemeļiem no Piena upes rezervātu, uz kuru mums vajadzēja doties ka vajātiem zvēriem būrī: mums nebija brīv pārkāpt nospraustās robežas. Bads piespieda mūs pieņemt šos noteikumus. Mūsu vasaras medījums bija niecīgs, jo kolonisti bija iztramdījuši zvērus, bet rezervātā mums bija nodrošināta iztika: govslopu gaļa.

No citu cilšu pieredzes mūsu vecāki jau daudzmaz zināja, kāda dzīve mūs gaida rezervātā, taču viņi nespēja iedomāties, ka tik šausmīgas mocības var sagādāt piespiesta bezdarbība. Indiāņa līdzšinējā vaļa bija nebeidzamu saviļņojošu piedzīvojumu, pastāvīgu pārsteigumu pilna. Mūsu dzīve bija nemitīga, pārdrosmes pilna cīņa par iztiku, un te pēkšņi visi šie kūsājošās dzīvības avoti apsīka. Sarkanais cilvēks bija nolemts nebeidzamai dīkdienībai un nospiedošai garlaicībai. Viņa priekšstats par pasaules lietām sabirža drusku druskās, možais skatiens apdzisa, naidīga migla ietina viņa domu apvārsni.

Uzmācīgā cenšanās uzvest mūs uz «balto cilvēku takas» vēl vairāk pastiprināja mūsu mocības. Misionāri nemitējās mums klāstīt par balto

cilvēku dievu, un nonievāt ne tikai mūsu ticību, bet arī visas mūsu sensenās ieražas un paradumus, kuri bija nešķirami saistīti ar mūsu dzīvi. Viņi par mums ņirgājās ik uz soļa un ar piekāpīgajiem kaujiniekiem, kurus pazinām kā gudrus, cienījamus vīrus, apgājās gluži kā ar bērniem.

Vēl pirms medību lauku atņemšanas valdības sūtņi centās mums iegalvot, cik patīkama un skaista būšot dzīve rezervātā:

— Jums būs tik daudz gaļas un vispār tik daudz pār- . tikās, ka jūs uz mūžu mūžiem aizmirsīsiet, kas ir bads.

Pasaule jums liksies kā paradīze!

Tie bija meli, nekrietni meli!

Tēvocis Dārdošais Pērkons rezervātā ne vienreiz vien apgalvoja, ka aģenti mūs pastāvīgi apzogot, paturēdami sev daļu mums domāto produktu. Un pats neģēlīgākais bija tas, ka visu mums izsniedza ar visžēlīgu sejas izteiksmi, it kā izdarītu mums lielu pretimnākšanu, un tas indiānis, kurš parādīja vismazāko iespītu, saņēma tik mazu pārtikas devu, ka viņa ģimene aiz bada sāka sirgt un bērni apmira.

Šajā laikā es briesmīgi novājēju. Bieži pie mums ieradās misionārs un aicināja ļaudis uz dievvārdiem.

Vai tam, kurš viņu neuzklausīja kā visaugstāko pravieti un neuzlūkoja viņu tikpat padevīgi kā suns savu saimnieku! Misionārs noskaidroja šī stūrgalvja vārdu, pierakstīja to grāmatiņā, un pēc tam vainīgais saņēma tikai pusi no paredzētās pārtikas devas. Visādā veidā mūsos iepotēja liekulību.

— Viņi liek mums smilkstēt kā izsalkušiem suņiem! — grieza zobus nepakļāvīgākie indiāņi.

Kādā dienā baltais misionārs teica mums svētrunu par padevību kā katra cilvēka nepieciešamu īpašību un par pašu svarīgāko kristieša pienākumu, proti — savu ienaidnieku mīlēšanu. Mēs viņā klausījāmies, pilnīgi apstulbuši.

Vakarā daudzi no mūsu grupas sapulcējās pļavā aiz pakalna, tur, kur aģents nevarēja mūs novērot pa savas mājas logiem, un draudu pilnā noskaņā pārsprieda misionāra neģēlīgos vārdus.

Starp mums bija viens. ļoti vecs, cienījams, ārkārtīgi taisnīgs kaujinieks — Lielais Ērglis. Viņš šajā brīdī nekaunējās asaru, kuras bija sariesušās viņam acīsˆ

— Kādā bezdibenī viņi mūs grūž? — Lielais Ērglis sacīja ar dziļu sašutumu. — Kādus gan pazemojumus viņi mums vēl izdomās? Vai jaunais dievs patiešām liek atmaksāt ļaunu ar labu? Tātad mums jāmīl cietsirdīgie baltie kolonisti par to, ka viņi mums atņem zemi un ka viņi tagad iekundzējušies mūsu medību laukos? Tas taču ir ārprāts!

Kāds cits kaujinieks iesaucās:

— Varbūt mums vēl vajadzēja aizdot kolonistiem pulveri un lodes, kad viņi pāri dzeloņžogiem šāva uz mums? Vai to grib panākt

misionāri?

— Kāpēc mums jāatsakās no mūsu Lielā Gara? — tikpat asi turpināja Lielais Ērglis. — Vai jel kad Manitu ir no mums prasījis neprātu? Manitu dzīvo prērijās un mežos, un viņš ir meža zvēru, upju, kalnu un koku dvēsele. Kurš no mums gribēja tikties ar Lielo Garu, tas izgāja prērijās un tur jau bija ar viņu kopā. Vai tagad viņš būtu jāizraida no mūsu sirdīm? Vai mums jāpielūdz svešs dievs, kurš liek mums pakļauties mūsu uzvarētājiem?

— Nekad! Nemūžam! — visapkārt atskanēja saucieni.

— Kur ir šis jaunais dievs? — jautāja Lielais Ērglis. — Misionārs stāsta, ka debesīs, tātad ļoti tālu. Vai viņš no tādas tālienes redz, kādas te notiek pārestības? Misionārs mums piedraud ar mūžīgu lāstu, ja indiānis kaut ko būs nozadzis. Bet, kad baltie nozaga mums medību laukus, tad kādēļ gan šis pats dievs neuzsūtīja viņiem sodu? Taisnīgs dievs tā nedarītu…

Lielo Ērgli par šo musinājumu kāds slepus aģentam nosūdzēja, un viņš nesaņēma gaļu veselu mēnesi, bet mēs labprāt dalījāmies ar viņu savā skopajā uzturā.

Pēc tādām sanāksmēm jutāmies garā stiprināti, bet ne ilgi: ienaidnieks, kas sagandēja mūsu dzīvi, bija stiprāks par mums.

Mūs ik uz soļa pazemoja. Lika nogriezt garos matus, kas bija katra kaujinieka lepnums. Lika indiāņu tērpus nomainīt pret eiropiešu apģērbu, kurā indiānis izskatījās pēc putnubiedēkļa. Mums aizliedza izkrāsot sejas.

Gandrīz tūdaļ pēc mūsu ierašanās rezervātā tika atvērta skola. Arī tā mūsu acīs simbolizēja baltos iekarotājus, tādēļ gan pieaugušie, gan bērni pret to izturējās naidīgi. Mēs izjutām dziļu, tikai apslēptu pretsparu, jo atsevišķi mūsu cilts locekļi jau sen bija sapratuši, cik nepieciešamā ir izglītība.

Starp saviem vienaudžiem es biju izņēmums: nevarēju vien sagaidīt, kad mani laidīs uz skolu. Skola manī neizraisīja nekādu nepatiku; gluži otrādi, manī modās priecīgs satraukums. Iemeslu tam viegli var iedomāties. Ābece, kuru man bija uzdāvinājis Freds, bija pamodinājusi manī karstas zināšanu alkas. Es bieži vien aplūkoju krāsainās bildes, kurās attēlotas baltā cilvēka dzīves ainas, un aizvien spēcīgāk mani pārņēma alkas uzzināt kaut ko vairāk par šo tālo pasauli. Ilgus gadus es dzīvoju šīs saviļņojošās gramatas brīnumainajā iespaidā.

Misionāru nelielajā skoliņā man veicās itin labi. Es biju saprātīgs skolnieks, skolotāja vienmēr mani uzteica. Pēc vairāku mēnešu ilgām mācībām jau zināju daudz angļu vārdu, pratu jau daudzmaz lasīt, bet Freda ābeci zināju no galvas. Bez lasīšanas, rakstīšanas un skaitīšanas mums, zēniem, vēl mācīja apstrādāt zemi. Mūsu cilts vīrieši nemūžam nesāktu rakņāties pa zemi, ar to noņēmās tikai sievietes. Ak, kā mēs

kaunējāmies tagad no savām lāpstām! Kad garām skolas dārzam gāja kāds no vecajiem kaujiniekiem un ieraudzīja mūs uzrokam dobes, mēs labprāt būtu zemē iegrimuši!

Šajā sagatavošanas skolā bijām mācījušies jau divus gadus, kad rezervāta aģents saņēma aicinājumu sūtīt divus spējīgākos skolēnus uz Kārlailu Pensilvānijas štatā, kur atradās augstāka tipa skola visu cilšu indiāņu bēr- niēm. Izvēle krita uz mani. Otrs zēns pagaidām vēl netika izraudzīts.

Kārlaila atradās Savienotajās Valstīs, bet pēc savstarpējas vienošanās uz Ameriku sūtīja skolēnus arī no Kanādas.

— Vai tu gribi braukt tālāk mācīties? — aģents man jautāja vecāku klātbūtnē.

Doties uz Kārlailu nozīmēja šķirties no tuviniekiem varbūt uz vairākiem gadiem.

— Gribu, — es atbildēju, — tikai kopā ar brāli Skanīgo Balsi…

Tas nebija iespējams kaut vai tā iemesla dēļ vien, ka viņš pats negribēja braukt projām no dzimtās puses. Brālis veidojās par brašu, spēcīgu jaunekli. Ciltī nebija daudz tik labu jātnieku un loka šāvēju kā viņš, bet mācības viņu nesaistīja.

Saruna ar aģentu notika agrā pavasarī, bet uz Kārlailu vajadzēja braukt tikai rudenī. Pavasara pēdējās dienās ziemeļu mežos Saskačevanas upes krastos norisinājās asiņaini un tik svarīgi notikumi, ka pat to tālās atbalsis, kas sasniedza rezervātu, saviļņoja mūs un pamodināja sirdīs jaunas cerības.

Kādā dienā rezervātā ieradās klejojošs tirgonis, franču metiss no Prinča Alberta ciematiņa, kas atrodas Saskačevanas provincē. Tur šīs pašas upes krastos dzīvoja daudz metisu. Tāpat kā visiem tādiem tirgoņiem, arī viņam somās bija no visa kā pa druskai, ko pārdot, — lēti audumi, diegi,/ krelles, dažādas ziedes un tamlīdzīgi sīkumi.

Lēni iedams gar mūsu mājām, — mums tagad bija nožēlojamas dēļu barakas, — viņš neviļus uzdūrās brālim Skanīgajai Balsij un, tā kā tuvumā neviena nebija, uzrunāja viņu:

— Saki man atklāti, jaunais cilvēk, — kā jums šeit klājas? Vai esat apmierināti?

— Nē! — brālis, ne mirkli neminstinādamies, atbildēja.

— Es gribētu aprunāties ar tiem, kuri te visvairāk
neapmierināti. Vai tas iespējams?

Brālis Skanīgā Balss nojauta, ka gaidāms kas neparasts. Metiss neizskatījās ne pēc nodevēja, ne pienesēja.

— Kādēļ gan nebūtu iespējams? — brālis atsaucās.

— Tad pasauc uzticamus draugus, un satiksimies pēc stundas tur aiz tā pakalna. Norunāts?

— Labi.

— Tikai pieraugi, lai tas viss notiktu vislielākā slepenībā.

Neviens cits par to nedrīkst uzzināt. Skaidrs?

— Skaidrs.

Pēc stundas aiz pakalna sanācām kopā pavisam astoņi.

'Vecākais no mums bija Sarkanais Alnis, trīsdesmit gadus vecs kaujinieks, pats jaunākais — es. Metiss mūs jau gaidīja. Kad viņš ieraudzīja mani, lūpa viņam izstiepās. Viņš neslēpa savu neapmierinātību.

— Vai šis zeņķis nav par' sīku?

— Šis sīkais ir labākais skolnieks visā skolā! — Skanīgā Balss mani aizstāvēja. — Viņš ne pušplēsta vārda nebildīs, ja mute būs jātur. Es par viņu galvoju!

Visi, arī brālis uzmeta man caururbjošu skatienu, it kā gribēdami pārbaudīt, vai pratīšu turēt mēli aiz zobiem. Man gandrīz elpa aizrāvās.

— Nu ko lai dara! Reiz jau ir atnācis, lai paliek! — metiss piekrita.

Un šis cilvēks mums pastāstīja savus jaunumus. Tie mūs satrauca līdz sirds dziļumiem. Viņš runāja lauzītā angļu valodā, ko visi jau sapratām.

Ziemeļi vārījās. Draudēja uzliesmot dumpis. Plašajos mežos Saskačevanas upes vidus un lejas tecē kopš seniem laikiem dzīvoja daudz franču metisu. Tie bija pēdējos divos gadsimtos šurp atbraukušo un ar vietējiem indiāņiem sajaukto franču pēcteči.

Pēdējā laikā šajos novados bija iespiedušies daudzi baltie kolonisti no rietumiem. Tie bez žēlastības bija atņēmuši vietējiem iedzīvotājiem viņu tiesības un zemi. Metisi, būdami nopietni apdraudēti, nolēma ar uzklīde- ņiem cīnīties. Kuru katru dienu varot sākties nemieri, un visa šī Kanādas daļa — no Klinšu kalniem līdz Vinipe- gai — uzliesmošot dumpja ugunīs.

Kad tirgonis apklusa, iestājās ilgs klusuma brīdis, ko pārtrauca Sarkanais Alnis:

— Tu saki, kuru katru dienu var sākties nemieri, bet vai visur?

— Visur.

— Tu runā par metisiem.

— Es runāju arī par indiāņu ciltīm, kuras dzīvo ziemeļos. Viņu sarūgtinājums ir tik liels, ka viņi nespēj vairs ilgāk ciest.

— Tad pasaki — kas mums, Melnajām Pēdām, jādara? — izaicinoši jautāja Sarkanais Alnis, uzmetot atnācējam neuzticīgu skatienu. — Ko tu no mums gaidi? Vai tu gribi, lai mēs tūlīt pat mestos virsū šiem baltajiem uzmākām un dabūtu pa ādu?

— Sacre Dieu! — iekliedzās metiss. — Neko patlaban jūs nedrīkstat darīt! Jums tikai jāzina, no kuras puses vējš pūš. Jums jātur acis un ausis vaļā! Jums jātur ausis un acis vaļā uz Saskačevanas pusi.

Un tikai tad, kad pienāks īstais brīdis; bet jūs taču gribat nomest nebrīves važas — tad esiet gatavi triecienam …

— Bet kā mēs zināsim, ka pienācis īstais brīdis?

— Pie Saskačevanas uzliesmos karš.

— Karš? īsts karš? Nevis viena otra kauja? Nevis pienapuiku plūkšanās?

— Nē. īsts karš. Bet pirms tam jūs dzirdēsiet kā kaujas saucienu tā cilvēka vārdu, kurš būs mūsu vadonis.

— Kā viņu sauc?

— Luiss Rīls. Vai esat par viņu kaut ko dzirdējuši?

— Nē, no kā tad? Varbūt viņu pazina tēvocis Dārdošais Pērkons, bet mēs — ne.

— Luiss Rīls, — tirgonis paskaidroja, — ir metiss, mūsu lielais vadonis. Viņš cīnījās vairākus gadus par metisu neatkarību pie Redriveras Manitobā, bet viņš toreiz nesaņēma pietiekošu atbalstu. Viņš devās trimdā uz Savienotajām Valstīm un dzīvo tur līdz šai dienai Mon- tānā. Viņa atgriešanās Kanādā un parādīšanās pie Saskačevanas būs visiem zīme, ka laiks sākt.

— Kā tu domā, kad tas var notikt?

— Pēc mēneša, pēc diviem, varbūt. pēc pieciem mēnešiem — nav zināms. Bet jums katrā ziņā jāseko notikumiem ziemeļos, tādēļ gatavojieties un sagatavojiet citus.

— Kā tevi sauc?

— Sauciet mani vienkārši par Džonu. Un turiet to noslēpumā no baltajiem. Vajadzīgā brīdī atvedīšu jums ziņas un instrukcijas …

Tajā pašā dienā Džons nozuda no rezervāta.

Mūsu prātus viņš bija saviļņojis pamatīgi.

Dīkā, pelēkā dzīve pašreizējos apstākļos nomāca mūs ar bezcerību un trulumu, bet te pēkšņi bija izšāvusies cerību liesma. Vēsts no ziemeļu mežiem, ko cits citam iečukstēja ausī, aizšāvās pāri rezervātam kā zibens, un līdz vakaram visi Melnās Pēdas jau zināja lielo noslēpumu. Ne par ko citu pie ugunskuriem nerunāja.

Tomēr visi jauno ziņu neuzņēma vienādi. Bija tādi, kuri izturējās pret to ar neuzticību, un daži pat neslēpa savu naidīgumu. Šaubas un bailes galvenokārt bija pārņēmušas vecajos.

— Krāpnieks! Blēdis! — noteica Cēlā Dvēsele par uz- klīdušo metisu. — Ko var zināt, kas viņam aiz ādas.

— Viņa skatiens bija atklāts un godīgs, — sacīja Sarkanais Alnis. — Es viņam ticu.

— Tu, Sarkanais Alni, sēdi labāk klusu, jo no šīm lietām vēl maz ko saproti. Lai gudrās galvas…

— Nav gudrās galvas jālauza, ja krūtīs vīrišķīga sirds un kaujiniecisks gars.

— Pieņemsim, ka tev ir tā vīrišķīgā sirds, bet tas nenozīmē, ka jābūt trakulim un jāuzticas pirmajam daudzmaz pieklājīgam klaidonim.

— Virsaiti! — nikni iesaucās kaujinieks. — Nebrīve tavu sirdi pārvērtusi!

— Nav tiesa! Tikai padarījusi asāku prātu un apdomīgāku skatienu… Tu saki, viņa skatiens bijis atklāts un godīgs? Kādēļ viņš neuzmeklēja tieši mani, bet ložņāja slepus kā bailīgs koijots?

«Tāpēc ka tu viņa nemodināji uzticību!» Sarkanais Alnis gribēja izsaukties, bet iekoda mēli zobos, negribēdams aizvainot Cēlo Dvēseli.

Jā, mūsu virsaitis vairs nebija tāds kā agrāk. Nelaime, kas bija mūs piemeklējusi, un pazemojošā atkarība no balto aģenta — rezervāta priekšnieka ļaunas vai labas (biežāk gan ļaunas) gribas drausmīgā kārtā bija sagandējusi virsaiša un daudzu citu kaujinieku dvēseles.

Mūsu grupā izveidojās divas naidīgas nometnes — viena bija gatava cīnīties, otra izteicās pret cīņu. Diemžēl piesardzīgo bija daudz vairāk, viņi galvenokārt noteica cilts likteni. Viss nonāca tiktāl, ka viņi naidīgi izsekoja un uzraudzīja Sarkano Alni un viņam līdzīgus karstgalvjus, apvainojot viņus kaitīgā vieglprātībā un aklumā.

Nedēļas aizritēja, bet no ziemeļiem nebija nekādu jaunumu. Visā Kanādā valdīja dziļš miers, nekas neliecināja par gaidāmo vētru. Arvien lielāka kļuva vecajo pašpārliecība, un viņi izsmēja karstgalvjus.

Un tad piepeši kaut kas mainījās. Paklīda klusas, nez no kurienes atnestas baumas. Paspurdza valodas, nenotveramas un mīklainas kā nakts tauriņi. Kādā dienā gaisā notrīsēja tikko dzirdams, bet ārkārtīgi nozīmīgs vārds, un atkal nevarēja saprast, kurš pirmais to bija izrunājis.

— Luiss Rīls!

Pēc tam no Melno Pēdu kaimiņu grupām slepus ieradās vairāki tuvinieki un atnesa ziņu: Luiss Rīls ir parādījies pie Saskačevanas upes un atklāti nodibinājis pats už savu iniciatīvu pagaidu valdību metisu un indiāņu tiesību aizsargāšanai. Bet arī šie kaimiņi neko noteiktāku pasacīt nevarēja.

— Vai šis Rīls ir noorganizējis sacelšanos? — vecajie jautāja.

— Laikam ne. Nekas par to nav zināms.

— Redzat nu! — dzēlīgi sacīja burvis Kinasi. — Redzat, kā jūs vazā aiz deguna! Tik daudz tika gaidīts no i šī Rīla, un še tev — nekā!

Sarkanais Alnis sasauca savus draugus uz slepenu sapulci aiz pakalna. Tā kā viņu līdz pat pēdējam laikam pieskatīja, viņam vajadzēja katru savu soli un nodomu slēpt. Turp aizgāja arī Skanīgā Balss.

— Pagaidām nekas nav zināms, — sacīja kaujinieks, — bet tas gan ir drošs: metiss Džons nebija nekāds blēdis. Luiss Rīls ir parādījies.

— Bet viņam taču vajadzēja dot kaujas signālu, turpretī viņš sēž klusu. Ko mēs tagad lai darām?

— Neko, jo neko skaidri nezinām.

— Kāpēc tad metiss Džons nebrauc, kā bija solījies? Uzkurināja mūs, un tas arī bija viss!

— Pacietību, draugi! Kaut kas jau briest, par to šaubu nav. Uzspicēsim tikai ausis un turēsim ieročus pa ķērienam …

Ai, kā mēs šajās dienās ausījāmies! Cik daudz bija pretrunīgu ziņu, cik daudz šaubu, apskaidrības mirkļu tin nemiera! Mēs maldījāmies pa tumsu; te pēkšņi kādā dienā atspīdēja gaisma, turklāt no vismazāk gaidītās puses: no paša aģenta.

Viņš saaicināja pie sevis visus rezervāta vīriešus. Viņi sapulcējās aģentūras ēkas priekšā. Skanīgā Balss, kurš vājāk saprata angļu valodu nekā es, paņēma mani sev līdzi. Mēs stāvējām aiz sapulcināto loka, bet aģents runāja skaļi, tādēļ dzirdējām katru vārdu. Tulkoju' viņa runu brālim, cik vien labi prazdams.

— Kanādā ir daudz vilku, — visiem dzirdami teica aģents, — bet nu ir ieradies pats bīstamākais: divkājainais slepkava, kas sen jau no mūsu zemes izraidīts, krāpnieks, kas runā divās mēlēs, blēdis, kurš paļaujas uz metisu un indiāņu lētticību. Sargieties no viņa kā no sērgas! Viņu sauc Luiss Rīls! Atcerieties šī nelieša vārdu!

Skanīgā Balss piegrūda man ar elkoni, un mēs ar saprotošu smaidu saskatījāmies.

— Tātad tā ir taisnība: viņš ir Kanādā! — priecīgi nočukstēja brālis. — Būs karš!

— Būs!

Aģents turpināja:

— Melno Pēdu tauta un baltie cilvēki nekad savā starpā nav karojuši. Un nekad vairs nekaros, jo par jums gādā Lielā Baltā Māte, mūsu aizjūras valdniece. Dumpinieki Saskačevanas upes krastos cenšas sajaukt visiem galvu un uzkūdīt indiāņu ciltis Kanādas valdībai. Kā maitas putni uz jums lido jau viņu sūtņi, lai jūs uzdabūtu uz slepkavības ceļa. Mēs viņus zinām. Sargieties! Jūsu pienākums ir tūliņ pat saņemt šīs odzes spīlēs un atvilkt šurp uz aģentūru. Par katru no viņiem, dzīvu vai beigtu, dabūsiet bagātīgu atlīdzību. Barvedi Luisu Rīlu un vina salašņas jau ielenkusi slavenā Karaliskā Jātnieku policija un karaspēks. Tiklīdz viņi pacels pret mums savu riebīgo roku, tā tiks, asinīm šķīstot, nocirsta.

Klausoties aģenta briesmīgajos vārdos un draudos, man aukstas tirpas skrēja pār muguru, bet, paskatījies uz Skanīgo Balsi, es nomierinājos: brālim sejā iezīmējās spītīgs, nicinošs smīns. Viņš man ar riebumu teica:

— Rej, suns tāds, jo māja briesmās!

— Sākot ar rītdienu, — paziņoja aģents, — katram vīrietim, kas

ir vecāks par sešpadsmit gadiem, agri no rīta jāpiesakās aģentūrā uz kontroli. Tāpat no rītdienas jūs saņemsiet divas reizes vairāk gaļas nekā līdz šim…

Tagad mūsu vecajie vairs nevarēja noliegt Luisa Rīla esamību un darbību. Bet tādēļ vēl jo vairāk viņi nostājās pret jebkādu vardarbību. No citām Melno Pēdu grupām un no galvenā virsaiša pienāca stingri norādījumi: nekā kopēja ar franču metisiem.

— Tā ir nodevība! — sacīja Sarkanais Alnis saviem draugiem. — Tā ir glēvulība un nodevība! Es tam nepiekrītu! Es iešu uz Saskačevanu! Kas nāks līdzi?

— Es! — pirmais atsaucās Skanīgā Balss, bet pēc viņa visi pārējie sazvērnieki.

Viņi bija kādi divdesmit.

— Bet kad mēs dosimies ceļā? — kāds jautāja. — Vai tur karš jau ir sācies?

— Rādās, ka vēl ne. Bet dosimies ceļā, tiklīdz skaidri zināsim, ka tur iet vaļā!… *1*

Pavēstīju brālim, ka es arī došos viņiem līdzi, bet viņš uzlūkoja mani ieplestām acīm: es esot vēl pārāk mazs knēvelis, man neesot pat ieroču, un vispār man vajagot turēt muti.

— Man ir loks! — es iebildu.

— Ar loku par maz, Bizonīt. Tev nav bises un arī spē- ciņš par vāju, lai karotu!

— Bet es varu jums noderēt! Es jums gatavošu ēdienu.

— Ē, beidz ņerkstēt!

Pēc dažām dienām kā pērkona grāviens visus aplidoja vēsts, ka pie Saskačevanas sācies karš. Turklāt nevis kaut kāds nieka kariņš, bet pamatīgs karš. Stāstīja, ka Rīls pēc regulārās armijas parauga lieliski apbruņojis un saorganizējis divus vai pat trīs tūkstošus metisu. Stāstīja, ka Saskačevanas mežos esot kājās arī visi indiāņi.

Mūs pārņēma liels prieks, visi — pat vecie neslēpa savu apmierinājumu, tikai ļāvās priekam paslepen, lai to nemanītu aģents vai viņa rokaspuiši. Slavenā Karaliskā Jātnieku policija, kuru dēvēja par neuzvaramu un neuzveicamu, ziemeļrietumos cieta pamatīgu sakāvi: metisi iznīcināja gandrīz veselu nodaļu, ko vadīja pulkvedis Oters. Šī ziņa mūs sasniedza no vairākiem avotiem, un nebija šaubu, ka tai varēja ticēt.

Sarkanā Aļņa sazvērnieku pulks pieauga līdz trīsdesmit.

— Kad dodamies ceļā? — jautāja kaujinieki.

— Tiklīdz radīsies izdevība, — viņš atbildēja, — Turiet gatavībā zirgu, ieročus, munīciju un pēc iespējas vairāk pārtikas …

Tad pie mums atkal ieradās metiss Džons. Naktī. Viņš uzmanīgi pieklauvēja pie Sarkanā Aļņa mājas.

— Vēl viena liela uzvara! — viņš stāstīja. — Ģenerālis Midltons

ar karaspēku un miliciju deva triecienu mūsu apmetnei un tika atspiests, satriekts lupatlēveros. Viņš pazaudēja simtiem vīru. Atkāpjas panikā uz austrumiem. Arī mūsējie atkāpās…

— Kāpēc? — pārsteigts iejautājās Sarkanais Alnis.

— Tāpēc, lai ieņemtu stiprākas pozīcijas, mēs atkāpāmies uz Batohu. Tur koncentrēti mūsu galvenie spēki, un tur atrodas mūsu valdības mītne. Šī vieta ir tik pamatīgi nocietināta un tur tik daudz mūsējo, ka tā nav ieņemama. Tādēļ…

— Bet indiāņu ciltis? Ko tās?

— Tieši to es gribēju pastāstīt. Visas ciltis — kri, asi- niboini, gro-ventri — sacēlušās. Viņus vada virsaiši Bigs Bīrs un Pundmakers. Baltie kolonisti panikā mūk uz dienvidiem un uz austrumiem vai arī turp, kur atrodas ■garnizoni. Cilpo kā zaķi! Meži no viņiem jau pilnīgi tīri… Bet jūs? Cik liela ir jūsu grupa?

— Trīsdesmit četri puiši.

— Maz.

— Maz. Vecie briesmīgi uzmana.

— Zinu, zinu. Tādus nodevējus pakārsim… Tur, ziemeļos, veselas ciltis iet cīņā, vecie, jaunie un pat sievietes. Neviens nepaliek malā.

— Pie mums te ir savādāk, — Sarkanais Alnis skumji atzinās.

Beidzot pienāca diena, kad bija jāsāk rīkoties. Mūsu labais tēvs kaut ko nojauta, bet, kaut arī nebija sazvērnieku vidū, paslepus tomēr atbalstīja sazvērniekus. Viņš zināja Skanīgās Balss nodomus un atviegloja viņam gatavošanos. Manas vēlēšanās neviens neņēma vērā.

Noteiktā dienā Sarkanajam Alnim un viņa draugiem, to skaitā arī Skanīgajai Balsij atļāva doties medībās uz vairākām attālām vietām mūsu rezervātā. Rītausmā katrs izjāja savā virzienā, bet pēc stundas visi sapulcējās norunātā vietā un aizauļo ja taisni uz ziemeļiem. Tā viņiem bija ieteicis Džons: jāt nevis uz ziemeļaustrumiem, kur norisa galvenās nemiernieku kaujas, bet pa apkārtceļiem doties uz ziemeļiem — lai maldinātu iespējamos ķērājus. Viņi bija tikai divdesmit trīs. Pārējie nejāja līdzi.

Apmēram stundu pēc tam, kad viņi bija izjājuši, es kājām devos apskatīt mūsu ganības. Paņēmu līdzi loku un bultas.

— Pamedīšu putniņus, — es sacīju mātei aiziedams.

Ganībās man bija noglabāta sega un zirga piederumi.

Uzlēcu savam losim mugurā. Sākumā devos uz rietumiem, pēc tam, pagriezies uz ziemeļiem, laidu zirgu auļos. Ap pusdienlaiku pamanīju tālu sev priekšā prērijā jātnieku grupu, tie bija viņi. Pazinu viņus pēc pēdām.

Pats par sevi saprotams, es viņiem nerādījos acīs. Sarkanais Alnis un brālis sūtītu mani atpakaļ uz aģentūru. Stundām ilgi es auļoju viņiem pakaļ lielā atstatumā, bieži vien izlaizdams viņus no acīm, bet

nepazaudēdams pēdas.

Pievakarē biju sasniedzis Saskačevanas upes dienvidu atzaru un pārpeldēju to, turēdamies pie sava losīša krēpēm. Te, augštecē, upe nebija pārāk plata, nedz arī dziļa.

Upes otrā krastā, aizmirsis piesardzību, nokļuvu slēpņa nagos.

Tiklīdz biju izkāpis no ūdens, kāds, paslēpies aiz krūma, skaļi man uzsauca:

— Varoni, stāt!

Paliku stāvot kā zemē ierakts.

No biezokņa izlīda trīs ar bisēm bruņojušies vīri. Tā kā jau biezēja vakara krēsla, pirmajā acumirklī viņus nepazinu, lai gan viņi uzrunāja mani Melno Pēdu valodā.

— Uz kurieni tu dodies? — nikni uzkliedza viens no viņiem.

— Es … es … uz mājām, — tikko izdabūju pār lūpām.

—- Kur ir tavas mājas?

— Te … Tepat kaut kur … netālu.

Vīri tuvojās.

— Vai tik tu, Mazo Bizonīt, nedodies karā, ko?

Visi trīs sāka smieties, un tikai tagad es viņus pazinu. Viņi bija no Sarkanā Aļņa grupas. Paslēpušies upmalā, viņi vēroja, vai pa pēdām kāds neseko, un noķēra mani.

Viņi aizveda mani pie Sarkanā Aļņa, kas, mani ieraudzīdams, kļuva zils aiz dusmām un tik tikko mani nesāka kaustīt. Tomēr vairums grupas vīru bija par to, lai mani nesūta atpakaļ, ja jau reiz esmu viņus panācis, — un tā, ārkārtīgi aplaimots, es paliku pie viņiem.

— Nu ko, tev gan ir laime, Bizonīt! — sacīja man Skanīgā Balss, kad nolikos viņam blakus gulēt.

Vairākas stundas nogulējuši, atpūtušies līdz ar zirgiem, gaismai austot, turpinājām ceļu. Joprojām tas veda mūs uz ziemeļiem. Cilvēkus nekur nesastapām, tāpēc ka, zinādami šo apvidu no agrākajiem klejojumiem, metām līkumu apdzīvotām vietām.

Jājām garā virtenē — zirgs aiz zirga, lai pēc pēdām nevarētu noteikt mūsu skaitu. Pēcpusdienā, tuvojoties kādai gravai, mūsu priekšējā sardze saskrējās ar diviem jātniekiem, kuri tieši tobrīd atstāja savu paslēptuvi. Paslēpties vai pajāt tiem garām nebija iespējams. Sarkanais Alnis tūdaļ pazina, ka tie ir metisi.

— No kurienes jādami? — viņš tiem jautāja.

— No turienes, — un abi norādīja uz austrumiem. — Bet jūs no kādas cilts?

— Melnās Pēdas.

. — No kāda rezervāta?

— Kāpēc tas jums jāzina?

— Jūs jājat no dienvidiem. Tātad jūsu nometnes atrodas

netālu no Piena upes.

— Kāpēc jums tas jāzina?

— Tāpēc, ka varam iedomāties, kādēļ esat aizjājuši no sava rezervāta … Mēs esam savējie … Vai pazīstat Džonu?

— Pazīstam labi.

Nu mēs bijām pārliecināti, ka tie ir sabiedrotie.

Metisi ieteica mums jāt uz ziemeļiem vēl vismaz divas dienas un tikai pēc tam nogriezties uz austrumiem, uz Ziemeļu un Dienvidu Saskačevanas sateces pusi.

— No šejienes taisnā līnijā uz austrumiem, — viņi skaidroja, — ceļš nupat ir nogriezts. Tur jūs netiksiet cauri. Tur jādelē vairākas Kanādas milicijas nodaļas. Tās visas dodas uz Batohu. Tām var viegli uzdurties… Bet, mezdami līkumu, steidzieties, cik vien ātri varēdami.

— Kādēļ?

— Tādēļ, ka tuvojas izšķirošā kauja.

— Pie Batohas?

— Jā. Ģenerālis Midltons saņēmis no visām malām palīgspēkus un tagad atkal tuvojas. Pie Batohas izšķirsies likteņi. Varbūt tur jau iet vaļā!

— Vai mums ir labas izredzes?

— Luiss Rīls ir stiprāks nekā jebkad, viņš samizos tos tāpat kā līdz šim.

— Bet uz kurieni jūs jadami? — jautāja Sarkanais Alnis.

— Mēs esam sūtņi, dodamies uz rietumiem, uz Ata- baskas upi…

Kad bijām atvadījušies no metisiem, Sarkanais Alnis sasauca visus biedrus tāpat zirgos uz īsu apspriedi.

— Vai dzirdējāt, ko viņš mums teica, — sacīja Sarkanais Alnis. — Domāju, ka viņiem var ticēt. Mums ir maz laika. Pie Batohas kļūst karsti. Mums tur jātiek pēc iespējas drīzāk, ja gribam palīdzēt. Ko jūs tādā gadījumā iesakāt?

— Jāt taisni uz austrumiem! — iesaucās viens no kaujiniekiem, un pārējie viņu atbalstīja. — Vajag jāt pa vistaisnāko ceļu!

— Bet kanādiešu nodaļas?

"— Viņu vienības un mūsu grupa dosies vienā virzienā — uz Batohu, tātad mēs cits citam ceļā nestāsimies.

— Starp citu, kādēļ tad mums ir acis un ausis, turklāt vēl arī ieroči? — ierunājās cits kaujinieks.,

— Kā liekas, vissvarīgākais patlaban ir tikai viens apsvērums.

— Kāds?

— Ātrums.

— Tātad visi tam piekrīt — jājam uz rītiem!

— Hauk! Hauk! — visi .piekrita.

Tas viss mani tā saviļņoja, ka nevaru vārdos izteikt. Kaut kur tālumā izšķīrās mūsu liktenis, ievērojami notikumi aizpildīja vēstures lappuses. Ritēja cīņa, par kuru visi sapņojām, un no turienes mums pretī brāzmoja satraucošais lielās vēstures viesulis. Šis viesulis bija iebrāzies ari man sejā. Jutu, ka vaigi kvēloja. Dvēselē sāka bangot kaujas dziesma. Cik es biju lepns un laimīgs, ka man atļāva piedalīties šajos notikumos!

Mēs jājām ātrāk. Zirgi no auļiem pārgāja rikšos, tad atkal auļoja. Pēc vairākām stundām pirms saulrieta bijām veikuši lielu ceļa daļu.

Nelielā ieplakā strauta malā, meža ielokā, iekārtojām nometni, bet zirgus ar sapītām priekškājām palaidām divu biedru uzraudzībā ganīties tuvējā pļaviņā.

Kad pār nometni sabiezēja tumsa, mēs jau gulējām cietā miegā. Es biju noguris kā suns.

Naktī nometnes tuvumā noblīkšķēja šāviens. Pamodušies visi pielēcām kājās un tvērām pēc ieročiem. Es biju nogūlies blakus Skanīgajai Balsij. Tagad viņa guļvieta bija tukša.

Akla tumsa biezēja visapkārt. Zvaigznes aizsedza' mākoņi. Apjukušie kaujinieki sasaucās pusbalsī. Sarkanais Alnis centās ievest kārtību. Visi bija uz vietas, izņemot brˆāli un divus sargus.

Te pēkšņi no tuvējā krūma man- kšˆds tuvojās. Es, zemei pieplacis, sastingu.

— Bizonīt! — padzirdēju tādu kā dvesienu.

— Es esmu te! — nočukstēju.

Tas bija brālis. Viņš atgriezās no krūmāja. Sataustīja mani tumsā.

— Vai dzirdēji šāvienu? — viņš iečukstēja ausī.

— Dzirdēju. Kas šāva? Kas noticis?

— Nezinu. Droši vien kaut kas nelāgs.

No satraukuma un pārbīļa man aizrāvās elpa.

— Nav zirgu! — asi novilka brālis caur sakostiem zobiem.

— Kā tā? Nav?

— Nav. Pazuduši.

— Aizbēguši?

— Nē. Aizvesti.

— Kas viņus aizveda?

— Nezinu.

— Un kur mūsu sargi?

— Viņu arī nav.

— Vai tu biji pļavā?

— Biju, Tur kaut kas neiedomājams. Pilns ar svešiem ļaudīm.

— Kanādiešu karavīri? — tikko iedrošinājos iepīkstēties.

— Tā liekas.

Cik labi, ka valdīja necaurredzama tumsa!. Ja nebūtu šī aizsega, mūs droši vien sen jau būtu apkāvuši līdz pēdējam.

Skanīgā Balss aizlīda tālāk, lai pavēstītu Sarkanajam Alnim to, ko bija uzzinājis.

Es jutos pietiekami atpūties pēc vairāku stundu ilgās atdusas, no tā arī spriedu, ka nakts jau stiepās uz rīta pusi. Pēc brāļa aiziešanas mani apņēma klusums. Drīz vien atskārtu, ka šis klusums ir mānīgs.

Biju galīgi apjucis. Aiz mūsu nometnes sasaucās dažādas balsis. Un kas tās bija par balsīm! Tur gaudoja vilki, ūhināja pūces, kvarkstēja vardes, strikšķināja zaķi, kauca suņi un iedziedājās pat gailis.

«Kur tas gailis te gadījies? Ak debesu brīnums!» asinis man sastinga dzīslās.

Ieklausīdamies šajās dažādajās skaņās, kas nāca no visām pusēm, es jutos dīvaini satraukts. Ir taču zināms — kas jūk prātā, tam viss kas sāk rādīties.

Par laimi, drīz vien pie manis atgriezās Skanīgā Balss. Biju viņam bezgala pateicīgs par to, ka viņš mani nepameta vienu.

— Tas… tas… ga-gailis!… — es nomurmināju. — Vai tu dzi-dzirdi?

— Dzirdu! — brālis atbildēja pārsteidzoši mierīgs.

•— Bet kā ga-gailis te ga-gadījies?

— Viņu atdarina. Un tas nemaz nav slikti.

Es to nekādi nevarēju aptvert. Sapratu, ka tur kāds deva ziņu par savu klātbūtni, bet kādēļ tieši ar gaiļa dziedāšanu?

— Viņiem taču jāzina, ka … ka …

— Kas jāzina?

— Ka… mēs .-.. mēs zinām, ka… gaiļu te nav..,

— Varbūt taisni tāpēc viņi atdarina gaili.

— Skanīgā Balss! — es noelsos galīgi apjucis. — Neko nesaprotu!

— Bet tas taču pavisam vienkārši. Viņi grib mūs brīdināt, ka nometne aplenkta no visām pusēm. Tādēļ arī dzirdamas visas šīs dažādo zvēru balsis un gaiļa dziedāšana. Lai mums nebūtu nekādu šaubu …

— Ak tā! …

Brālis sapurināja mani. Lika man sakopot visus spēkus un uzmanību. Ienaidnieks mūs bija aplencis, tas bija skaidrs. Sarkanais Alnis pavēlēja, lai katrs, izmantojot tumsu, uz savu roku izlavītos cauri aplenkuma lokam. Sapulcēšanās vietu viņš noteica divas jūdzes uz rītiem no nometnes tūlīt pēc gaismas svīduma.

— Vai tev ir nazis? — pajautāja brālis.

— Ir.

— Paņem līdzi arī maisiņu ar ēdamo. Rāpo tūlīt aiz manis! Tikai bez trokšņa! No tā tagad atkarīgas mūsu dzīvības. Nu tad — aiziet!

Sākām līst četrrāpus. Zvēru balsis apklusa, un tagad visā apkaimē iestājās kapa klusums. Vajadzēja kustēties bez mazākā troksnīša, lai sevi nenodotu. Ik brīdi piedū- ros pie brāļa mokasīniem, pārliecinādamies, ka viņš ir tepat man priekšā.

Tā mēs norāpojām pārdesmit soļu pa krūmāju, kur likās vēl tumšāks nekā klajā laukā.

Pēkšņi pamanīju, ka man nav maisa ar ēdamo. Tas bija rāpojot kaut kur paputējis. Dažus mirkļus šaubījos, ko darīt. Divus trīs soļus aiz sevis iztaustīju zemi, bet maisa nebija. Sāku atkal rāpot uz priekšu, lai panāktu brāli. Neizdevās, viņš man bija krietni priekšā. Biju pazaudējis arī viņu.

Pavisam negaidīti saņēmu stipru belzienu pa galvu, un smags ķermenis uzgāzās maņ. virsū. Gribēju iekliegties, bet nevarēju. Zaudēju samaņu, raupja ķepa aizspieda man muti.

Kad atžilbu, gulēju zemē. Rokas un kājas man bija sasietas, mute aizbāzta.

«Tagad tūlīt dabūšu lodi pierē!» nodomāju.

Ausa gaisma. Tuvumā bija dzirdamas klusinātas cilvēku balsis un daudzu soļu dipoņa. Es gulēju tanī pašā mežiņā, kurā mani sagrāba, netālu no mūsu vakardienas nometnes.

Kāds gar mani pastaigājās, un man viņa stāvs likās pazīstams. Ieskatījos ciešāk un pazinu. Nu, protams! Tas taču bija mūsu virsaitis Cēlā Dvēsele!

Viņš ir šeit?

Pamēģināju pietrausties, viņš to pamanīja. Nosodošu skatienu brīdi uzlūkoja mani. Izvilka no mutes lupatu vīkšķi.

— Kur karavīri?

— Kādi karavīri?

— Kanādieši.

Viņš neko neatbildēja, tikai padraudēja man ar pirkstu un atgāja nost. Pēc brīža ieradās — mans tēvs. Viņam nebija barga sejas izteiksme, viņš pat pameta ar vienu aci. Sirds man salēcās aiz prieka.

— Nu vai tu tagad vēl gribi ar viņiem karot, tu lielais kaujiniek? — uzsauca tēvs pusnopietni, pusjokojot.

— Ar ko karot? — nesapratu, ko viņš ar to domā.

— Pats taču jautāji par viņiem: kanādiešu karavīriem.

— Vai viņi ir te? — pārbijos.

Ari tēvs uz šo jautājumu neatbildēja, maigi pavēla mani uz sāniem un izvilka man no aizjostas nazi.

— Redzi! — viņš iesmējās. — Tevi nemaz par pilnu nav ņēmuši. Pat nazi atstājuši.

Viņš pārgrieza saites un atdeva nazi.

—Celies nu augšā un nāc! — viņš teica.

— Tēt, kas tagad būs? — es izjutu kaut kādu baiļpilnu saviļņojumu.

— Nekas nebūs. Iesim!

— Uz kurieni?

— Uz mājām.

— Tēt, — es nočukstēju, pienācis viņam pavisam tuvu. — Vai tu ļoti uz mani dusmojies?

— Man taču jābūt dusmīgam, vai ne? — viņš atbildēja tādā kā dusmīgā balsī, bet viņa acis bija priecīgas.

Uz brīdi viņš piespieda mani cieši sev klāt.

— Jums neizdevās! — viņš nočukstēja gandrīz vai ar nožēlu. — Bet varbūt tā arī labāk…

Aizgājām tur, kur bija pārējie. Pārliecinājos, ka mēs, visi karotāji, bijām saķerti, izņemot trīs: pašu Sarkano Alni, Skanīgo Balsi un vēl vienu kaujinieku. Šiem trim bija izdevies nemanītiem izmukt no aplenkuma, piekļūt pie zirgiem un to mugurās aizšauties tālumā. Cēlā Dvēsele nolēma viņiem nedzīties pakaļ, uzskatot to par veltīgām pūlēm.

Kanādiešu karaspēka tuvumā nebija. Kad pirms trim dienām rezervātā pamanīja ■— tas bija diezgan drīz —, ka aizbēguši divdesmit četri kaujinieki un es, aģents izsauca Cēlo Dvēseli un lika ar visiem kaujiniekiem dzīties bēgļiem pakaļ un atvest viņus atpakaļ rezervātā. Viņš apsolīja, ka vainīgos nesodīs. Vairāk nekā simt jātnieku traucās pa mūsu grupas pēdām un pēc divām dienām mūs panāca. Ap pusnakti viņi aplenca mūsu nometni. Kad rīta pusē mēģinājām izmukt no aplenkuma, mūs visus saņēma ciet, izņemot trīs.

— Skanīgā Balss gan ir laimīgs: izbēga! — es neslēpu tēvam savu prieku.

— Izbēga, izbēga, — teica tēvs, bet nepriecājās.

Drīz vien devāmies atceļa. Notvertie kaujinieki bija saņēmuši savus zirgus un jāja brīvi, viņiem tikai atņēma visus ieročus. Vienīgi man atļāva paturēt loku un nazi.

Aģents turēja doto vārdu: pēc mūsu atgriešanās rezervātā nevienu nesodīja un neizsekoja. Viņš bija septītajās

debesīs un tūliņ pat pacentās izpaust arī sava labā garastāvokļa iemeslu. Dumpinieku galveno apmetni pie Saskačevanas Batohā bija ieņēmis kanādiešu pārspēks, turklāt metisi bija cietuši pamatīgu sakāvi, bet Luiss Rīls un viņa vadoņi bija saņemti ciet, un viņiem draudēja karātavas.

— Tāds liktenis gaida visus slepkavas un dumpinie-. kus, kas sacelsies pret likumīgo varu, to jūs lieciet aiz auss! — ar triumfējošu pacilātību aģents nobeidza savu uzrunu, nopētīdams mūs ar

caururbjošu skatienu.

Tas, ko viņš runāja par Batohu un Luisu Rīlu, izrādījās diemžēl taisnība. Toties viņš izgudrēm noklusēja, ka pēc galvenās apmetnes sagrāves cīņa vēl nebija apdzi- susi. Tā turpinājās dziļajos mežos Saskačevanas baseinā, kur indiāņi ar nesalaužamu spītu izrādīja izmisīgu pretestību. Vadoņi Bigs Bīrs un Pundmakers sākumā pat guva uzvaras, bet pēc tam karaspēks, Jātnieku policija un mednieku milicija, kas bija lielā skaitliskā pārsvarā, viņus kā meža zvērus ielenca un viņiem bija jāpadodas.

Tā beidzās sacelšanās pie Saskačevanas. Kopā ar kara cirvi indiāņiem un metisiem bija jāaprok arī jebkādas cerības uz labāku rītdienu.

Melno Pēdu vecajie visur uzmanīja, lai mūsu cilts neiejauktos cīņā, un nekādi nebija iespējams pārvarēt viņu modrību. Bet neviens — ne vecajie, ne aģenti — nevarēja mums liegt savā sirdī būt cīnītāju pusē. Viņu uzvaras modināja mūsos lepnumu un cerības, viņu sakāves mēs pārdzīvojām kā savas.

Tuvojās tā diena, kad man vajadzēja braukt uz austrumiem ūz skolu. Mēs visi mājās baidījāmies, ka aģents, ņemdams ļaunā, neļaus man braukt projām no rezervāta. Mēs kļūdījāmies.

— Ak tas ir tas mazais nešpetnais dumpinieks? — sacīja aģents vecākiem, norādot uz mani. — Bet tieši tāpēc lai viņš brauc turp. Lai austrumos pieņemas prātā un pirmām kārtām — lai pārliecinās pats par to, ka baltie cilvēki ir neuzvarami…

Dažas dienas pirms manas aizbraukšanas mēs pie sava mājas pavarda piedzīvojām lielu prieku: atgriezās Skanīgā Balss. Viņš atgriezās briesmīgi novājējis, atgādināja savu ēnu. Tas bija nomērējis pusaudzis ar sāpīgu smaidu iekritušajā sejā. Viņu ieraugot, asaras man saskrēja acīs no līdzjūtības, nevis no laimes.

Vairākas nedēļas pēc tam, kad Saskačevanas krastos bija iestājies kapa klusums, brālis bija bēguļojis pa mežiem un, riskēdams ar dzīvību, gājis uz dzimto pusi.

Sarkanais Alnis un trīs viņa biedri bija krituši cīņā. Vienīgi Skanīgā Balss bija palicis dzīvs. Viņa agrākā ru- nība bija pilnīgi zudusi, viņš bija kļuvis neparasti kluss un savam vecumam nepiemēroti nopietns, it kā viņam uz sirds būtu uzvēlies smags akmens. No viņa nevarēja izspiest nevienu stāstu par pieredzēto. Pa naktīm viņš kaut ko stāstīja tēvam, bet viņam vien, nevienam citam, arī man ne.

Manā aizbraukšanas dienā Skanīgā Balss arī uzsēdās zirgā un pavadīja mani vairākas jūdzes. Visu ceļu viņš klusēja, tikai uzmeta man biežus, siltus skatienus. Vai nabaga brālis varbūt jauta savu tuvo nāvi un to, ka mēs vairs nekad neredzēsimies?

šķiroties viņš apskāva mani un teica:

— Karš vēl nav beidzies… Kara cirvis nav aprakts … Gīņa jāturpina …

Es nobijos no šiem vārdiem, bet viņš nomierināja mani ar rāmu smaidu. *1*

— Nē, Bizonīt, ne vairs ar karabīnēm. Viņiem to ir vairāk un labākas … Mums jācīnās te, sirdī!

Viņš uzlika roku kreisajā pusē man uz krūtīm.

— Tur plašajā pasaulē nepazaudē indiāņa sirdi!

Dziļi ievilkdams gaisu krūtīs, atbildēju:

— Nepazaudēšu…

25. SKANĪGĀS BALSS NĀVES DZIESMA

Atrazdamies gandrīz divi tūkstoši jūdžu attālumā no savas cilts, es izjutu dziļas skumjas, jo uz ilgu laiku biju atšķirts no savējiem. Manas prombūtnes laikā mūsu grupa pārdzīvoja smagus likteņa triecienus, un tikai krietni vēlāk no ļaudīm es uzzināju par notikumiem, kuri traģiski beidzās manam brālim Skanīgajai Balsij. Pa šo laiku es sekmīgi biju beidzis vairākas klases un man bija jau vienpadsmit gadu.

Nav šaubu, ka rezervāta aģentam, indiāņu priekšniekam, uz Skanīgo Balsi bija zobs jau kopš viņa atgriešanās no Saskačevanas mežiem. Viņš gaidīja izdevību, lai uzdotu puisim piparus un atriebtos. Viņš uzkūdīja viņam arī Jātnieku policiju. Jau pieminētās «Royal Mounted» kalpotāji vienu vai divas reizes izdarīja kratīšanu mūsu mājā un paņēma līdzi brāli, lai viņu nopratinātu. Neko viņi nevarēja panākt, neko nevarēja pierādīt.

Bet tad viņiem radās gaidītā izdevība. Viņi apvainoja brāli Skanīgo Balsi par vērša nozagšanu. Skanīgā Balss, pārliecināts, ka dzīvnieks pieder pie ģimenei atvēlētajiem medījuma vēršiem, bija tam pielavījies un to nošāvis. Aģents un viņa palīgi sacēla milzīgu brēku par zādzību skaidrā dienas, laikā, apgalvojot, ka tas bijis «valsts vērsis». Nekavējoties ieradās policija, apcietināja brāli un dzelžos aizveda uz posteni Djūkleikā.

Kad posteņa komandants kaprālis Diksons ieraudzīja apcietināto, viņš gārdzoši iesmējās un ļauna prieka vaibsts iezīmējās viņa sejā.

— Tas ir labs ķēriens! Nu beidzot viņš mums ir rokā!

Uzklausījis ziņojumu, viņš uzrunāja Skanīgo Balsi:

— Par šī vērša zādzību un nošaušanu tu tiksi pakārts!

— Es negribēju zagt! Es domāju, ka tas ir..,

— Tas nav svarīgi, ko tu gribēji vai negribēji. Tu tomēr nozagi. Un par to tiksi pakārts!

— Par zādzību jūs gribat mani pakārt? — izaicinoši iesmējās Skanīgā Balss. — Es zinu, ka nav tādu tiesību!

Tad kaprālis Diksons pienāca brālim cieši jo cieši klāt un niknuma pilns iešņāca viņam ausī:

— Es tev varu pačukstēt, brālīt: zādzība — tas ir tikai ieganst̆s. Tevi uzraus pie kāķa par ko citu…

Un ar roku viņš norādīja uz ziemeļaustrumiem, Saska- čevanas upes virzienā.

Kaut arī Skanīgā Balss bija vīrišķīgs, viņa sirds nodrebēja. Viņš pats savām acīm bija redzējis, kas notika pēc sacelšanās apspiešanas pie Saskačevanas un cik nežēlīgi uzvarētāji apgājās ar dumpja vadītājiem. Kaprālis nedraudēja tāpat vien, par to Skanīgā Balss bija pārliecināts. Brālis nolēma aizstāvēties, līdz pēdējam.

Pa nakti viņu piekala pie smagas dzelzs bumbas un ievietoja dežūrtelpā. Cietumnieks apgūlās uz grīdas un, pilnīgi apsedzies ar savu segu, izlikās, ka guļ. Tajā pašā istabā līdz pusnaktij dežurēja kaprālis Diksons, pēc tam viņu nomainīja vietnieks. Policists bija miegains un par sargāšanu daudz nelikās zinis. Jau pēc minūtēm piecpadsmit miegs viņu pievārēja. Skanīgā Balss uzmanīja viņu no segas apakšas, un, kad sargs noslīga uz galda, zēns klusītēm piecēlās, pacēla dzelzs bumbu, piegāja pie galda un ar atrasto atslēgu atslēdza vaļā savas važas. Tad viņš izslīdēja no sardzes telpas, pārlīda pāri žogam — un ķer nu vēju!

Noskrējis bez apstājas vairāk nekā divdesmit kilometru, pirms ausmas viņš sasniedza rezervātu un nemanīts iegāja vecāku mājā.

— Viņi grib mani pakārt! — viņš sacīja tēvam un mātei. — Es neparko neļaušos!

— Par ko grib pakārt? — neticīgi iesaucās tēvs. — Par vērša nozagšanu?

— Nē. Par Saskačevanu.

— Vai! — pār vecāku lūpām izlauzās kluss vaids.

Labais tēvs iedeva viņam divus zirgus un karabīni ar

lielu patronu krājumu, kā arī maisu ar pārtiku. Skanīgā

Balss paņēma sev līdzi jauniņo sievu, kuru bija apprecējis pirms vairākām nedēļām, un viņi abi steigšus aiz- auļoja uz ziemeļiem.

Nepilnu stundu pēc abu aizjāšanas ieradās ķērāji. Kanādas Jātnieku policijai pirmām kārtām raksturīga neatlaidība, ar kādu tā tvarsta savus upurus, kuri atzīti par noziedzniekiem. Seržants Kolbruks un kāds metiss — izlūks, kurš dienēja policijā, uztaustīja bēgļa pēdas un pielipa tām kā dēles.

Bija pagājušas vairākas dienas ceļā, kad Skanīgā Balss ieraudzīja mežvidu pļavā ganāmies briežus. Viņš nolēca no zirga un, pamezdams pavadas sievai, pieteica, lai viņa pēc šāviena piejāj klāt.

Veiklais mednieks piezagās šāviena attālumā, un viņa trāpījums

bija nekļūdīgs. Nesteigdamies viņš piegāja pie medījuma un ar labpatiku to aplūkoja. Viņš jau grasījās nolikt karabīni malā, lai ķertos pie dzīvnieka uzšķēršanas un sadalīšanas, kad noras malā pamanīja kaut ko aizdomīgu. Sirds viņam sāka dobji dunēt: divi jātnieki — policists un indiānis izlūks — izjāja no meža un devās taisni uz viņa pusi. Tie bija ķērāji.

Bēgt nebija nozīmes. Iekams Skanīgā Balss pagūtu nozust biezoknī, viņš dabūtu lodi pakausī. Seržants Kolbruks — tas bija viņš! — un viņa pavadonis pašpārliecināti, neslēpdamies jāja arvien tuvāk. Viņu sejās staroja uzvaras prieks: medījums pats bija ieskrējis slazdā.

Skanīgā Balss sagaidīja viņus ar karabīni rokās. Kad viņi atradās trīsdesmit soļu attālumā, viņš tos brīdināja:

— Stāviet, citādi šaušu!

Arī viņi turēja ieročus šaušanas gatavībā.

— Paskatīsimies, mazulīt! — atsaucās Kolbruks un droši turpināja jāt uz priekšu.

Kaprālis nespēja iedomāties, ka tāds indiānis varētu šaut uz viņu.

— Ne soli tuvāk! — iesaucās Skanīgā Balss.

Viņi nepaklausīja. Jauneklis zibenīgi piespieda ieroci pie pleca un bez tēmēšanas izšāva. Seržants ar sašautu galvu novēlās no zirga.

— Bet tev es atstāšu tikai piemiņas zīmi! — Skanīgā Balss uzsauca metisam, un, iekams pretinieks paguva pagriezt zirgu, lode tam sadragāja plecu.

— Ja tu, nodevēj, vēlreiz man trāpīsies ceļā, es tev ietriekšu lodi pierē! — brālis nokliedza pakaļ izlūkam, kurš, turēdamies zirgā, bēga pilnos auļos.

Skanīgā Balss tika uzlūkots par labāko šāvēju mūsu grupā, un viņam bija piecu patronu karabīne. Seržanta Kolbruka nāve satrauca visus rietumus. Jātnieku policija trakā steigā sarīkoja nabaga jaunekļa aplenkšanu. Taču jauneklis izrādījās viltīgāks par visiem seržantiem un viņu izlūkiem. Kaut arī par viņa notveršanu bija izsolīta augsta atlīdzība, medībām nebija nekādu rezultātu. Skanīgās Balss pēdas nozuda mežos kā akmens ūdenī.

Mūsu tēvs tika apcietināts un tikai pēc laba laika palaists brīvībā. Kad tvarstīšana izrādījās veltīga, vecāku māju slepeni sāka uzraudzīt, cerot, ka Skanīgā Balss, paklausot dēla jūtām, kādreiz gribēs apmeklēt savus vecākus. Aprēķins izrādījās pareizs. Kad bija apritējuši jau divi nesekmīgu meklējumu gadi, Jātnieku policija saņēma gaidīto ziņu par bēgļa parādīšanos vecāku mājas apkārtnē. Tas notika tad, kad brālis atveda pie vecākiem savu sievu ar bērniņu, kas bija piedzimis biežņā.

Kad to uzzināja komandants Djūkleikā, viņš tūdaļ izsūtīja divus policistus un jmetisu izlūku, uzvārdā Venne, uz Melno Pēdu rezervātu, lai izķemmētu visu indiāņu apdzīvotās vietas apkārtni.

Skanīgo Balsi pavadīja divi uzticami draugi, kuri bija nolēmuši

kļūt par viņa likteņa biedriem līdz pēdējam sirdspukstam. Šos ārkārtīgi drosmīgos un uzticamos puišus sauca Topians un Apmākusies Debess, un viņi bija vēl jaunāki par Skanīgo Balsi.

Brīdināti par gaidāmajām briesmām, jaunieši aši atstāja apmetni un paslēpās biežņā.

Nākamajā dienā ap pusdienas laiku viņi atpūzdamies gulēja krūmājā netālu no takas. Pēkšņi atskanēja pakavu klinda. Viņi piesardzīgi paglūnēja un tūlīt pieplaka pie zemes. Pa taku tuvojās divi policisti un metiss izlūks.

— Nodevējs un neģēlis! — nomurkšķēja Skanīgā Balss, ieraugot izlūku. — Vaļā savējos.

Kad trijotne bija piejājusi pārdesmit soļu atstatumā no slēpņa, zirgi sajuta svešu cilvēku smaku un sāka dīdī- ties. Viņi spicēja ausis, negribēja iet tālāk, bet Vennes zirgs, ieplezdams nāsis, cēlās pakaļkājās.

Krūmos paslēpušies jaunieši pamanīja, ka Venne savus biedrus čukstus brīdināja. Policisti grasījās kāpt zemē no zirgiem. Vēl daži mirkļi, un viņi būtu atklājuši bēgļus.

— Man viņš jānošauj! — nočukstēja Skanīgā Balss un pavērsa ieroci uz izlūka pusi.

— Nē! — viņu aizturēja Topians. — Dod man viņu!

— Nu tad nekavējies!

Norībēja Topiana raidītais šāviens. Metiss ar caururbtām krūtīm sagrīļojās seglos. Policisti satvēra viņu aiz padusēm un, pieturēdami viņu zirgā, zibens ātrumā aizšāvās Djūkleikas virzienā.

Pēc šīs sadursmes Skanīgā Balss uz brīdi iegriezās mājās, lai atvadītos no vecākiem un sievas. Viņš zināja, ka drīz jānotiek pēdējai kaujai un ka izbēgt nav iespējams. Kanādas milzu meži ilgāk vairs nevarēja viņu pasargāt.

Un pat vēl vairāk — viņš apzinājās, ka viņam drīz jāmirst: ienaidnieks skaitliski bija daudz pārāks un nepielūdzams. Acīmredzot šim jauneklim, manam brālim, bija neparasti stingrs raksturs, ja viņš toreiz nesalūza, bet, gluži otrādi, labprātīgi devās slavas pilnajā cīņā. Viņš uzmundrināja un deva drosmi saviem tuviniekiem — tēvam, mātei un sievai.

— Ko jūs gribat? — viņš jautri teica atvadoties. — Es biju pie Saskačevanas, tātad skaidrs, ka tagad man par to jāatbild. Es eju pabeigt savu Saskačevanū.

Viņš aizgāja, un tā bija viņa pēdējā saruna ar tuviniekiem. Brāļa turpmākās-gaitas zināmas tikai no ienaidnieka vārdiem, un, pamatojoties uz tiem, es aprakstīšu vēlākos notikumus.

Skanīgās Balss parādīšanās radīja lielu satraukumu visā apgabalā. Nākamajā naktī no Prinsalbertas — no Jātnieku policijas apgabala centra bēgļus vajāt devās divpadsmit jātnieku policistu nodaļa

kapteiņa Allana vadībā. Viņam neparastā kārtā laimējās. Jau drīz vien Min- nehina kalnos viņš pamanīja trīs melnus punktus, kuri kustējās pa kalnu nogāzi. Sākumā ķērāji nodomāja, ka tie ir kādi zvēri. Piejājuši tuvāk, viņi pazina trīs meklētos indiāņus. Jaunieši gāja kājām. Viņi nebēga. Viņi bija gatavi cīņai un gaidīja piejājam tuvāk ienaidniekus.

Nodaļa vēl nebija piejājusi droša šāviena attālumā, kad Skanīgā Balss izšāva divas reizes. Viņš trāpīja kapteinim Allanam plecā, sadragājot pleca kaulu, seržantam Rabe- nam — gurnā. Pārējie policisti, pārsteigti par tādu precizitāti un apjukuši par šiem zaudējumiem, steidza glābt ievainotos, bet pa to laiku Skanīgā Balss un viņa biedri aizsniedza tuvējo mežiņu nelielā pakalnā.

Kaprālis Hokins, kas tagad pārņēma nodaļas vadību, neuzdrošinājās uzbrukt apskaužamajiem šāvējiem. Viņš izsūtīja ziņnešus ar lūgumu palīdzēt. Tajā pašā dienā viņam pievienojās policisti no Djūkleikas posteņa, kā arī no Prinsalbertas apgabala komandantūras. Pieteicās arī vairāki piedzīvojumu alkstoši civilisti.

Vakarā ap pulksten sešiem Hokins ar deviņiem bruņotiem vīriem sāka uzbrukumu mežiņam. Jaunieši slēpās aizaudzēs malā. Uzbrucēji, kurus sagaidīja precīzi šāvieni, nevarēja indiāņiem pietikt klāt. Uzbrukuma pašā sākumā, nāvīgi ievainots krūtīs, krita pats kaprālis. Sākās pamatīga apšaudīšanās. Skanīgās Balss trāpīgās lodes nonāvēja vēl divus pretiniekus; indiāņu pusē krita To- pians, bet pats Skanīgā Balss tika ievainots kājā. Uzbrukums nebija izdevies, policistiefn vajadzēja atkāpties.

Skanīgās Balss lodes līdz šim bija ķērušas astoņus policistus, četri no tiem bija beigti, četri ievainoti.

Iestājās nakts. Policisti mēģināja aizdedzināt mežiņu, bet uguns negribēja degt. Naktī ieradās palīgspēki, un viss mežiņš tika ielenkts ciešā lokā.

Šajā naktī Reginā, ziemeļrietumu novada galvaspilsētā, Jātnieku policijas galvenajā štābā tika rīkota grezna balle sakarā ar delegācijas nosūtīšanu uz Londonu uz karalienes Viktorijas jubilejas svinībām. Pašā svinīgākajā brīdī orķestris pēkšņi pārtrauca spēlēt valsi un uzsāka himnu «Dievs, sargi karalieni». Balles viesi satraukti saskatījās. Kad himna bija izskanējusi, komandants pulkvedis Herbimers klātesošajiem paziņoja, ka delegācijas izsūtīšana tiek atcelta sakarā ar satraucošajām ziņām, kuras saņemtas no novada tālākajiem apvidiem, un pavēlēja visiem klātesošajiem dienesta vīriem sagatavoties ceļam uz notikuma vietu.

Viņi izjāja vēl pirms pusnakts pulkveža Makdonela vadībā, līdzņemot divus ātršāvējus lauku lielgabalus. Otra vienība ar pulkvedi Gagnonu priekšgalā agri no rīta izjāja no Prinsalbertas. Šiem Karaliskās Jātnieku policijas spēkiem pievienojās simtiem civilo

brīvprātīgo. Katrs ņēma līdzi savu mednieku bisi. No Djūkleikas tika izsūtīta vienība ar cērtēm un lāpstām ierakumu rakšanai.

Galvenais štābs aizliedza doties tiešā uzbrukumā mežiņam, lai izvairītos no turpmākas asins izliešanas. Ar trim jaunajiem indiāņiem vajadzēja tikt galā artilērijai.

Tās dienas rīts bija pavisam kluss, bez vēja, un balsis varēja dzirdēt tālu. Piepeši aplencēji izdzirda no raežiņa Skanīgās Balss saucienu: — Hallo! Jātnieku policija! Šodien mēs atkal cīnīsimies!

Policisti skaidri dzirdēja katru vārdu. Viņi klausījās, elpu aizturējuši. Skanīgā Balss turpināja:

— Mums nav ko ēst. Mēs esam izsalkuši. Jums pārtikas ir atliku likām. Pametiet mums kaut drusku!

Šajos vārdos izpaudās indiāņu labākās kauju tradīcijas. Varēja neganti cīnīties un nogalināt ienaidnieku atklāt' godīgā cīņā, tomēr vajadzēja pret viņu saglabāt cih cūcisku cieņu, nevis aklu ienaidu. Brāļa sauciens palika sauciens tuksnesī. Viņa vārdi izbrīnīja policistus, jo viņiem ne prātā nenāca sniegt indiāņiem jebkādu palīdzību.

Drīz vien pēc tam pāri mežiņam lidoja vārna, tā uzmetās kāda koka galotnē. Atskanēja šāviens, putns nokrita zemē.

— Tas nu gan ir šāvējs! — policisti savā starpā sačukstējās, arvien vairāk nostiprinādami sevī pārliecību, ka te nav ko riskēt ar dzīvību.

Par nelaimi, vārna nokrita apšaudes joslā. Tiklīdz Skanīgā Balss grasījās izlēkt no krūmāja, lai paņemtu putnu, ložu krusa nogrieza viņam ceļu.

Pa to laiku mūsu tēvu atkal arestēja. Nabaga māte atskrēja uz to vietu, kur viņas dēls izcīnīja savu pēdējo kauju. Policija viņu nepielaida līdz mežiņam, tādēļ viņa nostājās uz pretējā pakalna, no kurienes Skanīgā Balss varēja viņu dzirdēt. Viņa atgādināja vecātēva Kustīgā Lāča varoņdarbus un piekodināja, lai viņš būtu vīrišķīgs līdz galam, kā bezbailīgam kaujiniekam pieklājas.

— Nebaidies, māmiņ! — sauca brālis. — Es jums kaunu nedarīšu!

Policisti nāca viņai klāt un lika iet mājās, bet viņa neparko negribēja aiziet no dēla projām tik ilgi, kamēr viņš vēl dzīvs.

Pa dienu ieradās arvien jauni palīgspēki, kā arī karaspēka daļas, kuras šajā operācijā tika nodotas Karaliskās Jātnieku policijas rīcībā. Vakarpusē vairāk nekā tūkstoš bruņotu vīru aplenca rnežiņu.

Triju nogalināto policistu līķi arvien vēl gulēja biezokņa priekšā netālu no tās vietas, kur bija patvērušies indiāņi. Kāds no aplencējiem paziņoja komandierim, ka, viņaprāt, kaprālis Hokins esot vēl dzīvs. Skatoties binoklī, licies, it kā kaprālis būtu pakustinājis roku. Kara

ārsts Stjuarts tūlīt pieteicās iet glābt ievainoto. Šāds nodoms bija ļoti bīstams. Ar vieglajiem lauku ratiem viņš pieauļoja pie Hokina,

žigli iecēla viņu ratos un atkal aizauļoja. Neatskanēja neviens šāviens. Skanīgā Balss personiski pazina Stjuartu un parādīja cieņu viņa drosmei. Izrādījās tomēr, ka Stjuarta uzupurēšanās bijusi nevajadzīga: kaprālis Hokins jau sen bija miris.

Vakarpusē ieradās artilērija. Pulksten sešos nodārdēja pirmā kanonāde. Pēc piešaudes uz to vietu, kur atradās jaunie indiāņi, raidīja vairākus desmitus šāviņu. Kad uguns tika pārtraukta, visi bija pārliecināti, ka no aplenktajiem pāri palikušas tikai driskas. Tad pēkšņi no mežiņa atskanēja skaidra, izsmējīga brāļa balss:

— Tā nekas! Bet jāšauj labāk!

Jau krēsloja. Aplencēji nolēma atsākt apšaudi tikai nākamajā dienā. Mežiņu apņēma klusums. Tonakt neviens neaizvēra acis. Visi bija nomodā; visus nomāca drūmas domas. Daudzi saprata, cik nožēlojama viņu loma. Tik lielu spēku koncentrēšana pret trim indiāņu puikām nebūt nevainagoja aplencējus ar slavu, bet — gluži otrādi — padarīja viņus par apsmieklu. Par spīti viņu milzīgajam pārspēkam, indiāņi tomēr vēl turējās.

No pusnakts līdz rītausmai māte dziedāja Skanīgajai Balsij žēlabainu nāves dziesmu. Tāda bija mūsu paraža.

— Apklusiniet to bābu! — no visām pusēm atskanēja aplencēju balsis, un mātei patiešām neļāva vairāk dziedāt.

Toties no mežiņa atskanēja brāļa balss. Tā bija spēcīga un skaudra — ne velti brālim bija dots vārds Skanīgā Balss. Viņš bija dzirdējis, kā tie tur apsauca māti, bet viņam nenāca ne prātā saudzēt viņu nervus. Viņš dziedāja skaļi, ilgi un aizrautīgi. Tikai pret rītu dziesma apklusa. Tā bija viņa pēdējā dziesma, neviens Skanīgo Balsi pēc tam vairs nedzirdēja.

Ap sešiem rītā abi lielgabali atsāka graujošu apšaudi. Tie grandīja sešas stundas no vietas — līdz pat pusdienai. To nevarēja salīdzināt ar krusu, tā bija īsta dzelzs lavīna, kas gāzās pār mežiņu. Pusdienas laikā uzbrukumā devās brīvprātīgo nodaļa, kurā ietilpa tikai civilie: pēc galvenā štāba pavēles Karaliskās Jātnieku policijas spēki tika saudzēti — policijas zaudējumi bija pārāk lieli. Vai viņi bija iedomājušies, ka Skanīgā Balss ir nemirstīgs un ka viņš vēl ir dzīvs? Piesardzība bija lieka. Skanīgā Balss, septiņu šrapneļa šķembu, savainots, bija miris. No abiem viņa draugiem Topians bija kritis jau pirms divām dienām, bet otrais gulēja pirmsnāves murgos.

Mežiņā saplūda tik daudz ļaužu, ka nevarēja aizsprauk- ties līdz kritušajiem. Ko izjuta šie — ja tā viņus var saukt — uzvarētāji, ieraugot jauniešus, no kuriem vecākajam bija deviņpadsmit, bet jaunākajam tikai piecpadsmit gadu? Kādas jūtas viņus pārņēma, ieraugot šos trīs jaunekļus, kuri bija krituši varoņu nāvē, par kādu sapņoja izcilākie mūsu cilts kaujinieki?

Viens no Karaliskās Jātnieku policijas bramaņiem piegāja pie

Skanīgās Balss un izdarīja kaut ko pavisam nelietīgu: viņš iešāva kritušajam galvā.

Pa to laiku, kad risinājās šie notikumi, es atrados skolā tālajā Pensilvānijā. Par visu es uzzināju pēc vairākām nedēļām reizē ar ziņu par tēva atbrīvošanu. Ar brāli, kas bija sešus gadus vecāks, mani saistīja ne tikai brāļa mīlestība, viņš man bija tuvs kā ceļvedis dzīvē un manu jauno dienu līdzgaitnieks. Bargais liktenis likās sazvērējies pret mani: no balto rokas bija kritušas trīs man tik dārgas būtnes — brālēns Pinkainais Ērglēns, uzticamais suns Pononka un tagad — brālis Skanīgā Balss.

Brāļa nāve man bija negaidīts un briesmīgs trieciens, un kādu laiku es pat ļāvos izmisumam, bet, būdams aizņemts ar mācībām, diezgan ātri atguvos.

Skola ar katru mēnesi vairāk mani pārliecināja par izglītības milzīgo spēku. Senāk prasme rīkoties ar loku, šaut ar musketi, dzīt zvēriem pēdas indiāņu dzīvē bija pats svarīgākais. Šodien, kad prērijā bija iekundzējies baltais cilvēks, tas viss izrādījās lieks — tās bija nevajadzīgas pagātnes paliekas, turpretī par galveno ieroci dzīves cīņā kļuva zināšanas. Izglītība mūsu rezervāta dzīves apstākļos bija vienīgais, kas varēja pasargāt no bojā ejas. Jo drīzāk indiāņi sapratīs šo pārmaiņu būtību un izglītības lielo priekšrocību, jo pareizāk viņi pratīs izvēlēties pašaizsardzības līdzekļus.

Šajā laikā, kad mūsu cilti piemeklēja tik daudz likstu, es nospraudu savu dzīves ceļu. Es nolēmu iegūt pēc iespējas vairāk zināšanu, lai vēlāk veltītu dzīvi savas Melno Pēdu cilts izglītošanai.

ASTOTA DAĻA

«TU ESI IZAUDZIS, MAZO BIZON!»

26. INDIĀŅA SIRDS

Tikai gadu pēc Skanīgās Balss nāves man skolā tika dotas ilgākas brīvdienas un atvēlēts paciemoties dzimtajā pusē.

Tas bija brīnišķīgs ceļojums! Katram zāles kušķītim dzimtajā prērijā bija sava neizsakāma pievilcība, katra grava bija skaista un zelta krūmiem pieaugusi. Putnu, kā likās, bija mazāk, bet tie jautri laidelējās un dziedāja tāpat kā senāk. Tas viss mani pilnīgi apskurbināja. Es līdz sirds dziļumiem izjutu savas dzimtās zemes daili.

Tikai cilvēki te bija drūmi. Vecāki zem gadu un rūpju sloga bija salīkuši, tāpat arī tēvocis Dārdošais Pērkons. Vēl vairāk par dēla nāvi viņus nomāca trūcīgie dzīves apstākļi rezervātā. Cēlā Dvēsele vārguļoja, bet burvis Ki- nasi, būdams vēl spēka gados, jau bija miris.

Manas cilts locekļi sirga ar dvēseles skumjām un bija zaudējuši laimes izjūtu. Es sapratu, ka man būs jādziedina viņu sirdis un jādāvā saule viņu acīm. Man jau likās, ka es zinu, kādas zāles izlietošu un kādā veidā cīnīšos ar viņu briesmīgo likteņa lāstu. Manī auga apziņa, ka varēšu palīdzēt viņiem visiem. Cik daudz tas man deva spēka un pacilātības!

Vecāki raudzījās manī ar lepnu prieku. Mana ciemošanās izraisīja drosmi un dzīvību, kādas ilgi nebija bijis ne vecāku, nedz arī kādā citā mūsu grupas mājoklī.

— Tu esi izaudzis! — sacīja tēvs, it kā neticot savām acīm. — Tu esi izaudzis, Mazo Bizon, mūsu dēls!

Pēc tam mēs aplūkojām lietas, kuras bija palikušas pēc Skanīgās Balss: saplīsušu mokasīnu, koka karoti, ādas jaku, izrobotu nazi, paplūkātu ērgļa spalvu. Māte šos brāļa piederumus glabāja kā dārgas relikvijas.

Tad es sacīju:

•— Kad es devos uz skolu, Skanīgā Balss pavadīja mani tālu prērijā. Viņš man teica …

Es aprāvos. Sašaubījos, vai šis ir piemērots brīdis, lai atkārtotu viņa vārdus.

— Ko viņš tev teica, Bizonīt? — gaidu pilnā balsī jautāja tēvs.

Viss, kas saistījās ar Skanīgo Balsi, bija viņam ļoti dārgs.

— Ko viņš tev teica, pasaki mums! — tēvs silti uzstāja.

— Viņš teica, lai es tur pasaulē nepazaudētu indiāņa sirdi…

Maigi uzlūkoju tēvu un māti.

— Es indiāņa sirdi tur neesmu pazaudējis, — sacīju ar tikko jaušamu pārmetumu. — Bet jūs šeit, jūs, dārgie?

Tad tēvs, raugoties manī it kā citādu skatienu — tā viņš mani nekad vēl nebija uzlūkojis, — pievirzījās tuvāk un apkampa mani. Senāk viņš bieži mēdza mani piekļaut sev klāt, mani, sīko zēnu, pie

sevis, lielā un stiprā, bet šodien viņš to darīja kaut kā citādi: viņš mani apkampa tā, it kā meklētu pie manis atbalstu, it kā manī būtu ieplūdis viņa agrākais spēks, it kā es jau būtu stiprāks nekā viņš.

— Tu esi izaudzis, Mazo Bizon! —- viņš atkal atkārtoja un neslēpa savu lepnumu.

PĒCVĀRDS

Melno Pēdu cilts indiāņa Džeka Dēvisa stāstījuma par Mazā Bizona tālāko dzīves gājumu

Mans tēvs bija Mazā Bizona brālēns, bet vectēvs — Dārdošais Pērkons, ko Mazais Bizons bieži piemin savos sacerējumos. Gandrīz tāpat kā visiem manas paaudzes Melno Pēdu cilts indiāņiem, man ir angļu vārds un uzvārds, bet man ir ari sava indiāņa iesauka: Vilka Galva. Pēc profesijas es esmu autovadītājs, man pieder kravas automašīna, kas nodrošina manu iztiku. Esmu trīsdesmit sešus gadus vecs,

Otrā pasaules kara laikā es brīvprātīgi iestājos vienā no Kanādas bruņotajām vienībām un piedalījos sabiedroto karaspēka desantā, kas tika izsēdināts Normandijā 1944. gadā. Pēc ievainojuma kājā mani evakuēja vispirms uz Angliju un pēc tam uz Kanādu.

Es nāku no tā paša rezervāta, kurš atrodas Albertas provinces dienvidos un pie kura piederēja arī Mazais Bizons. Es visu laiku biju šā izcilā cilvēka tuvumā, tādēļ labi pazīstu viņu personiski, zinu viņa pārdzīvojumus un pārliecību. Trīs gadus no vietas, vēl būdams zēns, pavadīju viņu lektora gaitās, Zinu arī to, ka viņa uzrakstītā darba pirmvariantā katrs vārds bija tīra patiesība un ka autors vēlāk pēc Ņujorkas izdevēju pieprasījuma bija spiests izkropļot sākotnējo grā-' matas tekstu. Mazais Bizons to darīja tāpēc, ka citādi grāmata Savienotajās Valstīs neiznāktu.

Mazā Bizona dzīvi var sadalīt apmēram divos posmos: pirmais — līdz pirmā pasaules kara sākumam, otrais — pēc pirmā pasaules kara. Līdz 1914. gada karam Mazais Bizons neatlaidīgi mācījās un sasniedza ilgi loloto mērķi, par ko viņš ieminas savas grāmatas pēdējā frāzē. Pēc kara viņš centās tikt galā ar otru paša izraudzīto uzdevumu: kā izglītots cilvēks centās izkarot savai ciltij labākus dzīves apstākļus. Bet šajā cīņā vīrišķīgais kaujinieks cieta sakāvi. Pretrunas bija lielākas par viņa gribu; tās bija nepārvaramas, un tās salauza viņu. Mazais Bizons savā grāmatā izteica domu, ka izglītība varētu pasargāt indiāņus no galīgas izmiršanas un bojā ejas. Diemžēl šī maldīgā doma noveda viņu pašu pilnīgā strupceļā.

Mazais Bizons skolā bija neparasti apķērīgs skolnieks. Es pilnīgi piekritu viņa-domām, ka Freda Vistlera iedāvinātā ābece atstājusi uz viņu ārkārtīgi dziļu iespaidu un pamodinājusi viņā neparastas zināšanu alkas. (Iekavās piebildīsim, ka savu draugu Fredu Mazais Bizons nekad vairs savā mūžā nesastapa.)

No mācību laika Kārlailas indiāņu skolā saglabājies dokuments — liecība, kas viņam izsniegta, skolu beidzot. Gala atzīmes rāda, ka Mazais Bizons bija viens no labākajiem skolēniem. Turklāt viņš arī loti

aktīvi piedalījās savas skolas sabiedriskajā dzīvē un sportā. Viņš spēlēja klarneti -austrumu štatos pazīstamajā indiāņu skolēnu orķestrī. Viņš bija lielisks futbolists un skolas jātnieku komandas kapteinis. Kārlailas disputu un oratoru klubs bija ievēlējis viņu par savu priekšsēdētāju. Mazais Bizons parādīja izcilas spējas jebkurā pasākumā, kurā vien viņš iesaistījās.

Nostājies uz «baltā cilvēka ceļa», viņš tOmēr nezaudēja savas iedzimtās indiāņa cildenās īpašības. Reiz, kad viņš vēl mācījās Kārlailā, kāda bagāta jauna amerikāniete Alīse Futa Pensilvānijā, pastaigājoties pa Tuskarora kalniem, apmaldījās un pazuda bez vēsts. Glābšanas komandas, kas tika nosūtītas viņu meklēt, neko nepanāca. Šis atgadījums tika plaši aprakstīts visā Ziemeļamerikas presē. Tālākie meklējumi tika atzīti par veltīgiem. Te pēkšņi kādam ienāca prātā meklēšanā iesaistīt Kārlailas indiāņu skolas vecākos audzēkņus. Indiāņu zēni izklīda pa Tuskarora kalniem. Mazais Bizons drīz vien nokļuva uz pazudušās pēdām, atrada viņu un izglāba no neizbēgamas nāves. Visa amerikāņu prese skaļi cildināja jauno indiāni.

Bez šaubām, šis plaši izdaudzinātais atgadījums un Mazā Bizona labās sekmes Kārlailas skolā pavēra viņam ceļu uz augstāko mācību iestādi — uz Sentdžonsas karaskolu Ņujorkas štatā. Studentu pulkā viņš bija vienīgais indiānis. Mazais Bizons sekmīgi beidza arī šo militāra rakstura vispārizglītojošo mācību iestādi. - Taču, kad viņš, nolicis gala eksāmenus, atgriezās savā rezervātā, vecāki pamanīja viņā kaut kādu apslēptu nervozitāti.

— Iet kopā ar baltajiem pa civilizācijas ceļu — tas indiāņiem nozīmē nemitīgu pazemošanos! — viņš teica tuvākajiem draugiem.

Bet Mazais Bizons bija neatlaidīgs: viņš mobilizēja visu savu gribasspēku un neatkāpās no reiz izraudzītā ceļa. Neilgi pirms pirmā pasaules kara Savienoto Valstu prezidents Vilsons atļāva viņam ārkārtēja izņēmuma gadījumā iestāties kā kadetam pazīstamajā Vestpointas Valsts karaskolā. Te varēja mācīties tikai paši spējīgākie amerikāņu jaunieši, un ne reizi — ne pirms tam, nedz vēlāk — šajā skolā netika uzņemts neviens indiānis vai nēģeris.

Sākās pirmais pasaules karš. Mazajam Bizonam nācās pārtraukt mācības Vestpointā. Lielbritānija jau karoja (Savienotās Valstis iestājās karā daudz vēlāk — 1917. gadā), un Mazais Bizons kā brīvprātīgais aizgāja kanādiešu armijā. Viņš trīskārt tika ievainots Francijā, divkārt par kaujas nopelniem tika apbalvots ar ordeņiem un beidza karu kapteiņa pakāpē.

Pēc kara kauju slavas apmirdzēts, izglītots, radošu nodomu pārpilns Mazais Bizons atgriezās savā ciltī. Viņš tagad bija nolēmis veltīt savu dzīvi Melno Pēdu kultūras līmeņa celšanai. Atbraucis rezervātā, viņš *1* neticēja savām acīm — tik briesmīgs bija materiālais stāvoklis ciltī, kura agrāk bija brīva un kurai varmācīgi bija uzspiesti

necilvēciskas dzīves apstākļi. Ne mazāk viņu satrieca arī cilts brāļu dziļā depresija un bezcerība. Nīkulīgā dzīve rezervātā pilnīgi bija laupījusi indiāņiem jebkādas nākotnes cerības — pareizāk sakot, bija laupījusi viņiem dzīvotgribu. Baltie uzvarētāji, aplaupīdami neatkarīgās indiāņu ciltis un atņemdami viņiem zemes, solīja dot uzturu šiem nabaga ļaudīm, bet īstenībā pat šis nosacījums netika ievērots — indiāņi rezervātā dzīvoja briesmīgā trūkumā, mira no bada un slimībām.

Mazais Bizons ar viņam piemītošo enerģiju centās labot šo netaisnību Viņš sāka atgādināt indiāņu tiesības, bet atdūrās pret trulo administratoru un nekrietno ierēdņu — indiāņu «aizgādņu» naida sienu. Mazais Bizons iesniedza varas iestādēm lietišķus projektus, kā sekmīgāk vest mūs, Melnās Pēdas, pa civilizācijas ceļu, bet arī šeit viņš piedzīvoja neveiksmi. Politiskais režīms, kas pastāvēja valstī, pieļāva un reizēm pat atbalstīja atsevišķu indiāņu — tādu kā Mazais Bizons — izvirzīšanu no rezervātu iedzīvotāju pelēkās masas. Bet varas iestādēm ne prātā nenāca radīt visiem indiāņiem tādus pašus dzīves apstākļus, kādus baudīja viņu baltie līdzpilsoņi.

Neveiksme Mazo Bizonu nesamulsināja. Neko nepanācis, izvirzot tiešas prasības valdībai, lai tā izpildītu ar indiāņiem noslēgtos līgumus, viņš sāka izmantot apslēptas tālejošas cīņas formas. Viņš prata angļu valodu kā īsts anglis, viņa spalva bija veikla un asa — viņš sāka iesūtīt rakstus kanādiešu un amerikāņu avīzēm. Abu valstu sabiedrībai viņš parādīja indiāņu grūtās dzīves ainu rezervātos un aicināja lasītājus nākt palīgā šiem nabaga ļaudīm.

Panākumi presē pamudināja viņu uzstāties publiski — lasīt lekcijas un referātus. Viņš tos lasīja ļoti daudz, turklāt visdažādākajos sabiedrības slāņos. Viņš prata atrast ceļu uz vienkāršā cilvēka sirdi, prata pārliecināt vislielākos skeptiķus un lauzt viņu aizspriedumus. Ārzemju institūti aicināja viņu uz kopīgu sadarbību.

Mazā Bizona priekšlasījumi kļuva ļoti populāri, bet tie pamatojās diemžēl uz iepriekš aprakstīto neauglīgo teoriju. Viņa runas nesasniedza galveno mērķi — dzīves apstākļu grozīšanu rezervātos. Tāpat kā agrāk, rezervātus apjoza nicinājuma, nelabvēlības un ļaunprātības saltais mūris.

Jo skaidrāk Mazais Bizons sāka izprast savu stāvokli, jo spēcīgāk viņu pārņēma traģiskas bezizejas noskaņas. Tā bija traģēdija, ko pārdzīvoja šis cilvēks, kurš pirmajā acu uzmetienā šķita laimes luteklis, kurš bija sasniedzis augstu kultūras un zināšanu līmeni, augsti attīstījis savu prātu — bet it kā tikai tādēļ, lai nežēlīgā kārtā vēl skaidrāk ieraudzītu, ka viņa sapņi un cerības izgaist kā dūmi, lai vēl skaudrāk izjustu savu sakāvi.

Tuvināšanās balto cilvēku civilizācijai bija attālinājusi Mazo Bizonu arī no viņa cilts. Šo atšķirību viņš pārdzīvoja ļoti sāpīgi. Bet,

būdams uzticams savas cilts dēls, viņš pastāvīgi domāja, kā palīdzēt izskolot Melnās Pēdas. Taču to viņš tomēr nespēja panākt. Valdības ierēdņiem nepatika indiāņu cilts garīgās attīstības ideja. Mazais Bizons, atrauts no dzimtās puses, jutās bezgala vientuļš. Atšķirības apziņa viņu nomāca arvien stiprāk.

Galvenajā jautājumā, uz ko Mazais Bizons bija gribējis gūt atbildi, viņš jau sen vairs neloloja nekādas ilūzijas: kaut arī viņam ārēji tika parādīta cieņa, balto cilvēku sabiedrība viņu. neuzņēma savā lokā, neatzina par sev līdzīgu un vēl jo mazāk atzina par savējo. Tiesa gan, viņam tika dota iespēja izglītoties. Taču izglītība — tas ir tikai līdzeklis mērķa sasniegšanai, bet pats mērķis ir iespēja piedalīties sabiedriskajā darbībā. Arī šo iespēju Mazajam Bizonam it kā pēc slepenas vienošanās stūrgalvīgi, negrozāmi, nemitīgi liedza. Viņš bija gudrs, viņam bija patīkamas manieres, viņš prata būt biedrisks, teicami kārtoja visus eksāmenus. Bet, līdzko pienāca izdevība izbaudīt pelnītos pūliņu augļus, viņš redzēja savā priekšā cieši aizcirstas durvis, novērstas sejas, aiz muguras aizliktas rokas, kas vairās no viņa rokasspiediena.

Pēdējos gadus pirms Mazā Bizona traģiskās nāves es dzīvoju ar*1* viņu kopā. Dažkārt viņš man izsūdzēja savas bēdas un sirdssāpes. Es labi redzēju, cik dziļi viņu bija ievainojušas visas šīs netaisnīgās necieņas un diskriminācijas izpausmes. Mazais Bizons ne ar ko neatšķīrās no izglītota un labi audzināta amerikāņa — varbūt vienīgi tikai ar ādas krāsu un savu indiāņa izcelsmi, — un tomēr viņa priekšā aizvien rēgojās draudīgs, nepārvarams tukšums. Šis tukšums viņam bija saistīts arī ar materiālām grūtībām.

Pabeidzis savu priekšlasījumu ciklu, Mazais Bizons nolēma kļūt par civilās aviācijas pilotu un šajā nolūkā apguva Ņujorkas tuvumā, Rūzveltfīldā, speciālās skolas kursu. Šeit, tāpat kā visur, viņš parādīja izcilas spējas, pabeidza skolu ar atzinību, bet arī šoreiz viņam netika dota iespēja baudīt savu jauno pūļu augļus. Lidotāja darbu viņam nedeva. Manuprāt, šis jaunais trieciens bija pēdējais piliens viņa pārpilnajā sarūgtinājumu kausā.

1932. gada 20. martā Kalifornijā Mazais Bizons izdarīja pašnāvību.

Tā Pinkainā Ērglēna un Skanīgās Balss bojā ejai pievienojās arī šis nāves gadījums, noslēdzot tos bēdīgos notikumus, kuru norisi noteica, es uzdrošinos apgalvot, viena un tā pati valdonīgā roka. Mazais Bizons spēra savu izmisīgo soli, it kā protestējot pret naida, rasu diskriminācijas un netaisnības politiku, ko Ziemeļamerikā vienas rases cilvēki piekopj pret citas rases ļaudīm.

Mēs, Melnās Pēdas, joprojām palikām kaujinieki. Mazo Bizonu mēs visi mīlējām kā brāli un lepojāmies ar viņu, taču viņa nāvi uzņēmām mierīgi — kā epizodi šajā lielajā cīņā, kas risinājās ne tikai mūsu prērijās vien. Apzinīgākie no mums jau redz, ka visās pasaules daļās uzliesmo cīņa par vienotām cilvēku tiesībām uz maizi, uz sauli, uz prieku, un šo cīņu nekas vairs neapstādinās — līdz pilnīgai uzvarai.

Ar visu sirdi — un tur, kur tas iespējams, ari ar savu rīcību — mēs atbalstām progresa spēkus. Mēs nešaubīgi ticam, ka tad, kad šie spēki teiks pasaulei savu galīgo vārdu, labāka dzīve atausīs arī mums, indiāņiem.

(No šīs grāmatas 1957, gada izdevuma krieva valodā)

SATURS

Ievads: Atgadījums Vinnipegā
Pirmā daļa. «ARI MĒS GRIBAM MIERU!»
1. Ķilda ar Rukstonu…… 11
2. Šķelšanās ciltī……. 15
3. Barbarisko ieražu gals…… 24 .
4. Liktenīgie bungu dārdi…….. . 31
Otrā daļa. «BŪS LOŽU LIETUS!»
5. Pērkona grāvieni ……. 39
6. Manas ugunskristības…… 49
7. Zvērests «Lielajam Ragam»…… 58
Trešā daļa. «BIZONI IR! NU MĒS BŪSIM PAĒDUŠI!»
8. Virsaitis Lielais Katls……. 6?
9. Bizonu medības . . …….. …….. 77
10. Saules deja…….. 89
Ceturtā daļa. «IR KĀDS VĒL GUDRĀKS PAR TEVI, TU BALTAIS NEĢĒLI, HAUK!»
11. Komandants Dzelzs Dūre……. 105
12. Bentona forts……. 114
13. Nekrietnais misionārs un labā grāmata . . . 125
14. Dārdošā Pērkona dubultlādiņš . . . * . . 135
15. "…….. Sniegnesis un viņa zirgs…… 145
16. Uzvilktais loks…….. 154
Piektā daļa. «VAI KAUJINIEKU SIRDIS PRĒRIJĀS BOTU KĻUVUŠAS MĪKSTAS?»
17. Kalni, sniegs un āmrija ……. 167
18. «Nekad nenogalināšu vilku!» ….. 183
19. Mežonīgie mustangi . . . 191
Sestā da]a. «Sī IELEJA TAGAD JAU PIEDER MUMS, SARKANĀDAINAIS BRĀLI!»
20. Negaisa mākoņi virs prērijām ….. 207
21. Dīvas naktis…….. 220
22. Nakts Ērg]a atgriešanās 233
23. Takas līkumā……. 245

Septītā daļa. «HALLO, JĀTNIEKU POLICIJA! ŠODIEN MĒS ATKAL CĪNĪSIMIES!»
24. Saskačevana…… . t i 255
25. Skanīgās Balss nāves dziesma ….. 276
Astotā daļa. «TU ESI IZAUDZIS, MAZO BIZON!»
26. Indiāņa sirds…… …. 287
Pēcvārds…… 289
Аркадий Фидлер МАЛЕНЬКИЙ БИЗОИ Детгиз, Москва, 1957
Издательство «Лиесма» Рига 1975 На латышском языке Серия «Приключения, фантастика, путешествия» Перевел с польского Язеп Османис Иллюстрации Мечислава Маевского Оформление А, Креслиня
Arkādijs Fldlers MAZAIS BIZONS
Redaktore I. Kalnciema. Māksi, redaktors A. Lipins. Tehn. redaktore D. Radziņa, Korektore I. Segliņa.
Nodota salikšanai 1975. g. 5. februāri. Parakstīta iespiešanai 1975. g. 28. aprīlī. Tipogrāfijās papīrs Nr, 2, formāts 84X108/32, 9,25 fiz. iespiedi.; 15,54 uzsk. iespiedi.; 15,98 izdevn. 1. Metiens 45 000 eks. Maksā 1 rbl. 4 kap. Izdevniecība «Liesma» Rīgā, Padomju bulv 24. Izdevn. Nr. 383/27276-J-2549. Iespiesta Latvijas PSR Ministru Padome3 Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā «Ciņa» Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Pašūt. Nr. 545-Ļ, Vāks un priekšlapa iespiesta Rīgas Paraugtipogrāfijā Rīgā, Vienības gatvē 11«

1 Pēc tam kad divu gadsimtu laikā kolonizatori bija iznīcinājuši lielāko daļu indiāņu, kas dzīvoja uz austrumiem no Misisipi, Savienoto Valstu valdība 1825. gadā nolēma pārvietot visus pārpalikušos indiāņus aiz Misisipi, uz rietumiem no šīs upes. Tur, Arkanzasas upes baseinā, tika nodibināta t. s. Indiāņu Teritorija. Nākamajos gados indiāņus pārvietoja tik varmācīgā, necilvēcīgā kārtā, ka daudzi no viņiem jau ceļā gāja bojā. Piemēram, no 14 000 iedzīvotājiem irokēziem, miermīlīgiem indiāņiem, 4000 gāja bojā ceļā aiz bada. Indiāņu Teritorija nemitīgi samazinājās, jo te nometās uz dzīvi amerikāņu ieceļotāji, kas patvarīgi aizņēma auglīgākos zemes gabalus un leknākās ganības. Beigu beigās tā kļuva par vienu no štatiem — Oklahomu, kur indiāņiem tika atņemtas jebkādas tiesības, tādēļ ka pārsvarā te bija baltie iedzīvotāji.

Indiāņiem, kas dzīvoja prērijās vai Klinšu kalnos, iekārtoja vairākus rezervātus dažādās vietās Savienotajās Valstīs un Kanādā. Šo rezervātu kopplatība neveidoja pat desmito daļu no agrākajām zemēm, ko indiāņu ciltis bija apdzīvojušas savas neatkarības laikā. Kā kompensāciju par brīvības un zemju zaudējumu indiāņiem apsolīja uzturu, kā arī «gādīgu ievadīšanu baltā cilvēka civilizētajā pasaulē». Amerikāņu iekārtotie indiāņu rezervāti kļuva par iedzīvošanās objektu

dažādiem oficiāliem un neoficiāliem aferistiem, kas krāpa savus aizbilstamos pabērnus ik uz soļa. Tai pašā laikā, kad mazās un lielās hiēnas atrāva indiāņiem pa kumosam no tā, kas viņiem pienācās no valsts, — augšējie slāņi, Vašingtonas valdošās aprindas, piekopa it sevišķi postošu, antihumānu rasu diskriminācijas politiku.

Tikai Savienoto Valstu progresīvo slāņu cīņas pastiprināšanās pēc pirmā pasaules kara nedaudz mīkstināja šo politiku. Bet tas vairs nevarēja mazināt visas tās pārestības, kas bija nodarītas indiāņiem. Sai laikā izdotie atsevišķu amerikāņu — godprātīgu un objektīvu indiāņu dzīves pētnieku darbi, kā, piemēram, Gordona Makgregora, Klarka Vailslera un Džona Kollera grāmatas, visā pilnībā atmasko to apkaunojošo barbarismu, ar kādu tika realizēta indiāņu cilšu «civilizēšanas» politika Savienotajās Valstīs. (Autora piezīme.)

[1] Nolādēts! (Angļu vai.)

[3] hauk! — bieži lietots prēriju indiāņu apstiprinājuma izsauciens. (Autora piezīme.)

[4] A. Fīdlera grāmatas «Mazais Bizons» pirmizdevums iznāca 1952. gadā. (Tulkotāja piezīme.)

[5] Brīnišķīgi, apbrīnojami! (Angļu vai.)

[6] anglijas karaliene Viktorija.